

43592

muve

HA 1759

MAGYAR
KÖNYVSZEMLE.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRÁNAK

KÖZLÖNYE.

A NM. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM MEGBÍZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

SCHÖNHERR GYULA.

ÚJ FOLYAM. IV. KÖTET.

1896-1KI ÉVFOLYAM.

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA

1896.

TARTALOM.

1. ÉRTEKEZÉSEK, ÖNÁLLÓ KÖZLEMÉNYEK.

	Lap
A HUNYADI LEVÉLTÁR megszerzése	149 ✓
A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM könyvtára. (1802—1895.)	97 ✓
A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM könyvtára az 1893/94. évben	61 ✓
ÁSBÓTH OSZKÁR. Az 1494-iki zenggi glagolita misekönyv. (Két mellék- lettel.)	120, 209 ✓
DR. ESZTEGÁR LÁSZLÓ. Az egyetemes repertórium	341 ✓
FERENCZI ZOLTÁN. A »Salamon és Markalf« című népkönyv kiadásairól. Egyszermind Adalék Szabó Károly Régi Magyar Könyvtárához. (A szöveg között egy hasonmással.)	52 ✓
FÜLÖP SÁNDOR. A költés példányok kérdése	245 ✓
HERZFELDER ARMAND DEZSŐ. Kolozsvári Czementes János könyve	276, 350 ✓
HORVÁTH IGNÁCZ. Magyar országgyűlési törvénycikkek a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában	68 ✓
DR. ILLÉSY JÁNOS. Nyomdászati és könyvészeti adatok	173 ✓
KANYARÓ FERENCZ. Erdély első bibliografusai	168 ✓
— »Salamon és Markalf« legelső kiadása	269 ✓
— Protestáns vitairatok Mélius idejéből	321 ✓
DR. KARÁCSONYI JÁNOS. Imre gyulai plébános kódexe	8 ✓
KROFF LAJOS. A British Museum Korvin-kódexe. (Egy melléklettel és a szöveg között két rajzzal.)	1 ✓
DR. MORVAY GYÖZÖ. Két nagybányai régi könyvtár	16 ✓
DR. RUPP KORNÉL. Adalékok Károni János életéhez	65 ✓
SCHÖNHERR GYULA. A milanoi Korvin-kódexekről	161 ✓
THALY KÁLMÁN. A budai mufti könyvtára az 1684. és 1686. években	338 ✓
ZOLNAI GYULA. Jegyzetek Czementes János könyvéhez	373 ✓

2. TÁRCZA.

A BUDAPESTI MAGYAR KIRÁLYI TUDOMÁNY-EGYETEM könyvtára 1895-ben	306 ✓
A KOLOZSVÁRI FERENCZ-JÓZSEF TUDOMÁNY-EGYETEM könyvtára az 1894/95. iskolai években	187 ✓
A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM könyvtára az ezredéves orsz. kiállításon	178 ✓
A MAGYAR TUD. AKADÉMIA könyvtára 1895/96-ban	185 ✓
A SZEGEDI SOMOGYI-KÖNYVTÁR 1894/95-ben	80 ✓
ÉVNEGYEDES JELENTÉSEK a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának álla- potáról 1895 október 1-től 1896 szeptember 30-áig 77, 180, 302. 378 ✓	

	Lap
FERENCZI ZOLTÁN. Az Erdélyi Múzeum-Egylet könyvtára 1894-ben	186 ✓
RÉCSEY VIKTOR. A pannonhalmi Szent-Benedek-rend központi könyvtára. (Válasz a Magyar Könyvszemle 1895. évi folyamában megjelent ismertetésre)	84 ✓

3. SZAKIRODALOM.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA kiadásában megjelent munkák és folyóiratok címjegyzéke. <i>Ism. E-r.</i>	315 ✓
BEÖTHY ZSOLT. A magyar irodalom története. <i>Ism. Dr. Váczy János</i>	381 ✓
CsÁKI. Skizzen zu einem Führer durch das Baron Bruckenthal'sche Museum. <i>Ism. E-r</i>	88 ✓
FELSMANN JÓZSEF. A kalocsai kódex. <i>Ism. Esztegár László</i>	87 ✓
FERENCZI ZOLTÁN. A kolozsvári nyomdászat története. <i>Ism. --i --s.</i>	310 ✓
FIRTINGER KÁROLY. A magyar állam nyomdászat-történelmi térképe. <i>Ism. E-r.</i>	315 ✓
HEYD (WILHELM). Bibliographie der Württembergischen Geschichte. I. Band. <i>Ism. A. A.</i>	89 ✓
HORVÁTH IGNÁCZ. A budapesti kir. m. tud.-egyetem bölcsészeti karának irodalmi munkássága. <i>Ism. E-r.</i>	388 ✓
MÁTÉ SÁNDOR. A budapesti m. kir. tudomány-egyetem könyvtára. <i>Ism. D. Gy.</i>	191 ✓
MORVAY GYÖZÖ. A középkor története Nagybányán. <i>Ism. D. Gy.</i>	187 ✓
PICOT (ÉMILE). Coup d'oeil sur l'histoire de la typographie dans les pays roumains au XVI ^e siècle. <i>Ism. Costa János</i>	192 ✓
RÉGI MAGYAR KÖLTŐK TÁRA. VI. kötet. <i>Ism. Dr. Dézsi Lajos</i>	313 ✓
SZABÓ KÁROLY ÉS HELLEBRANT ÁRPÁD. Régi Magyar könyvtár. III. kötet. I. rész. <i>Ism. F. I.</i>	385 ✓
SZAMOTA ISTVÁN. A Murnelius-féle latin-magyar szójegyzék 1533-ból. <i>Ism. Zolnai Gyula.</i>	190 ✓
VONDRÁK (VÁCLAV), Frisinské památky, jich vznik a význam v slovanském písemnictví. (A freisingeni nyelvemlékek, keletkezésük és jelentőségük a szláv irodalomban.) <i>Ism. M. J.</i>	389 ✓

*

FOLYÓIRATOK SZEMLEJE. (Egyetemes Philologiai Közlöny, Grafikai Szemle, Irodalomtörténeti közlemények, Századok. — Centralblatt für Bibliothekswesen, Institut International de Bibliographie, Revue des Bibliothèques, Revue internationale des Archives, des Bibliothèques et des Musées.) <i>Ism. D. Gy.</i>	91, 200, 390 ✓
---	----------------

4. VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

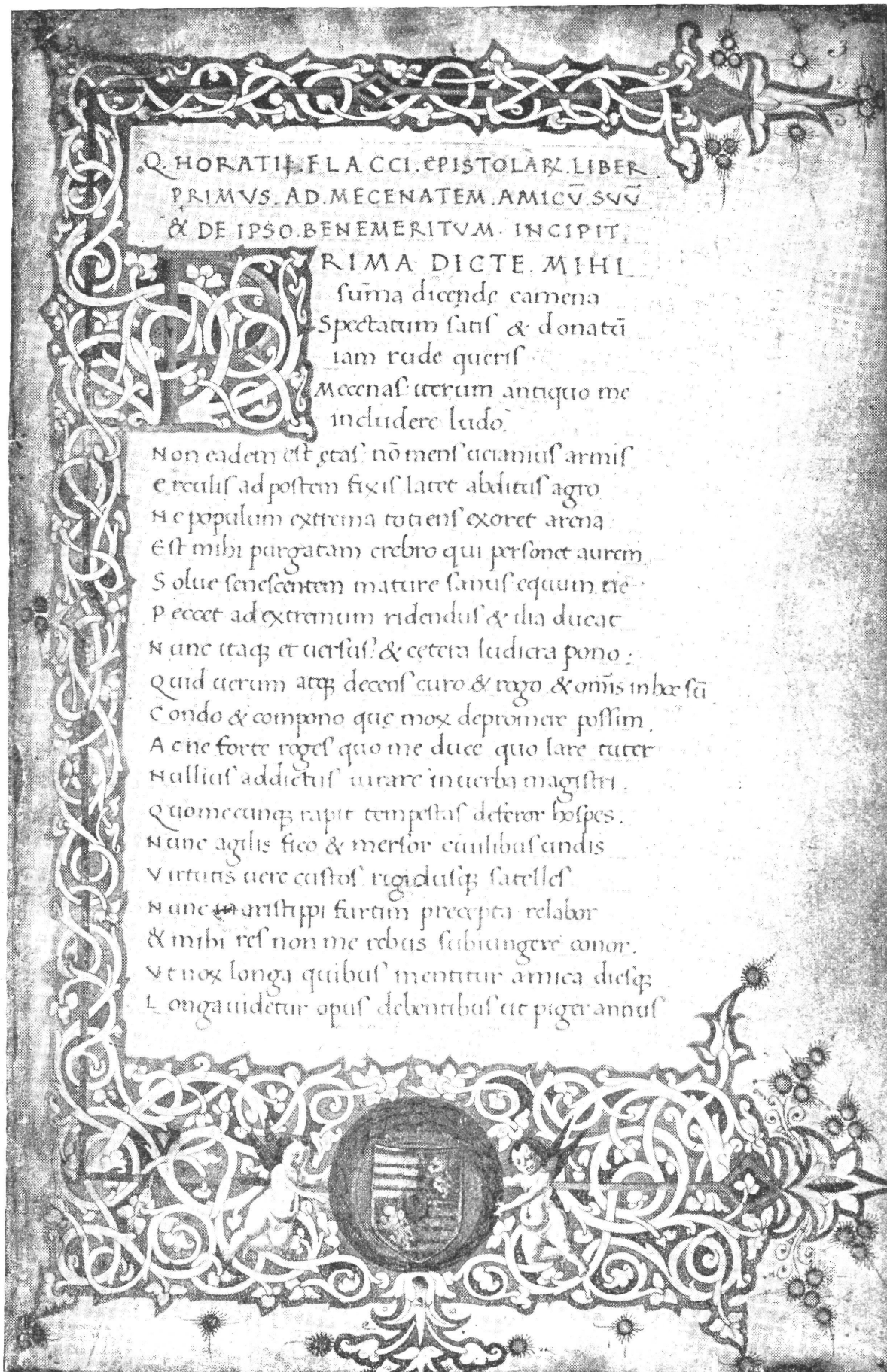
Kinevezés	94 ✓
Kellemesi Melczer István. (<i>Sch. Gy.</i>)	—
A legújabb magyar nyelvemlék. (<i>A. É.</i>)	95 ✓
Gutenberg születésének ötszázadik évfordulója. (<i>E-r.</i>)	—
Könyvtári gyakornokok Ausztriában. (<i>E-r.</i>)	—

	Lap
Kassa város törvénykönyve. (<i>Ifj. Kemény Lajos.</i>)	96
A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának története. (<i>Szerk.</i>)	202
A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának 1896-iki költségvetése. (<i>D.</i>)	—
Az ezredéves országos kiállítás másolási irodája a Magyar Nemzeti Múzeumban. (<i>R.</i>)	204
A múzeumi hirlapkönyvtár (<i>D. Gy.</i>)	205
Osztrák könyvtári egyesület. (<i>Á. A.</i>)	—
Kéziratok sokszorosítása. (<i>Á-y.</i>)	206
A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának ősnymtatványai. (<i>Sz.</i>)	20
A debreczeni ref. főiskola könyvtárnokainak esküformája a múlt században. (<i>Décsi Lajos.</i>)	—
Pályázat	208
Kinevezések a Magyar Nemz. Múzeum könyvtárában	317
Miniszteri köszönet	—
A kolozsvári egyetemi könyvtárból	—
A szegedi Somogyi-könyvtár új helyisége	—
Tudományos utazás	—
Az akadémiai könyvtár kiállítása. (<i>E-r.</i>)	318
Mr. Henry La Fontaine. (<i>Sch.</i>)	319
A Régi Magyar könyvtár III. kötete. (<i>Sz.</i>)	—
Az ezredéves országos kiállítás. (<i>Szerk.</i>)	—
A Magyar könyvkereskedők egyesületének előterjesztése. (<i>F.</i>)	—
Helyreigazítás. (<i>Récsey Viktor.</i>)	320
A Magyar Nemz. Múzeum igazgatójának kitüntetése	395
Czimadományozás	—
Az ezredéves orsz. kiállítás történelmi főcsoportjának kitüntetései	—
A Magyar Nemz. Múzeum könyvtárának tisztviselői 1803-tól 1896-ig. (<i>Sch. Gy.</i>)	396
Válasz az akadémiai könyvtár kiállításáról irt ismertetésre. (<i>Heller Agost.</i>)	398
A nyomtatott katalogus-czédulákról (<i>E-r.</i>)	399
A köteles példányok kérdéséhez. (<i>é-r.</i>)	400
Bastard a könyvpiaczon. (<i>Á. A.</i>)	—
NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ. Szerkesztette <i>Dr. Décsi Lajos</i>	401

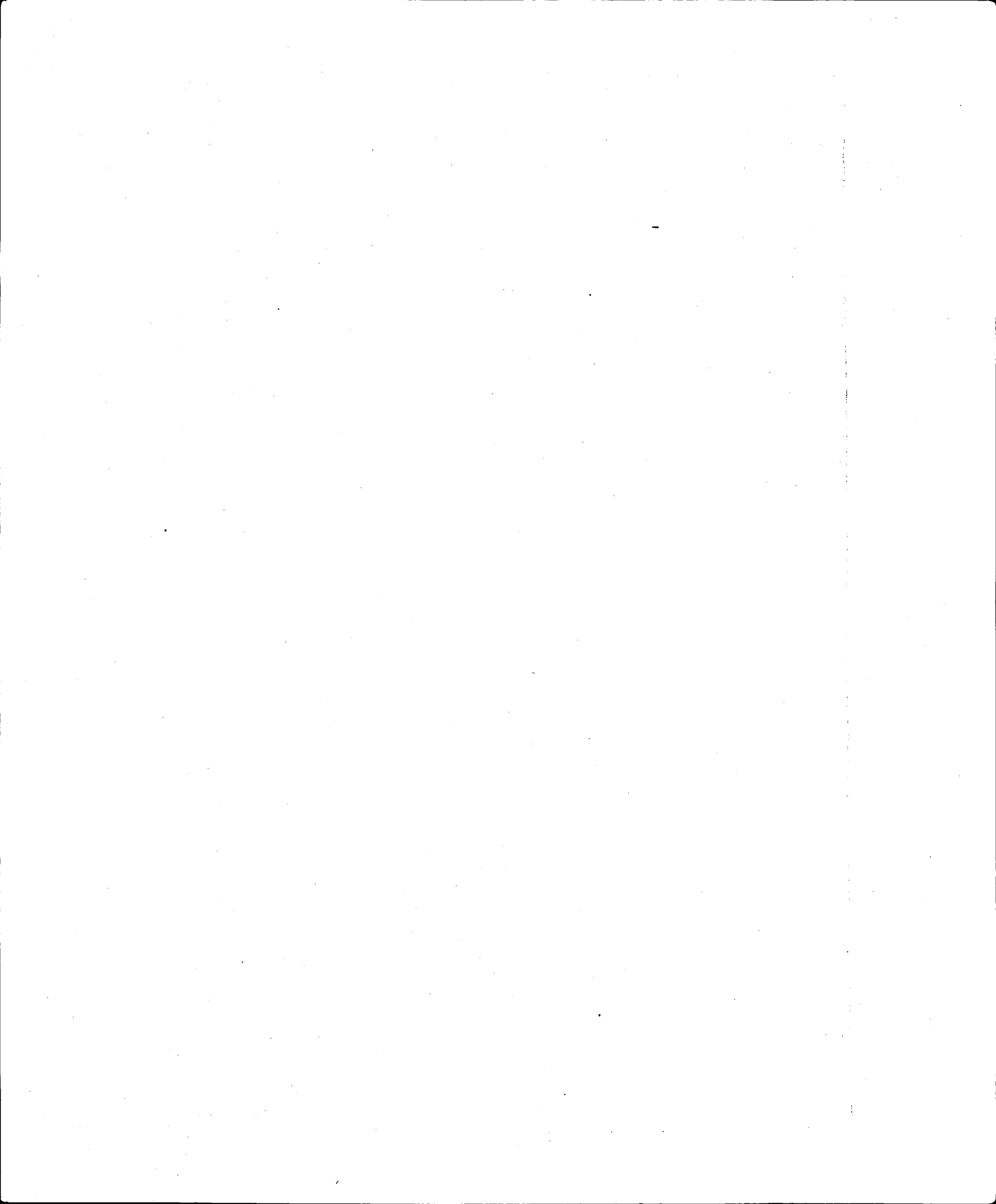
MELLÉKLETEK:

Id. SZINNYEI JÓZSEF. A magyar hirlapirodalom 1896-ban	1—26
KERESZTY ISTYÁN. Az idegen nyelvű hazai hirlapirodalom 1896-ban	1—8

A British Museum Korvin-kódexének czimlapja.

A BRITISH MUSEUM KORVIN-KODEXE.

KROFF LAJOSTÓL.

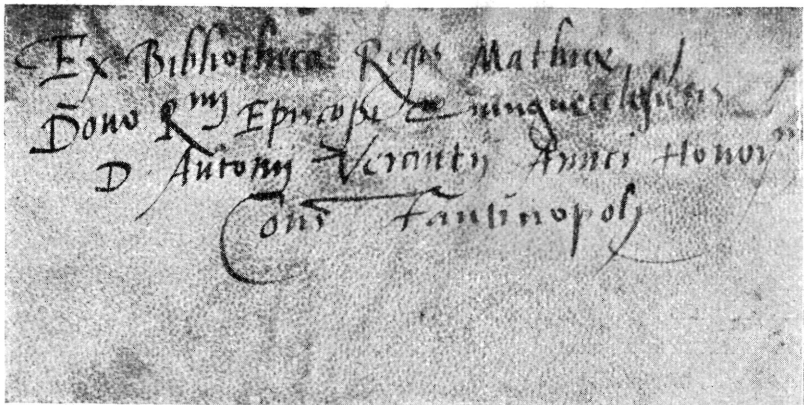
(Egy melléklettel és a szöveg között két rajzzal.)

A *Magyar Könyvszemle* 1885-iki folyamában¹ említés van téve a British Museum könyvtárában őrzött Korvin-kódexről, melynek czimlapjáról Mr. (most, mióta lovaggá ütötték, Sir) E. Maunde Thompson a Magyar Nemzeti Múzeumnak 1884-ben fényképmásolatot küldött. Ebből azt a következtetést vontam le, hogy a kódexet nálunk otthon jól ismerik és bár föltett szándékom volt azt tüzetesen megvizsgálni, nem tartottam sietősnek e szándékom megvalósítását, s az másnemű elfoglaltságom közepette már már teljesen feledésbe ment.

Kellemes meglepetés várt azért reám, midőn nemrég Fraknoi Vilmos és Hampel József urak fölszólítására végre megvizsgáltam a kódexet, mert Mátyás király egy arczképét találtam benne, még pedig olyan nagy méretekben (magassága közel 11, szélessége majdnem 9 cm.) és oly csinosat, milyent más kódexben eddig nem sikerült fölfedezni. Az arczkép, helyesebben mondva az arcz maga, meg van ugyan csunyán rongálva, mert valami kontár-ember meg akarta tisztítani vízzel vagy valami vandál kéz nedves újjal szántsándékkal elmázolta a festéket; de orthochromaticus lemezzel és sárga ernyővel sikerült a király arczvonásait vissza idézni. Szilágyi Sándor intézkedéséből a képnek egy színes másolata már meg van Budapesten és a *Magyar Nemzet Története* milleniumi kiadásának IV. kötetében fog színes nyomatban megjelenni; e helyütt ugyanannak monochrom hasonmását mutatom be. Ezért nem szükséges az arczképet bővebben leírnom és csak annyit akarok róla fölemlíteni, hogy a kép, úgy látszik, e század

¹ 241. és 281. ll.

elején még nem volt megrongálva, mert a British Museumnak egy régi katalogusában, mely a címlapon 1812-ből van keltezve de melynek nyomtatott előszavát csak 1819 márczius 15-én írta alá szerzője, Henry Ellis, a következő jegyzet fordul elő: »Praemittitur etiam effigies *eleganter depicta*, sed quae liquido conficta est, Horatii Poetae, devincti tempora lauro.« A kódex ugyanis egyéb művekkel együtt Horatius munkáit is tartalmazza s azért a katalogus szerkesztője a római költő arczképének nézte a képet, mely esetben, nincs kétségünk, az arczkép Horatiusnak »bizonyára csak költött« vonásait adná vissza. A képnek Mátyás egyéb arczképeivel való összehasonlítása után ítélve

A British Museum Korvin-kódexének XVI. századi bejegyzése.

azonban nem lehet kételkednünk azon, hogy az arczkép, ámbár talán nem hű, hanem hizelegni akar, az ő arczvonásait akarja megörökíteni. Az »eleganter depicta« jelzöt a kép mindenesetre megérdemli s ha már meg volt volna, rongálva midőn Ellis látta, aligha mulasztotta volna megemlíteni hogy »sed — eheu! — valde corrupta!«

Szilágyi Sándor és a *Magyar Könyvszemle* szerkesztője fölhívásának engedve, a legnagyobb készséggel adom a következőkben a kódex leírását.

A kódex könyvtári jegye *Lansdowne Ms. 836.*, 234 számozott levélből és a végén egy pár üres papir levélből áll, a számozás azonban újabb időben történt. Bekötése is ujkori.

Az első levél papiros ; a második nem igen finom, kissé sárgás palimpsest hártya ; a többi 232 levél igen finom, fehér hártya.¹ A kódex méretei a következők : magassága körülbelül 25 cm., szélessége 16·5 cm. Az első (papiros) levelen elül több múlt

Mátyás király arcképe.

A British Museum Korvin-kódexéből.

századbeli följegyzés van a kézirat különböző tulajdonosait illetőleg, a 2. (hártya) levél elején legfelül: *Ex bibliotheca regis Mathiae dono reverendissimi episcopi Quinquecclesiensis domini Antonii*

¹ Mátyás arcképe a kézirat ezen talán eredetileg üres lapjára lévén festve, az sem lehetetlen, sőt fölötte valószínű, hogy az arcképet más művész festette, mint magát a kéziratot.

Verantii amici honorandissimi Constantinopoli fölrás olvasható XVI századi kézírásban, melynek hasonmását itt közlöm.

A lap egyébként üres. Ugyanazon levél második oldalán van Mátyás királynak fent említett arczképe, fején cserkoszorúval, hosszú szőke hajfürtökkel, melyek arannyal himzett, vörös és kék virágos palástjának hermelin-prémes gallérijára omolnak le. A palást egészen beburkolja a király mellét, mint egy bunda, és egészen eltakarja öltönyét, nem mint pl. a laxenburgi arczképen, melyen a király hermelin-prém galléros zöld bársony palástja vissza van vetve melléről s gazdag, arany és drágaköves szegélylyel diszitett ruházatát lehet látni a palást alatt. Az arczkép háttere kék színnel van kitöltve; ez a színezés, úgy látszik, a hártyalap ez oldalát eredetileg elfoglaló szöveg elfedésére volt hivatva, a mi tényleg sikerült is; de a Magyar Nemzet Története számára általam eszközölt fényképfelvétel a régi irás nyomait elárulta. A király álla alatt pl. mintegy egy centimetryire két szó *meus cujus* (vagy *ejus*) szók eléggé tisztán vehetők ki. Amennyire a nem igen tiszta nyomok után megítélni lehet, az irás nem oly kerek, hanem szögletesebb és apróbb mint a kéziraté.

A hárommal számozott finom hártyalap elején van a czimlap, vagy — helyesebben mondva — kezdődnek Horatius levelei Mecaenashoz. A czimlap monochrom másolatát autotípiái mellékleten mutatom be, mely bármely leírásnál világo-

¹ Csontosí szerint az Attavantes festette kódexek egyik megkülönböztető jele az, hogy a szív pajzs mezeje ezüst. A többi általa megvizsgált kódexen a mező következetesen — és szerinte »heraldice helyesen« kék. Báró Nyáry Albert közli *Heralliká*-jában Hunyadi János czímerét s ebben a holló pizkos kék mezőben van ábrázolva. Csontosí megjegyzését tehát oda magyarázom, hogy a kék mező *historice* talán helyes, ámbár *heraldice*, ha nem is teljesen helytelen, legalább szabályellenes. Nincsen angol heraldikai könyv, mely meg nem róná Sir Walter Scott-ot, a miért »Marmion« című gyönyörű költeményében a hősnek hasonló czímer ad.

»Even such a falcon (with outspread wings) on his shield
Soared sable in an azure field.«

(Canto I. 6.)

Hunyadi János czímere vagy kivétel, mert ilyen is van kevés, — pl. a jeruzsálemi királyság czímere arany kereszték ezüst mezőben, — vagy pedig avval menthető, hogy a holló természetes színe fekete s azért színes alapon is fordulhat elő.

sabb fogalmat ad a kéziratról. Az arabeszk diszítések a lap három oldalát foglalják el. A másolaton látható sötét egyenes vonal és a kezdő betű (P) arany; úgyszintén arany az arabeszk határain túl látható rovar vagy növénymag kinézésű pöttyöcskék belseje is. Az arabeszkeket bekerítő vonal sötétkék színű: az arabeszkek közötti tér pedig váltakozva halvány zöld és halvány rózsaszín. A címeret bekerítő koszorú zöld. Mátyás czimerében a négyelt paizs 1. mezejében Magyarország vörös-fehér pólyái láthatók vörössel kezdve, a 2. és 3. vörös mezőben arany koronás, ezüst, ágaskodó kétfarkú oroszlány. A szív pajzson, amennyire az időtől megviselt, eldörgölt képből megítélni lehet, kék mezőben háromleveles arany ágon csőrében arany gyűrűt tartó, fekete holló ül összedugott szárnyakkal.

Az írás eléggé csinos, kerekded, halványan vonalozott lapokra van írva; amennyire megítélni képes vagyok, az egész kéziratot ugyanazon kéz másolta. A másoló sehol nem nevezi meg magát. Őrszót csak elvétve találunk. Oldal vagy egyéb jegyzet egyetlen egy sincs a kódexben. A címek vörös betűkkel vannak írva, szintúgy az egyes könyvek kolofonjai. A kezdőbetűk egészen egyszerűek és kék festékekkel vannak beígatva. Csak az egyes könyvek vagy munkák elején vannak diszített kezdőbetűk. Ezek rendszeresen valamivel kisebbek a címlapon látható kezdőbetűnél. Különböző stílusra nézve hasonlítanak ehhez és arabeszkekkel diszített négyszögletű alapon vannak ábrázolva. A színezés módja ugyanaz: t. i. a betű maga arany, a kerítő vonal sötétes kék, az arabeszkek közötti tér pedig váltakozva világos zöld és halvány rózsaszín. Amennyire Gebhardnak a *Magyar Könyvszemle* 1884-iki folyamában közölt leírásából fényképmásolat nélkül következtetni lehet, a jelen kézirat, ámbár kiállítása korántsem oly fényes, mint a göttingeni egyetem Korvin-kódexéé, igen sokban hasonlít ehhez.

A kódex »a British Museum Horatius-kódexe« néven ismeretes, de ezen költőnek művein kívül Juvenalis és Persius Satyráit is tartalmazza, mint ez a következő tartalomjegyzékből látható, melyben a számozás az első (papiros) levéllel kezdődik.

Q. Horatii Flacci Epistolarum libri tres fol. 3.
Eiusdem De Arte poetica liber » 31.

Eiusdem Sermonum libri duo	fol. 40.
Eiusdem Carminum seu odarum liber	» 79. (verso)
Eiusdem Epodon liber	» 136.
Eiusdem Carmen Seculare	» 148.
Junii Iuvenalis Satirae	» 150.
Aulii Persii Flacci Volaterrani Satirae	» 222.

A kézirat az utolsó (234.) levél elején végződik ilyképen :

FINIS.

EXPLICIUNT SATIRAE PERSII.

DEO GRATIAS.

Minden egyes liber vagy munka ilyféle módon kezdődik vagy végződik, mint pl. »*Sermonum liber primus explicit. Incipit secundus.*« (59. l.); vagy »*Q. Horatii Flacci quartus et ultimus Carminum liber feliciter finit*« (149. l.); vagy »*Junii Iuvenalis Satirarum liber primus feliciter incipit*;« stb.

Ami már most a kódex viszontagságainak történetét illeti, a 2. levél elején följegyzett adományozás szerint Verantius Antal pécsi püspök ajándékozta valami barátjának, még pedig Konstantinápolyban. Az adományozás tehát 1555 és 1557 közt történt. Miután a kódex, mint azonnal látni fogjuk, alkalmasint Hollandiából került Angliába, fölötte valószínű hogy Verantiusnak magát meg nem nevező barátja vagy követtársa Ogier Ghiselin de Busbecq volt, vagy pedig ennek orvosa és barátja Quacquelben Vilmos. Bármelyiküknek ajándékozta Verantius a kódexet, Busbecq volt az, ki Törökországból Hollandiába vitte, mert Quacquelben Törökországban, pestisben halt meg, még pedig azon három hónap (1561 augusztus—október) valamelyikében, melyet Busbecq Prinkipo szigetén töltött.¹

Hogy Busbeckiustól kihez jutott a kötet s kik voltak birtokosai a XVI. és XVII. évszázadok folyamában, azt eddig nem sikerült földerítenem. A könyv elején a bekötési tábla belsején van egy — úgylátszik, hollandi — főúr majdnem levél-nagyságú XVII. századbeli exlibrise mely két zászlót-tartó párduez által tartott fölnegyelt pajzsot ábrázol. Az első és negyedik negyedben a pajzs vízszintesen van metszve; mindkét negyed felső része pedig függőlegesen

¹ Lásd 4. sz. törökországi levelének elejét és a dátumot illetőleg Charrière Négociations-jait.

ismét két részre van osztva; ennek *heraldice* jobb felében arany mezőben zöld lóhere-level (tréfle), bal felében szintén arany mezőben három vörös, függőleges gerenda látható. Az alsó részben ezüst hatágú csillag van kék mezőben. A pajzs második és harmadik negyedét pedig ezüst mezőben felül három, egy vonalban úszó, csőr nélküli, fekete kacsza vagy hattyú, alul három hullámos, kék pólya foglalja el. Az oromdíz vörös-taréjos kakas fejet és kiterjesztett szárnyakat ábrázol.¹ A család mottója: »Jure, et non vi.« Ez exlibris művésze a következőkép nevezi meg magát: »Jasper Bouttats fecit.«²

A XVII. század végén vagy a XVIII. század elején kódexünk, úgy látszik, Gisbertus Cuperus hollandi tudós és kritikus birtokában volt, ki egy barátjához Le Clerk-hez írt levelében Bentley Richardnak Horatius kiadásáról beszélve, azt írja, hogy »jai un beau manuscrit sorti de la Bibliothèque du Roi Matthias Corvinus ou j'ai trouvé diverses leçons, dont ce savant anglais (Bentley) ne fait pas mention.«³ A levélnek nincs keletje, mert befejezése elveszett. »La suite de cette lettre ne s'est pas trouvée,« — jegyzi meg a kiadó. De miután Bentley Horatius kiadása az 1711. év végén jelent meg nyomtatásban és Cuperus 1716 november 22-én halt meg, a levél az ezen két időpont közé eső években íródott.

Angliában a kódexet legelőször is John Bridges, a topografiái író birtokában találjuk, ki 1724 márczius 16-án halt meg. Halála után könyv- és kézirat-gyűjteményét elárverezték és a jelen kéziratot Lord Macclesfield vette meg 15 guineáért (közel 400 frankért). Ennek gyűjteménye elárverezésénél pedig Dr. Taylor vette meg kéziratunkat 25 guineáért (közel 660

¹ Rietstap *Armorial Général*-jában két hollandi családnál találtam hasonló czímet. A Van Sluys-család czímere: »De geules à un cygne au naturel nageant sur un fascé-ondé d'azure et d'argent.« Egy más hasonló család, t. i. a Van Sluys de Quacknak czímere fölnyelt pajzs; első és utolsó negyed: »de sinople a trois canettes d'argent;« 2. és 3. negyed: »de geules à une épée d'argent la pointe en bas. Canton de quatre tréffles d'argent.«

² Jasper Bouttats 1625 táján született és 1703-ban halt meg. V. ö. *Index of Artists represented in the Department of Prints and Drawings in the British Museum.* 1893.

³ *Lettres de Critique de Gisbert Cuper* (Amsterdam 1742.) 381. l.

frankért) és végrendeletében Dr. Askew-nak († 1772) hagyta azt, a híres Bibliotheca Askevina tudós birtokosának, ki bebarangolta széles Európát és Magyarországon is utazott. Ennek gyűjteményét halála után, 13 évvel, 1785-ben elárverezték és a kódexet J. Matthews, a Marquis of Lansdowne könyvtárnoka vette meg, ismét 15 guineáért. A marquis exlibrise a könyv hátsó fedelére van beragasztva. 1805-ben bekövetkezett halála után kéziratgyűjteményét a British Museum vásárolta meg, és így került Mátyás király könyve a britt nemzet könyvtárába. *Habent sua fata libelli!*

IMRE GYULAI PLÉBÁNOS KÓDEXE.

DR. KARÁCSONYI JÁNOSTÓL.

A múlt év május havában Kudelka Gellért, akkoriban a szegedi ferenczrendi kolostor könyvtárnoka, most Szécsényben a szerzetes kezdők (novicziusok) mestere, arról értesítette Bunyitay Vincze váradi kanonok urat, hogy a szeged-alsóvárosi kolostor könyvtárában egy 1454-ben irt s Imre gyulai plébános és egyúttal váradi kanonok megrendelésére készült kódexre bukkant. Közölte egyszersmind levelében a kódex rövid, de velős leírását is.

Bunyitay Vincze kanonok úr szíves értesítése révén én is tudomást szereztem a kódex léteztéről, s mindjárt elhatároztam, hogy abból egyes részleteket Békés vármegye most nyomtatás alatt levő történetében fényképi másolatban közölni fogok, de közbejött akadályok, elfoglaltságom s egyéb okok miatt csak f. é. január havában kereshettem föl a szegedi kolostor vendégszerető falait s vehettem kezembe az egyetlen könyvet, mely a régi, török uralom előtti Békés területén használt könyvek közül mégis hirmondóul fönmaradt.

Még ugyaneznap lefényképeztettem a kódexből Bognár Márk tartományi őr szíves engedélyével és Urbán Juvenál készséges közreműködésével a 6-ik levelen álló kezdőbetűt és a 250b. levelen olvasható kolofont. Azután pedig hozzáfogtam a kódex külsejének és belsejének megvizsgálásához. Észleleteimet a következőkben foglalom össze.

A kódex jelenleg 250 számozatlan, 25 cm. magas és 19 cm. széles papírlevélből áll. Eredetileg nagyobb volt, de a múlt szá-

zadban az új bekötés alkalmával széleinek egy részét levágták s ez alkalommal a 31-ik levelen levő legnagyobb s legdiszesebb kezdőbetű czifrázatainak egy része megsemmisült. A leveleket Kudelka nemrégiben nagyjából megszámoztta.

A kötés hátuljára ez van nyomtatva: »*Vita Sanctorum. V(enerabilis) Con(ventus) Sze(gediensis) ord(inis) Min(orum) 1769.* A kötés táblájának belsején pedig ezen exlibris áll: *Insertus Bibliothecae V. Conventus Szegediensis O. M. reform. N(umero) 1763.*¹

Ebből tehát csak annyit tudunk meg, hogy a kódex már 1769 óta, vagy talán még régebben a szegedi ferenczrendű kolostoré. Szerencsére a kódex keletkezésére teljes felvilágosítást nyújt a másoló a következő három kolofonban:

»*Explicit lectionale super festa sanctorum anno incarnationis domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto, in profesto exaltationis sancte crucis, hora fere tertia,*² *scribi et effici procuratus per honorabilem magistrum Emericum plebanum de Gyula et canonicum ecclesie Varadiensis anno domini suprascripto.*« (222. levél.)

»*Explicit commune sanctorum per me infelicem Paulum de Jeneu, anno ut supra, die vero quinto Kalendarum Octobrium, indictione Romanorum secunda, ff. pro littera dominicali existente.*« (247. levél.)

»*Laudemus Deum trinum semper et unum. Jam finis est totius, premium posco potius. Scriptus per Paulum de Jeneu ex procuratione honorabilis viri magistri Emerici, plebani de Gyula et canonici ecclesie Waradiensis.*« (250. levél.)

Világos ebből, hogy a kódexet 1454 szeptember havában Jenei Pál nevű másoló írta Imre gyulai plébános és egyúttal váradi kanonok rendelkezésére. Világos az is, hogy a kódex a papi zsolozsmás könyv (breviarium) két utolsó részét a »*proprium sanctorum*«-ot (a kódexben: *lectionale sanctorum*) és a »*commune sanctorum*«-ot tartalmazza. Ez utóbbihoz csatlakoznak még, miként ma is, az »*In dedicatione ecclesie*« (templomfölvatásra) rendelt napi zsolozsma szent leczkéi.

Ha a tartalmat még tovább vizsgáljuk, kitűnik, hogy a kódex

¹ Az évszám kézírással pótolva.

² 1454 szeptember 13.

nem ferenczrendi szerzetesek számára készült, mert assisi Szent-Ferencz napja semmi különös kitüntetésben nem részesül, még csak nagyobb és festett kezdőbetű sem áll a leczkék elején. Egész esetleges dolog tehát, hogy ma a kódex ferenczrendiek birtokában van. Ellenben azon körülmény, hogy Szent-László ünnepének rubrikája az egész kódexben legnagyobb betűkkel van írva és festett kezdőbetűvel van ékesítve, összevetve a másoló abbeli értesítésével, hogy e kódex a váradi egyházmegyéhez tartozó gyulai plébános és váradi kanonok megrendelésére készült, kétségtelenné teszi, hogy váradi egyházmegyei zsolozsmás könyvvel van dolgunk.

Ha már most a kódex első részéből kiírjuk az ünnepek feliratait vagyis rubrikáit, akkor megkapjuk a váradi egyházmegye középkori kalendáriumát, vagyis azon szenteknek sorozatát, melyeknek tiszteletére az 1454-ik évben a váradi egyházmegyében külön zsolozsmát mondtak. Az itt következő sorozatra megjegyezzük, hogy azért kezdődik Szent-András (november 30) zsolozsmájával, mert az egyházi év advent első vasárnapjával kezdődik s ennélfogva Szent-András napja elég sűrűn már az új egyházi évbe esik. A dőlt betűkkel szedett szentekről ma még csak megemlékezést (commemoratiót) sem veszünk a váradi egyházmegyében.

- Folio 1. (Rubrika nélkül.) Vigilia s. Andree.
- » 2. In die sancti Andree.
 - » 5b. De sancta Barbara virgine.
 - » 6b. De sancto Nicolao episcopo.
 - » 11b. In octava s. Andree.
 - » 12b. De conceptione beate virginis.
 - » 13. De sancta Lucia virgine.
 - » 14b. In vigilia Thome apostoli.
 - » 15b. In die sancto (*így*).
 - » 22. (Rubrika nélkül) De sancto Silvestro.
 - » 23b. Pauli primi heremite.
 - » 24. Mauri confessoris.
 - » 24b. Anthoni (*így*) confessoris.
 - » 24b. Marii, Marte, Audifax.
 - » 25b. Fabiani et Sebastiani martirum.
 - » 27b. De sancta Agnete virgine.
 - » 30. De sancto Vincencio martire.
 - » 31. De conversione sancti Pauli.
 - » 33. Secundo Agnetis virginis.
 - » 34. *Brigide virginis.*

- Folio 34. Purificatio beate Marie virginis.
- » 37. De sancto Blasio episcopo.
 - » 38. De sancta Agatha virgine.
 - » 40. De sancta Dorothea virgine.
 - » 41. *De sanctis Vedasto et Amando.*
 - » 42. De sancta Scolastica virgine.
 - » 43. De sancto Valentino martire.
 - » 44. *Juliane virginis et martiris.*
 - » 44b. In festo kadetha (*így!*) sancti Petri.
 - » 46. De sancto Mathia apostolo.
 - » 47b. De sancto Gregorio papa.
 - » 49b. De sancto Benedicto abbate.
 - » 50b. Annuntiatio Marie virginis.
 - » 53. De sancto Ambrosio episcopo et doctore. (Ezt most decemberben tartjuk.)
 - » 53b. In festo Adalberti martiris.
 - » 55b. De sancto Gregorio (*így*; de már az életrajz ekkép kezdődik: »Georgius tribunus.«)
 - » 57b. De sancto Marco ewangelista.
 - » 58b. De sancto Vitale martire.
 - » 59. Philipi et Jacobi apostolorum.
 - » 60. De inventione sancte crucis.
 - » 60. Johannis ante portam Latinam.
 - » 61. Urbani pape.
 - » 61b. *De sancta Petronella.*
 - » 62. De sancto Barnaba apostolo.
 - » 63b. De sancto Marco et Marcellino.
 - » 64. *De X milibus militum.*
 - » 64b. Vigilia sancti Johannis Baptiste.
 - » 65. In die sancto.
 - » 67. Johannis et Pauli martirum.
 - » 67b. De sancto Ladislao (nagyobb és diszesebb betűkkel).
 - » 69. (Rubrika nélkül) Vigilia sanctorum Petri et Pauli.
 - » 70. In die sancto.
 - » 71b. In commemoratione sancti Pauli apostoli.
 - » 72b. Octava Johannis Baptiste.
 - » 73. In vigilia visitationis Marie.
 - » 73b. In die sancto.
 - » 78. (Rubrica nélkül) Octava apostolorum Petri et Pauli.«
 - » 79. Septem fratrum.
 - » 79. *De sancto Benedicto.* (A Translatio s. Benedicti értendő.)
 - » 79b. De sancta Margaretha.
 - » 80b. In divisione apostolorum.
 - » 81. Benedicti et Andree martirum.
 - » 82. De sancto Alexio in eodem die.
 - » 84b. De Praxede virgine.

- Folio 85. De sancta Maria Magdalena.
- » 89. De sancto Jacobo apostolo.
- » 91b. De sancta Anna, matre Theoty (*így*, értsd: Θεοτοκοῦ.)
- » 93b. Felici (*így*), Simplicii, Faustini martirum.
- » 94. *Septem dormientium.*
- » 94b. De sancto Pantaleone.
- » 95. Sanctorum Abdon et Sennen.
- » 95b. In festo s. Petri a vinculis.
- » 96b. Inventio corporis s. Stephani
- » 98. B. M. Virginis ad Nives.
- » 99. Transfigurationis.
- » 101. De sanctis Felicissimo et Sixto martiribus.
- » 102. De s. Donato episcopo et martire.
- » 102b. De s. Ciriaco sociorumque (*így*) eius.
- » 103. In vigilia s. Laurentii.
- » 103b. In die sancto.
- » 104. De sancto Tiburtio.
- » 104b. De sancta Clara virgine.
- » 105. De sancto Ipolito martire.
- » 105b. In vigilia asumpcionis (*így*) Marie.
- » 106. In die sancto.
- » 110. Octava s. Laurenti (*így*)
- » 112b. De sancto Stephano rege.
- » 118. Octava assumpcionis beate Marie virginis.
- » 119. De s. Bartholomeo apostolo.
- » 122b. Octava s. Stephani.
- » 123. De s. Augustino episcopo et doctore.
- » 124. Decollatio Johannis Baptiste.
- » 126. Felicis et Adauti martirum.
- » 126b. De sancto Egidio abbate.
- » 130b. *Eurici confessoris.*
- » 131. (Rubrika nélkül.) Nativitas beate Marie.
- » 135. In festo exaltationis s. crucis.
- » 137b. Octava nativitatis Marie.
- » 138b. *De s. Lamperto martire.*
- » 139. De s. Matheo apostolo et ewangelista.
- » 142b. De s. Mauricii (*így*) sociis eius.
- » 144. De s. Gerardo pontifice et martire.
- » 147. De s. Cipriano et Justina.
- » 148. Cozme et Damiani martirum.
- » 149. De sancto Vencezlao martire.
- » 150b. De sancto Michaele archangelo.
- » 154b. De sancto Jeronimo doctore.
- » 156. De sancto Francisco.
- » 156b. Sanctorum Marcelli et Sociorum eius.
- » 159. *Cerboni (így) confessoris.*

- » 161. Calixti pape.
- » 161b. *De s. Gallo confessore.*
- » 163b. De sancto Luca ewangelista.
- » 165. De XI milibus virginum.
- » 167. De sancto Demetrio martire.
- » 168. In vigilia apostolorum Simonis et Jude.
- » 168. In die sancto.
- » 172. In vigilia omnium sanctorum.
- » 172. In die sancto.
- » 173b. *Eodem die Eustacii et sociorum eius.* (Ma szeptember 20-án tartjuk.)
- » 179b. De sancto Emerico duce.
- » 182b. *Translatio s. Adalberti episcopi.*
- » 189. Octava omnium sanctorum.
- » 190. Sequitur de sancto Martino episcopo.
- » 193b. Martini episcopi et martiris.
- » 195. *Die sancto Briccio episcopo.*
- » 196. *De sancto Othmaro martire.*
- » 198. *Aniani confessoris.*
- » 199b. Octava sancti Martini episcopo.
- » 202. De sancta Elizabeth.
- » 205b. De sancta Cecilia virgine.
- » 209. De sancto Clemente papa.
- » 211b. De sancto Grisgono (*igy!*) martire.
- » 212—221. De sancta Katherina virgine.

Ezután a 223. levelen kezdődik a *Commune sanctorum* rész s végződik a 246. levelen a már idézett kolofonnal. A 247-ik levelen az *In dedicatione templi* zsolozsma kezdődik s a 250. levelen ismét kolofonnal ér véget.

Többé-kevésbé diszes, festett kezdőbetűk találhatók a következő leveleken: 2., 15b., 31b., 34., 47b., 67b., 73b., 75b., 88., 91b., 98b., 103., 106., 108., 150b., 165., 212.

Mint történetíró, első sorban az érdekelt, vajjon van-e a kódexben valami adat, mely a magyar történetre, különösen pedig a régibb századokra fényt vethetne. E végből átkutattam a magyar, vagy magyar vonatkozású szentek leczkéit. Ekként aztán megtaláltam Szent-István ünnepénél (112. l.) a magyaros Hartvik-féle bővített legendát, csakhogy itt az előszó és a szentté avattatásról szóló rész egészen hiányzik. Az előszó elmaradásának jelentőségét kiemeltem a Századok 1894. évf. 7. lapján. Szent-Imre ünnepére (179. levél) az ő rég ismert s utoljára Mátyás Flóriántól kiadott¹

¹ Historiae Hungaricae Fontes Domestici, I. k. 129—143. ll.

életiratát osztották föl leczkékre. Ezentúl tehát nem mondható, hogy ez életirat csupa külföldi (mondseei, tegernseei) kódexekben maradt fenn.¹ Szent-Gellért napján az eddig úgynevezett corsendonki kis legenda olvasható szintén leczkékre fölosztva. Kétségtelenné válik ez által az, a mit már előbb is hangoztattam, hogy e kis legenda nem más, mint a papi zsolozsma számára készített, rövid életirat. Szent-Adalbert napján a leczkék csupán általában emlékeznek meg az ő áldásos működéséről; Canapar Jánostól írt életrajza e kódexben a november 6-ára eső »Translatio s. Adalberti« ünnepen (182. levél) olvasható.

Legjobban csalatkoztam, (mert persze legnagyobb reménységgel is voltam,) a Szent-Lászlóról szóló leczkék olvasásánál. Váradí egyházmegyei lectionaleban Szent-Lászlóra, a védőszentre, vártam legtöbb adatot. Találtam is sok dicsőítő szólamot, de ismeretlen történeti adatot csak egyet s ez sem országos fontosságú. Szent-László egyik csodatételéről szól ez s ekként hangzik: »*Post hec autem anno domini millesimo CC. quinto Kalendas Junii, ipso die penthecostes,² canonicis orantibus et prime hore officium celebrantibus, quedam mulier, cui manus et brachia pectori suo inexeciabiliter³ connexa fuerant, ad sepulcrum beati Ladislai accedens sanata est.*« (69. levél.) Ez az egyetlen, Szent-László közbenjárására művelt csoda, melynek éve, napja s órája meg van határozva, s annyit kétségtelenné tesz, hogy Szent-László ismert, napjainkig fönmaradt legendáján kívül volt még másik, még pedig részletesebb is. Elég kár, hogy éppen ez veszett el.

Érdekelt még azon kérdés is, vajjon Jenei Pál scriptor milyen régi kódexből másolt? A Sarlós-Boldogasszony ünnepén (július 2-án) olvasott leczkék megfeleltek erre. Ezekben azt is elmondja a leczkék összeállítója, hogy először: *Beatissimus in Christo pater et dominus noster dominus Urbanus papa VI. ss. Romane et universalis ecclesie summus pontifex, indubitatus successor beati principis apostolorum, verus et unicus vicarius Jesu Christi* akarta e napot az egész keresztény világon ünneppé tenni s el is készíttette már e végből egyik bibornoka által a szent zso-

¹ U. o. VI. l.

² 1200-ban a pünkösöd valóban május 28-ra esett.

³ A lapszélén kijavítva: inestimabiliter.

lozsmát, de ő meghalván, *sanctissimus dominus noster Bonifacius IX.* rendelte azt el. Világos ebből, hogy Jenei Pál oly kódexből másolt, mely az 1389—1404-ik években készült.

A megrendelő Imre gyulai plébános nem egészen ismeretlen személy történetíróink előtt. Már Pesty Frigyes említi azon 1458 december 14-én kelt levelet, mely őt gyulai plébánosnak mondja.¹ Az ő közlése nyomán Bunyitay Vincze is fölveszi a gyulai plébánosok sorába.² Az érintett oklevelet a váradi káptalan állítja ki, s benne Imréről nemcsak azt írja, hogy: *plebanus de Gyula*, hanem azt is: *socius et concanonicus noster*.³ Így tehát ez oklevél adata pompásan egyezik Jenei Pál tudósításával. Mikor a kódexet megrendelte, akkor már legalább tíz éve birta Imre tisztelendő (honorabilis) úr a gyulai plébániát s a hatalmas, főúri Maróti családnak kedves embere volt. Maróti László volt mácsói bán 1445-ben őt küldte a váradi, aradi és csanádi káptalanokhoz, hogy ott az ő és fiai nevében tiltakozzék nőtestvére, Maróti Anna, ekkor Csáki Ferencz bihari főispán neje ellen, aki magát füsítottnek állította s e révén a Maróti-javak felét erővel el akarta foglalni.⁴ Megjegyezzük még, hogy Imre plébánosnak volt miből megadnia a másolótól annyira kívánt jutalmat, mert hisz éppen az ő plébánoskodása alatt, 1451-ben ajándékozták meg Maróti János és Maróti László özvegyei a gyulai egyházat az 1900 frtért vett Apáti faluval.⁵

A régi, gazdag alföldi egyházak és plébániák könyvei közül talán csak ez egy került el az enyészetel, s azért méltónak tartottam arra, hogy róla legalább e gyarló leírásban megemlékezzem.

¹ Századok, 1870. évf. 476. l.

² Váradi püspökség története, III. k. 461. l.

³ Országos levéltár, Dipl. 29,763.

⁴ U. ott. Dipl. 13,860. 13,861. 13,864.

⁵ Haan és Zsilinszky, Békésmegyei Oklevéltár, II. k. 61—62. ll. Apáti ma Kigyóshoz csatolt pusztá Gyulától nyugatra. 1451-ik évi vételára mai értékben legalább 30,900 frtnak felel meg.

KÉT NAGYBÁNYAI RÉGI KÖNYVTÁR.

DR. MORVAY GYÖZÖTŐL.

A tudományos kutatás által elfeledve vagy alig ismerve, két közintézet létezett Nagybányán, mely a hazai oktatás és nevelés munkásaként szerepelt a XVI—XVIII. századokban.

Az egyik virágzó protestáns kollégium, mint a közsokás a város latin nevééről — Rivulus Dominarum — nevezte: a *Schola Rivulina*; a másik a Jézus-rend kollégiuma. Molnár Aladár »A közoktatás története Magyarországon a XVIII. században« című művében, mely a nevezett évszázadot megelőzőleg a XV. századtól kezdve iparkodott a hazai közoktatásnak történetét adni, az elsőt nem ismerte, a másodikról egyebet sem közöl azon téves adatnál, hogy Mattyasovszky László nyitrai püspök alapította. A névnel egyebet az iskolák történetirői alig ismertek, vagy azt sem. Mind a kettő pedig a hazai közművelődés erélyes faktora volt a keleti végvidéken. Nem említve, hogy nevezetesebb családok, mint a Telekiek, Eötvösök, Desewffyek, Gerliczyek és mások fiai itt tanultak, évszázadokon át tartották meg ezen vidéket a magyarságnak, a kereszténységnek.

A Schola Rivulinát az 1547. évben Kopácsy István, a nagy-hírű reformátor alapította, a jezsuiták kollegiumát I. Lipótnak 1693-ban adott diplomája erősítette meg, gimnáziumát pedig a Szegedről 1712-ben áthelyezett Mattyasovszky-féle 55,000 rajnai frtra rúgott alapítványból állította föl *Ravasz Ferencz* házfőnök.¹

Eltekintve ezen iskolák szervezetétől és történetétől, csupán azok könyvtáraitól kívánok e helyütt bővebben szólni.

I.

Az iskolai coetus, mint a protestáns iskola föntartója, a könyvtár megalapítását és gyarapítását egyik legfontosabb kötelességének tartotta. Legelső könyveit Veress Mihály katolikus plébános és tizenegy káplánjának a reformált hitre való áttérése (1547) szolgáltatta. Ekkor jutottak állítólag a parochia könyvei a református hitköz-

¹ Bővebben tárgyalom ezt »A középoktatás története Nagybányán« (Nagybánya, 1896.) című művemben.

ség és iskola tulajdonába. Az ekként alakult könyvtár nagyobbítására úgy a város áldozatkészsége, mint a közönség adománya sokat tett. Nagyobbszerű adományokról hallgatnak ugyan a város és a protestáns egyház levéltárai, de bizonyos tény, hogy az iskola főtartására szolgáló pénzből mindig jutott néhány fillér a könyvtár segélyezésére.

Adakozókat említ a városi levéltár is. Técsi István váradi református prédikátor 1655 július 19-ikén a »jőhírű« református iskolának könyveket ajándékoz. A könyvek szállításáért a város 5 frtot fizetett.¹

A katalogusok is emlitenek ilyeneket. Az 1669. évben Olasztelki Máthé tiszteletes úr négy, Bókinyi István tiszteletes úr két könyvet adományozott. 1724-ben Nánási Sára, Décsi János és Kőszegi Sámuel adakoztak. 1717 november 5-dikén Kolosvári István tiszteletes 5 könyvet, 1742-ben Némethi József végrendeletileg 14 könyvet adományozott.

A könyvek és az oktatás szeretetében a város áldozatkészsége annyira ment, hogy egyik kiváló rektora és prédikátorának; Nánásy Istvánnak »*A Szű títka*« című erkölcsi művét 1670-ben Kolozsvárott saját költségén kinyomatta.²

A könyvek áráról mitsem tudunk, Vergilius egyik jegyzetes kiadását kivéve, melynek értéke a katalogus szerint 1 frt volt.

Tekintve a könyvek drágaságát, a nyomda és kereskedés hiányát, a szállítás költségeit, a patronatus igen sokat tett kedvencz alkotásáért. Tanúsítja ezt a könyvek nagy száma és a gondos fölügyelet.

A könyveknek aránylag tetemes száma arról tett bizonyosságot, hogy a nagybányai olvasók igénye az akkor ápolt tudományok minden ágazatára kiterjedt, és a hatóság odatörekedett, hogy a tanítók és tanítványok olvasottságát a kor műveltségének fölszínén tartsa.

A könyvtár az iskola helyiségében, a Schola Rivulinának még ma is — bár rozogán — fenálló épületében volt elhelyezve. Különös fölügyeletnek volt alávetve, melyet az iskola seniora gyakorolt, a kinek kötelessége volt a könyvtár állapotáról minden

¹ Városi levéltár, Rerum oec. nr. 41.

² Szabó Károly, Régi Magyar Könyvtár, I. k. 1103. sz.

hóban a rector, contrascriba, collaborator, scholarcha jelenlétében az egész coetus előtt tüzetesen beszámolni.¹

A könyvtár történetére vonatkozó adatok igen hiányosak.

1669 április havában a coetus rendezi a bibliothékát és megszabja a használandó tankönyveket és a beszerzendő könyveket.² Eredményének tekinthető az első katalogus.

1688-ban a régi katolikus parochiához tartozott földeket, templomokat a szepesi kamarától kiküldött bizottság a protestánsoktól elvette, a jezsuitákat azok birtokába beigtatta és az iskolát betiltotta.

Már ekkor keresték a jezsuiták azon bibliothékát, mely annak idején a katolikusoktól elvételre volt.³

1692-ben egy újabb bizottság az újból fölálló iskolát házával és a könyvtárral együtt ellenmondás nélkül kivette a protestánsok kezéből. Amint a későbbi katalogusok igazolják, a protestáns oktatók a könyvek nagy részét jó eleve biztonságba helyezték és a jezsuiták igen keveset vagy semmit sem kaphattak.⁴

1712 január 11-én, midőn a református iskola nyilvánossága végleg megszűnt és a protestánsok kénytelenek istentiszteletüket és az iskolát titokban a város falain kívül tartani, a bibliothékát megmentették és magukkal vitték. Az iskola régi hivatásával, kedvelt rendszerével és megszokott módszerével lappangva tovább működött.

Az 1731-ben hozott Resolutio Carolina által, mely Mária Terézia uralkodásának végeig mérvadóul szolgált, a jezsuita szerzet országosan erősödött. Ezen resolutio alapján a helytartótanács nyomozást rendelt a nyilvánosan és titokban működő protestáns iskolák ellen. Eredménye volt, hogy az iskolákat a nyelvtani fokozatig leszállították.

Nagybányán 1755 tavaszán dőlt el a reformátusok iskolájának sorsa. Május 25-én a katolikus magistratus erélyes közbenjárásával a schola végleg megszűnt. Mennyi könyv volt akkor a régi bibliothékából, hová lettek azok, arról hiába kérünk fölvilágosítást az oklevelektől. Egy részét valószínűleg lefoglalták, a másikat

¹ Városi ltár.

² Városi ltár. R. oec. 36. Ref. traktus jkönyve a ref. egyház ltárában.

³ Ref. egyh. ltár, 28. Inquisitio II.

⁴ Ref. egyh. ltár, Nr. 23. 3. sz.

a református egyház tartotta meg, vagy pedig szétesztették. Az iskola törvényei, a matrikula, a katalogusok és néhány, a református egyház levéltárában őrzött könyv kivételével nyoma veszett az egésznek.

Megmaradtak tehát a bibliothéka katalogusai.

Ezeket egy bőrbe kötött könyvbe irták,¹ mely az iskola matrikuláját és törvényeit is magában foglalja, a nagybányai református egyház levéltárának ma is féltve őrzött kincsét képezi.

A katalogusok öt különböző időből tüntetik fel a könyvtár állapotát.

Az első katalogus a kézirat 3—10 lapjait foglalja el. Közepén csonka, mivel az 5. és 8. lap hiányzik. Czime: *Labore ac industria admodum reverendi ac clarissimi domini Stephani Eszéki² rectoris scholae ejusdem meritissimi facta anno 1669. circiter die 23.*³ Ez után kezdődik mindjárt a könyvtár jegyzéke *Series librorum scholae Rivulinae* czimmel.

A katalogus a könyvtár elhelyezése szerint sorolja fel a könyveket. A könyvtár, mint a felsorolás módszeréből kivehető, thékákra volt osztva, melyekben a művek jól-rosszul szakok szerint voltak elhelyezve. Minden théka sedesekből állott.

Theca A: Commentatores et Practici. Öt sedesből állott. Az 1. sedes 16 művet, a második 17-et, a harmadik 19-et, a negyedik 23-at, az 5. sedes 13 művet tartalmaz. E théka tartalmául tehát összesen 88 mű van felsorolva.

Ezzel a folytonosság megszakad. A hiányzó lap egy teljes thékának és egy másik théka négy első sedesének anyagát foglalhatta magában, mivel a 6. lapon már újabb *Sedes 5.* felirattal találkozunk. Eszéki István írása szerint itélve, 58 mű lehetett az elveszett lapon. Ezen *Theca C.* nagyobbrészt bölcsészeti és szónoki műveket tartalmazhatott. Czime lehetett: *Philosophici et Rhetorici.* A 4. sedes 7—21 számok alatt 15 művet tartalmaz, az 5. sedes tartalma 25 mű. Összesen fel van sorolva 40 mű.

A *Theca D.* három sedest tartalmaz. Czime: *Classici et Miscellanei.* Az 1. sedesben van 24 mű, a másodikban 22 a harmadikban 13 mű. Összesen 59 mű.

¹ Adatait Gergely Károly nagybányai ref. lelkész ur szívességéből használtam fel.

² A »Halotti magyar oratio gr. Rhédei Ferencz fölött. S.-Patak. 1668.« szerzője. L. Szabó K., id. m. I. k. 1075. sz.

³ A hónap hiányzik.

A 8. lap hiányzik vagy a lapszámozás hibás, mivel a művek számozása folytatólagos. Azt hiszem, hogy hiányzott, mivel számításomból 50—58 mű kiesik. A *Theca E.* kezdete is elvesztett ezen lappal. A megmaradt rész a 3. sedes (14—23 mű,) a 4. sedes (17 mű,) az 5. sedes (24 mű,) és a 6. sedes (24 mű) lajstromát tartalmazza. E thékában tehát 74 mű van felsorolva.

A függelék 7 művet sorol föl; ebből négyet Olasztelki Máté, kettőt Bökinyi István adományozott a könyvtárnak.

Összesen található 267 följegyzett mű, melyhez a hiányzó lapokon felsorolt mintegy 116 művet számítva, ezen katalogus körülbelől 383 mű czímét foglalalhatta magába.

A második katalogus is csonka. Eleje hiányzik, a meglevő töredékből az első tévesen a kézirat első levele után köttetett, a többi a 11—16. lapokat foglalja el. A könyvek nincsenek fölosztva. Ki állította össze, nem tudjuk. Számozásuk az 54. művel kezdődik. Összeállításukban rendszer nincsen. A lajstrom a szerzőt és a czímet sorolja fel, mindkettőt fölületesen. Az írás sokszor olvashatatlan. Itt-ott a kötetek száma is föl van jegyezve. Az ebben felsorolt könyvek összes száma 450.

A harmadik katalogus (85—89. l.) czíme: *Anno 1696. die 26. Aprilis, amplissimi coetus Rivuliensis libri inventi, in ordinem digesti, hac serie reperiuntur.* A rendező valószínűleg K. Veszprémy János lehetett, ki ezen évben rektor volt. A művek számozatlanok, rendszertelenül állítvák egymás mellé. Van összesen 277 mű. A sülyedés bizonynyal a jezsuiták foglalásának eredménye. A megjelölés fölötte hiányos. Néhol csupán a szerző neve, néhol a mű czíme áll, az is tökéletlenül.

A negyedik katalogus, a mely az album 90—95. lapjait foglalja el, viszonylag a legrendezettebb. Czíme: *Series librorum scholae Rivulinae, secundum thecas alphabetico ordine digestas renovata anno 1699. die 5. Januarii per Georgium Váradi p. t. (?) s(cholae) R(ivulinae.)* A katalogus a szerző nevével együtt a mű teljes czímét is adja. A hol ezt Váradi kifejejtette, egy későbbi kéz pótolta. Ki volt ez utólagos rendező, nem tudjuk. Jegyzetei néhol a könyv állapotáról és sorsáról is adnak felvilágosítást.

A katalogus 14 thékára van osztva. *Theca A:* 10. mű. *Th. B:* 18 mű. *Th. C:* 14 mű. *Th. D:* 14 mű. *Th. E:* 11 mű.

Th. F.: 37 mű. *Th. G.*: 8 mű. *Th. H.*: 7 mű. *Th. I.*: 20 mű.
Th. K.: 16 mű. *Th. L.*: 14. mű. *Th. M.*: 52 mű. *Th. N.*: 51 mű.
Th. O.: 53 mű. *Th. P.*: 12 mű. Összesen: 337 mű.

Az ötödik katalogus (98—101. lap) teljes. Czime: *Catalogus librorum in bibliotheca illustris scholae Rivuliensis anno 1723 die 22. Maii inventorum eodemque tempore opera d. Gabriëlis Albisi t. t. rectoris ibidem hoc ordine digestorum.*

A katalogus 8 sedésre van osztva. *Sedes 1.*: 13 mű. *Sedes 2.*: 18 mű. *Sedes 3.*: 18 mű. *Sedes 4.*: 22 mű. *Sedes 5.*: 22 mű. *Sedes 6.*: 15 mű. *Sedes 7.*: 25 mű. *Sedes 8.*: 16 mű. Összesen: 149 mű, a mihez függetlenül a Nánási Sára hagyatékából, Kolozsvári István és Némethi József adományából származó 20 mű járúl.

A katalogusok tehát összesen 1048 könyvczimet tartalmaznak, nem számítva ide a hiányzó levelek tartalmát. A jegyzékek kritikai fölülbírlása ezen számot tetemesen alábbszállítja egyrészt a katalogusok közt való egyezésnél, másrészt az ugyanazon katalogusban előforduló ismétléseknél fogva, a mi főleg a tankönyveknél fordul elő.

Ezen kritikai fölülbírlás kapcsán a negyedik, *Váradi György* által szerkesztett katalogus bizonyult legalkalmasabbnak a könyvtár tartalmának megismerésére. Közlöm tehát e katalogust egész terjedelmében, minden egyes tételét összehasonlítva a többi katalogus megfelelő tételével. E jegyzék annak az állapotnak nyújtja hű képét, melyben az iskola könyvtára a XVII. század legvégén volt, akkor, midőn hanyatlásának kora már megkezdődött.¹

Theca A. Libros continet 10.

1. *Biblia Ungarica Varadina.*² [II. 448. — III. 85.]
2. *Zanchius* de tribus Elohim. [II. 55. 99. — III. 85. — V. I. 10.]
3. *Fabricius*³ in psalmos, Davidis. [I. A. II. 9; IV. 17. C. III. 3: *Molliti* Enarrationes in psalmos, item conciones *Fabricii* in psalmos in secundum volumen. — II. 114. — III. 85. — V. II. 6. és VIII. 1.]

¹ A () jelben álló jegyzetek a katalogus javítójától erednek, a []-ben a többi katalogussal való párhuzamot kívánjuk adni. Az első helyen álló római számok a katalogusok, a betűk és az ezeket követő dőlt római számok a thékák illetőleg a sedések számát, az arab számok a művek számát adják. A III. katalogusnál adott szám az album lapszáma.

² RMK. I. 970. A katalogusban a következő, későbbi kéz által írt széljegyzet olvasható: *Szentzii. Ex his apostata Tövissi tubum fecit.* Tövissi Márton rektor volt, ki 1728 után hagyta el a református hitet.

³ Fabriczius György. V. ö. RMK. II. 339.

4. *Chemnitii*¹ Harmoniae evangelicae. — [II. 66. — III. 85.]
5. *Musculus* in Genesim et psalmos. (Non est.) [I. A. II. 4. — III. 87. 88.]
6. *Parci* Operum theologicorum tomus 2. (contineus comm. in Novum Test.) [I. A. II. 16. — II. 94. 97. — III. 85. — V. I. 9.]
7. *Zabarellae* Opera in 5 tomos divisa (et *Schengkius* in 4 Aristoteli *ῥογᾶων* libros.) [III. 87.]
8. *Perkinsii* tomus 1.
9. *Perkinsii* tomus 2. [I. C. III. 6. 7. — II. 68: Secundus thomus theologiae; 70: omnia theologica. — III. 85. — V. II.]

Theca B. Libros continet 18.

1. *Clenardi* Institutio in linguam Graecam. [I. C. I. 2. 3. 4. Idem alias cum grammatica Hebraica. — II. 116. 117. 118. 124. 189. 345. — III. 87. — V. II. 17. és IV. 17.]
2. *Barbarossae* Postilla. [I. 15. — II. 132. 145. — III. 87.]
3. *Camilli Leonardi* Speculum lapidum [II. 369. — V. V. 4.]
4. *Petri Bessaei* Conceptus in dominicas. [III. 86: Conciones in dominicas omnes. Conciones anniversariae. — V. III. 4.]
5. *Johannis Ravisii* Epithetorum opus. [I. D. II. 3. 4. 15. — II. 368. 439. — V. IV. 4.)
6. *Maresii* Confessio Belgica. [II. 143. — III. 87: Foederatum Belgicum. — V. IV. 19.: Exeg. confess. ecclesiae Belgicae M.]
7. Confessio Catholica (ab Hungaris Agriensibus eorumque vicinis exhibita Ferdinando imperatori.)² [II. 75. — III. 89.]
8. *Johannis Lampadii* Censura ubi quitatis. [III. 86.]
9. *Caspari Sibellii* Conciones.³ [III. 86.]
10. Pro *Chemnitio* Disputationes, contra articulos quosdam Conc. Tridentini. Item Disputationes Lutheranae adv. Calvinistas. [I. E. IV. 1. 2. 3. — II. 111. 112. 129. 152. 154. — III. 85. — V. IV. 9.]
11. *Goclenii* Philosophica conciliatio. [II. 293. 350. — III. 86. — V. IV. 21.]
12. *Calvini* Institutio. (Theol.) [I. IV. 2. Inst. Religionis Christianae. — II. 141. 158. 234. — III. 86. 87. — V. V. 20.]
13. *Alstedii* Polemica. (Theol.)⁴ [II. 137. — III. 87. — V. IV. 12.]
14. *Davidis Parei* Irenicum.⁵ [L. A. 6. — III. 87. — V. 13: (Nemzetes Gálfi János urnál.)]
15. Acta Colloquii montis Belligartensis (inter Jacobum Andreae et Bezam.) [III. 88.]

¹ Chemnicz Márton.

² Debreczen, 1562. RMK. II. k. 85. sz.

³ V. ö. RMK. I. k. 1151. l.

⁴ Gyuta-Fejérvár, 1630. RMK. II. k. 458. l.

⁵ V. ö. RMK. I. 573.

16. *Strigelii* Locorum theologicorum pars 3.¹
 17. *Baldvini*² Phosphorus. (Hodego Petri Pasmanni oppositus.)
 [II. 121. — III. 86. — V. V. 15.]
 18. Biblia Sacra. (Latina antiqua.) [I. A. I. 9: Biblia Latina antiquissima 1099. (*Igy.*); II. 1: Biblia Latina; IV. 1: Biblia Latina; I. D. V. 1: Novum Testamentum graece et latine; V. 2: Idem Latina cum brevibus notis Theod. Bezae; V. 5: Biblia Latina. Manualia exversione Junii et Troinillii; VI. 1: Novum Test. graece et latine; VI. 13. 14: Novum Test. Latinum. — II. 61: Haeb. Biblia: 77: B. Veteris Testamenti vers. Francisci Vatabli; 81. B. Sacra Veteris ac Novi Testamenti Franc. Junii; 115: Bibliorum codex sacer; 289: Biblia Latina; 232: Latinum et Graecum Novum Test.; 354. 437 — III. 88: 4 példány, köztük B. Vatabli et Vulgata. — V. I. 6: Biblia Latina Erasmi vetustissima; I. 12: Biblia Italica; II. 14: Biblia Hebraica saltem שׁוֹהַבְכֵּנָה; III. 14; V. 11. 12; VII. 1; VII. 20: Biblia Hung.; VII. 21.]

Theca C. Continet libros 14.

1. *Aristotelis* Physica. [II. 174: Commentaria in Physicam *Aristotelis* — III. 88.]
 2. *Pareus* in epistolas Pauli ad Romanos et Corinthios. [I. A. II. 17. — I. A. III. 4: *Parei* Commentaria in epistolas ad Romanos et priorem ad Corinthios et apocalypsin. — II. 57. 109.]
 3. *Grossii* Theatrum biblicum. (Vindicativum). [I. A. IV. 12. 13. — II. 108. 113. — III. 88. — V. III. 3.]
 4. *Oseander*³ in 5 libros Mojsis. [I. A. III. 11: Comm. in totum Vetus Test. in 4 vol. — II. 90. 123. — III. 87: In omnes prophetas.]
 5. *Tossani* in Novum Test. pars 2. [II. 126. — III. 87. — V. IV. 18.]
 6. *Molinaei* Anatome (Arminianismi) [II. 128. — III. 86. — V. IV. 5. és VIII. 13.]
 7. *Faji*⁴ Enchiridion (seu Systema theologiae) [II. 140. — III. 88. — V. IV. 17.]
 8. *Aristotelis* Logica. [II. 362: Compend. Logicae *Aristotelis*. — III. 86: In *Aristotelis* Logicam comment. — III. 88. — V. III. 8: Logica in *Porphirii* Aristotelem; és VII. 15.]
 9. Biblia Latina. (Editio antiqua Sanctis Pagnini.)
 10. *Petri Bessaei* Conceptus in festa sanctorum.
 11. *Polanus* in Ezechielem. [I. A. III. 19. — III. 87. — V. IV. 8.]

¹ Victorinus Strigelius. Neostadii. 1581—94. 4 kötet.

² B. Ferencz.

³ Oseander András.

⁴ Fáy Antal.

12. *Francisci Junii* Paralleli et definitiones (locorum in Novo Test. diversi modo citatorum.) [I. A. III. 16. — II. 63. — III. 87. — V. IV. 11.]

13. *Bebelii* Commentaria conficiendorum epistolarum. (Item varia grammatica.) [II. 149.]

14. *Mornaeci* Responsio ad librum Ebrocensis episcopi de colloquio Fontis-bellaquei. [II. 139. — III. 88. — V. IV. 16.]

Theca D. Continent libros 14.

1. *Clenardi* Institutio in linguam Graecam. (Item Comparatio dialectorum Hebraicae et Aramicae s. Bonaventurae.)

2. *Strigelii* Notae in Novum Testamentum. [I. A. IV. 23: Notae sive observationes in Novum Test. — II. 127. — III. 87.]

3. *Pareus* in Genesim Mojsis. [I. A. III. 4: Comment. in Genesim, et Hosiam et Matthaum. — III. 88.]

4. Biblia Latina.

5. *Polani* Syntagma teologicum. [I. Füg. 1: Synt. Teol. Amandi Polani, duobus voluminibus comprehensum. — II. 107. — III. 88. — V. III. 5. 12.]

6. *Cunradi Dieterici* Analysis euangeliorum dominicalium. [III. 86. V. — III. 6.]

7. *Pareus* ad Romanos et Corinthios. [III. 88: duobus voluminibus. — V. III. 2. 7.)

8. *Scarpus*. [II. 449: Cursus theologicus *Scarpii*. — V. III. 16. Syntagma *Scarpii*.]

9. Acta synodi nationalis Dordrechtii. [III. 88. — V. III. 9.]

10. *Clenardi* Institutio in linguam Graecam.

11. *Neandri* Opus aureum et scholasticum. (Continens Pythagorae carmina, Phocilid. Theognid. Poemata et Gnomologia.) [II. 119. — III. 87. — V. IV. 10. Carmina variorum per *Neandrum* collecta.]

12. *Polani* Syntagma teologicum.

13. *Zabarellae* Opera logica et physica. [III. 88. — V. III. 13.]

14. *Aristotelis* Organon.

Theca E. Continent libros 11.

1. *Stephani Szegedi et Petri Martyris* Loci communes [II. 80. — III. 85. — V. II. 1.]

2. *Gvalther* in Acta apostolorum et epistolas ad Romanos.¹ [I. A. II. 13. 14: Idem in epistolam utramque Pauli ad Corinthios. — II. 73. 85. — III. 88. — V. II. 2. 3. 9. és VIII. 3.]

3. *Gvalther* in duodecim minores prophetas (I. A. II. 11. 12. — II. 65. 92. 98: Homiliae in minores prophetas — III. 88: 36 volum.)

¹ Ma is megvan a reform. egyház levéltárában.

4. *Tremelli* 3. et 4. pars Bibliorum. [II. 89. — V. II. 4.]
5. *Nizolius* in Ciceronem. [II. 84 *Niz. Marii* Observationes in Ciceronem. — III. 89. — V. II. 5.]
6. *Musculus* in Matthaeum et *Gualther* in Marcum. [I. A. II. 5. 6. — II. 62. — III. 85. 87. — V. I. 13.]
7. *Bullingerus*. (In praecipua religionis christianae capita.)¹ [I. A. II. 15: *Decades Bullingiri*. — II. 102: *Musculus* in Evangelium *Johann. Bullingonis* Sermones. — III. 86: *Decades* quinque de religionis christianae capitibus. — V. II. 7.]
8. *Aretius* in omnes canones divi Pauli (canonicas et apocalipsim.) [II. 82. 263. — III. 86.]
9. *Gualther* in epistolas ad Corinthios.
10. *Zanchius* De tribus Elohim. (Item Miscellanea eiusdem.)
11. Pentateucus Hebraicus. [V. IV. 13: *Oseander*.]

Theca F. Continet libros 37.

1. *Smigleccii* Nova monstra novi Arianismi. [II. 210. — III. 86.]
2. *Calvini* Institutio.
3. *Chemnitii* Concilium Tridentinum (Examini partes II.)
4. *Zanchius* De incarnatione [II. 148: De incarn. filii Dei. — III. 87.]
5. *Chemnitii* Concilium Tridentinum. (Examini pars tertia et quarta.)
6. *Perzelii* (Argumentorum theologorum pars tertia et quarta.) [V. IV. 20.]
7. *Vittakeri* Praelectiones (theologicae et Tractatus *Scarpri* de iustificatione) [II. 180.]
8. *Lamberti Danaei* Isagoges pars IV. et V. [II. 60. 253.]
9. *Casmanni* Mundus Inmundus. (Christianus suspirans et Vademecum.) [II. 251. — III. 88.]
10. *Volebii* Theologia.² [I. B. V. 6: Compendium Theologiae; I. VI. 22. — II. 176. 340. 355. 357. — III. 86. 87. — V. VI. 14.]
11. *Francisci Philelpi* Epistolae et *Sallustii* (Historiae de Catilinae coniuratione et bello Iugurthino. Item orationes.) I. D. III. 2. *Eplae Franc. Philelphi* in *Crispi Sallustii* historias . . . Item orationes aliquae *Ciceronis*. — II. 56. 281. — III. 89.]
12. *Riberæ* Commentarius in epistolas ad Hebraeos. (I. A. V. 8. — II. 260. — III. 85.)
13. *Hunnii* De persona Christi, (providentia et praedestinatione.) [II. 125. 206. — III. 88.]
14. *Bezae* Quaestionum et responsionum christianorum libellus.

¹ Megvan ugyanott.

² V. ö. RMK. I. k. 877. sz. II. k. 484. és 852. sz.

15. *Enchiridion Musculi.* (Catechesis *Chytraei.* Arbor consanguinitatis *Georgii Majoris.*) [I. D. II. 12. — II. 270. — III. 85.]
16. *Keckermanni Logicae* (Systematis pars altera; alias *Gymnasium Logicum*) [I. A. VI. 19. — II. 156. 218. 276. 320. 358. — III. 88. — V. VI. 8. és VII. 8.]
17. *Erasmi Apophtegmata.*¹ [II. 249.]
18. *Frigii* Illustratio orationum Ciceronis (aliquarum.)
19. *Bucani* Institutiones theologicae. [II. 168. — III. 87.]
20. *Nonni Panopolitani* Paraphrasis Graeca in Johannem (et *Clenardi* in Graecam linguam Institutio.) [I. A. V. 6: Par. Graeca in Joh. Item Notae *Francisci Hausi* in eandem Paraphrasim. — II. 190.]
21. *Ursini* Explicationum (Catech.) pars 3. de sacramentis et IV. de gratitudine. [II. 177. 252. 304. 433. — III. 85. 86. — V. IV. 6. és V. I. 17. 18.]
22. *Euripidis* Tragoediae (latine redditae.) [I. D. III. 13: Trag. Euripidis cum praelectionibus Th. Melanctonis. — II. 226.]
23. *Vitthakerus* De Scriptura. (Item De conciliis.) [II. 208. — III. 87. — V. IV. 2.]
24. Sancti martyris Ignatii Epistolae, item *Nonni* Paraphrasis in Johannem. (*Prudentius* Poeta et Consolationes *Ciceronis.*) [II. 159.]
25. *Keckermanni* (Rhetorica ecclesiastica et *Polani I.* De ratione legendi authores.) [I. A. V. 9: cum analysi aliquot psalmodum. — II. 197. 157. — III. 85. 86. 87. — V. V. 13.]
26. *Keckermanni* (Systema theologicae.) [I. A. V. 9. — II. 172. 316. 324. — V. V. 22. és VII. 3.]
27. *Philippus Mornaeus* (De veritate religionis christianae; item De vita et morte.) [II. 334. — III. 86. — V. VI. 6.]
28. *Sohnii* Tomus tertius. (Continet exeg. psalmodum selectorum et locos theologicos.) [II. 181. 184. 254. 307. — III. 86. 89. — V. V. 12.]
29. *Ursini* Catechizatio. (Pars I.)
30. *Zepperus* De sacramentis. [III. 88.]
31. *Sculteti* Conciones dominicales.² [I. A. IV. 22. — II. 138. 244. 266.]
32. *Bezae* Tractatus de polygamia et divortiiis.³ [II. 302.]
33. *Munsterii* Grammatica Hebraea. [I. D. I. 8.]
34. *Keckermanni* Logica.
35. *Leonhardi Culmanni* Grammatica Latina. [I. D. I. 21. — II. 331. — III. 87.]
36. *Josias Simlerus* Adversus Hebraeos (pro deitate filii et spiritus s.) [II. 330. — III. 87.]

¹ Bázél, 1631.

² V. ö. RMK. I. k. 840. sz. II. k. 743. sz. Megvan.

³ 1582.

37. *Erasmi* Notae in Novum Testamentum.¹ [I. A. I. 7. — II. 76. — III. 89.]

Theca G. Continet libros 8.

1. *Calepinus* undecim linguarum.² [II. 58. 186. 351. — III. 85. 86. — V. I. 1. 2. 5. — I. Füg. I. 1. 2. 3.]

2. Thesaurus linguae Latinae.

3. *Calepinus* septem lingvarum.

4. Thesaurus linguae Romanae et Britannicae (*Cooperi*). [II. 106. — III. 86.]

5. *Dionysius*, Grammatica Latina.

6. Biblia Latina Tremelli.

7. Comment. in prophanum Virgilium (*Fabricii* Chemnicensis.) [I. D. II. 6. 7: Opera Virgilii Maronis cum indice et notis Nic. Erithaei; II. 13: cum notis Thomae Farnabii. Hic liber est dispersitus, cuius pretium nempe fl. 1. est in arca coetus. — II. 79. 339. — III. 86. 89.]

8. Expositio majorum et minorum prophetarum compediola (*Lyrae*). [II. 104.]

Theca H. Continet libros 7.

1. *Aretius* In Novum Testamentum. [I. B. II. 8. — III. 85.]

2. Enarrationes variorum doctissimorum virorum in omnes orationes *Ciceronis*. [I. D. III. 1: Orationum Ciceronis tomus primus cum notis Tomae; 3: Orationum Ciceronis vol. secund. — I. D. VI. 23. 24. — II. 105. 243. 271: Ciceronis Orationes perpetuis logicis. — III. 89.]

3. *Josephus* Historicus De bello Judaico. [II. 353: *Flavii Josephi* Opera de Judaico bello.]

4. *Eusebii* tomus primus. [III. 89: Omnia opera. — III. 89.]

5. *Budaei* Commentarius linguae Graecae.³ [II. 64. — III. 89.]

6. *Cypriani* Opera. [I. A. I. 8: latine. — II. 88. — III. 89.]

7. *Horatius*. [I. D. II. 8. 20. — II. 282: Expositio *Horatii*. — III. 89: *Horatii* Annotationes. — V. II. 18: Explicationes.]

Theca I. Continet libros 20.

1. *Brentii* Homiliae XXV. (De poenitentia et commentarioli in Estheram et Philem.) [I. E. VI. 17. — II. 317. — III. 88.]

2. *Alexandri Alesii* Catechisatio (item *Sarcerii Calvini* et *Rhegii* Catecheses.) [II. 295.]

3. *Ulneri* Copiosa supellex Germanicae et Latinae linguae.

4. *Chrisostomi Javelli* Metaphisicae (quaestiones). [I. C. IV. 17; D. II. 2. — II. 237. 309. — V. I. 3.]

¹ Bazel, 1516.

² V. ö. RMK. I. k. 231. 277. 300. és 395. sz.

³ Páris, 1539.

5. *Avenarii Grammatica Hebraea (cum Gramm. Graeca Loniceri et Prosodia Selmeceri)*. [I. D. I. 6; D. II. 216. — III. 86.]
6. *Lareni Sacrarum meditationum pleias*. [II. 207. — III. 86.]
7. *Windelbergii (Philosophia naturalis, rationalis et moralis)*. I. C. IV. 9. Epitome philos. nat. [I. C. V. 2. — III. 85.]
8. *Aristotelis Florum libri tres (continentes illustriora ex universa ejus philosophia collecta)*. [I. C. V. 13. — II. 219.]
9. *Riccii In comedias Terentii, Heautont. et Adelphos scholiae*. [I. C. V. 18. — II. 344. — III. 37.]
10. *Dionisii Carthusiani De quattuor hominis novissimis*. [I. C. V. 18. — II. 344. — III. 37.]
11. *Logica Vendelini*. [III. 89: Theologica et logica. — V. V. 3.]
12. *Lucae Trelcatii Theologica institutio*. [II. 323: Loci communes. — II. 360. — III. 87.]
13. *Volebii Theologia*.
14. *Trelcatii Theologia*.
15. *T. Livii Historia(rum Romanarum decas prima)*. [I. Füg. II. 1. — II. 300.]
16. *Aristotelis Thesaurus (philosophicus)*. [I. C. V. 20. — II. 235. — III. 88.]
17. *Homerus (Graeco-latinus)*. [I. D. II. 16: Odissia. 22: Iliada. — I. Füg. II. 2. — II. 325. 327. — III. 88.]
18. 19. 20. *Plinii Tomus primus, 2., 3. (Historiarum mundi)*. [I. C. V. 15. — II. 352. — III. 87.]

Theca K. Continet libros 16.

1. *Oseander In omnes prophetas maiores et minores*.
2. *Oseander In Josuam, Judicum, Ruth, Samuelem, regum, paralippomenon*.
3. *Oseander In Esther, psalmos, Esdram, Nehemiam, proverbialia, ecclesiasticum, canticum canticorum*.
4. *Toleti Comment. in Aristotelis Logicam (et Philosophica quaedam capitula)*.
5. *Petri Martyr(is) Commentaria in I. ad Corinthios epistolam Pauli*. [I. A. III. 15. — II. 110. — III. 86.]
6. *Tossani volumina 2 (continentia Harmoniam evangeliorum et praelectiones in epistolas Novi Test.)*. [I. A. III. 17. 18.]
7. *Bzovii*¹ *Conciones ominicales*. [I. A. IV. 14. — II. 74.]
8. *Alstedii Theologia prophetica*. [I. Füg. I. 1. Theologia profetica exhibens Rhetoricam et politicam ecclesiasticam *Johannis Henrici Alstidii*. — III. 86.]
9. *Nánási, Szűtitka*.² [V. IV. 15: B. Debretzeni Sz. János úrnál.]

¹ Bzobius Ábrahám.

² Kolozsvár, 1670. RMK. I. k. 1103. sz. E munka egy példányát a nagybányai református egyház ma Lugossy József adományából bírja.

10. *Jacobi Greteseri* De funere christiano opus. (Item Anatom. confessionis Augustanae *Tanneri*.) [I. D. IV. 4. — II. 88.]
11. *Strigelii* Loci theologici.
12. *Logica Aristotelis*. [II. 374.]
13. *Colloquium Ratisbonense*.
14. *Piccolomini* Definitiones rerum.
15. *Petri Hispani* Logica (les summulae.)
16. *Francisci Philelphi* Epistolae.

Theca L. Continet libros 14.

1. *Calvinus* In minores prophetas. [II. 87. — III. 86. — V. VIII. 2.]
2. *Lexicon Hebraeum Forsteri*. [II. 96.]
3. *Concordantiae Bibliorum*. [I. A. III. 2. — II. 72. 93. 183. 444. — III. 86. — V. I. 8.]
4. *Brentii* Comment. in Leviticum. (*Velleri* Annotationes in Samuelis utrosque, Matrimoniales causae *Klingii* et Opera *Damasceni*.) [II. 78.]
5. *Commentarius (Chuonradi)* in Vetus Test. (exceptis 4 prophetis maioribus et 12 minoribus.) [II. 380.]
6. *Chuonradi* Commentarius in Esaiam (et reliquos prophetas maiores et minores.)
7. *Gvalteri* Homiliae in Johannem. (Euangelium et ad Galatas.)
8. *Christophori Obenheimi* Promptuarium (exemplorum Scripturae Sacrae.) [I. A. III. 8; I. A. IV. 16: Promptuarium Sapientiae. — II. 86. — III. 87.]
9. *Musculus* in Matthaicum.
30. *Encyclopedia Alstedii*. [II. 103. 370. — III. 88. — V. VII. 17.]
11. *Piscator* in Novum Testamentum. [I. A. III. 9. 10: Exegesis in Novum Test.; I. A. IV. 3: Analysis V. et N. Testamenti in novem voluminibus praeter Apocalypsim. — II. 122: In omnes prophetas; II. 133. 144. 155. 169. 173: In Lucam, in Num., Deuter. Josuae, Iud.; II. 194. — III. 96. 87: In Genesim, Exodum, Levit. Num. et Deut., Josuam, Ruth et duos Samuelis libros, in Chron. regum, Nehemiam, et Estheram, Jobum, psalmos, prov. cant. et ecclesiast. — V. III. 11. V. 19.]¹
12. *Zanchius* De operibus 6 dierum. [III. 88: De sex diebus creationis.]
13. *Zanchius* de statu peccati.
14. *Grossi* Theatrum Biblicum (vindicativum locorum Sacrae Scripturae a corruptelis.)

¹ Megvan.

Theca M. Continet libros 52.

1. *Danaei* Responsio ad tomum secundum contra Bellarmini 27. c. (Dialogi sacri *Theodoreti*.) [II. 142. — III. 87.]
2. *Aristotelis* Physica.
3. *Gresseri* Institutio in linguam Graecam. [I. D. I. 20; I. E. V. 17.]
4. Symphonia *Polani* (seu Consensus dogmatum hodiernae et veteris apostolicae ecclesiae.) [II. 205: Symphonia Catholica *Polani*. — II. 291. — III. 85. 86.]
5. *Spinaeus*, De tranquillitate animae, (iustitia christiana, peccatorum agnitione et confessione et consolatione ad aegrotos.) [II. 441. — III. 86.]
6. *Aretius*, Loci communes.
7. *Lansbergii* Catechesis. [I. A. V. 3: *Lansbergii* Catech. et Commentaria *Rolloci* in Daniel. — III. 88. — II. 191.]
8. *Bucanus* De formandis sacris concionibus.¹ (Item *L. Lavateri* Conciones.) [II. 303: Tractatus de concionibus. — III. 85: Ecclesiastes.]
9. *Matthias Martinus* (De persona Christi.)
10. *Perkinsi* Catechesis. (Series causarum salutis. Praedestinationis ordo.) [II. 199. — III. 88.]
11. *Lossii* Annotationes in Grammaticam Philippi Melanchtonis. [I. D. I. 17. — II. 287. — III. 86.]
12. *Scharffi* Compendium logicae Aristotelicae.
13. *Casi* Dialectica et ethica. [II. 292.]
14. 15. *Plutarchus*. [I. D. III. 78: uterque pure Graecus. — II. 257. 262.]
16. *Posselii* Syntaxis Graeca [II. 359. — III. 89.]
17. *Vendelini* Theologia.
18. *Schindleri* Sylva vocabulorum. [I. D. II. 3. — II. 446: Sylva vocabulorum et phrasium. — III. 87.]
19. *Polani* Symphonia (hodiernae ecclesiae cum vetere apostolica.)
20. *Zepperi* Politia (ecclesiastica.) [II. 305. 329: *Vilhelmi Zepheri*. — III. 88.]
21. *Neandri* Erotemata sanctae linguae. (Testimonia veterum Hebraeorum de Christo.)² — [I. D. V. 3. — II. 239: Eroth. Hebraeae linguae.]
22. Orationes *Isocratis*. [I. D. III. 6: pure latine. — I. E. IV. 5: Opera Isocr. graece et latine per *Hieronymum Volphium*. — II. 136. 229.]
23. Rethorica *Keckermanni*.
24. *Liebleri* Philosophia (Aristotelis. *Havenreuteri* Compendium Physicae Arist.) [II. 246: Epitome philosophiae.]

¹ Várad, 1650. RMK. II. k. 744. sz.² Bázal, 1656.

25. *Gibbonis* Sermones funebres. [I. E. V. 23. — II. 164.]
26. *Simonis Pauli* Methodi. [II. 319: Meth. logicor.]
27. *Keckermanni* Disputatio philosophica. [II. 306.]
28. *Volebii* Theologia (*Lucii* Corpus theologicum. *Marnixi* Via veritatis divinae.)
29. *Manutii* Comment. in epistolas Ciceronis ad Atticum. [I. D. III. 4: Item in orationem pro S. Roscio; I. E. III. 18.]
30. *Gorlenii* Problemata logica. (Ejusdem Repulsio Vindiciarum Keckermanni.) [II. 212. 321.]
31. *Manutii* Comment. in epistolas Ciceronis (ad Iunium. Brutum et ad Quintum fratrem. Item in orationem pro Sextio.)
32. *Selneceri* Physica. (Poemata Theognid. Pythag. Phocylid. Tyrtaei, Sol., Homeri, Hesiodi.) [I. C. V. 1.]
33. *Rulandi* Synonima [I. D. I. 18: Synon. Graeca. — II. 328.]
34. *Strigelii* Notae (in Philippi Melanthonis Libellum de anima.) *Chytreus* De ratione discendi. (*Vicomercati* De anima rationali.) [I. C. IV. 16: In libros Melanctonis de anima.]
35. *Aristotelis* Ethicorum. [II. 247. 366.]
36. *Schindleri* Grammatica Hebraea. [I. E. V. 24: Institutio linguae Hebraeae. — II. 318.]
37. *Avenarii* Grammatica Hebraea.
38. *Terentii* Comoediae. [I. D. II. 10. 21: *Ricci* Commentaria; II. 296. 279. — III. 85: Comoediae sex. — V. VI. I.]
39. Grammatica Philippi *Melanctonis*. [I. E. VI. 10. 12. — II. 193. 230. 248. 261. 333.]¹
40. *Petri Rami* Metaphysica (*Lalamantii* exterarum gentium anni ratio et cum Romano collatio.) [II. 236: Libri quattuordecim. — III. 88.]
41. *Sculteti* (Delitiae evangelicae.) [I. E. IV. 9. — III. 88.]
42. *Eobani Hessi* Commentarium (in Sophoclis Thebaidos Tragodias. Gramm. Graeca. *Achillis* et *Moysis* Orationes.)
43. *Hegendorfini* Stichologia (seu ratio scribendorum versuum. *Ciceronis* Rhetoricalia et epistolae quaedam.) [I. C. IV. 20. — II. 332. — III. 89.]
44. *Eberi* (Dialectica) [III. 89: *Pauli Eberi*.]
45. *Henrici Stephani* Epigrammata Graeca. (*Julii S.* Historiae et *Helychius* De philosophis.) [I. C. V. 5. — II. 216.]
46. *Gregorius Horváth* et *Sebastianus Ambrosius* (de ubiqüitate certantes.) [II. 278.]²
- 47—49. *Kismarjai* Grammatica Hebraea. [I. D. I. 11: quinque exemplaria 12. 13. 14. — II. 349. Institutio linguae Hebr. 438. — III. 88.]
50. *Comaromi* Grammatica Hebraea. [III. 89: *G. Csipkés* Schola Hebraea.]

¹ V. ö. RMK. II. k 71. 127. 306. 389. 565. és 689. sz.

² V. ö. RMK. II. 226. 234. 235. 267. sz.

61. *Spanheimi* Epistola. [III. 88.]

62. *Lorichii Damarii* Commentarius grammaticus. [II. 440.]

Theca N. Continet libros 51.

1. *Piscator* In Jobum, psalmos, proverbia, canticum et ecclesiasticum.

2. Biblia Latina (Francisci Vatabli).

3. *Lycortenis* Loci communes (rerum similium seu similitudinum) [I. A. V. 10.]

4. *Schultetii* Decas annalium (Evangelii renovati.) [III. 85.]

5. *Bellarmini* Disputatio de verbo Dei (scripto, castigata opera *D. Parei.*) [II. 133. 134: Disputatio *Davidis Parei*, notis illustris ex Collegio Antibelarminiano. — III. 87.]

6. *Bellarminus* De gratia (castigatus opera *D. Parei.*) [III. 87. — V. VIII. 15.]

7. *Justi Lipsii* Epistolae.¹ [II. 313: Libri 8. — III. 88.]

8. Rhaetor fortis. Exercitationes apologeticae pro divina gratia. [I. E. IV. 6. — II. 195. — III. 85.]

9. 10. *Julii Caesaris Scaligeri* De subtilitate tractatus. (II. 146. — III. 88.)

11. *Ciceronis* Philosophica. [V. V. 31: De amicitia, senectute et paradoxi.]

12. *Corvini* Postilla [III. 88.]

13. *Carionis* Chronici pars III. [I. C. V. 21; I. C. VI. 2. 3. — II. 250. 283. — III. 85. 86.]

14. *Feugverii* (Thesaurus in locos communes dogmatum et phraseon S. Scripturae.) [I. C. II. G. — II. 135: Thesaurus totius Scripturae a *Guilielmo Feguerio.* — III. 85.]

15. *Hieronymi Volphi* Isocratis scripta cum interpretatione.

16. *Philippi Melanctonis* (Corpus doctrinae christianae. [I. A. I. 10. 11. — III. 87.]

17. *Philippi Melanctonis* Rhetorica. [II. 335: et dialectica. 361. — III. 85. 86 88. — V. VII. 2.]

18. *Drusii* Grammatica Hebraea. [I. D. II. 2. — II. 217. — V. VII. 9.]

19. *Philippus Melancton* In Chronicum Carionis.

20. *Johannis* de Sacro Busto (Libellus de sphaera.) [I. C. IV. 11. 12. — II. 341. — III. 85.]

21. *Bachmanni* Exercitatio (theologica *Hunnii*. Articulus de iustificatione peccatoris.) [I. E. IV. 10: *Hunnii* Methodus concionandi, item De articulo iustificationis. 20. — II. 288. — III. 86. 88.]

22. *Mathiae Martini* Comment. in psalmum 2. (Eiusdem Libri de Deo et Jesu Christo. *Ravenspergeri* Causa dei.) [I. E. V. 7. — II. 231. — III. 85: Theologia et comment.]

¹ Várad, 1656. RMK. II. k. 872. sz.

23. *Jacobi Martini* Praelectiones in Logicam Keckermanni. [II. 178. 290: Praelectiones extemporandae.]
24. *Snellii* Exegesis in Dialecticam Rami (et Rhetoricam Talaei.) [I. C. V. 7. — II. 364. — III. 88. — V. VI. 4.]
25. *Ricci* Commentarius in Hesiodum. [I. E. III. 22. — II. 299.]
26. *Rudolphi* Sermones (dominicales vulgo Dormi secure.) [I. E. VI. 18: Sermones domin. *Rudolphi Clutii*. — III. 87.]
27. *Melanctonis* Dialectica (et Rhetorices libri II.) [I. C. IV. 7: Erotemata Dialectica *Ph. Melanctonis*; I. C. V. 9: Dialecticae praelectiones. — II. 371.]
28. *Keckermanni* Physica. (Apsychologia et empsychologia) [II. 160. 179: Sistema Physicae.]
29. *Hunnii* Methodus concionandi (et Articulus de iustificatione peccatoris.)
30. *Philippi Melanctonis* Erotemata (dialectices.)
31. *Rudolphi (Goclenii)* Problemata logica et philosophica. (Disputandi ratio etc.)
32. *Goclenii* Disputatio physica. (Analyses et exercitationes ethicae et politicae.) [II. 166. — III. 85.]
33. *Timpleri* Physica. [III. 87.]
34. *Jacobi Martini* Praelectiones in Logicam Keckermanni.
35. *Bellarmini* tomus 4-tus. [I. E. IV. 11: Controv. Bellarmini tomi primi tertia, controuv. generalis de summo pontifice. 12: Item tomus 2-dus; 13: Item tomus tertius, tres controuv. generales; 14: Eiusdem tomi 3-ta, controuv. gralis de sacro eucharistia.; 15: Ejusdem tomi 4-ta controuv. gralis; 16: Item tomus 4-tus. — II. 153. 171. 182. 259. 337. 376. — III. 85. 87: Controversiae paraphrases. 89. — V. VII. 16.; VIII. 15.]
36. 37. Ciceronis Epistolae familiares. [I. D. I. 1: cum notis Bajeri; I. D. III. 5; I. E. III. 16: *Andreae Misini* Annotationes; 17: cum notis Lambini; 19. 20. — II. 214. 272. 326. 442.]
38. *Philippi Melanctonis* Dialectica et Rhetorica.
39. *Sutlivi* (De vera Christi ecclesia, conciliis, monachisque.) [III. 88.]
40. *Timpleri* Metaphysica. [II. 185. 269. 445. — III. 86. 88. — V. V. 6: (Deest.)]
41. *Windenbergii* Dialectica. (*Aristotelis* Epitome et Apotheos libri III.)
42. *Theodori Bezae* Apologia.¹ (*Polani* Partes theologicae et Doctrina de praedestinatione. [II. 203. — III. 85. 88: Praelectiones de praedestinationis doctrina.]
43. *Hemmingii* Postilla. [I. A. IV. I. — II. 258. 280: *Nicolai Hemmingii*. — III. 86. 88: Postilla in evang.]

¹ Genf, 1580.

44. *Keckermanni* Logica. [I. C. V. 4 — II. 325: Logicorum tractatus 3. — III. 88.]
45. *Diogenis* historici De vita et moribus philosophorum. [II. 240: Diogenis libri 20. Historia.]
46. *Auli Gellii* Noctes Atticae.¹ [I. C. IV. 19. — II. 161.]
47. *Lutheri* Commentarius ad Galatas. [II. 301. In epistolam Pauli ad Galathas Commentarius ex Luthero collectus. — III. 88.]
48. *Francisci Lamberti* Exegesis in Apocalypsim. [II. 238. — III. 86.]
49. *Martini* Bedae Axiomata philosophica. [I. C. V. 19. — II. 372. — V. VI. 7.]
50. *Johannis Claji* Prosodia [I. D. II. 14. — II. 373. 434: libri tres. — III. 88. 89.]
51. *Pauli Szenczi* Illustratio in Theologiam Amesii.² [I. C. V. 25: Medulla Amessy authore Paulo A. Szenczi. — II. 338.]

Theca O. Continet libros 53.

1. *Piscator* In Numerum, Deuteronomium, Josuam, Judicum, Ruth et 2 Samuelis.
2. *Piscator* In Chronicum, Esther, Regum et Nehemiam.
3. *Piscator* In Genesim, Exodum et Leviticum.
4. 5. *Bellarmini* tomus 2-dus, 3-tius.
6. *Sculteti* In Esaiam. (Conciones.) [I. A. IV. 20. 21: Cl. Szécsy rectornál. — II. 298. — III. 87. 88: Ad Hebraeos. — V. V. 5.; VI. 11.]
7. *Timpleri* Metaphysica.
8. *Crellii* Isagoge logica. [III. 87.]
9. *Ursini* (Exercitationes theologicae.) [I. A. V. 2. — III. 85.]
10. *Bellarmini* De summo pontifice. (Controversia.)
11. *Sculteti* Idea concionum (in Esaiam.)³
12. *Bellarmini* De sacramento eucharistiae. (Controversia.)
13. *Sohnii* theologi (Scripta methodica et theses de plerisque locis theologicis disputatae.)
14. *Keckermanni* Logica (praecognita et metaphysicum systema.)
15. Grammatica Hebraea (Martinio-Buxtorfiana et S. Amania de lectione Scripturae Sanctae.) [II. 213.]
16. *Piscatoris* in Matthaeum et Marcum (nominanter in libros Mathaei 16. 18. analysis.)
17. *Danaei* Disputatio de rerum creaturarum origine.
18. *Sutlivius* De pontifice Romano (et *Whitakerus* De peccato originali.) [II. 209. 267.]
19. *Timpleri* Metaphysica.
20. *Proteratii* Metanoecia. [III. 89.]

¹ Amsterdam, 1651. Leiden, 1687. 1706.

² V. ö. RMK. II. k. 1563. sz.

³ Megvan.

21. *Dresseri* Isagoge historica. (Eiusdem De festis christianorum, Judaeorum et ethnicorum liber.) [II. 314: *Matheus Dress.* — III. 85.]
22. *Biblia Sacra* vulgata.
23. *Magiri* Physiologia. [II. 151: Libri 6. — III. 87.]
24. *Joachimi Fortii* (Grammatica, rhetorica, dialectica, mathematica divinationes etc.) [I. C. IV. 13. — II. 252. — III. 86.]
25. *Meisneri* Meditationes sacrae (in evangelia dominicalia.) [II. 200: *Balthasaris Meisneri* Dominicalia.]
26. *Magisi* Physica (*Bartholini* Ench. *Metaph. Timpleri* *Metaph.* cum notis Gocl.) [II. 312: *Johannis Magi* libri 9 physiologiae.]
27. *Milii* Meletemata catechetica (in catechismum Heidelbergensem.) [I. A. V. 4. — II. 165. — III. 87.]
28. *Hypperii* De theologia (seu studio theologico libri IV. et *Frejtagii* De esculentorum et potuum facultatibus.) [I. E. V. 22. — III. 88.]
29. *Beza* De praedestinatione (et L. *Lavaterus* De spectris.)
30. *Keckermanni* Logica.
31. *Cicero* Ad Atticum (et ad Quintum fratrem.)
32. *Polydori* Vergilii Adagia. [I. C. IV. 26. — II. 220. — III. 88.]
33. *Keckermanni* Rhetorica.
34. *Philippi Melanctonis* In epistolarum Ciceronis (libros IV) commentarius [II. 170.]
35. *Lactantii* (Firmiani Divinarum institutionum libri VII. Carmina de phoenice, pascha, passione.) [I. C. V. 12. — II. 433. — III. 88. — V. VI. 12.]
36. *Bellarmini* tertii tomi 4-ta controversia. (Indulgentiae; quinta controversia de extrema unctione, ordine et matrimonio.)
37. *Jacobi Grossii* Dialectica (et *Philippi Melanctonis* Dial.) [III. 86.]
38. *Lossius* (In evangelia dominicalia.) [I. A. V. 11. — II. 187: Annotationes in evang. — III. 86.]
39. *David Chytraei* (Enarratio in Genesim et Exodum.) [II. 222. — III. 87.]
40. *Kirchneri* Explicatio capitum doctrinae coelestis. [II. 273. — III. 86.]
41. *Hemmingii* Postilla (seu enarratio evangeliorum dominicalium et festivalium.)
42. *Johannis Ludovici* De anima et vita libri tres. (*Amerbachii*, *Philippi Melanctonis* et *Gesneri* De anima.)
43. *Erasmi* Paraphrases in epistolas Pauli (et omnes canonicas).¹ [II. 192.]
44. *Erasmi (Sarcerii)* Nova methodus in praecipuos scripturae

¹ 1518.

sacrae locos. [I. D. III. 11: Praxis oratoria *Timpüi*, item Rhetorica Sarcerii. — I. E. V. 16. — II. 268.]

45. *Besae* Homiliae (in historiam resurrectionis domini.) [II. 272. — III. 86.]

46. *Bucani* Institutio theologiae.

47. *Wigandius* (Methodus doctrinae christianae.) [III. 88: *Vigardi*. — V. VI. 12.]

48. *Valtheri* Totius scripturae harmonia. [II. 233. — III. 89.]

50.¹ *Vossii* Grammatica Latina. [III. 89. — V. VI. 9.]

51. *Rami* Dialectica.² [I. C. IV. 10. — II. 297. 348. — V. VI. 7.; VII. 6. 19.]

52. *Smetius*. [II. 381.]

53. *Gassii* Convivalium sermonum tomi III. [V. VI. 5.]

Theca P. Continet libros 12.

1. *Danaei* Opuscula omnia. [II. 277. 308. — III. 85.]

2. *Musculus* in evangelium Johannis. [I. C. II. 7.]

3. *Philippi Melanctonis opera* (in epistolas ad Romanos, Corinthios, Colossenses, Timotheum et nonnulla alia.) [II. 54. 95. — V. V. 14.]

4. *Erasmi* Adagia.³ [II. 100. — II. 87.]

5. *Gvaltheri* Homiliae (in prophetas, quos vocant minores.)

6. Biblia Latina (S. Pagnini et F. Vatabli, cui accessit index priorum nominum.)

7. *Scapulae* Lexicon Graecum. [I. E. IV. 7. 8. — II. 69. — III. 85.]

8. *Philippi Melanctonis operum pars 2-da.* (Continet enarrationes in aliquos libros veteris test. et nonnulla alia.)

9. *Gvalterus* in minores prophetas.

10. *Westmeri* Commentarius in omnes psalmos. *Lavateri* (in Ezechielem. *Gvaltheri* in epistolam ad Galathas. [I. A. II. 10: Explicationes in psalmos. — II. 91. — III. 85.]

11. *Zanchius* des 3-bus Elohim.

12. *Lavaterus* in Josuam, Chronica, Proverbia et Ezechielem. [I. A. II. 3. — II. 59. — III. 85. — V. VII. 4.]

Mindezen műveket a negyedik katalogus tartalmazza. A szorgalmas rendezőnek pótlásai több felvilágosítást nyújtanak az írók és a művek teljes czimére nézve, de a kétség ennek daczára is több helyen fennáll arra nézve, mely művek és mely író értetődnek a megjelölt alatt. A többi katalogusból odacsatolt jegy-

¹ A 49. szám hiányzik.

² Páris, 1543. 1556.

³ Páris, 1506.

zetek egynémelyikre teljes felvilágosítást nyújtanak. Az utóbbiakban foglalt összeállítás alapján könnyen meglátható, mely könyvek képezték a bibliothékának állandó tulajdonát, melyek szereztettek be későbbben és melyek veszttek el.

A további jegyzék a negyedik katalogusban nem található, részint elveszett, részint e katalogus összeállítása után szerzett műveket iparkodik összeállítani.

Ilyenek az első katalogusból:

Theca. A.

Sedes I.

1. *Augustini* opera omnia in quattuor voluminibus. [II. 204: Aug. De haeresibus. — III. 85. 86. — V. I. 4. — V. Füg. I. 5.]

2. 6.: Operum *Hieronymi* tomus primus et secundus. (Pars aliqua bibliorum cum prologo Hieronymi.)

12. 13. *Calepinus* in Esaia, Josem, Ezechielem et Daniele, (in duodecim prophetas minores.)

14. 15. In omnes epistolas Pauli.

16. P. *Martyris* Commentarius in Genesim, item in libros Samuelis et Judicum.

Sedes II.

2. *Marlorati* Expositio in Novum Testamentum. [III. 85. — V. I. 7.]

Sedes IV.

18. *Panasion Johannis Busaei.*

19. *Eiusdem Viridarium.*

Sedes V.

5. *Conciones Scotani et Praxis theologiae christianae.*

7. *Herloni* Analysis isagogica in Vetus et Novum Testamentum.

12. *Corvinus* ein evangelia et epistolas.

Theca C.

Sedes IV.

8. *Lamb. Danaei* Physica christiana.

14. *Macchiavelli* De republica.

15. *Artemidori* De somniorum interpretatione libri 5. [II. 322. Daldiani.]

18. *Franzii* Historia animalium. [II. 367.]

Sedes V.

6. *L. A. Senecae* opera omnia.

8. *Joh. Henteri* Rudimenta cosmographiae.

10. *Angelographia Casmani.*

11. *Casparis Bartholini* Logica et physica.

14. Prima veritas, defensa auctore *Stephano Eszéki Szakmariensi*.¹ [III. 343.]
 16. *Justini* Historia, item mores et pietas omnium gentium.
 17. Medicina Salernitana cum notis *Johannis Cusionis*.
 22. *Sleidamus* De quattuor summis imperiis.
 23. Deliciae poetarum Hungarorum.
 24. Compendium logicae *Buzinkay*. [II. 375.]²

Theca D.

Sedes I.

5. Phrases linguae Latinae [III. 89.]
 9. *Michaelis Neandrii* Grammatica Graeca.³
 10. Grammatica Latina *Alstedii*.
 16. *Goli* Grammatica Graeca. [III. 89.]
 19. *Thomae Erpenii* Grammatica Hebraica.
 22. Grammatica Anglico-Latina.
 23. 24. Dictionarium Latino-Ungaricum *Alberti Molnár*. [II. 435.]⁴

Sedes II.

10. *Harphrecti* Poemata.
 12. *Marcillus* Palmigerius.
 17. 18. 19. *Ovidii Nasonis* Opera. [II. 379. — III. 88. — V. V. 16. — Az I. katalogus végén áll: Én Pentő György kirtem el az Ovidiust ad usum, ismét haza adom. In Anno 1679. mp. Relatus.]

Sedes III.

9. *Caspari Barlaei* Orationes.⁵
 10. Isagoge Rhetoricae *Peczeli* Ungari.⁶

Theca E.

Sedes III.

14. *Sulpitii Matthaei* Historia sacra. [III. 86.]
 15. *Sebastiani Castillionis* Dialogi sacri [II. libri 4. — III. 35.]
 21. Phrases Latinae *Aldi Manutii*.
 23. *Johannis Amos Comenii* Schola Lud.

Sedes IV.

17. *Franconis Burgersdici* Institutiones. [II. 450: Institutio logicae.]

Sedes V.

4. *Amesii* Bellarminii enervati tomus primus. [II. 363. — III. 87. — V. VI. 15.]
 8. *Sibelius* De sacrificio Abrahami. Item De monomachia Jacobii cum Deo [III. 36.]

¹ Ugyanaz, ki a katalogust rendezte. Szabó K. e művét nem ismeri.

² V. ö. RMK. II. k. 974. sz. Buzinkay rektor volt Nagybányán.

³ Bazel, 1564.

⁴ RMK. I. k. 392. sz.

⁵ Leyden, 1632.

⁶ Szabó Károly nem ismeri.

10. *Ritheri* Obstetrix animarum.
 18—21. Catechesis religionis christianae. [II. 294. 346.
 347. — III. 87. 89. — V. VII. 14. 25.]

Sedes VI.

4. *Gellii Senecani* Theologia methodica.
 5. Poemata *Jani Pannonii*.
 6. *Perkinsius* Adversus Bellarminium.
 8. *Phil. Melancthonis* Notae in evangelia dominicalia.
 9. Janua linguae Latinae I. *Commenii* latine et anglice.
 11. *Stephanus Vitézi* De pane vitae.
 15. *Johannis Claji* Meditationes et praedicationes in historiam
 passionis domini nostri Jesu Christi.
 16. *Eubani Hessi* Psalterium Davidis metris comprehensum.
 21. Psalterium Hebraicum.

Függelek.

2. Coronides ad coll. Hagiense auctore *Gvilielmo Amasio*.
 4. Commentar breve simplex et cath. in sacrosanctos viginti
 quattuor Veteris Test. libros *Conradi Pellicani* Rubeaquensis. [II.
 83. 101: Praefatio in libros canonicos prophetales. — III. 88.]

Összesen 58 mű.

A második katalogusból:

67. Gerhardi.
 71. Orientalia initio et fine carens.
 120. *Nicolai Eccii* Ideae concionum ad Hebraeos.
 130. *Pezelii* Loci theologicae [III. 88.]
 131. *Gerhardi Mattisii* Commentarius Aristotelis.
 150. Isagoge fortunatae.
 167. *Bastuich*, Elenchus papistae religionis. [III. 89: Dastu-
 vick. (?)]
 201. *Philippi Melanctonis* Computus ecclesiasticum.
 202. *Achacii* Grammatica Hebraea.¹
 211. *Sixti* Fulmen brutum. [III. 85.]
 221. *Theognidis* Sententiae.
 223. *Olvashatatlan*.
 224. *Golii Theofili* Educationis puerilis pars altera.
 225. De persecutione piorum.
 227. Harom feő nevezetes esztendős innepekre valo predikatio
 228. *Vittembergii Aurimontani* Logica. [II. 245.]
 254. Anno . . . in evangelium Marci.
 265. *Mathei Tressei* (?) Isagoges.
 310. Opus Grammaticum *Sebastiani*.
 311. Matheologia Sociana.
 377. Prologus in Esaiam.

¹ Megvan.

378. Prologus Hieronymi in libros Josuae.
 382.—432. Quinquaginta libri sunt Anglici.
 447. Specilegium oratoriae.

Összesen: 74, a 382—432 leszámításával, mivel ezekről mitsem tudunk: 24 mű.

A harmadik katalogusból:

85. lap: *Buxtorfi Grammatica Hebræa*.
 U. ott. *Bucani Loci communes*. [V. V. 2.]
 U. ott. *Marlorati Thesaurus scripturae*.

Összesen 3 mű. A 86. és 87. lap több ki nem betűzhető czímet tartalmaz.

Az ötödik katalogusból:

Sedes I.

11. *Prodromus religionis triumphantis Alstedii*.¹

Sedes II.

8. *Camierus De trono corrupto*.
 11. 12. számok helye kitöltetlen.
 15. *Johannes de Regiomonte De triangulis*.

Sedes III.

10. *Heydani Corpus theologiae*.
 15. *Calvinus hungarice*.²
 18. *Florus explicatus*.

Sedes V.

7. *Regnum Dei in extrem. Némethi* (?)
 8. *Turris Babel*.
 10. *Aphorismi Cloppenburgi*. (Deest.)
 11. *Catechismus Melanchtoni*.

Sedes VII.

10. *Colloquia Erasmi Roterdami*.
 10. *Grammatica Graeca Petri Caroli*.
 11. *Vestibulum Germanicae eloquentiae*.
 12. *Calendarium cum Csengetyu*. (?)
 12. *Rudimenta Grosserii*.
 24. *Logica Claubergii*.

Sedes VIII.

4. *Praxis medica Riverii*.
 5. *Fernelii De morbis universalibus*.
 6. *Svetonii Duodecim Caesares*.
 7. *Disputationes Gilbertii Burnathii*.

¹ RMK. II. k. 458. sz.

² V. ö. RMK. I. k. 49, 72, 540. és 1468. sz.

9. *Huberi* Observationes iuris humani.

11. *Praeterii* (?) De unica Dei essentia et tribus personis.

14. *Marcii* Refutatio fabulae praeadamiticae.

Összesen: 23. Ki nem magyarázhatók a következő tételek:
Sedes IV. 17. 22.; VI. 13.; VII. 5. 18.; VIII. 10. 16.

Nézetünk szerint volt tehát az öt katalogusban 445 konstatalható mű. Az olvashatatlan és értelmetleneket, mint kéteseket, nem számíthattuk. E 445 műből a nagybányai református egyház levéltára jelenleg csak 15 művel rendelkezik.

Az írókat tekintve, képviselve volt 18 magyar, 207 idegen író, összesen: 225.

A tudomány-szakokat tekintve, volt vallásos irányú munka 230, nyelvészeti munka és klasszikusok 84, bölcsészeti munka 70, történeti munka 10, természettudományi munka 6, egyéb: 4.

Mennyire elégitette ki a bibliothékának ezen számadatokból konstatalható anyaga a szellemi szükségletet, arról nem tudunk. Az egyes könyvekhez irt megjegyzések bizonyítják, hogy a városbeliek is olvastak és hogy néha egy-egy könyv ott is vezett.

II.

A Jézus-rend nagybányai rendházának könyvtára nagyrészt a rend saját szerzeménye volt.

Mit vettek el a protestánsoktól, azt nem tudjuk. Hogy katalogusaik egyes tételei egyeznek a *schola Rivulina* katalogusaival, az még nem bizonyítja a szerzés eredetét. Ismeretes tény, hogy a protestáns iskola jó eleve gondoskodott arról, hogy bibliothékájuk a jezsuiták kezét elkerülje. Innen eredt azután azon körülmény, hogy a vizsgálatok állandó kérdése volt: hova lettek azon könyvek, melyeket a reformáció behozatalakor az áttérő papok a katolikus parochiáról elvitttek.

A jezsuitáknak tehát nagybányai jövedelmükből kellett a könyvtár megalkotásáról és gyarapításáról gondoskodniok.

Ilyen jövedelemforrás volt a Matyassovszky László alapítványa kamatainak egy része és a Tamásy-féle csekély alapítvány, de ennek is csak egy része. Tamásy András nagybányai polgár jámbor buzgalomtól indítatva az 1718. évben a jezsuiták iskolájának javára 273 magyar frtból álló alapítványt tett, azon céllal, hogy jövedelme részint a magyar prédikációs könyvek beszerzésére, részint a szegényebb katecheták jutalmazására for-

díttassék. Ezen 273 frt Nagybánya városánál 6°/_o mellett lón elhelyezve. A rend a kamatokat minden Szent-György napon vette föl.¹

Ily silány jövedelme mellett a könyvtár aligha virágozhatott volna, ha a jezsuiták egyéb jövedelmük egy részét ezen célra nem fordították volna.

Sajnos dolog, hogy nem rendelkezünk összes számadásaikkal, de az 1714—1733. évekre szóló számadási könyvük husz év bevételei és kiadásai között a könyvtára fordított költségeket is adja.

E számadási könyv adatai nemcsak az évi, de a havi kiadásokba is bepillantást engednek. Tudjuk azt, mennyit fordítottak az egyes években a bibliotheka föntartására. Érdekesség szempontjából álljon itt ezen kiadások rendszeres összeállítása:

Év	Január	Február	Márczius	Április	Május	Június	Július	Augusztus	Szeptember	Október	November	Deczember	Összeg
1714.	3.0	—	—	—	—	—	—	7.20	—	—	—	13.68	23.88
1715.	—	—	—	0.60	—	—	—	1.40	—	3.66	—	—	5.66
1716.	—	—	26.86	—	—	—	—	0.24	—	—	—	—	27.10
1717.	3.84	—	3.30	—	—	11.04	—	—	—	—	—	—	18.18
1718.	2.26	—	3.94	—	22.0	0.24	—	13.40	—	—	—	0.48	42.32
1719.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.36	1.36
1720.	—	36.32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0.15	36.47
1721.	—	—	—	5.0	5.10	37.10	—	—	—	23.64	7.0	—	77.84
1722.	14.55	—	—	—	—	—	—	—	—	2.90	4.88	0.14	22.47
1723.	1.98	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.98
1724.	5.25	—	—	—	12.04	—	0.24	0.45	—	—	—	1.55	19.53
1725.	—	4.18	—	4.06	0.68	0.48	—	—	—	2.40	3.75	2.28	17.83
1726.	26.04	—	7.36	—	—	—	—	4.08	—	—	4.80	—	42.28
1727.	5.76	—	29.28	—	—	20.18	4.80	—	—	—	5.0	—	65.02
1728.	39.16	—	—	—	—	3.40	14.40	—	50.50	1.36	5.34	4.08	118.24
1729.	—	—	4.80	—	—	—	—	4.80	6.90	—	2.40	—	18.90
1730.	166.56	3.60	—	—	—	—	0.80	3.60	35.16	3.60	22.28	—	245.60
1731.	37.50	8.90	—	—	—	8.40	44.0	—	—	—	—	5.0	103.80
1732.	—	—	2.30	1.0	—	—	—	—	—	—	—	—	3.30
1733.	—	11.06	—	—	—	—	—	29.12	—	—	—	5.24	45.42

Husz év kiadása 937 frt 18 kr.

¹ A jezsuiták 1714—35. évi számadási könyve a nagybányai róm. kath. plébánia levéltárában. Rátz Pál prépost-plébános úr szíveségéből használhattam fel.

Úgy látszik, hogy a kiadásnál nem annyira az arányosság, a rendszeresség, mint a szükség döntött. Egyszer tömegesen, másszor kisebb méretben hozattak könyveket. Mivel helyben könyvkereskedő nem létezett, a könyveket rendszeren Kassáról kapták.

A könyvtár helyisége a társház emeletének egy kisebb kamrájában volt, melyben a zeneszerek szekrényei mellett a könyvállványok is elfértek.

A könyvtár történetére vonatkozó egyéb adatot nem ismerünk. Egyedül azt tudjuk, hogy a szerzetesek távozásakor (1773-ban) a könyvtár a társházzal és a Szent-Háromság templomával együtt az egyházi gondozására volt bízva. Az 1776. évben itt járt, a jezsuiták tulajdonát felülvizsgáló vegyes bizottság a könyvtárt rendben találta, azt a többi vagyonnal együtt lefoglalta és az iskolát átvevő minorita szerzetesekre bízta. A könyvek 1782-ig Nagybányán maradtak, a honnan a mondott évben a budai egyetemre jutottak. Jelenleg egy részük a budapesti egyetemi, más részük a papnövelde könyvtárában található.¹

A könyvekről két jegyzék maradt fent napjainkig; mindkettőt a budapesti egyetemi könyvtár őrzi.

Az első katalogus czíme: *Elenchus librorum, qui ex bibliotheca Nagy-Banyensi ductu indicis generalis selecti et ad bibliothecam regiae universitatis Budensis transmittendi sunt.*²

Betűrendes sorban, a szerzők szerint közli a műveket. Az első rovatban állnak: *Autores, et tituli librorum.* A második rovat alatt: *Editionis locus, annus.* A harmadikban: *Forma.* A negyedikben: *Volumina.* Az egész katalogus 6 ívrétű lapból áll és 205 mű czímét tartalmazza.

A művek szakok szerint a következőkép oszlanak meg: Theologia 117, bölcészet 21, nyelvészet 18, történelem 16, klasz-

¹ Az egyetemi könyvtárban 1894. júliusban vett szóbeli információ alapján. Hogy egyes darabok máshová is kerülhettek, bizonyítja a Magyar Nemz. Múzeum könyvtára tulajdonában levő egyik Schedel-féle Világkrónika (Nürnberg, 1493.) bejegyzése, melynek tanúsága szerint az is a nagybányai jezsuiták könyvtárába tartozott. V. ö. Magyar Könyvszemle, 1894. évf. 132. l. Fel-tűnő, hogy e könyv az alább ismertetendő jegyzékek egyikében sem fordul elő.

² A jegyzék hátán látható hivatalos jelzések: Ad N. 6745.782. — F. 20. No. 16. Nagy-Banyensis. — 782. 17. Urs. Bud. No. 6.21.

szikus irodalom 8, földrajz 7, paedagogia 6, matematika 3, szótár 5, jogtudomány 2, orvosi tudomány 2.

Nyelvek szerint van: latin 153, német 17, magyar 13, francia 9, olasz 9, ruthén 2, görög 1, arab 1.

E művekben összesen 98 író s a nyomtatványok közül 57 darab magyar nyomda terméke van képviselve.

A második katalogusnak¹ czime nincsen. A művek elrendezésében — bár a szándék nincsen tökéletesen keresztül vive — a szakszerű beosztás törekvése látszik. A rovatos elosztás az első katalogussal azonos, egy ötödik rovat alatt: *Exemplaria* áll. A *Volumina* rovat betöltetlen. Az egész 12 ívrétű lapból áll és 941 kötetben 703 művet sorol fel, melyek az egyes szakok között így oszlanak meg: Theologia 427, történelem 80, (ebből magyar történelem 14,) nyelvészet 61, klasszikus irodalom 44, jog 23, bölcsélet 27, földrajz 10, paedagogia 9, természettan 7, orvosi tudomány 5, csillagászat 3, matematika 3, szótár 2, természetrajz 1, katonai tudomány 1, kalendárium 1.

Nyelvek szerint volt benne: latin 637, magyar 26, német 17, görög 6, olasz 9, francia 9, arab 1, ruthén 2.

Az 598 írótól származó művek közül magyar nyomda terméke 266 mű.

Mindkét katalogus különböző kézírása. Mely évben irták, a jezsuiták idejében, vagy a fölloszlatás után, a könyvek átszállításakor, azt biztosan nem ismerjük. Az első katalogus czíme az utóbbit sejteti.

Mivel jelen ismertetésünkben csupán a XVI. és XVII. századbeli művek érdekelnek közelebbről, csak ezek czimeit közöljük, a katalogusoktól eltérőleg az évek szerint haladó felosztást követve összeállításukban. Ezen esetben szerencsésebbek vagyunk a reformátusok könyvtárával szemben, hol egy könyvet kivéve, a többinél az évszám nincsen följegyezve.

A művek a következők:

1557: *Strabonis De situ orbis*. Lugduni. 8-r. (II.)²

1558: *Biblia Sacra Latina*. Lugduni. 4-r. (I. II.)

1578: *Telegdi Miklós*, Predikációk. II. rész. Nagy-Szombat. 4-r. (I. II.)³

¹ F. 18. Nagybanyensis.

² A zárójel közé tett római számok a katalogust jelzik.

³ RMK. I. k. 145. sz.

- 1581: *Joannis Perpiniani* Orationes. Coloniae. 8-r. (I.)
- 1582: *Hermani Vettelini* Impius infelix. Augustae. 4-r. (I.)
Praxis fructuose meditandi. Viennae. 12-r. (II.)
- 1587: *Virgiliti Opera*. Tyrnaviae. 4-r. (II.)¹
- 1596: *Michaelis Beringerii* Epitome Rhetoricae. Tubingae. 8-r. (I. II.)
- 1601: *Joannis Jacobi Wuckerii* Antidotum generale et speciale.
Basileae. 4-r. (I. II.)
Roberti Belarmini De controversiis disputarum. Ingolstadii.
Ivr. (II.)
Annaei Senecae Tragoediae. Antverpiae. 8-r. (II.)
- 1604: *Francisci Toleti* Compendium summae casuum conscientiae.
Venetiis. 12-r. (I.)
Ioannis Fernerii Universa medicina. Lugduni. 8-r. (II.)
- 1605: *Jacobi Henrichmanni* Gramm. Inst. Tubingae. 4-r. (II.)
- 1606: *Claudii Aquavivae* Industria pro superioribus. Romae. 8-r. (II.)
- 1611: Epistolae Gallicae. Lugduni. 8-r. (I.)
Antonii de Gevara Horologium principum. Ivr. (II.)
- 1612: *Joannis Calvinii* Institutio christianae religionis. Genevae.
4-r. (II.)
- 1614: *Ludovicii Granatensis* Conciones a festo s. Andreae. Antverpiae. 8-r. (II.)
- 1615: *Annaei Senecae* Tragoediae. Coloniae. 4-r. (II.)
- 1619: *Theophili Goli* Educationis linguae Graecae pars I. Francofurti. 8-r. (II.)
- 1620: *Petri Bessei* Conceptus Theologici Tomus III. Coloniae.
4-r. (II.)
Matthaei Timpitii Dormi secure. Coloniae. 8-r. (II.)
- 1621: *Horatii* Orationes graece et latine. Monachii. 12-r. (II.)
- 1624: *Vincentii Brunii* Meditationes. Coloniae. 8-r. (II.)
Martini Rulandi Synonima Latino-Graeca. Coloniae. 8-r. (II.)
Blasii Aponis In psalterium. Viennae. 4-r. (II.)
- 1625: *Antonii Muretti* Orationes. Coloniae. 2-r. (II.)
- 1626: *Guilelmi Baile* Catechismus. Viennae. 8-r. (II.)
- 1628: *Joannis Raicsany* Opusculum de vera et falsa fidei regula.
Cassoviae. 8-r. (II.)²
1630. Jo Nemes Varadnak Gyenge orvoslassa. Posenii. 4-r. (II.)³
- 1631: *Christophori Peicsik* Concordia orthodox. patrum. Tyrnaviae.
8-r. (II.)
- 1632: *Horatii Flacci* Carmina et epistolae. Monachii. 8-r. (II.)
- 1635: *Hugonis* Card. Bibliorum Sacrorum vulg. ed. conc. Coloniae.
Ivr. (II.)

¹ Szabó Károly nem ismeri; az első eddig ismert hazai Virgilius kiadás 1642-ben jelent meg. A jegyzék alighanem téved az évszámban.

² Szabó Károlynál ismeretlen.

³ RMK. I. k. 595. sz.

- 1636: *Grienbergeri* Euclidis 17 primi geom. libri. Manstedii. 12-r. (II.)¹
- 1637: *Petri Pasman* Kalauz. Posenii. Ivr. (II.)²
- 1638: *Angelini Jasai* Pra (?) hilaria. 12-r. (II.)
- 1640: *Franconis Burgersdici* Institutionum metaph. libri 2. Lugduni. 12-r. (I. II.)
- 1641: *Roberti Schieringer* Logica. Graecii. 16-r. (I.)
P. P. Soc. Jesu Orationes L de Christi domini morte. Romae. 12-r. (II.)
- 1642: *Kiliani* Dictionarium Therico-Latino-Graecum. Amstelodami. 8-r. (II.)
- 1643: *Joannis Andreae Koppenstein* Aurora concionatorum. Francofurti. 4-r. (I. II.)
- 1644: *Didaci de Barsa* Commentarius in evangelia. Lugduni. Ivr. (II.)
- 1645: *Joannis Makovii* Metaphysica. Lugduni. 12-r. (I. II.)
- 1646: *Joannis Makovii* Theologia polemica posthuma. Franecquerae. 12-r. (I.)
Didaci Nissenii Sermones aureae. Ivr. (II.)
Georgii Passore Manuale Graecarum vocum. Lugduni. 8-r. (II.)
- 1648: *Leonardi Lauredani* Sylva rerum moralium. Antverpiae. 4-r. (II.)
Roberti Schieringer Logica. Graecii. 18-r. (II.)
- 1650: *Emanuelis de Nasceta* Comment. in Josue. Venetiis. Ivr. (II.)
- 1652: *Benigni Kibler* Divina miracula. Tract. I—IV. Monachii. Ivr. 4 kötet. (II.)
Horatii Flacii Odae. Dilingae. 12-r. (II.)
- 1655: *Hadriani Liraei* De imitatione Jesu libri 7. Antverpiae. Ivr. (II.)
- 1656: *Alexandri Calamati* Stella concionatorum. Tomus III. Moguntiae. 4-r. (II.)
Communis vitae inter homines scita urbanitas. 12-r. (II.)
- 1658: *Henrici Engelgrave* Caeleste Pantheon. Pars I. — 4. Jvr. (II.)
- 1659: *Michaelis Pichardi* Comment. in libros politicorum Aristotelis. Jenae. 8-r. (I.)
- 1660: *Martini Bekani* Manuale controversiarum. Coloniae. 8-r. (II.)
- 1661: *Jacobi Marchantii* Conciones morales. Coloniae. 4-r. (I. II.)
Horae diurnae Romani Breviarii. 12-r. (II.)
- 1663: *Zachariae Trinckellii* Divinatorium viae, et vitae aeternae. Viennae. Ivr. (I. II.)
Matthiae Fabri Opus canonicum. Antverpiae. Ivr. (II.)
Matthiae Fabri De festis et conciones nuptiales et funebrales. Antverpiae. Ivr. (II.)

¹ Szabó Károly nem ismeri.

² RMK. I. k. 673. sz.

- Matthiae Fabri* Opus concionum tripartitum P. Cestio. Antverpiae. Ivr. (II.)
Euclidis Elementorum libri sex. Lugduni. 12-r. (II.)
Horatii Tursellini De Latinae linguae particulis. Lipsiae. 12-r. (II.)
- 1666: *Apotheca pauperum*. 12-r. (I. II.)
Thomae Tamburini De confessione et missae sacrificio. Coloniae. 12-r. (II.)
Polancyi Breve directorium. Tyrnaviae. 12-r. (II.)¹
Joannis Bucelinii Officina epithetorum. Viennae. 12-r. (II.)
- 1667: *Ernesti Gockelii* De Europaeis regibus eorumque juribus modernis. Augustae. 4-r. (I.)
- 1668: *Szathmári István*. Ötven titkok jelentése. Szebenben. 8-r. (I. II.)²
- 1669: *Thomae Tamburini* Explicatio Decalogi. Lugduni. Ivr. (II.)
 Reginae Palatum Eloquentiae. Moguntiae. 4-r. (II.)
- 1670: *Franconis Burgersdici* Institutionum metaphysicarum libri II. Lugduni. 12-r. (I.)
 Instructio cathechetica circa judicia Sagarum. (Cracoviae.) 12-r. (I.)³
Polancyi Methodus adjuvandi morientes. Graecii. 16-r. (II.)
Danielis Paulovszky Vita P. Caspari Drubitzky. Cracoviae. 8-r. (II.)
Aphtonii Sophistae progymnasmata. Vessatae. 12-r. (II.)
- 1671: *Adami Burghaber* Centuria selectorum casuum. Coloniae. 8-r. (II.)
- 1672: *Emanuelis de Nasceta* In librum primum regum. Lugduni. Jvr. (II.)
Joannis Federer Calvinismus dedoctus. Oeniponti. 4-r. (II.)
- 1673: *Petri Rola* Hortus floridissimus. Moguntiae. 4-r. (II.)
- 1674: *Orationes selectae*. Lugduni. 12-r. (I. II.)
Mansi Bibliotheca moralis. Tomus. IV. Moguntiae. Ivr. (II.)
 Directorium ecclesiasticum. Tyrnaviae. 8-r. (II.)⁴
Virgilii Maronis Bucolica, Georgica, Aeneis, Culex. Dilingae. 8-r. (II.)
- 1675: *Joannis Scheffleri* Concilium Tridentinum ante ind. Missae. 12-r. (II.)
Matthiae Tanner Societas Jesu. Pragae. Ivr. (II.)
- 1677: *Pauli Hachenberg* Symbola Christiana. Francofurti. 4-r. (I. II.)
Joannis Dralosa Flores summarum. Coloniae. 8-r. (II.)

¹ Hihetőleg tévesen van 1666-ra téve 1667 helyett. V. ö. RMK. II. k. 1110. sz.

² RMK. I. k. 1078. sz.

³ Szeljegyzet: NB. Extat in bibliotheca Quinqueecclesiensi.

⁴ RMK. II. k. 1340. sz.

- Balbini Bohuslai* Quaestio oratoria. Coloniae. 8-r. (II.)
 Novum dictionarium Italico-Gallicum. Genevae. 8-r. (II.)
 1678: *Jacobi Massenii* Palaestra oratoris. Coloniae. 8-r. (II.)
 1679: *L. B. P. Molière*, IV Comoedies. Paris. 8-r. (I.)
 Biblia Sacra vulg. edit. Coloniae. 4-r. (II.)
Mansi Bibliotheca moralis. Moguntiae. Ivr. (II.)
Alexandri Calamati Nova sylva concionum. Tomi I. II.
 Francofurti. 4-r. 2 kötet. (II.)
 1680: *Josephi Simonis* Tragoediae quinque. Coloniae. 8-r. (II.)
 1681: *Compendium vitae s. Ignatii Loyolae*. Viennae. 8-r. (II.)
Michaelis Perrenfelder Apparatus eruditionis. Sultzbachii. 4-r. (II.)
Jacobi Graeczeii (?) Institutio de octo partibus orationis. Graecii.
 8-r. (II.)
 1682: *Considerazioni*. Venezia. 8-r. (I. II.)
Benigni Kibler Divina miracula. Monachii. Ivr. 4 kötet. (I.)
Thomae Leblang Commentarius in psalmos. Tomi I. IV. V.
 Coloniae. Ivr. 3. (II.)
Bernardini Mercatoris Nucleus catechet. Coloniae. 12-r. 2
 kötet. (II.)
Danielis Paulovsky Locutio Dei ad cor. Pragae. 12-r. (II.)
 Selectae orationum panegyricae. Tomus I. Lugduni. 12-r. (II.)
 1683: *Henrici Schoevii* Mythologia deorum ac heroum. Stetini.
 12-r. (I.)
Josephi Mansi Bibliotheca moralis. Tomus II. Moguntiae.
 Ivr. (II.)
 1685: *Nath. Duez* Dialoghi famigliari. Coloniae. 8-r. (I. II.)
 1686: *Ladislai Szenycj* Examen quadripartitum ordinis. Graecii.
 8-r. (II.)
Massena, Palaestra styli Romani. Coloniae. 8-r. (II.)
 1687: *Compendium Biblicum*. Tyrnaviae. 12-r. (II.)¹
Richardi Arsdechin Theologia tripartita. Coloniae. 8-r. (II.)
 1688: *Dictionarium Gallico-Italico-Latinum*. Genevae. 8-r. 2 kötet.
 (I. II.)
 Epistolae Gallicae. Rothomaji. 8-r. (I.)
Richardi Arsdechin Theologia tripartita. Coloniae. 4-r. (II.)
 1689: *Landovics*. Új Segétség. Tomi I. II. Tyrnaviae. 4-r. 2
 kötet. (II.)²
 1690: *Mansi* Promptuarium sanctum ac morale. Tomus I. Colo-
 niae. 4-r. 2 kötet. (II.)
Henrici Engelgrave Coelum empyreum. Partes I. II. Coloniae.
 4-r. 2 kötet. (II.)
Henrici Engelgrave Lux evangelica. Coloniae. 4-r. (II.)

¹ U. ott, 1620. sz.² RMK. I. k. 1380. sz.

- Illyés András*, A Krisztus Jézus élete. Tyrnaviae. 8-r. (II.)¹
- 1691: *Ferdinandi Krimer* De incarnatione. Graecii. 8-r. (II.)
Josephi Augustini Panormitani Notitia pro confessariis. Tyrnaviae. 12-r. (II.)²
Petri Scarga Conciones pro diebus dominicis et festibus. Cracoviae. Ivr. I. II.
Balthazaris Knellinger Conciones dominicales. Monachii. Ivr. (II.)
- 1692: *Antonii Vieira* Sermones selectissimi. Partes I—V. Coloniae. 4-r. 2 kötet. (II.)
Joannis Krosnovsky Viator religiosus. Posnaviae. 4-r. (II.)
Jacobi Meni Palestrae eloquentiae ligatae libri 3. Coloniae. 8-r. (II.)
- 1693: Grammatica Latino-Germanica. Mintan. (?) 8-r. (I. II.)
Jacobi Altung Theologia practica. Dilingae. Ivr. (II.)
Mathiae Fabri Pars hyemalis et dominicis. (Igy.) Coloniae. Ivr. (II.)
- 1694: *Wüwojalevicz*, Concionator extemporaneus. Coloniae. 8-r. (II.)
Matthiae Tanner Soc. Jesu. Apostolorum imitatrix. Pragae. Ivr. (II.)
 Latini-Attici oratores. Viennae. 8-r. (II.)
 Praxis fructuose meditandi. 12-r. (II.)
- 1695: Phrases et sententiae Cornelii Nepotis. Francofurti. 8-r. (I. II.)
Hermannii Vetelin Impius infelix. 4-r. (I. II.)
Petri Visfeld Theologia catechetica. Monasterii. 8-r. (II.)
Matthiae Fabri Concionum sylvia cum funebralibus et nuptialibus. Coloniae. Jor. (II.)
Philippi Harlung Philippica pro singulis dominicis totius anni. Augustae. 4-r. (II.)
Pasman Péter, Vasarnapokra egy nehany. Strigonii. (Igy, Tirnaviae helyett.) Ivr. 2 kötet. (II.)³
Wolfgangi Rauscher Oleum et vinum Samaritani. Dilingae. Ivr. (II.)
 Libellus exercitationum. Styrae. 12-r. (II.)
- 1696: *Josephi Dentzler* Theatrum pharmaceuticum. Gall. v. Ital. Venezia. 4-r. (I. II.)
Francisci Otrokocsi Examen reformationis Lutheri et sociorum eius. Tyrnaviae. 8-r. (II.)⁴
Pauli Szegneri Instructio penitentis. Dilingae. 8-r. (II.)
Michaelis Bexenfelder Epitome rhetoricae. Dilingae. 8-r. (II.)
Nicolai Avancini Psalterium lyricum. Viennae. 12-r. (II.)
- 1697: Biblia Sacra seu Evangelia et epistolae dominicarum et festorum. Parisiis. 12-r. (I. II.)

¹ U. ott, 1395. sz.² RMK. II. k. 1691. sz.³ RMK. II. k. 1853. sz.⁴ RMK. I. k. 1482. sz.

- Maximiliani Vietrovszky* Quaestiones Philosophicae. Praegae. 8-r. (II.)
- Jacobus Altung*, Fundamenta punctuationis linguae Graecae. Gronningae. 7-r. (I.)
- 1698: *Pauli Szegneri* Incredulus mexentatus. Italice. Venetiis. 4-r. (II.)
- Foris Ferencz*, Roma Istennek szent Varassa. Tyrnaviae. 8-r. (II.)¹
- Alexandri Calamati* Stella concionatorum. Tomus IV. Francofurti. 4-r. (II.)
- Alexandri Calamati* Sanctorale. Tomus V. Francofurti. 4-r. (II.)
- Sebastiani Pensingeci* In omnia festa. Solisbaciai, 4-r. 2 kötet (II.)
- Wolfgangi Rauscher* Oleum et vinum Samaritani. Pars 2. Dilingae. Ivr. (II.)
- Wolfgangi Rauscher* Conciones dominicales. Partes 2. 3. Dilingae. Ivr. 4 kötet. (II.)
- Wolfgangi Rauscher* Conciones funebres. Partes I. II. Dilingae. Ivr. 2 kötet (II.)
- Antonii Vischnitz* Vita Seraphici s. Francisci. Coloniae. 8-r. (II.)
- Paris Papaj Ferencz*, Pax corporis ungarice. Claudipoli. 8-r. 2 kötet. (II.)²
- 1699: Quaestiones facti theologiae. Viennae. 8-r. (I.)
- Tractatus de contractibus in communis. Viennae. 4-r. (II.)
- Pauli Szegneri* Instructio confessorii. Dilingae. 12-r. (II.)
- Martini Szentivanj* Ratio status futurae vitae. Tyrnaviae. 4-r. (II.)³
- Gaspari Drusbitzky* Lapis Lydius boni spiritus. Viennae. 8-r. (II.)
- Phosphori Austriaci libri duo. Viennae. 8-r. (II.)

Van a fönnebbiek szerint 58 XVI. és XVII. századbéli mű és pedig a XVI. századból 9, a XVII. századból 49.

A szakok szerinti fölosztás szerint a vallás és erkölcs-100, a bölcsélet 12, a nyelvészet 24, a klasszikus irodalom 6, a történelem 4, a jezsuiták története 3, a szótár-irodalom 3, a színmű-irodalom 3, a paedagogia 2, a matematika 2, az orvosi tudomány 2, az epistola-irodalom 2, a földrajz 1, a politika 1, a jogtudomány 1 művel van képviselve.

A nyelvek szerint van: latin 134, magyar 10, francia 3, olasz 3, görög-latin 3, olasz-francia 2, latin-német 1, latin-olasz-francia 1, görög 1.

¹ U. ott. 1535. sz.

² Pax sepulchri. U. ott, 1526. sz.

³ RMK. II. k. 1971. sz.

A magyar irodalomnak magyar vagy idegen nyelvű honi termékeire, melyekkel aránylag elég szép számmal találkozunk a jegyzékekben, az illető helyen jegyzetben megtettem a szükséges megjegyzéseket. Néhány munka közülök teljesen ismeretlen Szabó Károlyban és az ezt pótló adalékok jegyzékeiben; mindazonáltal nem merem azokat új adalékok gyanánt tekinteni, miután a nevek és évek pontos közlése tekintetében nem bízhatom meg teljesen a jegyzékekben. Közlésemet az 1699-ik évvel zárva, a további évek anyagából a magyar vonatkozású könyvek czimeit itt közlöm:

- 1700: Biblia Sacra avagy Evangyéliumok és Epistolák. Nagy-Szombat.¹
- 1702: *Pethő Gergely*, Magyar kronika. Bécsben.²
- 1719: *Fridenzi Adolphi* Keskeny ut. Debreczini.
- 1724: *Joannis Rajcsanyi* Az igaz és nem igaz hitnek proba köve. Nagy-Szombat.
- 1725: *Petri Pasman* Kalauz.
Serdahely Gábor Lelki szent gyógyító. Cassoviae.
Maria szeplőtelen fogantatasarol valo solosma. Cassoviae.
- 1729: *Soprony*, Piros tyukmon. Cassoviae.
- 1730: *Deák Ferencz*, Halotti praedicatiok. Cassoviae.
- 1732: *Martini Demetrii* Szent háromság. Kolozsvár.
- 1735: A Kolozsvári könyvező szűznek historiaja. Kolozsvár.
- 1741: Világos igazság paizsa. Kolozsvár.
Tarnóczy István Holtig való barátság. Tyrnaviae.
- 1744: Declaratioja az állapotoknak.
- 1745: Mennyei bölcsessegek ösvénye.
- 1749: Missios énekek. Kolozsvár.
- 1763: *Molnár János*, Az igaz paenitentiatartó. Tyrnaviae.

¹ RMK. I. k. 1556. sz.

² U. ott, 1645. sz.

A »SALAMON ÉS MARKALF« CZÍMŰ NÉPKÖNYV KIADÁSAIRÓL.

(Egyszersmind adalék Szabó Károly »*Régi Magyar Könyvtára*«-hoz.)

FERENCZI ZOLTÁNTÓL.

(Két hasonmással.)

Szabó Károly bámulatos gonddal készült *Régi Magyar Könyvtára* mindkét kötetének csakugyan van egy érezhető hiánya, amely óhajtható, hogy egy esetleges új kiadásban, vagy a most készülendő III. kötetben kikerültessek, s ez a címekben a *sorválasztók* mellőzése. Ha ezeket már kezdet óta alkalmazza, néhány műről maga is észrevette volna, hogy a látszólagos egyformaság mellett is más kiadásról van szó. Ez a hiány adott alkalmat arra, hogy módunkban van egy új könyvvel, vagyis a *Salamon és Markalf* népkönyvnek egy új XVI. századbeli kiadásával szaporítani régi magyar nyomtatványaink sorozatát. Ezekből az első kiadásnak, melyet Szabó Károly is leír (I. k. 133. sz.), egyetlen, az Erdélyi Múzeum birtokában levő, a másodiknak pedig két példánya, és pedig az esztergomi egyházmegyei könyvtár teljes s az akadémia könyvtárának csonka példánya van előttem. Mindkét kiadás címlapja látszólag ugyanegy, szóról-szóra egyezik, ugyanaz az ismert fametszvény díszíti, a kiadások alakja, lapszáma egy; de a pontos összehasonlítás a sorválasztók segítségével megmutatja az eltérést. Hasonlítsuk össze e végből a címlapot s a két kiadás utolsó lapját.

Az első kiadás címlapja:

Salamon Ki- || rálnak Az David || Király Fianak Markal-
fal való Tréfa beszédeknek rövid könyve (Fametszet.) Mindenek
ez végre irattatnak meg, hogy jot tanollyunk belőlle.

A második kiadás címlapja:

Salamon Ki- || rálnac, Az David Kiraly Fi- || anac Mar-
kalfal Valo Trefa Beszedek- || nec rövid Könyuc. (Fametszet.)
*Mindenec e végre irattatnac meg, hogy iót tanollyunc belőlle.*¹

¹ Megjegyzendő, hogy a Beöthy-féle Képes Irodalomtörténetében közölt hasonmás, melyet az Athenaeum szíveségéből mi is bemutatunk, az akadémiai példány s nem az erdélyi múzeumi címlapjáról, tehát a második kiadásról készült.

SALAMON KI- RÁLYNAC, AZ DAVID KIRALY FI- ANAC MARKALFAL VALO TREFA BESZEDEK.

1888. évi Kötet.

... meg, hogy lát tanólyunc belire.

Salamon és Markalf második kiadásának címlapja.

Az első kiadás utolsó (32a) oldala:

töbzför engemet haragra inditfon.

Annakokaért mind ő maganak, f- mind fele- | fegének adaf-
fek étel, ital, és ruházat minden | fűkfégeknek idején. Es ekkép-
pen Markalf | ki menekedék az Salamon Király kezé- | ből, es
mind éltig nagy bé- | kefében nyugovék. | De ám most-is | nyugfzik. |
Finis libri Marcalffi. | Nyomtattatott Colosvaratt. (Két fametszet.)

A második kiadás utolsó (32a) oldala:

hoggy töbfer engemet haragra indiczon.

Annac okaért mind őmagánac f mind fe- | lefégenec adaf-
séc étel, ital, és ruházat minden | fűkfégeknek ideyén. És eckép-
pen Mar- | kalff ki menekedéc az Salamon Ki- | rály kezéből,
és mind éltig | nagy bekefségben nyugouéc: | De ám most is nyug-
fzic. | Finis libri Markalffi. | Nyomtattot Colosuárat. | (Két fametszet.)

Tehát nemcsak a címlap, az egész kiadás eltér az esztergomi és akadémiai példány szerint az erdélyi múzeumitól: azaz két külön kiadásról van szó, melyek mindketteje Kolozsvárt, a Heltai-féle nyomdában jelent meg. E szerint e népkönyvből a XVI. századból négy s nem három kiadást ismerünk: az 1577-iki erdélyi múzeumi egyetlen példányt, az akadémiai és esztergomi példányt, vagy is a második kiadást, mely mint új adalék, 396. számmal iktatandó be a Magyar Könyvszemle adalékai közé; továbbá a monyorókereki 1591-iki kiadást mely a Magyar Nemz. Múzeum egyetlen példányában maradt meg s a lőcseit, melynek egyetlen példánya ugyanott őriztetik.

Azonban az erdélyi múzeumi, valamint az esztergomi és akadémiai példányok nemcsak két külön kiadás képviselői; hanem a szövegben is eltérnek. Vegyünk csak pár helyet pl. az előbeszéből:

Első kiadás: . . . »hoggy egyebeknek példajok, mindenkor | mint egy tükör legyen embernek előtte: mert | az időnek rövid volta miatt, igen keves dolog- | nak mehet ember végere, holott laffan laffan el | fogyatkozik az termézfzet.«

Második kiadás: Hogy az Embereknek légyen előtte | mint egy Tükör mindenha az egyebeknec pél- | dáya: Miért hogy az minémű rövid az ember- | nec élete, igen keués dolognac menne végere, | holot laffan laffan el fogyatkozie a termézfzet.

Első kiadás: . . . »mind az által, mivel hogy Sapientibus fatis, (az mint az Deákok f3ólnak) Az | kinek okoffaga vagon megh értheti, s-értfe-is | + ugy minden, az mint tífzreffegesb.«

Második kiadás: »Annac okáért miért hogy à | mint az Deakoc f3ólnak (Sapientibus fatis eft dictum) à kinec elmeye vagon rá meg értheti, | és érceze vgy az mint f3zereti.«

Ezekből és egyéb, különben lényegtelen eltérésekből nem csak az látszik, hogy két külön nyomdatermékkel, hanem az is, hogy az esztergomi és akadémiai példányokban egy második, *javított* kiadással van dolgunk.

A szöveg összehasonlításában több példára is hivatkozhatnánk, de felesleges; noha bizonyosságai ezek annak, hogy a második kiadást a kiadó javítani törekedett s ez, ha nem föltétlenül, tanúsítja még azt is, hogy Heltai volt egyszersmind e népkönyv fordítója, helyesebben átdolgozója is. A második kiadás azonban a technikai dolgokban kevésbé gondos.

Az elébbieken kívül azt, hogy az erdélyi múzeum példánya valóban a régibb kiadás és pedig hihetőleg első, bizonyítják egyéb kisebb adatok; pl. a Heltai-féle *ç*-nek a 2-dik kiadásban *é*-vel helyettesítése, az ékezett betűk pontosabb alkalmazása. Viszont a pontatlanabb nyomdai kiállítás bizonyítékai a számosabb helyesírási botlások: *mondta* h. *monta*, *ott* h. *ot*, a végső *k* h. *c* használata, a *ts* v. *tf* h. a rendesen használt *cz*.

E körülmények figyelemre méltók azért, mert Szabó K. a második kiadásból az esztergomi példányt látta az 1882-diki budapesti könyvészeti kiállításon; de a közleményünk elején említett okból csak azt a tapasztalatot merítette, hogy az erdélyi múzeumi példány nem »unikum«; pedig az, mert most csakugyan az első kiadás egyetlen példánya. Figyelemre méltók azért is, mert dr. Körösi László kiadván az esztergomi példány szerint a népkönyvet, az előszóban ezt írja: »Alkalmam volt összehasonlítani a kolozsvárit az esztergomi példánnyal s azt találtam, hogy a Szabó Károly által legelső magyar kiadásnak vett kolozsvári példány legalább is 50 esztendővel későbbi keletű, mint az esztergomi, habár az összetévesztés okozója, a fametszet, ugyanaz is.«¹

¹ Mulattató zsebkönyvtár. 30. Salamon és Markalf. Esztergom, 1885 16-r. 91 l. (Ebből 25 l. bevezetés. A népkönyv eredeti előszavát nem közli.

Ez az 50 év különbség jelzése, holott legfőlebb 10 évről lehet szó, mutatja, hogy az összevetés nem volt pontos, a nyelvbéli javításokat Kőrösi nem vette szemügyre. Vegyünk ezekhez még pár körülményt. Mi, mint említők, azt tartjuk, hogy a latin és német szöveg szemelőtt tartásával e népkönyvet maga Heltai fordította le, ki 1574 végén meghalván, fia adta azt ki először 1577-ben. Hogy ez a kiadás csakugyan 1577-re tehető, bizonyítja a fametszvény évszáma; ez a fametszvény ugyanis *egyenesen a magyar kiadás számára készült* s egyetlen külföldi kiadás címképével sem azonos, mint ezt 1893-diki utamban volt alkalmam tapasztalni, midőn e népkönyvnek majdnem az összes ismert régibb kiadásait mintegy husz európai könyvtárban megnéztem, érdekelvén az, hogy honnan vette a kiadó a címképet. A fametsző tehát azon évet véste rá a képre, melyben megrendelésre készítette s így e címképben egy magyar, sőt kolozsvári fametszet van előttünk, mely igazolja az első kiadás évét s rajta az *S G C* betűk kétségtelenül a metsző nevét jelölik, talán így: *Sculpsit G(eorgius) C. E* szerint méltán mondjuk e kiadást 1577-ből valónak.

Ami már most az első és második kiadás közti időkülönbséget illeti, erre megfelel az, hogy Cornides Dániel még egy kolozsvári kiadást említ 1585-ből (Szabó K. I. k. 216. sz.) s le is írja címét így: *Salamon Királynac az David Király Fianac Markalfal valo tréfa beszedeckneec rövid Könyue. Colosv. 1585.* — s alakját 4-rétnek mondja.¹ Hogy ez a cím helyes és hogy a 2-dik kiadás címét követi, arról mindenkit meggyőzhet a végső *k*-nak *c*-vel írása. Épen ezért azt hiszszük, hogy ez nem egyéb, mint a második kiadás. Erre jön a monyorókereki 1591-iki, különben kevés technikai gonddal készült 8-rétű kiadás és mi gondos összevetés alapján állíthatjuk, hogy ez a kolozsvári második (vagy tán harmadik?) kiadás lenyomata,

¹ Bibliotheca Hung. 1792. 230 l. L. Sándor Istvánnál: Magyar Könyvesház. 10 l. Ő itt még azt is tudni akarja, hogy az 1585-ki kiadás 8-rétű volt. A címet egyébként nem közli oly pontosan, mint Cornides, noha hihetőleg az ő nyomán adja. Legyen szabad itt némi kétségnek adni kifejezést, hogy Cornides látott-e 1585-iki kiadást. Én azt hiszem, hogy ő a második kiadásból látott egy példányt, és pedig azt, mely most az akadémia birtokában van, s melynél a kolofonhoz tintával csakugyan hozzá van írva az 1585. évszám. Valószínűvé teszi ezt az is, hogy Cornides teljes pontossággal adja a második kiadás címét az eredeti helyesírás szerint.

vagyis ez a kolozsvári kiadás már oly számban készült, hogy a vas megyei Monyorókerékre is eljutott egy példánya, hol utána nyomták. Ha tehát Cornides csak találmónra írta is az általa látott példányról, hogy 1585-ben jelent meg, a 2-dik kiadás az 1577—1591. közti időből, ha pedig 1585-ben is jelent meg egy kiadás, akkor az 1577—1585 közti időből való. Ennyire apad le az 50 év.

De hogyha valaki a Heltai-féle kiadványokat valóban pontosan összeveti, azt fogja találni, hogy csakugyan az a példány régibb, mely az Erdélyi Múzeum birtokában van s melyet mi első kiadásként jelöltünk, mint Szabó Károly. Ugyanis *ugyanazon betűkkel* van nyomva, mint a Heltai-féle »*Cancionale*« 1574-ből, Valkai András »*Hariadenusról*« szóló éneke 1573-ból, a Heltai-féle »*Biblianac*« első része 1562-ből s ugyanennek második része 1565-ből, Ilosvay »*sok féle nevek magyarázattya*« 1578-ból. Sőt a Heltai-féle »*Biblianac*« I. részében már 1562-ben megjeljük ugyanazon nagy, fametszetű kezdőbetűket, melyek sorozatából való népkönyvünk A₃ levelén, úgy az első, mint a második kiadás példányain, a díszes *M* kezdőbetű, valamint megjeljük ugyanott azon szöveg záró dísz (vignetta), mely mindkét kiadás utolsó lapján, a 2-dik helyen áll. Igaz, hogy e díszes betűk sorozatából találunk kezdőbetűket 1589-ből a »*Kopaszsnak diczireti*«-ben (*H* betű) s 1596-ból is a *Báthori Sigmond*ról szóló énekben; de hát az ily betűk, mint költségesebbek s ritkábban használtak, tovább is tartottak. Valamint a második kiadás betűit megjeljük ugyanazon szöveg záró díszszel Görcsöninek *Mátyás király*ról szóló énekében 1581-ből, a »*Kopaszsnak diczireti*«-ben 1589-ből s mint Körösi is megjegyzi, ugyanazon betűkkel van nyomva, mint az *Aspasiáról* szóló ének 1591-ből. Tegyük ehhez, hogy az esztergomi példány címlapjának betűi láthatók a »*Historia Josephusból*« címlapján 1580-ból, *Ptolemeus* *historiájának* címlapján 1588-ból, melynek szövege is a második kiadás betűivel azonos betűkkel van nyomva, valamint magának a népkönyvnek ismert két kiadása betűi is azonosak.

Mindezekből az világlik ki, hogy régi magyar könyvtárunk a *Salámon és Markalf*-ről szóló népkönyvnek egy XVI-dik századbeli, eddig le nem írt kiadásával szaporodik, mely egy hihetőleg kolozsvári fametszőtől származó címképpel 1577-ből való, míg az eddig elsőnek tartott kiadás (esztergomi és akadémiai

példány, ugyanazon fametszettel), az 1577—99. évek közti időszakból származik, s ezek mellett az 1585-diki Cornides-félet töröljük a kiadások közül. E kettőt követi a monyorókereki 1591-ből, melynek szövege a kolozsvári második kiadás alapján készült, mint az összes ismert kiadásoké 1808-ig. Ennek pontos leírása a következő:

Monyorókerék, 1591. Manlius J. 8-r. 32 levél, lapjelzéssel, latin betűk.

Collatio: AD^s, I^a. Salamon || Királynak, Az || David Kiraly Fianak: || Markalffal valo trefa beszedekek rő- || uid könyue. || Mindenek e vegre irattatnak meg, || hogy iot tanullyunk belőle. || Nyomtatot Mony- oroköröken Manlius János által. Anno M. D. XCI. — I^b: Praefatio, Az Az: Eloel || iaro beszed, az Markolffus trefas || dolgaira. 32^a. lap: Vege.

Czímlap, Magyarország címerét ábrázoló fametszettel, végén (32^a l.) fametszetű szövegzáró dísz.

Magyar Nemzeti Múzeum, R. M. K. 239. (Szabó K. I. k. 247. sz.)

Ehhez járúl a XVI-dik századból egy 4-dik kiadás hely és év nélkül (Szabó K. I. k. 365. sz.), melynek pontos leírása ez:

Év és h. n. 4-r. 16 levél, lapjelzéssel, latin betűk.

Collatio: ADAD⁴. Markolfnak || Salamon Kirallyal valo treffa befzediről irott rövid Könyv. || Praefatio, || Azaz, || Előljáro beszed, az Markolffus treffa beszedire. || 16^b. lap: Vege.

(Külön címlap nélkül.)

Magyar Nemz. Múzeum, R. M. K. 365.

Azt, hogy ez a kiadás szintén a kolozsvári második kiadás nyomán készült, pár sor idézet a fentebbiekkel összehasonlítva könnyen eldönti.

»Hogy az embernek | legyen előtte mint egy tükör mindenha az egyebek- | nek példaja: Miert hogy az minemü rövid az em- | bernek clete igen keves dolognak menne vegere, | holot laffan laffan el fogyatkozik az termefzet.«

Ez a hely összehasonlítva egyebekben is az összes későbbi kiadásokkal, tanúskodik a mellett, hogy ezek mind a kolozsvári második javított kiadás szövegét követik.

A leírt XVI-dik századi négy kiadáson kívül 1808-ig még

nyolcz kiadás ismeretes, melyek leírását ritkaságuk miatt a következőkben adjuk:

5. *H. és év n. (XVII. század, Lőcse.)* 4-r. 27 levél. lapjelzéssel, latin betűk.

Collatio: AF⁴, G³. Salamon || Királynak, || Az David kiraly || Fianak Markalfal | való tréfa Beszédeknek || Rövid Könyve. (Fametszet: Salamon Kir.) Mindenek az végre Irattanak-meg, hogy jót tanullyunk || belőle. II^a: Praefatio, | Az az: | Elöl-járó beszéd, az Markalf, tréfás | dolgaira. 27^b lap: Finis libri Markolffi.

Van benne az A¹, A⁴, B¹, C⁴, D¹, D², D³, E¹, E³ (2), E⁴, F¹, F⁴, G² (2) G³ leveleken 16 fametszet, az A² levelen szövegzáró dísz. Magyar Nemzeti Múzeum, RMK. (Szabó K. I. k. 1599. sz.)

6. *Buda, 1744.* Nyomt. n. 8-r. 34 számozatlan levél.

Collatio: AD⁸, E². Salamon || Királynak, || A' || David || Király || Fianak, Markalfal || való tréfa beszédeknek || rövid. || Könyve || Mostan újjobban az előbeni betű- || fogyatkozásokból háromszor az Budai Ty- || pográfia költségével nyomtatásban || ki-adatott. || 1744. Esztendőben. I^b. lap: Minden e' végre irattat- || nak-meg, hogy jót ta- || nullyunk belőle. II^{ab}. lap: Elöl Járo Beszéd || Az Markalf tréfás dolgaira. 34^b. lap: Vége.

Végén a tipografus jegye.

Magyar Nemz. Múzeum, P. o. Hung. 1302.

7. *Buda, 1749.* 8-r. 34 számozatlan levél lapjelzéssel.

Collatio: AD⁸, E². Salamon || Királynak, || A' || David || Király || Fianak, Markalfal || való tréfa beszédeknek || rövid || Könyve || Mostan újjobban az előbenyi bótű- || fogyatkozásokból háromszor az Budai || Typográfia költségével nyomtatásban || ki-adatott. || (Vignetta.) Nyomtattott Budán Veronika Nottensteiné Özvegy- || nél, 1749. Esztendőben. I^b. lap: Minden ez végre irattat- || nak-meg, hogy jót tanul- || junk belőle. 34^b lap: Vége. (Záró vignetta.)

Erdélyi Múzeum.

8. *H. és nyomt. n. 1760.* 8-r. 32 számozatlan levél, lapjelzéssel.

Collatio: AC⁸. Salamon || Királynak, || A' || Dávid || Király || Fianak, Markalfal || való tréfa-beszédeknek || rövid || Könyve. || (Vignetta.) || Nyomtattott 1760-dik || Esztendőben. I^b. lap: Mind e'

végre irattattak-meg, || hogy iót tanuljunk belőle. 32^b lap: Vége. (Záró vignetta.)

Erdélyi Múzeum.

9. *Vác*, 1783. *Nyomt. n.* 8-r. 24 számozatlan levél.

Collatio: AC^s. Cziml.: Salamon || királynak, || Dávid király' || fiának, || Markalfal-való tréfa || beszédének || rövid könyve. || Mostan újjobban az előbbenni bötü- || fogyatosokból meg-jobbittatott. Vátzon, Nyomattatott 1783. I^b. lap: Minden ez végre irattatnak-meg, hogy jót tanuljunk belőle. II^{ab}. lap: Elöl-járó beszéd az Markalf tréfás dolgaira.

British Museum, 12,410. $\frac{aa.}{1-8}$ 39. (Egy gyűjtő kötetben.)

10. *Buda*, 1786. 8-r. 32 számozatlan levél.

Collatio: AD^s. Czim: Salamon || Királynak, || A' || Dávid Király || fiának, || Márkolfal-való tréfa beszédének || rövid könyve. || Mostan újjobban az előbbeni bötü-fogyat || kozásokból hatodszor a' Budai Typographia || költségével nyomtatásban ki-adatott. || Budán, || Nyomtatott Katalin' Landerer Betűivel. || 1786. I^b. lap: Minden a' végre irattatik-meg, hogy jót tanuljunk belőle. II^{ab}. lap: Elöl-Járó beszéd a' Markalf tréfás dolgaira.

British Museum, 12,410. aaa. 37.

11. *Vác*, 1795. *Nyomt. n.* 8-r. 24 számozatlan levél.

Collatio: AC^s. Cziml.: Salamon || Királynak, || A' || Dávid Király || Fiának || Markalfal-való Tréfa || Beszédének || Rövid Könyve. || Mostan újjobban az előbbeni betü- || fogyatosokból meg-jobbittatott. || Vátzon, Nyomattatott. 1795. I^b. lap: Mindenek e' végre irattatnak meg, || hogy jót tanuljunk belőle. — 24^a. lap: Vége.

Magyar Nemz. Múzeum. P. o. Hung. 1305.

12. 8-r. *Buda*, 1808. 32 számozatlan levél, lapjelzéssel.

Collatio: AD^s. Salamon || Királynak, || A || Dávid Király || Fiának, || Markalfal-Való Tréfa || Beszédének || Rövid Könyve. || (Vign.) || Budán, || Nyomtatott 1808-dik Esztendőben. I^b levél: Minden a' végre irattatik-meg, hogy || jót tanuljunk belőle.

A szöveg 31 levél, a 32-diken, hogy üresen ne maradjon, két anekdóta van: Háboru idő ellen való harangozás. Montecuculihoz ló egy katona, hogy a' halált meg-érdemelje.

Erdélyi Múzeum.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA AZ 1893/94. ÉVBEN.¹

Az 1894. év kezdetével a könyvtár hiányainak rendszeres pótlása, beszerzése megkezdődött. A gyarapodás a könyvtár minden osztályában oly mérvet öltött, a minőre a megelőző években példa nem volt. A hiányok pótlása kétféle irányban történt; az antiquár-katalogusok, a hazai és külföldi irodalom új termékeiről kiadott jegyzékek rendszeres tanulmányozása és az irodalmi híreknek folytonos figyelemmel való kísérése lehetővé tette, hogy a könyvtár új szerzeményekkel eddig nem tapasztalt mérvben gyarapodjék; másrészt a könyvtár iparkodott megbízások adása által újra megszerezni oly műveket, melyeknek egykor tulajdonában volt, de a megejtett revíziók alkalmával hiányzóknak bizonyultak. A könyvbeszerzések öntudatos eszközlése és kivált a régi hungarikumoknak egyre emelkedő piaci ára mellett kétségtelenné vált, hogy a vásárlásokra szánt dotáció megközelítőleg sem elégséges azon nagy nemzeti és kulturális célok elérésére melyeknek szolgálatára a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára, mint egyetlen magyar nemzeti könyvtár, hivatott.

A könyvtár *nyomatványi* osztálya a lefolyt évben 12,252 darab nyomtatvánnyal szaporodott, míg 1892/3 évben a gyarapodás összesen 5607 darab volt. E számba az ú. n. apróbb nyomtatványok, több ezerre menő darabjaikkal, nincsenek betudva. A gya-

¹ A Magyar Könyvszemle fenállása óta rendszeresen közölte a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának állapotáról szóló évi jelentéseket. Az új folyam megindítása óta az évnegyedi jelentések számolnak be az intézet állapotáról. Mindazonáltal nem tartjuk feleslegesnek a régi eljárást megújítani, és az évi jelentést is közzétenni, mely egy egész évi működésről foglalja össze az évnegyedes jelentésekben elszórt adatokat. Az utolsó évi jelentés, mely a folyóiratban megjelent, az 1892/93. évről szól. A jelen évfolyam II. füzetében fogjuk közölni az 1894 szeptember 1—1895 december 31-ig terjedő nagy évi jelentést, mely a nm. vallás- és közoktatásügyi minisztérium által az ezredéves emlékünnepek alkalmából kibocsátandó monumentális jelentés alapjául szolgál. E két jelentés közt fentmaradt hézag kitöltésül szolgál az az évi jelentés, a melyet a fentebbiekben vesznek t. olvasóink. Szerk.

rapodásból 3165 db. az 1848. 18. tvcz. alapján beküldött köteles példány, 5980 db. ajándék, 3107 db. vétel útján került a könyvtár tulajdonába.

Ez év nyomtatványi szerzeményeiből első helyen említendő *Kossuth Lajos könyvtára*, melyet annak megvásárlására alakult országos bizottság ajándékozott a könyvtárnak. Összesen 4303 kötet és füzetből áll és átvételét Turinban részletes jegyzék mellett Fejérpataky László igazgató-őr eszközölte. A könyvtár legnagyobb részben történelmi és természettudományi munkákat foglal magában. Az Angliában és Amerikában ajándékkul kapott nagyobb díszmunkák mellett az érdeklődést leginkább azon apróbb nyomtatványok, füzetek költik fel, a melyek az 1848–50-es évek alatt külföldön jelentek meg, s melyek e kor történetére sok becses adatot tartalmaznak.

Egyéb nevezetesebb ritkaságokból kiemelendő Müller Miksa, oxfordi tanár ajándéka: a Rig-Vedának általa eszközölt kiadása a pannonhalmi breviarium 1512-ből, a Frangepán-breviárium 1518-ből, Túróczi krónikájának 1488. évi brünni kiadása, melynek (sajnos csonka) példányával a könyvtár revíziója alkalmával tapasztalt hiányt óhajtotta pótolni, stb.

A könyvtár olvasótermét 11,653 egyén látogatta, kik 25,063 nyomtatványt használtak. Kikölcsönzés útján 1821 egyén 6483 művet vitt ki a könyvtárból 8636 kötetben.

A gyarapodással, mely a köteles példányokról alkotandó új törvény életbe léptekor előreláthatólag még sokkal nagyobb mérvű lesz, éppen nem áll arányban e szerzemények könyvtári feldolgozása. A 12,000 kötetet meghaladó növekedéssel szemben 4239 műről készült czímlap, 1361 mű osztályoztatott és 921 mű 1060 kötetben adatott kötés alá. E számok bizonyítják, hogy a könyvtár jelenlegi személyzete az egyre növekedő adminisztratív teendők és a látogató közönség igényeinek kielégítése mellett a megfeszített munka daczára is teljesen elégtelen a gyarapodás feldolgozására. Ez az oka, hogy a könyvtár inkunabulumainak szakszerű leírása és kiadásra szánt jegyzékének elkészítése legnagyobb részt a hivatalos időn túl történt. E bajon a könyvtári személyzet tetemes szaporításán kívül az adminisztráczióknak és a közönség kiszol-

gálásának a könyvtári intenzív munkásságtól való különválasztása segíthet.

A *kézirattár* gyarapodása 143 drb kézirat és 6 fényképmásolat. E számból 89 kézirat és 5 fénykép ajándék.

Az ajándékozók közt *Forgó Istvánné* nagyatyjának Walther Lászlónak hagyatékából származó 75 becses kézirattal szerepel. A vétel útján szerzett kéziratokból kiemelendő egy XV. századi, vegyes tartalmú kódex Janus Pannonius öt eltérő szövegű versével; Aranka György leveleinek gyűjteménye; Pasquini olasz följegyzései III. (VI.) Károly török háborúiról és egy XV. századi papir kódex, melynek vallásos, jobbára aquinoi Szent-Tamásból vett tartalmát magyarországi egyén, Johannes de Schönwald írta 1420-ban stb.

A lefolyt évben 370 kutató 1173 kéziratot és 255 fényképmásolatot használt.

A végzett kézirattári munkálatok közül főlemlítendő a Wenzel-féle gyűjtemény rendezése 212 kötetben, melyek közül 86 kötet egyes levelekből álló oklevélmásolat-gyűjtemény. Rendeztetett továbbá a Forgó Istvánné által ajándékozott Walther-hagyaték és az 1874 óta a könyvtár tulajdonában lévő Vörös Antal-féle gyűjteménynek az 1848/9-es eseményekre vonatkozó kézirati része, melynek több mint 2000-re rügő darabjai eddig a képzelhető legrosszabb módon voltak elhelyezve és ezzel úgyszólván kezelhetetlenné téve. A régi rendezetlen és beosztatlan kézirattári anyagból lajstromoztatott és a megfelelő szakba beosztott 171 mű, melyekhez 300-nál több utalólap készült.

A *levéltár* gyarapodása a következő: vétel útján 912 db. íromány, 1404 db. nyomtatvány (1848/9. évi proklamációk) és 11 db. fényképmásolat; ajándék útján 665 db. irat és 2 db. fényképmásolat; csere útján 74 db. irat; letétemény útján 2051 db. irat, összesen 5119 db.

A szerzemények közt kiemelendők: gr. Kreith Bélának 489 drb iratból és 1404 drb nyomtatványból álló gyűjteménye, mely az 1848/9 évi szabadságharcz történetére nézve becses darabokat foglal magában. A gyűjteménynek 3000 frton leendő megvételét a nagymélt. miniszterium rendelte el. Továbbá Melléthei Barna Mihály nagy genealogiai gyűjteménye, melynek több ezerre menő darabjai részben a levéltár, részben a kézirattárt gazdagították.

A czimereslevelek gyűjteménye a lefolyt év alatt 26 darabbal gyarapodott.

Letétemény útján a levéltár megszerezte a Péchújfalusi *Péchy* család törzslevéltárát, továbbá a Magyar-nagysombori *Sombory* család levéltárát, melyekkel a Magyar Nemz. Múzeumban letéteményezett családi levéltárak száma 27-re emelkedett.

A levéltár használatát illetőleg felemlítendő, hogy abban 67 egyén 15,315 oklevelet használt.

A lefolyt évben befejeztetett a letéteményezett Becszy levéltár rendezése, mely 7318 db oklevelével 24 fiókban állítatott fel. Rendeztetett Wenzel Gusztáv gyűjteményének levéltári része, mely 1087 drb oklevelet foglal magában; úgyszintén a Majláth Bélától vett gyűjtemény 901 darabja. A gróf Kreith-féle gyűjtemény átvétele és rendezése hónapokig foglalkoztatta a levéltár személyzetét. A folytonos revideálási és rendezési munkálatokon kívül a czéhiratok jegyzékbe vétettek és ezekről több ezer mutató czédula készült; úgyszintén megkezdődött a mohácsi vész előtti oklevélanyagnak lajstromozása.

A *hírlapkönyvtár* gyarapodása a lefolyt évben 909 évfolyam hírlap 54,627 számmal, melyekből 2 évfolyam 45 hírlapszámmal ajándék, 33 évf. 1991 számmal vétel útján szereztetett meg; a többi mint köteles példány küldetett be a Nemzeti Múzeum könyvtárába.

Az olvasók száma 1483 volt, kik 3470 hírlapkötetet használtak.

A végzett munkákat illetőleg köttetett 232 kötet hírlap, revideáltatott 801 hírlap 35,222 száma, reklamáló levél iratott 473, czéduláztatott 183 hírlap 476 évfolyama.

A könyvtár általános ügyvitelében a hivatalos akták száma 587 volt.

A személyi változások a könyvtár tisztviselői karában a következők voltak: Dr. Fejérpataky László az 1893 év végével a könyvtár igazgató-őrévé neveztetett ki, dr. Schönherr Gyula segéd segédőri ranggal levéltárnokká, Kereszty István segéd segédőrré léptettetett elő, dr. Áldásy Antal levéltári segéddé neveztetett ki, míg dr. Csuday Jenő segédőr főreáliskolai tanárrá neveztetvén ki, elhagyta az intézetet.

A könyvtár tisztviselői közül dr. Sebestyén Gyula kézirat-tári segéd a M. Nemzeti Múzeumtól nyert segélylyel hosszabb tanulmányutat tett. Felkereste a bécsi udvari, egyetemi és érseki, a salzburgi tanulmányi és benczés, a müncheni állami, erlangeni egyetemi, jenai egyetemi, weimari nagyhercegi, göttingai egyetemi, wolfenbütteli nagyhercegi, berlini királyi, lipcsei egyetemi és városi, a drezdai királyi és a prágai egyetemi könyvtárakat, a hol kataloguskészítési rendszereket tanulmányozott és részletesen leirta az ott őrzött Korvin-kódexeket.

A könyvtári tisztviselői — egy kivételével — tevékeny részt vettek a szakirodalomban; ezt bizonyítja a könyvtár szakfolyóirata, a *Magyar Könyvszemle* is, mely dr. Schönherr Gyula levéltárnok szerkesztésében pontosan megjelenve, gazdag tudományos tartalommal, első sorban a könyvtári tisztviselők dolgozatait tartalmazva és a könyvtár érdekeit szolgálva immár új folyamának második esztendejét éli.

ADALÉKOK KÁJONI JÁNOS ÉLETÉHEZ.

DR. RUPP KORNÉLTÓL.

Négyesy László barátomnak a Pallas Nagy Lexikona számára leendő felhasználás végett Kájoni János rövid életrajzi adatait összeállítva, e czélból eszközölt kutatásaim alkalmával néhány igen érdekes adatra bukkantam ez érdemes férfi irodalmi működésére vonatkozólag, s nem tartom feleslegesnek azokkal e folyóirat t. olvasóit e helyütt megismertetni.

Kájoni 1629-ben született Nagy-Kájonban. Korán, 1647-ben lépett a Szent-Ferencz-rendbe, s ott mint kiváló orgonista és orgonaépítő tűnt ki, különösen az egyházi énekben és a Gergely-féle zenében tett kiváló jártasságra szert. A tatárok által elpusztított csiksomlyói iskolát 1661-ben felépíttette s mint mikházai zárdafőnök, 1666-ban az ottani fából épített zárdáépület helyébe kőépületet emeltetett. 1669-ben Szárhegyre, 1675-ben pedig Csik-Somlyóra került s mint tartományi rendfőnök, ott könyvnyomdát állított fel, a melyben az általa készített »Cantionale Hungarico-Latinum«-ot

kinyomatta, s adott ki egy kalendáriumot is (1678. évről), melynek egy ép példánya az ottani kolostor könyvtárában ma is meg van. 1687 ápril 23-án halt meg Szárhegyen.

Arczképét, melyet kétszázöt év mulva megtaláltak, a csik-somlyói zárda 1878-ban újra festette s azt ebédlője falán helyezte el.

Kájoni az említett Cantionalen kívül írt még egy nagy ivrétű kötetet, melyben a breviárium hymnusai, zsoltárok, szentirási szakaszok vannak, s ezek mellett a kolumnákon sok helyett ott találjuk az illető szöveg verses magyar fordítását. Van ebben a kötetben még több vegyes munka is, minők: a) *Palingenesia spiritualis, Trigonía*; b) *Polyplethia continens mysteria et laudes B. V. Mariae*; c) *Hortus rosarum intemeratae semperque virginis Mariae ex diversis virtutum eius flosculis, liliis et rosis contextus*; d) *a Jézus és Mária élete*, részben latin, részben magyar versekben; e) különféle alkalmakra írt *énekek*, mint: »*Siralmas versek, midőn a nemes Csik-Szereda városában lakó nemzetes Rácz István uram lelkét ő teremtetőjének meg atya, szomorú gyászt szerelmes házastársának hagyott és mások szívében magának jó emlékezetit és kívánatos nyájasságot marasztotta, kinek hideg tetemi a híres nevezetes csiki klastromában nyugosznak. Die 5. Septembris 1677.*«

A hatvanegy négy soros verszakeből álló vers így kezdődik:

Árnyékhoz hasonló világ dicsőssége,
Oh mely hamar mulik ennek ékessége,
Nem volt soha eddig oly gyönyörúsége,
Melynek nem lett volna siralommal vége.

továbbá:

A halál kaszája semmi rendre nem néz
Gyors repülő nyila megvont íjában kész,
Midőn szemed világ ékességére néz,
E miatt örömöd csak hirtelen elvész.

.

Mint jára ama nagy fényes Cleopatra,
Egyiptus kevély királyné asszonya,
Tompassága után arra vive búja,
Hogy Aspis kígyóval elulöjt marassa. *stb.*

Mária-himnuszai közül érdekes a »Consolare Domina« című latin himnusz fordítása:

Eörvendez Asszony Anya, Egek királynéja
Mért hogy búdban így el fogysz, hajnal csillaga,
Romlásból e világot fiad fel allatja.

Az eredetiben:

Consolare Domina Mater et Regina
Cur moerore deficis stella matutina,
Tuus levat filius mundum a ruina.

Vigadozz szülő virág, légy emlékezésben
Rólam mert bizony kit látsz most bűnös személyben
Isten fiának lenni ismered tellyesen.

Inkább szenved szent fiad, hogy te szenvedsz nézván
Felemeli szemeit szenved felemelvén
Zokogásokat teszen, te siralmat tevén. *stb.*

Van ezen kívül egy kéziratban levő kötet, mely érthetetlen hangjegyekkel van tele s készüléseinek ideje 1652—1671; misék, antifonák és himnuszok orgona kísérete. Továbbá egy 84 oldalból álló magyar *herbarium*.

Jó volna, ha az illetékes körök teljesen hozzáférhetővé tennék Kájoni relikviáit, mert azok bizonyára nagyon sok és érdekes adatot őriznek az egyházi himnusz-irodalomra vonatkozólag.

MAGYAR KÖNYVESHÁZ.

(Adalékok Szabó Károly Régi Magyar Könyvtárához.)

MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉSI TÖRVÉNYCZIKKEK A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRÁBAN.

HORVÁTH IGNÁCZTÓL.

A Magyar Könyvszemle mult évi folyama harmadik füzetében közöltem az erdélyi országgyűlések magyar szövegű törvényczikkeit, mint a Szabó Károly Régi Magyar Könyvtára I. kötetéhez tartozó adalékokat; jelen alkalommal a magyar országgyűlési törvényczikkeket teszem közzé, melyek a Régi Magyar Könyvtár II. kötetét gyararapítják új adalékokkal.

A nyomtatás helyét legtöbbször az országgyűlés helyével, mint legvalószínűbbel azonosítottam; nyomtatási évül az országgyűlés évét vettem, mert bizonyos, hogy a törvényczikkek még ugyanazon évben nyomás alá kerültek.

1.

[131.] (Pozsony,) 1595.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM. ET NOBILIVM, CAETERORVMq; Statuum Regni Hungariae, partiumq; ei subiectarum, in generali eorum Conventu, ad decimum diem nuper elapfi mensis Ianuarij, Anno Domini, Millefimo, Quingentesimo, Nonagesimo quinto, indicto Pofonijq; celebrato, cunclufi.

2r. A₁₂ = 12 szatlan levél.

2.

[132.] (*Pozsony*,) 1596.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM ET NOBILIVM, CAETERorumq; Statuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumq; ei subiectarum, in generali eorum Conuentu, ad decimum quintum diem Mensis Ianuarij, Anno domini, Millefimo, Quingentesimo, Nonagesimo sexto, indicto, Pofonijq; celebrato, conclusi.

2r. A₁₆ = 16 sztlan levél.

3.

[133.] (*Pozsony*,) 1597.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNatum & Nobilium, caeterorumq; Statuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumq; ei subiectarum, in generali eorum Conventu, ad festum Purificationis gloriosissimae Virginis Mariae, Anno Domini, Millefimo, Quingentesimo, Nonagesimo septimo indicto, Pofonijq; celebrato, conclusi.

2r. A₁₁ = 11 sztlan levél.

4.

[134.] (*Pozsony*,) 1598.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNatum & Nobilium, caeterorumq; Statuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumq; ei subiectarum, in generali eorum Conventu, ad festum Conversionis beati Pauli Apostoli, Anno Domini, Millefimo, Quingentesimo, Nonagesimo octavo indicto Pofonijq; celebrato, conclusi.

2r. A₁₀ = 10 sztlan levél.

5.

[135.] (*Pozsony*,) 1599

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNatum & Nobilium, caeterorumq; Statuum & Ordinum Regni Hungarię, partiumq; ei subiectarum, in generali eorum Conuentu, pro festo Conuerfionis beati Pauli Apostoli, hoc est, vigesimo quinto die mensis Ianuarij, Anno domini, Millefimo, Quingentesimo, Nonagesimo nono indicto, Pofonijq; celebrato, conclusi.

2r. A₁₃ = 13 sztlan levél.

6.

[136.] (*Pozsony,*) 1600.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM & NOBILIVM, CAETERORVMQ; STATuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumq; ei subiectarum, in generali eorum Congregatione, ad festum Purificationis gloriosissimae Dei genitricis Virginis Mariae, Anno Domini Millefimo, Sexcentesimo indicta, Pofonijq; celebrata, conclusi.

2r. A₈=8 sztlan levél.

7.

[137.] (*Pozsony,*) 1601.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM & NOBILIVM, CAETERORVMQ; STATuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumq; ei subiectarum, in generali eorum Conuentu, pro festo Conuersionis beati Pauli Apostoli, siue vigesimo quinto die mensis Ianuarij, Anno Domini Millefimo, Sexcentesimo, primo, indicto, Pofonijq; celebrato, conclusi.

2r. A₁₀=10 sztlan levél.

8.

[138.] (*Pozsony,*) 1602.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM & NOBILIVM, CAETERORVMQ; STATuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumq; ei subiectarum, in generali eorum Congregatione, ad festum Cathedrae beati Petri Apostoli, Anno domini, Millefimo, Sexingentesimo, secundo, indicta, Pofonijq; celebrata, conclusi.

2r. A₉=9 sztlan levél.

9.

[139.] (*Pozsony,*) 1603.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM, & NOBILIVM, CAETERORVMQ; STATuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumq; ei subiectarum, in generali eorum Congregatione, ad festum beati Matthiae Apostoli, siue vigesimo quarto die mensis Februarij, proximè praeteriti, Anno domini, Millefimo, Sexcentesimo, tertio, indicta & Posonii celebrata, conclusi.

2r. A₇=7 sztlan levél.

10.

[140.] (*Pozsony,*) 1608.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM ET Nobilium, coeterorumq; Statuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumq; ei subiectarum, in Generali eorum Conuentu, pro festo Beati Michaelis Archangeli, hoc est vigesimo Nono die Mensis Septembris, Anno Domini Millefimo Sexcentesimo Octauo, indicto, Pofoniiq; celebrato, conclusi.

2r. A—D₃=15 sztlan levél.

11.

[141.] (*Pozsony,*) 1609.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM ET NOBILIVM, caeterorumq; Statuum & Ordinum Regni Hugariae, partiumq; ei subiectarum, in generali eorum Congregatione, ad Festum Omnium Sanctorum, fiuè primum diem Mensis Nouembris, proximè praeteriti, Anno Domini, Millefimo, Sexcentesimo, Nono, indicta, & Pofonii celebrata, conclusi.

2r. A₁₀=21 sztlan levél.

12.

[142.] (*Pozsony,*) 1613.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM ET NOBILIVM, CAETERORVMQ; Statuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumque ei subiectarum, in generali eorum Congregatione, pro Dominica Invocavit, hoc est vigesima quarta die, proximè effluxi mensis Februarij, Anno DOMINI Millefimo Sexcentesimo Decimo tertio, indicta & Pofonij celebrata, conclusi.

2r. 14 sztlan levél.

13.

[143.] (*Pozsony,*) 1618.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM, ET NOBILIVM, CAETERORVMQVE STATVVM & Ordinum Regni Hungariae, partiumq; ei subiectarum, in generali eorum Congregatione ad Dominicam Inuocavit, hoc est, quartam diem Mensis Martij, Anno Domini Millefimo Sexcentesimo, Decimo octauo, indicta, Pofonijq; celebrata, conclusi.

2r. A₁—₂₂=22 sztlan levél.

14.

[144.] (*Pozsony*,) 1619.

ARTICVLI DOMINORVM, PRAELATORVM, BARONVM, Magnatum, Nobilium, caeterorumque Statuum & Ordinum Regni Hungariae, Pofonij in generali Diaeta, ad feftum fanctiffimae Trinitatis, hoc eft, XXVI. Menfis Maij, Anni M. DC. XIX. indictae, conclufi.

2r. A₄=4 sztlan levél.

15,

[145.] (*Kassa*,) 1620.

ARTICVLI DOMINORVM, BARONVM, MAGNATVM, ET NOBILIVM, CAETERORVMQVE STATVVM ET ORDINVM REGNI HVNGARIAE, In Diaeta eorum Pofonienfi, ad Feflum Diui Martini Epifcopi, Anni Millefimi Sexcentifimi Decimi Noni indicta, Pofoniique celebrata, conclufi: ac Sereniffimo Principi, DN. DN. GABRIELI BETHLEN &c. publicè & foenniter, medio Illuftriffimi Domini COMITIS PALATINI, die Decima octaua Ianuarii in Anno Millefimo Sexcentefimo Vigefimo exhibiti, & à Serenitate Sua acceptati, approbati, ratificati & confirmati, Caffouiae, XVIII. Februarii Anno Domini M. DC. XX.

4r. A—D₁=25 lap.

16.

[146.] (*Pozsony*,) 1620.

ARTICVLI POSONIEN: ANNI M. DC. XX.

2r. A₂—₁₃=12 sztlan levél.

Elül, végül csonka.

17.

[147.] (*Sopron*,) 1622.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM, ET NOBILIVM, caeterorumq; Statuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumque ei subjectarum, in generali eorum Congregatione ad primam diem Menfis Maij, Anno Domini Millefimo, Sexcentefimo, Vigefimo fecundo, indicta, Sopronijque celebrata, conclufi.

2r. A₁—₁₅=28 sztlan levél.

18.

[148.] *H. n. 1625.*

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM, ET NOBILIVM, caeterorumq; Statuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumque ei annexarum in generali eorum Conventu, ad festum Nativitatis gloriosissimae Virginis MARIAE Anno Domini Millefimo, Quingentesimo, Vigesimo quinto indicto, Sopronijque celebrato conclusi.

2r. 20 sztlan levél.

19.

[149.] (*Pozsony,*) 1630.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM BARONVM MAGNATVM ET NOBILIVM CAETERORVMQVE STATVVM ET Ordinum Regni Hungariae, partiumq; ei subjectarum in generali eorum Conuentu ad terminum supra scriptum Anno Domini Millefimo Sexcentesimo Tricesimo indicto Pofonijq; celebrato conclusi.

2r. 10 sztlan levél.

20.

[150.] *H. n. 1635.*

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM ET NOBILIVM, caeterorumque Statuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumque ei annexarum in generali eorum Conventu, ad festum Sancti Andreae Apoftoli, Anno Domini Millefimo Sexcentesimo, Tricesimo quarto indicto, Sopronijque celebrato, conclusi.

2r, A—K=20 sztlan levél.

21.

[151.] (*Pozsony,*) 1638.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM ET NOBILIVM, caeterorumque Statuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumque ei annexarum in generali eorum Conventu, ad festum Sancti Matthaei Evangelistae, Anno Domini Millefimo Sexcentesimo, Tricesimo septimo indicto, Pofonijque celebrato conclusi.

2r. A—K=20 sztlan levél.

22.

[152.] (*Pozsony,*) 1647.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM, ET NOBILIVM, caeterorumq; Statuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumque ei annexarum, in generali eorum Conventu, primum quidem ad Festum Sanctorum Philippi & Jacobi Apoftolorum, indicto, ac tandem ad Festum Sancti Bartholomaei Apoftoli, prorogato, Anno Domini Millefimo, Sexcentefimo, Quadragefimo fexto, Pofonijq; celebrato, conclufi.

2r. A—Z=48 sztlan levél.

23.

[153.] (*Pozsony,*) 1649.

ARTICVLI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM, & Nobilium, caeterorumq; Statuum & Ordinum Regni Hungariae, & partium eidem annexarum, in generali eorundem Diaeta, pro festo Converfionis Beati Pauli Apoftoli, in Anno Domini Millefimo, Sexcentesimo, Quadragefimo nono, Pofonij celebrata, conclufi.

2r. A—P=30 sztlan levél.

24.

[154.] (*Pozsony,*) 1655.

ARTICULI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM, & Nobilium, caeterorumq; Statuum & Ordinum Regni Hungariae, & partium eidem annexarum, in Generali eorum Conventu ad terminum fuprafcryptum Anno Domini Millefimo Sexcentefimo quinquagefimo quinto, indicto, Pofonijq; celebrato, conclufi.

2r. A—V=40 sztlan levél.

25.

[155.] (*Pozsony,*) 1659.

ARTICULI DOMINORVM PRAELATORVM, BARONVM, MAGNATVM, & Nobilium, caeterorumq; Statuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumq; ei annexarum, in generali eorum Conventu, pro die vigefima prima Menfis Julij, Anno Domini Millefimo, Sexcentefimo Quinquagefimo Nono indicto, Pofonijq; celebrato, conclufi.

2r. A—Bb=50 sztlan levél.

26.

[156.] (*Pozsony,*) 1662.

ARTICULI DOMINORUM PRAELATORUM, BARONVM, MAGNATVM, & Nobilium, caeterorumquè Statuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumque eidem annexarum, in Generali ipforum Diaeta, pro die prima Mensis Maij, Anno Domini Millefimo, Sexcentefimo, Sexagesimo Secundo indicta, Pofoniiquè celebrata, conclufi.

2r. A—K=20 sztlan levél.

27.

[157.] (*Pozsony,*) 1663.

ARTICULI DOMINORUM PRAELATORVM, Baronum, Magnatum, & Nobilium, caeterorumq; Statuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumque eidem annexarum, in Generali ipforum Diaeta, pro die prima Mensis Maij, Anno Domini Millefimo, Sexcentefimo, Sexagesimo Secundo indicta, Pofonijq; celebrata, conclusi. ANNO M. DC. LXIII.

4r. A—F₄=24 sztlan levél.

28.

[158.] (*Löcse,*) 1681.

ARCICULI DOMINORUM PRAELATORUM, BARONUM, MAGNATVM, & NOBILIVM, CAETERORUMQ; STATUUM ET ORDINUM REGNI HUNGARIAE, &c. In Generali Eorum Conventu, Anno M. DC. LXXXI. Sopronij Celebrato, CONCLUSI & ab ipsa SACRA CAESAREA MAJESTATE ratificati & confirmati. LEUTSCHOVIAE. Typis, SAMVELIS BREWER.

8-r. 94 lap.

29.

[159.] *H. n.* 1681.

ARTICULI DOMINORUM PRAELATORUM, BARONVM, MAGNATVM, & Nobilium, caeterorumque Statuum & Ordinum Regni Hungariae, partiumque eidem annexarum, in Generali eorundem Conventu, pro Die Vigesima Octava Mensis Apprilis, Anni Millefimi, sexcentefimi, Octuagesimi Primi indicto, Sopronijque celebrato conclufi.

2r, A—T=38 sztlan levél.

30.

(*Pozsony.*) 1687.

ARTICULI DOMINORUM PRAELATORUM, BARONUM, MAGNATUM, & Nobilium, caeterorumq; Statuum & Ordinum Regni Hungariae, Partiumq; eidem annexarum, in Generali eorundem Conventu, pro festo Sancti Lucae Evangelistae, & Anno quidem Millefimo, Sexcentesimo, Octuagesimo Septimo indicto, ad subsequentem tamen Annum Millefimum, Sexcentesimum, Octuagesimum Octavum, & ejusdem festum Conversionis Sancti Pauli Apostoli prolongato, Pofonijq; celebrato, conclusi.

2r. A—E=20 sztlan levél.

31.

H. n. 1707.

ARTICULI INCLYTORUM STATUUM, ET ORDINUM REGNI HUNGARIAE, PRO LIBERTATE PATRIAE Confoederatum, in Generali eorum Conventu, pro Decima sexta Mensis Majj, Anni Millefimi Septingentesimi septimi extenfo, ac in Campo ad Onod celebrato, conclusi & concinnati.

2r. A₅=5 sztlan levél.

TÁRCZA.

ÉVNEGYEDES JELENTÉS A MAGYAR NEMZ. MÚZEUM KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL.

1895 OKTÓBER 1-TŐL DECZEMBER 31-ÉIG.

I.

A *nyomtatványok osztályának* anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 1298 db., ajándék útján 201 db., vétel útján (778 frt 94 kr. értékben) 399 db., összesen 1898 db. nyomtatvánnyal gyarapodott, nem számítva ehhez 693 db. apró nyomtatványt.

A könyvtár helyiségeiben 3624 egyén 7314 kötet nyomtatványt, kölcsönzés útján pedig 536 egyén 724 kötetet használt.

E negyedév szerzeményéből a következő becselebb munkákat tartjuk megemlítendőknél: 1. Locher Jacobus, *Spectaculum turcicum*. Ingolstadii, 1501. 2. Donatus Hieronymus, *Oratio ad Caesarem pro Christiania Venetiis*, 1501. 3. Guarinus Alexander, *Funeris oratio in dominum D. Hippolitem Estensem* 1520. 4. S. Augustinus, *Opuscula plurima*. Parmae, 1491. 5. *Die Belagerung der Stadt Wien*. 1529. 6. *Christlicher Heer-Zug wieder den Türcken*. (XVI. század.) 7. *Carmina de cede scismaticorum Moscoviorum per Sigismundum regem Poloniae*. Romae, 1515. 8. *Helii Eobani Hessi de tumultibus horum temporum querela*. Norimbergae, 1528. 9. *Pii papae secundi epistola ad Morbisanum Turcarum principem*. Coloniae, 1532. 10. *Corpus scriptorum historiae Byzantinae*; 48 kötet.

Ajándékaikkal a következők járultak a könyvtár gyarapításához: Ambrozovics Béla (1 db.), Bebel Ágost (1 db.), Belházy N. János (1 db.), Berger Albert (3 db.), Endrődy Sándor (1 db.), Erdélyi Pál dr. (5 db.), Földváry János (1 db.), Gárdonyi Antal, Tata (1 db.), Gömörö Gusztáv, Bécs (4 db.), Győző Lajos (1 db.), Hellebrant Árpád (1 db.), Herman Ottó (1 db.), Hodinka Antal, Bécs (1 db.), Hoitsy Pál (3 db.), Holitscher Fülöp (9 db.), Ivánka

Zsigmond (1 db.), Jagic V., Bécs (3 db.), Mednyánszky Dénes br., Bécs (1 db.), Erdújhelyi Menyhért, Kiskőrös (1 db.), Országh Sándor dr. (1 db.), Törökfalvi Pap Zsigmond, Nagybánya (1 db.), Rill József, Ipolyság (1 db.), Schulek Vilmos (3 db.), id. Szinnyei József (37 db.), Teleki Domokos gróf, SároMBERKE (2 db.), Tuszkai Ödön (6 db.), Varju Elemér (1 db.), Weissenbach János báró, Tab (1 db).

Az utolsó évnegyedben a nyomtatványi osztály tisztviselői úgyszólván egyedül a hátralék feldolgozásával voltak elfoglalva. 1397 munkáról készitettek czédulát és 1835 könyvet repertorizáltak; többet, mint az első és második negyedévben együttvéve. Ezen megfeszített munka daczára, az 1894. évi szaporodás nincs teljesen czédulázva, és több mint fele nincs repertorizálva. Ez világos bizonyítéka annak, hogy a mai tisztviselői kar száma elégtelen nemcsak a hátralék feldolgozására, hanem még a folyó munka elvégzésére is.

II.

A *hírlapkönyvtárba* köteles példányként 62 hírlap 16,417 száma érkezett be. Holló László tanár Kun-Félegyházáról 1 hírlap 14 számát ajándékozta.

Vásároltatott Müller antiquártól: Divatesarnok (1863), Kertészgazda (1867), Literaturai Lapok (1836), Magyar Kurir (1795. II. 1797. I.), Népnevelők Kalauza (1865), Pesti Divatlap (1845), Szemlélő (1836), összesen 7 hírlap 357 száma, 11 frt vételáron. Az összes gyarapodás 70 hírlap 19,788 száma.

Kötetett 117 hírlap; a kötésre 150 frt 56 kr. fordított. Kötés alá adatott 85 hírlap.

Átnézetett 618 hírlap 8168 száma. Reklamáló levél 113 iratott, az ebben reklamált 733 számból beérkezett 190 szám.

Czéduláztatott 74 hírlap és 212 évfolyam. Az olvasók száma 376 volt; ezek 1376 hírlapot használtak.

III.

A *kézirattár* a lefolyt negyedben ajándék útján 8, vásárlás útján 13, összesen 21 kézirattal; s ajándék útján 2, köteles példányként 1 fényképmásolattal gyarapodott. Justh Gyula Justh Zsigmondnak a Pusztai könyvről szóló levelei egybekötött gyűjteményét, Gömörly Gusztáv Gömörly Antalnak 5 kötetes naplóját, Báthory Ignác az Arany Trombitának 1850-ben Párisban készült könyvkiadását, mely Szemere Bertalan följegyzését viseli; báró Podmaniczky Frigyes Naplótöredékeinek X. kötetét adományozták a kézirattárnak.

A vásárolt művek közül nevezetesebb szerzemények Mártonfalvy Beteges Imre deáknak XVII. századi eredeti magyar naplója,

egy XVII. századi magyar orvoskönyv s Pesty Frigyes öt kötetet tevő levelezése.

Ez évnyegyedben 69 kutató 94 kéziratot használt.

Az évnyegyedi anyag feldolgozásán kívül befejeztetett Rómer kézíratainak rendezése s a müncheni csere-anyag kárptótlásaként átadott királyi könyvek, Rajcsányi-gyűjtemény stb. czédulázása. E munkálat eredményeként 25 műről, illetve 156 kötetről 56 czédula készült. Ezenkívül elkészült a középkori latin kéziratok sorszám szerinti mutatója.

IV.

A *levéltár* ajándék útján 28, vétel útján 139, csere útján 1, letétemény útján (a Dobos család levéltárának kiegészítéseként) 2, összesen 170 db. irattal szaporodott.

Ezek a levéltár egyes csoportjai között a következőkép oszlanak meg: középkori iratok: 22, újabbkori iratok: 25, levelek: 7, czéhiratok: 4, az emigratoria vonatkozó iratok: 7, gróf Széchenyi Istvánhoz írt levelek: 93, török-magyar iratok: 2, külföldi irat: 1, genealogiai feljegyzés: 1 db.

Vásárlásra 132 frt fordított.

Az új szerzemények közül első helyen említendő Kálmán királynak a veszprémvölgyi apácák részére 1109-ben kiadott oklevele, melyet, mint másodpéldányt, a m. kir. országos levéltár a nm. vallás-és közoktatásügyi miniszterium megkeresése következtében a müncheni Hunyadi-iratokért cserében kiadott külföldi oklevelek kárptótlásául, illetőleg az e czímen már előző évnyegyedben átadott levéltári anyag kiegészítéseként engedett át a Magyar Nemz. Múzeumnak. A levéltár ez által oly darab birtokába jutott, mely nemcsak korban előzi meg eddig birt összes Árpádkori okleveleinket, de diplomatikai jelentőség tekintetében is méltán foglalja el az első helyet gyűjteményünkben. Középkori irataink csoportja ezen kívül még két XIII. századi, hat XIV., 12 XV. és egy XVI. századi oklevéllel szaporodott.

Gróf Széchenyi István levelezése egy 93 levélből álló becses gyűjteménnyel gyarapodott, mely 100 frt vételáron jutott az osztály birtokába. A gyűjtemény zömét gróf Széchenyi Istvánnak férjéhez intézett 72 darab levele képezi az 1835—38 évekből. Úgy ezek, mint a grófné első házasságából származó gyermekek: gróf Zichy Alfréd, gróf Zichy Géza, gróf Zichy Karolina (később gróf Festetich Dénesné) és gróf Zichy Mária (később gróf Wenckheim Antalné) mostoha atyjukhoz intézett 9 db. levele 1836-ból rendkívül érdekesen világítják meg a nagy hazafi családi életét.

Megszereztük továbbá Kossuth Lajosnak 1852 december 7-én C. Geach esquire-rez intézett angol levelét, és Meszlényi Kossuth Zsuzsána, Klapka György és Vetter Antal több levelét az 1852—1866. évekből, melyek részint Szerelmey 1848/49-iki honvédeztredeshez vannak intézve, részint az ő érdekében irattak.

Családi levéltáraink számában ez évnegyed folyamán tényleges gyarapodás nem történt, de gróf Bethlen Gábor a gróf Bethlen család marosvásárhelyi levéltárát felajánlotta a múzeumban elhelyezett családi törzsléváltár kiegészítésére, és a gróf Széchenyi család hitbizományi birtokosai azon örvendetes elhatározásról értesítették a múzeum igazgatóságot, hogy Sopronban őrzött családi levéltárukat a Magyar Nemz. Múzeumban helyezik el örök letéteményként, ez által is szorosabbra öhajtva füzni a kapcsolatot a grófi család és ez intézet között, mely gróf Széchenyi Ferenczben tiszteli alapítóját. Mindkét levéltár átvétele az 1896-ik év elején fog megtörténni.

A lefolyt évnegyedben a kutatók száma 43 volt, ezek 4445 darab iratot használtak.

Miután a levéltári napidijas helye dr. Dézsi Lajosnak az egyetemi könyvtár tisztjévé történt kinevezése által még ez év augusztus havában üresedésbe jövéen, mindeddig nem töltetett be, s a kéziratárral közös szolgálata idejének nagy részét az országos levéltárból átvett kéziratok rendezése vette igénybe, a végzett munka eredménye tekintetében a lefolyt negyedév az előbbieknél jóval mögötte áll. Földolgoztatott 260 db. irat, ezek között a levéltár összes újabb szerzeményei. A levéltár egyes csoportjaiba beosztott 30 középkori és 74 újabbkori irat, 7 levél, 4 czéhirat, összesen 115 darab. Rendezés alatt van a báró Balassa család levéltára. A kamarai iratok, melyek a kéziratárból történt kiválasztásuk óta tér szüke miatt rendezetlenül voltak a levéltár két szekrényébe bezsufolva, a régi kéziratári jelzés szerint állítottak fel, hogy addig is, míg végleges rendezésük ideje elérkezik, használatauk meg legyen könnyítve. Revideálás alá vétettek továbbá a Tugonyi-féle iratok, abból a célból, hogy évszám szerint borítékoztassanak és az egész gyűjteményt fiókokban fel lehessen állítani.

A SZEGEDI SOMOGYI-KÖNYVTÁR 1894/95-BEN.

A szegedi Somogyi-Könyvtár 12-ik, azaz 1894/95. évi állapotáról, Reizner János könyvtári igazgató a következő jelentésben ad számot.

Szegedváros közönsége a főreáliskola épületét a királyi ítélőtábla elhelyezésére felajánlván, egyidejűleg elhatározta, hogy a Somogyi-Könyvtár méltó s állandó elhelyezésére, valamint a felállítandó városi muzeum céljaira 200,000 frt költséggel monumentalis közművelődési palotát emel.

Az épület átengedése és elfogadása iránt a m. kir. igazságügyi miniszteriummal folytatott tárgyalások múlt év május havában befejeztetvén, a város hatóságának gondoskodni kelle a könyvtár ideiglenes elhelyezéséről és felállításáról.

A szeptember haváig mindenesetre befejezendő áttelepítés miatt a könyvtár már június hó 6-án elvonatott a közönség használatából, s foganatosítottak mindazon intézkedések, melyek a könyvtár sértetlen s hiánytalan átszállítását biztosíták.

A kevésbé használt hittudományi, jogtudományi, államtudományi, orvostudományi szak, mintegy 20,000 kötet, továbbá a hírlapok egyrésze, a czímtározatlan állomány, a másodpéldányok, valamint a múzeum tárgyai 116 ládába csomagoltattak s minden láda tartalmáról a számléltár felvétellett.

A hatóság a könyvtár és múzeum elhelyezésére Fodor István ügyvéd úrnak a Fodor- és Kossuth-utczák összeszögellésénél levő házát 1894. évi augusztus havától 3 évi időtartamra bérbe vevén, az áttelepítési munkálatok augusztus 8-án megkezdettek, s a könyvtárnak be nem ládázott, mintegy 40,000 kötetre rúgó állománya nyílt tartányokba szállítattott át, s a már készen levő ideiglenes állványokon szakok szerint azonnal felállítattott.

A könyvtárnak, múzeumnak s a köemlékeknek átszállítása szeptember hó 2-ig befejeztetvén, s a 116 ládába csomagolt könyvállomány is szeptember 15-ig felállítattván, a könyvtár a bizottság határozatából szeptember hó 24-én a közönség használatára bocsáttattott.

Az olvasóterem 1894. évi szeptember hó 24-én megnyitattván, a f. évi június hó 30-ig terjedő 217 látogatási napon összesen 2655 olvasó használta a könyvtárt.

A 2655 olvasóból a délelőtti időszakra 13 esik; a délutáni olvasók közül pedig hétfőn és csütörtökön a 6—7 órai időszakban 162 olvasó használta a könyvtárt.

A 2655 olvasó összesen 2831 munkát használt.

A könyvtár használatának havonkénti eredményét a következő táblázat tünteti fel:

Év és hó	Hány nap volt nyitva	Az olvasók száma				Az olvasók		A használt munkák száma
		dél-előtt	dél-után	összesen	napi átlag	legnagyobb	legkisebb	
						száma		
1894 szeptember	6	4	11	91	15 ¹ / ₆	25	9	93
» október	27	4	36	666	24 ¹⁸ / ₂₇	55	7	699
» november	24	—	17	338	14 ³ / ₂₄	27	7	359
» december	18	2	17	228	12 ¹⁸ / ₁₈	21	4	256
1895 január	24	—	11	243	10 ³ / ₂₄	19	1	271
» február	23	1	20	275	11 ²³ / ₂₃	27	5	290
» márczius	25	1	19	301	12 ¹ / ₂₅	21	4	317
» április	23	—	9	178	7 ¹⁷ / ₂₃	17	3	188
» május	25	—	11	196	7 ²¹ / ₂₅	26	3	208
» június	22	1	11	139	6 ⁷ / ₂₂	14	2	150
Összesen	217	13	162	2655	12 ⁶¹ / ₂₁₇	—	—	2831

A 2655 olvasó közül társadalmi állás és foglalkozás szerint volt: 21 lelkész, használt 37 művet (3 hittudományi, 1 jogtudományi, 1 bölcsészeti, 1 egyetemes irodalomtörténeti, 2 magyar történelmi, 12 magyar irodalomtörténeti, 11 könyvészeti, 1 encyclopaediai művet és 5 vegyes tartalmú folyóiratot); 55 tanár, tanító, használt 92 művet (1 hittudományi, 1 államtudományi, 1 szépművészeti, 5 neveléstudományi, 15 egyetemes történeti, 6 egyetemes földrajzi, 22 magyar történeti, 2 magyar oklevéltani, 5 magyar régészeti, 9 magyar földrajzi, 6 magyar irodalomtörténeti, 12 magyar szépirodalmi, 2 idegen szépirodalmi, 2 encyclopaediai művet s 3 hírlapot); 2250 tanuló, használt 2333 művet (4 hittudományi, 7 jogtudományi, 57 államtudományi, 2 orvostudományi, 30 mennyiségügyi, 214 természettani, 85 természetrajzi, 57 mérnök- és építéstudományi, 1 gazdaságtani, 43 bölcsészeti, 37 szépművészeti, 8 neveléstudományi, 108 egyetemes történeti, 1 egyetemes régészeti, 165 egyetemes földrajzi, 67 egyetemes irodalomtörténeti, 177 magyar történelmi, 9 magyar oklevéltani, 1 magyar földrajzi, 304 magyar irodalomtörténeti, 5 classica-filológiai, 11 modern nyelvészeti, 634 magyar szépirodalmi, 58 idegen szépirodalmi, 1 könyvészeti, 151 encyclopaediai, 7 gyűjteményes művet és 14 hírlapot); 4 író, használt 4 művet (1 szépművészeti, 1 magyar irodalomtörténeti művet és 2 hírlapot); 1 művész, használt 3 szépművészeti művet; 9 ügyvéd, használt 11 művet (1 jogtudományi, 7 államtudományi, 1 encyclopaediai művet, s 2 vegyes tartalmú folyóiratot); 21 katona, használt 36 művet (1 mennyiségügyi, 5 egyetemes történelmi, 24 magyar történelmi, 1 magyar oklevéltani, 2 magyar irodalomtörténeti művet, s 3 vegyes tartalmú folyóiratot); 3 törvényhatósági tisztviselő, használt 3 művet (1 hírlapot, 1 egyetemes történelmi, 1 magyar szépirodalmi művet); 38 állami tisztviselő, használt 48 művet (1 jogtudományi, 2 szépművészeti, 1 neveléstudományi, 3 magyar történelmi, 1 magyar oklevéltani, 3 magyar földrajzi, 3 magyar irodalomtörténeti, 22 magyar szépirodalmi, 1 encyclopaediai művet, 1 vegyes tartalmú folyóiratot s 10 hírlapot); 130 pénzügyi, biztosítási, közlekedési hivatalnok, használt 138 művet (2 hittudományi, 2 jogtudományi, 5 államtudományi, 1 orvostudományi, 1 mennyiségügyi, 5 természettani, 5 természetrajzi, 3 mérnök- és építéstudományi, 3 bölcsészeti, 2 szépművészeti, 7 egyetemes történelmi, 2 egyetemes régészeti, 1 egyetemes irodalomtörténeti, 5 magyar történelmi, 1 magyar oklevéltani, 2 magyar régészeti, 11 magyar irodalomtörténeti, 41 magyar szépirodalmi, 16 idegen szépirodalmi, 6 encyclopaediai művet, 4 vegyes tartalmú folyóiratot, 13 hírlapot); 2 orvos, használt 2 művet (1 orvostudományi, 1 magyar oklevéltani művet); 1 gyógyszerész, használt 1 magyar szépirodalmi művet; 2 birtokos, használt 2 vegyes tartalmú folyó-

iratot; 5 gazdatiszt, használt 5 művet (1 hírlapot, 4 magyar szépirodalmi művet); 1 építész, használt 2 művet (1 hírlapot, 1 magyar oklevéltani művet); 3 kereskedelmi vállalkozó, használt 3 művet (1 szépművészeti, 1 magyar szépirodalmi művet, 1 vegyes tartalmú folyóiratot); 19 kereskedelmi hivatalnok, használt 19 művet (1 építészeti, 1 egyetemes történelmi, 1 magyar történelmi, 15 magyar szépirodalmi, 1 encyclopaediai művet); 12 házbirtokos és magánzó, használt 13 művet (1 hittudományi, 1 magyar irodalomtörténeti, 7 magyar szépirodalmi, 1 idegen szépirodalmi, 1 vegyes tartalmú művet, 2 hírlapot); 78 nő, használt 79 művet (2 hittudományi, 1 természettani, 10 természetrajzi, 1 neveléstudományi, 3 egyetemes irodalomtörténeti, 1 magyar irodalomtörténeti, 41 magyar szépirodalmi, 11 idegen szépirodalmi, 2 encyclopaediai, 1 gyűjteményes művet és 6 vegyes tartalmú folyóiratot).

A gyarapodás, nevezetesen a beszerzés és adományozás a következő eredményű volt:

Az 1894. évre könyvbeszerzésre előirányzott 1000 frt alapnak még meglévő részéből, s a folyó évre felvett beszerzési alap terhére vétetett 57 mű 242 kötetben, továbbá 13 hírlap, 26 folyóirat és 15 füzetes vállalat, összesen 783 frt 89 kr értékben.

Az 1894. és 1895. évekre postaköltségre s apróbb sürgős kiadásokra felvett alap terhére beszereztetett 17 mű 21 kötetben, összesen 35 frt 34 kr értékben.

Az 1894. évre, a múzeum gyarapítására felvett alap terhére vétetett egy díszes hártýára írott Missale, festett initialékkal (1492. évből) 300 frt értékben.

Alapítványi tagilletmény czímén a könyvtár 1894. évi július hó 1-től 1895. évi június hó 30-dikáig 6 művel (6 kötetben) gyarapodott.

Adományokból befolyt 235 kötet, 134 füzet, különböző lapokból 212 szám, 9 apró nyomtatvány, 1 kötet kézirat.

Az adományozók tételénél a jelentés Herman Ottó és Kudelka Gellért uraknak, valamint Réthy Mária úrnőnek tekintélyes számú adományát említi meg. A magyar tudományos akadémia, a magyar földrajzi társulat, a m. kir. földtani intézet, a magyar mérnök-és építész-egylet hivatalos kiadványaikat ezen évben is megküldték.

A beszerzési alap terhére bekötetett 5 mű 16 kötetben, 50 frt értékben.

A könyvtár czímtározott és rendezett állománya a múlt évi június hó végével 24,783 műre terjedett, a mely 51.470 kötetet, illetőleg 47,217 darabot képviselt.

Ezzel szemben az 1895 június hó 30-án megejtett lezárás szerint a könyvtár czímtározott és rendezett állományának szakonkénti mennyisége a következő:

Inc.	132 mű	146 kötet	123 drb.
A. szak	6646 »	12070 »	10666 »
B. »	2082 »	3301 »	3011 »
C. »	685 »	1173 »	1091 »
D. »	1097 »	1744 »	1564 »
E. »	2169 »	3990 »	3749 »
F. »	2239 »	3984 »	3690 »
G. »	5362 »	10782 »	10221 »
H. »	3868 »	8200 »	7185 »
I. »	806 »	6787 »	6593 »
Összesen	25086 mű	52177 kötet	47892 drb.

Ezen mennyiségből a városi beszerzésekből és más adományokból befolyt művek száma 5749, a mely 10,376 kötetet, illetőleg 9685 darabot képvisel.

Az iktatóba 1894-ben 126, 1895-ben pedig június hó 30-dikáig 67 különböző ügyirat érkezett be, a melyek mind elintéztettek.

A hírlaposztálynak, miscellaneáknak, az apró nyomtatványoknak czímtározása és rendezése a folyó s a következő év folyamán teljesítettik.

A PANNONHALMI SZENT-BENEDEK-REND KÖZPONTI KÖNYVTÁRA.

— Válasz a M. Könyv-Szemle 1895. évi folyamában megjelent ismertetésre. —

Tisztelettel alulírott a közelmúlt őszzel tanulmány-uton levén, a folyóiratok közleményeit nem kísérhette figyelemmel. Most azonban, hogy a Könyvszemle 1895. évi utolsó füzetében a tartalomjegyzéket átnéztem, »A pannonhalmi könyvtár« cím alatt egy közleményt látok jelezve. Utána nézek és ott látom a mi könyvtárunkra vonatkozó, könyvatos kimutatásom szíves ismertetését. Ezen figyelemért fogadja a szerkesztő úr lekötelező köszönetemet; de ennek kapcsán nem mulaszthatom el, hogy a cikkely néhány kérdésére az érdeklődő szakembereknek felvilágosítással ne szolgáljak.

A ki a pannonhalmi könyvtárt ismeri, tudhatja, hogy a régi *galleria*-rendszer szerint szemre igen csinosan épült. Ebben elődeim a müncheni kir. könyvtár szakrendszerének szemmel-tartásával a »Festnagelungs-System« elvei szerint jártak el. Ha tehát a kortan a genealogiával, a magyar genealogia Ausztria történetével stb. összekeverült, az csak onnan van, hogy az idegen nyelvű magyar történelmi szakma végére jutott a genealogiai részlet és minthogy a történelmi szakmát csak a neki szánt helyen lehetett összeszorítani, elődeim kénytelenek voltak ugyanazon szekrényben folytatólagosan a következő alcsoport elejét, Ausztria történetét ott kezdeni. Erre következik egy fülke más oda igen alkalmas szakmával és ismét a többi osztrák örökös tartományok története. Ugyanily helyi viszonyok kényszerítették egyik elődömet, a ki nagy becsben tartotta a magyar ősnymtatványokat, hogy minél nehezebben hozzáférhetőkké tegye, a miscellaneak mellé, melyek szintén nagyobb részét értékes compactumok, és pedig oly magas helyre, hogy nyaktörő létráinkkal is alig érhető el. Könyvtárunk szép strukturája és szemet gyönyörködtető berendezése a nyári hónapokban annyi látogatót csal ide, hogy a vasrácsokkal elzárt szekrények daczára nem lehet elég körültekintő a kalauz, hogy a sokszor több csoportban körüljáró nézők közé nem keveredik-e valami antiquárius, vagy más könyvkedvelő. Ily tekintetek vezethették elődeimet, hogy a sokszor értékesebb és nem annyira szemre való gyűjteményeket rejtettebb fülkébe dugták el. Ezt a helyszínen minden szakértő igen helyesnek találná, a mit így, irás után akademikusan el kell ítélnie. Könyvtárunkban levő sok kanyarodás, fülke, kabinet többször egy-egy szakmát rejt és a »Festnagelung« nem engedi azoknak áthelyezését. — Ezt láttam külföldi nagy könyvtárakban is. A régibb épületekben elhelyezettek közül Berlinben, a kir. könyvtárban *Gerhardt Károly* igazgató, Drezdában a híres *Schnorr von Carolsfeld* igazgató, Münchenben *Keinz Frigyes* (ki magyar vonatkozású kutatásairól ismeretes), az újabbakban Lipsében (Bibl. Albertina) *Günther Ottó*, Stuttgartban *Dr. Winterlín Ágost* és *Dr. Steiff Károly* főkönyvtárnokok igazi kollegiális vendégszeretettel ad oculos bemutatták nekem, mennyire a helyi viszonyokhoz kell alkalmazkodniok és engem a mi könyvtárunkra nézve valóban megnyugtattak. Nem hiszem, hogy múzeumi és egyetemi könyvtárainkban is ne befolyásolnák az ily körülmények a szigorú rendszerességet. Engem különben nemcsak »az elődemtől átvett hagyományok« kötnek, mit czikkiró szíves volt mentségemre felhozni, hanem egy kikötés, melyet főapát uram kineveztetésemkor tett és ez az: »*nihil innovetur!*« Ha valaki tudja, mennyi kísérletezés, felforgatás történt már a mi gazdag gyűjteményünkben, az örülni fog, hogy végre valahára van egy teljes czédula-katalogusunk, melynek alapján

néhány percz alatt meg lehet találni a keresett művet. A jeles *Schnorr von Carolsfeld* megnyugtatót azzal a jeles mondással, hogy *minden rendszer jó, ha vele gyorsan megtaláljuk a keresettet.*»
Pannonhalma, 1896 február 29.

DR. RÉCSEY VIKTOR.

Dr. Récsey Viktor úr fentebbi nyilatkozatára legyen szabad annyit megjegyeznünk, hogy a szóban forgó ismertetés nem a könyvek elhelyezését, hanem az összeszámolásnak azt a módját kifogásolta, a mely lehetetlenné tette, hogy egyes szakok nagyságáról a jegyzékből felvilágosítást szerezzünk. Erről az ismertetés figyelmes átolvasása után bárki is meggyőződhetik. Az elhelyezés ellen, annak egyes furcsaságai daczára, semmi megjegyzésünk nem lehet; az minden könyvtár belügye, s magunk ismerjük legjobban azon hagyományok erejét, melyeket a könyvtárakban meg kell őrizni. De az ilyen hagyományoknál mindig vannak árnyoldalak s az utódoknak a *quieta non movere* elve mellett kétszeres kötelességük a hiányokon mutatókkal, jegyzékekkel s a könyvtári apparatus más segédeszközeivel segíteni. Örülünk, hogy a Szent-Benedek-rend gazdag központi könyvtáráról a teljes czédulakatalogus elkészült: a t. könyvtárnok urat csakis dicséret illetheti meg azért, hogy aránylag oly rövid idő alatt pótolta elődei mulasztását. Fent kell azonban tartanunk kifogásunkat az összeszámolás módszere ellen; mert ha bele is nyugszunk abba, hogy a magyar ősnymtatványok — az antiquáriusoknak és könyvbarátoknak nem nagyon hízegő megokolással — a könyvpolczok tetejére, a miscellaneák mellé kerültek, ez talán még sem menthette föl a könyvtár revizorát, hogy az összeszámláláskor külön ne jegyezze fel azok számát. Jegyzéke, melyet könyomatu sokszorításban küldött szét, s így a nyilvánosság elé szánt, ezzel mindenesetre nyert volna pontosságban. A mit egyébként Récsey dr. úr mostani nyilatkozatában a könyvtár elhelyezéséről ír, kétségtelenül igen érdekes és tanulságos, és csak azt sajnáljuk, hogy nem mondta el mindjárt akkor, midőn jegyzékét közrebocsátotta. *Szerk.*

SZAKIRODALOM.

A kalocsai kódex. *Irta Felsmann József. Kiadja a Szent-István Társulat Tudományos és Irodalmi Osztálya. Budapest, 1896. Ára 60 kr.*

Felsmann Józsefnek kétségtelen érdeme, hogy a kalocsai kódex ismertetése által ismét fölhívta a szakkörök figyelmét e becses nyelvemlékre. Szorgalmasan összegyűjtötte mindazt, a mit nálunk és Németországban eddigelé a kéziratról irtak, s ily módon nagy szolgálatot tett azoknak, kik a kérdésnek még megoldatlan részeivel fognak behatóbban foglalkozni. S ennek előbb-utóbb meg kell történni, mert épen ezek a megoldatlan részek a nevezetesebbek. Az első ezek között a kézirat története. Most annyit tudunk ebben az irányban, hogy 1776-ban *Patachich Ádám* nagyváradai püspök birtokában volt, ki midőn kalocsai érseki széket elfoglalta, magával vitte s a káptalani levéltárnak adományozta, hol ma is őrzik. Hogy azonban 1776 előtt a kódex hol volt, s egyáltalán hogy miképen jutott *Patachich* birtokába, minderre nézve *Felsmann* csak föltevéseket tud egymás mellé állítani. Ezek között figyelemre méltó az, hogy *Patachich* a múlt század végén és a jelennek elején élt magyar püspökökhöz hasonlóan könyvtárának gyarapítására sokat áldozhatott, s minthogy állítólag takarékos rendes ember volt, ki pontos számadásokat vezetett kiadásairól, e kiadások jegyzékei nyújthatnának útbaigazítást. Csakhogy *Felsmann* e jegyzékeket nem találta meg Kalocsán. Főlemlíti azt is, hogy *Patachich* baráti viszonyban volt gróf *Batthyány Ignác* erdélyi püspökkel, ki az általa alapított könyvtár gazdagítása végett ügynököket utaztatott. A kutatást ez a körülmény is irányíthatná. Az a vélemény is lábra kapott, hogy a mű a *Korvina* maradványai közül való, s annak lehetőségét *Felsmann* sem tagadja egész határozottan. Hogy a kalocsai kódex eredetének tisztázása mennyire fontos és érdekes feladata a tudománynak, kitűnik, ha tartalmára csak futó pillantást is vetünk. A kézirat, mely mondhatni teljes mutatóval van ellátva, *Felsmann* összeállítása szerint 188 középkori német költeményt tartalmaz, tehát a hasonló gyűjtemények egyik legtartalmasabbika. A költe-

ményekben képviselve vannak a közép felnémet költői műfajok közül a líra, epika és didaktika. Szerzőik között ott találjuk a középkori német költészet legnevezetesebb költőit, Walther von der Vogelweidet, Konrád v. Würzburgot, Reinmar v. Zwetert, Strickert, Hartmann v. Aue-t, Heinrich Glichesaeret s másokat. A költemények közül egynehány e kéziratból van először lenyomatva, mit a *Majláth-Köffinger*-féle kiadvány tett lehetővé, mely pedig csak egy kisebb részt foglal magában. Általában véve ez a kiadvány irányozta a német tudósok figyelmét nagyobb mérvben a kéziratra. Csakhogy még mindig nem sikerült a kódex tartalmát egészen behatóan megvizsgálni s a német ismert költészeti anyaggal szorosan összevetni. S ez volna a második nevezetes része a vizsgálódásnak. Felsmann már az által is megkönnyítette a munkát, hogy a teljes index pontos közlése és a kéziratban foglalt költemények czimeinek és lehetőleg szerzőinek pontos fősorolásával nagyjában tájékoztat a tartalomra nézve. A kódexnek értékét csakis a hasonló gyűjteményekkel való aprólékos összehasonlítás állapíthatná meg. Ez a második kérdés azonban első sorban a német filológiának házi ügye. Felsmann megkísérli a költemények irodalomtörténeti méltatását is, s bő idézeteivel az érdekes nyelvet is bemutatja. Ezen kívül egynehány paleografiai megjegyzéssel is szolgál. Dolgozatának bevezető része a kódexnek pontos külső leírását tartalmazza, melynek révén mindenki hű képet alkothat magának a különben is nehezen megközelíthető becses és érdekes emlékről.

Esztegár László.

Skizzen zu einem Führer durch das Baron Brukenthal'sche Museum von M. Csáki, Kustos Adjunkten des Museums. Hermannstadt, 1895. Jos. Drottlef. 60 kr.

E 115 lapra terjedő füzet a Brukenthal Sámuel által a múlt század végén alapított nagybecsű családi gyűjtemények mai állapotainak népszerű ismertetését tartalmazza. Már az alapító, ki 1803-ban halt meg, úgy intézkedett végrendeletében, hogy a gyűjteményeket a nagy közönségnek is hozzáférhetővé kell tenni, családjának kipusztulása után pedig minden a nagyszombati evangélikus gimnázium birtokába menjen át. Csáki bevezetőleg érdekesen rajzolja a Brukenthal család történetét és a múzeum történetének főbb eseményeivel is megismertet, azután sorra bemutatja az egyes osztályokat: az érem és régiségtárt, a képek, rézmetszetek, gyiszöntvények és ásványok gyűjteményét, első sorban pedig a könyv-, kézirat- és oklevéltárt. Minket különösen e három utóbbi érdekel. Természetes, nem pontos katalogusról van itt szó, hanem tárczaszerű ismertetésről, mely azonban általános áttekintés szerzésére igen alkalmas.

A könyvtár 1817-ben, midőn a nyilvános használatnak átadták, 15,972 kötetet tartalmazott. Ma hozzávetőleg, — mert a pontos

leltározás most van folyamatban — 100,000 kötetre becsülhető. E rendkívüli gyarapodás azonban onnan magyarázható, hogy 1879-ben az evangélikus gimnázium tulajdonát képező ú. n. »Kapellen-Bibliothek« beces inkuabulumával, továbbá 1889-ben a jogakadémiai könyvtár s egyes nagyobb magángyűjtemények is beleolvadtak. Különben is a könyvtár képezi a múzeum legbecsebb és legfontosabb részét, melyet folytonosan fejlesztenek s mely úgyszólván az összes jövedelmet egyedül emészti föl. A könyvtár eredetének és jellegének megfelelően első sorban az erdélyi szászokra vonatkozó emlékek és művek összegyűjtésére törekedtek. S ebből a szempontból igen sok beces dologra akadhatni benne. Az érdekesebb kéziratok között említi a füzet *Anthonius von Mediasch* muzsnai (Meschen) lelkésznek a XV. század első feléből származó kurzív gótírású hártya és papír kéziratát, mely Paduai Albertnek szentírás magyarázatait tartalmazza, továbbá az 1430-ik évből származó magyarországi Missalét, melyet *Halbgebachsen Heinrich*, a nagysinki iskola igazgatója szép gót betűkkel pergamenre írt, s piros fölírásokkal és kezdőbetűkkel látott el, s még másokat. A háromszáz őnyomtatvány között legrégebb keletti *aquinoi Tamás: Opus praeclarum quarti scripti*, 1469-iki kiadása *Schöffler Péter* nyomdájából. Nevezetesk még *Zainer Günther* mesternek, ki a római u. n. antiqua-típust Németországban meg honosította, *Schwabenspiegel*-je és *Johannes Gerson Donatus moralisatus*-a, mely ugyanettől a mestertől 1472-ben Augsburgban készült. Ez utóbbinak több bibliografiai érdekességét sorolja föl a füzet.

Ily módon halad végig a füzet írója ez egész könyvtáron egész a legújabb időkig, mindenütt kiemelve, a mit általánosabb érdekűnek tart, s így is igen nagy mértékben fölkelti a figyelmet. A tudomány komoly czéljait azonban az a részletes katalogus fogja szolgálni, melynek első füzete most jelent meg s melyről behatóbban akkor fogunk szólani, mikor már egynehány füzet átnézése után ezt kellő alapossággal megtehetjük. E—r.

Bibliographie der Württembergischen Geschichte. *Im Auftrage der württ. Kommission für Landesgeschichte bearbeitet von Wilhelm Heyd. Erster Band. Stuttgart, Kohlhammer, 1895.*

Bibliografiai kézikönyvek, melyek egyes országok, vagy tartományok történelmi irodalmát ölelik fel, az utolsó években nagyobb számmal jelentek meg. Németországra nézve a Dahlmann-Waitz-féle kézikönyv 1894-ben jelent meg VI. kiadásban, a badeni nagyhercegség területén megjelenő Zeitschrift für Geschichte des Oberrheins minden évfolyama közli az illető évben megjelent, s Badenre vonatkozó munkák bibliografiáját. Belgiumra nézve Pirenne adott ki 1895-ben egy ily kézikönyvet, melyről e folyóiratban

már megemlékeztünk. Most ismét egy ily kézikönyv fekszik előttünk, mely Württemberg történeti irodalmát foglalja magában.

Kiadója Heyd, mint a tartományi könyvtár volt hivatalnok, kellő jártassággal bírt a bibliografia terén, s könyvtárnokoskodása jó iskola volt neki e kézikönyv összeállítására. Meg is látszik a könyvön, hogy szakértő kezek állították össze. Nemcsak önállóan megjelent munkákat, hanem bel- és külföldi folyóiratokban megjelent cikkeket és értekezéseket is fölvelt munkájába. Sőt a napi sajtónak híreit is, a mennyiben azok nem tárgyaltak nagyon általános dolgokat, fölvette kézikönyvébe. Azonban Heydnek nem volt elég az, hogy csak a nyomtatott műveket sorolja fel. Ő egy lépéssel tovább ment és kézirati anyagot is vett fel művébe. Azon helyes szempontból indulva ki, hogy a bibliografusnak feladata a kutatót nehéz és fáradságos munkájában lehetőleg segíteni, a württembergi házi és állami, a rendi és városi levéltáraknak a hazai történetre vonatkozó anyagát is felvette munkájába, így a levéltári anyagról is tájékoztatást nyújtva. A munka célja azonban nem kizárólag az, hogy csak szakemberek forgassák, hanem a nagy közönségnek is óhajt útmutatást adni. E céljának megfelelőleg nemcsak a szakszerű, hanem a nagy közönségnek szánt feldolgozások is bevonta keretébe, utóbbiakat apró betűkkel szedve.

A munka az 1894-ig terjedő irodalmat foglalja magában. Hogy hiányai vannak, az a dolog természeténél fogva nem lephet meg senkit. Mindenki, a ki bibliografiai összeállításokkal foglalkozott, legjobban tudja azt, hogy mily nehéz egy ily tárgynál a tökéletességet elérni. Egyébiránt a kiadó intenciója szerint a II. kötet hivatva van az első kötet hiányait pótolni. Maga a jelen kötet 3608 munkának címét foglalja magában, s bátran lehet mondani, hogy, a mennyire lehetséges egy ily munkánál tökéletességről beszélni, azt el is érte.

A mi végül a munka felosztását illeti, arról az egyes csoportok czimei adnak felvilágosítást, a következőkben: I. Zur Einleitung.¹ 2. Gesamtdarstellungen der Gesch. Württ. 3. Landesbeschreibungen mit Beigaben geschichtlicher Natur. 4. Württembergisches Regentenhause im Allgemeinen. 5. Litteratur der einzelnen Perioden der politischen Geschichte Württ. 6. Staat und Recht. 7. Kirche. 8. Unterrichtswesen. 9. Gesundheitspflege. 10. Wirtschaftliche Kultur. 11. Geistige Kultur. 12. Militärwesen. 13. Elementarereignisse und Schutz gegen dieselben. A II. kötet magában fogja foglalni a vidékek, városok, falvak, várak, kolostorok, és ezeken belül az egyes személyek, családok és rendekre vonatkozó irodalmat. Szóval a tárgyat minden oldalról kimeríteni törekszik.

Hogy a munkával kellelénél kissé hosszabban foglalkoztunk,

¹ E szakaszban a württembergi történetet érdeklő általános gyűjteményekről és társulatokról van szó.

s főleg, hogy annak beosztását is adtuk, arra nézve pár szó magyarázatra van szükségünk. Önkénytelenül összehasonlítjuk ugyanis hazai történelmi bibliografiánkat a külföldi hasonló tárgyúakkal. Az eredmény meglehetősen leverő. Tagadhatatlan, hogy nálunk is jelent meg nem egy bibliografiai kézikönyv, melynek szerzője célját nagy buzgósággal törekedett elérni. Csakhogy e munkák mind bizonyos speciális szakokkal, jobban mondva korszakokkal foglalkoztak. Magyarországnak történelmi bibliografiája, mely a hazai történetre vonatkozó minden egyes művet, cikket stb. magában foglalná nincsen. Pedig egy ily általános bibliografiára anyagunk már elég lenne, eltekintve attól, hogy történelmi multunk is megkivánná egy ily kézikönyvet. Mindnyájan, kik Magyarország történetével foglalkozunk, nagyon jól érezzük egy ily általános segédkönyv hiányát és még jobban az eddig megjelentek elégtelenségét, melyek rendszer, beosztás tekintetében is vajmi gyakran alapos kifogás alá esnek. Ha már bibliografiát csinálunk, törekedjünk arra, hogy az beosztás tekintetében is kifogástalan legyen s felölelje lehetőleg mindazt, mi a tárgyra vonatkozik. Más szóval legyen szakszerű beosztása. Ez a cél lebegett előttünk, midőn a Heyd-féle könyv beosztását itt közöltük. Ezzel azonban távolról sem akarjuk mondani, hogy ime tessék ezt utánozni, mert hisz a cél határozza meg az eszközt. Azt sem akarjuk ezzel mondani, hogy a Magyarország történetére vonatkozó hazai kéziratok anyag is fölvétesse egy ily bibliografiába, mert ez nálunk még az utópiák országába tartozik, hiszen a hazai központi levéltárak anyaga sincs katalogizálva, nemhogy a vidékieké. E megjegyzéseinkkel csak arra akartunk rámutatni, hogy a hazai történelmi bibliografia terén nagy mulasztásokat kell még pótolnunk, s tájékoztatást akartunk nyújtani, hogyan kellene e mulasztást helyreütni.

A. A.

FOLYÓIRATOK SZEMLEJE.

Az Egyetemes Philologiai Közlöny 1895. évi X. füzeté csupán a *Ve g y e s K ö z l e m é n y e k* rovatában közöl minket érdeklő adatot. *Kanyaró* Ferencz munkatársunk *Ilosvai Péter* életéhez járulva új adattal, Dávid Ferencz 1571-ben kiadott vallástételének ama helyére hívja fel a figyelmet, a hol Dávid az egyszerű iskolamestert Ilosvai Pétert együtt említi két híres kálmínistával: Caroli Péterrel és Melius Péterrel, s abból a tényből, hogy Ilosvai, kinek munkái legrégebb ismert kiadásai csak 1574-el kezdődnek, már 1571-ben ismert névvel birt, valószínűnek tartja, hogy Toldi Miklós költőjének már 1574 előtt voltak a közönség kezén forgó kiadott munkái.

Az *1896. évi I. füzetben* *Becker Fülöp* Ágost a budapesti ág. hitv. evangélikus főgimnáziumának egy XV. századbeli francia imád-

ságos könyvét ismerteti. E *livres d'heures* Görgei István kir. közjegyző ajándékából került a főgimnázium könyvtárába, a ki azt édesatyja, Görgei György toporcezi földbirtokos hagyatékából örökölte. A II. füzetben *Tolnai* (Lehr) Vilmos a pozsonyi ág. hitv. evangélikus liceum 1747-ben kezdődő anyakönyveiről emlékezik meg és közli az intézet azon növendékeire vonatkozó bejegyzéseket, a kik később a hazai irodalom terén kiváltak.

Az Irodalomtörténeti Közlemények 1895. évi IV. füzete a következő tartalommal jelent meg: Dr. *Heinrich* Gusztáv, Aranyos-Rákosi Székely Sándor. (II. és befejező közlemény.) — *Császár* Elemér, Mikes »Törökországi levelei«-nek keletkezése. (II. és befejező közlemény.) — *Nagy* Lajos, A tanodai dráma előzményei hazánkban. (Dr. Nagy Sándor hátrahagyott irataiból.) — **Adattár:** *Éble* Gábor, Koháry István gróf végnapjai 1731-ben. — *Czékus* László, *Jászay* Pál naplója. (VIII. közl.) — **Ismertetések, bírálatok:** Magyar irodalomtörténeti értekezések az 1893/94-iki középiskolai értesítőben. (*B. F.*) — Az 1896. évi I. füzet tartalma: *Horváth* Cyrill, Hussita emlékeink. — Ifj. *Mitrovics* Gyula, Aeneas Sylvius »De duobus Amantibus«-ának magyar átdolgozói. — *Ráth* György, Bullinger Hanrik és a magyar reformáció. — *Bayer* József, Molière »Képzelt beteg«-ének első fordítása. — **Adattár:** Prágai András életéhez. — *Dr. Récsy* Viktor, Révai Miklós levelei Paintner Mihályhoz. (3. közl.) — *Czékus* László, *Jászai* Pál naplója. (9. közl.) — **Ismertetések, bírálatok:** A magyar irodalom története. Szerk. *Beöthy* Zsolt. (*Korda* Imre.) — *Ad vocem.* (*Sz. Á.*) — Mindkét füzet végén: Irodalomtörténeti Repertorium *Hellebrant* Árpádtól.

Centralblatt für Bibliothekswesen. XII. évfolyam. 12. füzet (1895. december.) *K. Haebler*, Die Maya-Litteratur und der Maya-Apparat zu Dresden. — **Recensionen und Anzeigen:** A. von Vehelhäuser. Die Miniaturen der Universitäts-Bibliothek zu Heidelberg. II. Theil. (Rudolf Kautsch.) Zoologisches Adresbuch. (E. Roth.)

XIII. évfolyam. 1. füzet. (1896 január.) *Dr. O. Seebass*, Handschriften von Bobbio in der Vatikanischen und Ambrosianischen Bibliothek. I. — *Adolf Schmidt*, Zeilenzählung in Druckwerken. Inhaltsverzeichnisse und alphabetische Register in Inkunabeln. — *E. Reyer*. Leistung der deutschen Volksbibliotheken. — **Recensionen und Anzeigen:** August Potthast, Bibliotheca historica medii aevi. 2. Auflage. I. Halbband. (E. Dümmler.) Emile Picot, Coup d'oeil sur l'histoire de la typographie dans les pays roumains au XVI. siècle. (Hermann Suchier.) University of the State of New-York. (A. Graesel.) Karl Goedeke, Grundriss zur Geschichte der deutschen Dichtung. (W. Sch.) M. Pellechet, Catalogue des Incunables de la Bibliothèque de la Ville de Colmar. (Gabriel Meier.) E. Martini, Catalogo di manoscritti greci esistenti nelle biblioteche italiane. Vol. I. parte II. (C. Haeblerlin.)

2—3. füzet. (1896 február-márczius.) Dr. V. Seebass, Handschriften von Bobbio *stb.* II. — Dr. Karl Uhlirz, Beiträge zur Geschichte des Wiener Bücherwesens. (1326—1445.) — Friedrich Leitschuh, Zur Geschichte des Bücherraubes des Schweden in Würzburg. — Max Lane, Über Vornamenermittlung. — Recensionen und Anzeigen. Catalogus bibliothecae musei nat. hungarici. I. Incunabula. (Auguste Heller.) — Paul Meyer, Notice de deux manuscrits de la vie de Saint Remi en vers français ayant appartenu à Charles V. — Notice sur le manuscrit fr. 24,862 de la Bibliothèque nationale contenant divers ouvrages composés ou écrits en Angleterre. (G. Naetebus.) National Art Library South Kensington, Classed catalogue of printed books: Ceramics (Dr. Jean Loubier.) W. Fr. Poole, The University Library and the University Curriculum. (A Graesel.) H. Kofel, Chronik der Buchbinder-Innung zu Leipzig; P. Richter, Geschichte der Berliner Buchbinder-Innung. (P. Schwenke.) J. Deniker, Bibliographie des travaux scientifiques: sciences mathématiques, physiques et naturelles (E. Roth.)

Állandó rovatok: Mittheilungen aus und über Bibliotheken. Vermischte Notizen. Neue Erscheinungen auf dem Gebiete des Bibliothekswesens. Antiquarische Kataloge. Personalnachrichten.

Revue des Bibliothèques. V. évfolyam, 10. füzet. (1895 október.) Leon-G. Pélissier, Les Registres Panigarola et le Gridario Generale de l'Archivio di Stato de Milan pendant la domination française (1499—1513.) — H. Omont, Tables de la »Collezione Fiorentina di facsimili paleografici greci e latini, illustrati da G. Vitelli e C. Paoli.«

11. füzet. (1895 november.) Leon-G. Pélissier, des Registres Panigarola *stb.* (Folytatás.) — Léon Dorez, »Joannes« Lascaris, frère de »Janus Lascaris.« — Bibliographie: Bibliothèque nationale. Département des manuscrits: Catalogue alphabétique des livres imprimés mis à la disposition des lecteurs dans la salle de travail. (L. V.) Henri Omont, Bibliothèque nationale: Catalogue général des manuscrits français. Ancien supplément français. I. (L. V.)

12. füzet. (1895 december.) Leon-G. Pélissier, Les Registres Panigarola *stb.* (Folytatás.) — Paul Bergmans, Notes bibliographiques sur le Dictionnaires de Géographie de Deschamps: Erratum et addenda. — Bibliographie: Catalogue of the Stowe manuscripts in the British Museum. (L. D.)

Állandó rovatok: Personnel des Bibliothèques. Chronique des Bibliothèques.

Melléklet a 10—12. füzetekhez: Henri Bouchot, Catalogue de Dessins relatifs à l'Histoire du Théâtre conservés au Département des Estampes de la Bibliothèque nationale, avec la description d'Estampes raves sur le même sujet, récemment acquises de M. Destailleur. (1—48. l.).

D. Gy.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Kinevezés. A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. Esztegár László tanárjelöltet f. évi február hó 28-án a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárához segéddé nevezte ki.

Kellemesi Melczer István valóságos belső titkos tanácsos, a legfőbb ítélőszék egykori elnöke, a főrendiház tagja, folyó évi február hó 19-én életének 86-ik évének jobb létre szenderült. Az érdemekben megőszült aggastyánban nemcsak a magyar birói kar gyászolja egyik legnagyobb kitünőségét, de a tudományos világ is kegyeletes részvétellel vesz tudomást elhunytáról. A boldogult ama kevesek közé tartozott, kik méltóságai fényében nem feledkeznek meg a tudományos világ egyszerű légköréről, s a legmagasabb közszolgálat gondjai közepette is találnak időt és alkalmat maguknak a tudomány iránt való előszeretetük kielégítésére. Melczer István a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának régi jó barátai, hűséges látogatói közzé tartozott József nádor idejétől kezdve egész az utolsó évekig. A Magyar Könyvszemle működését kezdetől fogva figyelemmel kísérte, s az 1888-ik évi folyamában közzétett közleménye Melczer János 1595-ik évi ismeretlen strassburgi dissertációjáról igen becses bibliografiai adattal gyarapította a folyóirat tartalmát. A levéltári osztály iránt is kiváló érdeklődéssel viseltetett s a családi letétemények szaporodásában beállott örvendetes lendületből merítette az impulzust saját családi levéltárának rendezésére. E munkának eredménye gyanánt — melyet elismerésre méltó buzgalommal és sok szakismerettel ő maga teljesített, — tette közzé 1890-ben »Okmányok a Kellemesi Melczer család levéltárából« című kiadványát, melynek tartalma a családi levéltár XIII—XV. századi anyagát öleli fel 1232-től 1499-ig. E munka előszavában kifejezett óhaját, hogycsaládi iratai egyik nyilvános hazai intézet őrzésére bizzassanak, végrendeleti intézkedésében is megújította, s a Magyar Nemzeti Múzeum iránt tanusított jó indulatában hű maradt, midőn ez iratok letéteményese gyanánt a családtagokhoz intézett kérésében annak levéltári osztályát jelölte ki, sőt anyagi eszközökről is gondoskodott a végből, hogy ez iratok rendezése mielőbb befejezhető levén, azok közhasználatának semmi se álljon útjában. A nemes szándék, melynek megvalósítását a Melczer-család

remélhetőleg magáévá fogja tenni, legszebb bizonyítéka az elhunyt tudományszeretetének, s méltó, hogy maradandó emléket biztosíson nevének az intézet történetében.

Sch. Gy.

A legújabb magyar nyelvemlék. Középkori magyar nyelvemlékeink sorozata ez év elején egy kora XVI. századi kéziratlappal gyarapodott. Ez egy ferenczrendi szerzetesek által írt imádságos könyv, az 1510—20. évekből, mely kétszáz év óta lappangott a *Lázár* család birtokában, mignem *Lóczy Lajos* egyetemi tanár több más régi könyv társaságában reáakadt és a Magyar Tud. Akadémia főtítkárának figyelmét reá irányította. A hat vagy hét különböző kéz által írt, 161 levélre terjedő papirkéziratot, melyet *Szily Kálmán* főtítkárra a f. évi febr. 3-iki akadémiai osztályülésen mutatott be a nyilvánosságnak, tulajdonosnője, *Lázár Zelma* a Magyar Tudományos Akadémiának ajándékozta. Az akadémia az újonnan felfedezett nyelvemléket az ajándékozó nevééről *Lázár-kódexnek* nevezte el.

(A. É.)

Gutenberg születésének ötszázadik évfordulója. A Német birodalom egyik legnagyobb kulturális jubileumára készül. Minthogy a könyvnyomtatás feltalálója minden valószínűség szerint kevéssel 1400 előtt született, születése ötszázadik évfordulójának megünneplése nemsokára aktuálissá válik. A németországi sajtó már régebben foglalkozik a kérdéssel. Legelsőnek a »*Zeitschrift für Deutschlands Buchdrucker*« szólalt meg 1894 november havában. A »*Mainzer Anzeiger*« múlt évi november 7-iki számában *dr. Heidenheimer*, a »*Frankfurter Zeitung*« november 3-iki számában pedig *Börkel* nyilatkoztak a fontos ünneplésre nézve. A »*Mainzer Anzeiger*« november 11-iki számában fölvetették azt az eszmét is, hogy az összes nemzeteket föl kell szólítani az ünneplésben való részvételre. Mainz főpolgármestere föl hívta a tudósokat, hogy Gutenberg születési évére vonatkozó véleményüket nyilvánítsák ki. A »*Centralblatt für Bibliothekswesen*« szerkesztője *O. Hartwig* nézete szerint Mainzban bizottság volna alakítandó, mely aztán a német könyvnyomdászok egyleteinek vezetőivel s más illetékes körök képviselőivel az ünneplés módozatait egységesen állapítaná meg. Bármely irányt is vegyen a németek ünneplése, Magyarországon szintén meg kell találni az alkalmas módot e nagyjelentőségű kulturális ünnep megülésére.

E—r.

Könyvtári gyakoronokok Ausztriában. Az osztrák vallás- és közoktatásügyi miniszter 1895 november 28-án az összes egyetemi könyvtárak előjárásaihoz rendeletet intézett a könyvtári gyakoronokok föl vételére vonatkozólag. E rendelet értelmében a folyamodók, kik az osztrák állampolgárság mellett doktori fokozatot vagy középiskolai tanári képesítést tudnak igazolni, szükséges nyelvismeretekkel rendelkeznek s a könyvtári szolgálatra egyébként is alkalmasak, a szükséghez képest, előre meg nem állapított számmal, mint díjazatlan gyakoronokok föl vétetnek, azonban csak egy évi teljesen kielégítő próba szolgálat után eskettetnek föl. A rendelet a volunteerökre is

kiterjeszkedik, megjegyezve, hogy ilyenekül is vehetők fel jelentkezők, ha nem tartanak igényt hosszabb alkalmaztatásra és munkásságuk honorálására s ha fölvételüket könyvtári szolgálati szempontok nem ellenzik. Úgy a gyakornokok, mint ez utóbbiak fölvételére vonatkozó javaslatok a könyvtárak előljáróságai részéről az illetékes hatóságok útján terjesztendők fel. Ezek a rendelet főbb pontjai, melynek célzatait mindenki helyeselni fogja, a ki a könyvtári állások betöltésével járó nehézségeket ismeri. Ez intézkedés által Ausztriában nagyjából meg van oldva a könyvtárnokok gyakorlati kiképzésének problémája; sőt még messzebb menő eredményekre is lehet kilátás. Ugyanis valószínű, hogy az alkalmazott gyakornokok mindenike nem fog könyvtári szolgálatba lépni, hanem esetleg tanári vagy másnemű működési kört keres magának. Az az idő azonban, a mit valamelyik nagyobb könyvtárban töltött, oly mély benyomásokat hagy maga után, hogy egész életén át megmarad érdeklődése és érzése bizonyos dolgok iránt, s így a maga kisebb körében is buzdító hatással lehet, s terjesztheti az irodalmi emlékek iránt való fogékonyságot. Ily módon lehetséges lesz aztán az egész társadalmat meghódítani annak a nemes törekvésnek céljaira, mely a tudományos könyvtárak működését oly nevezetes nemzeti misszióvá teszi.

E—r.

Kassa város törvénykönyve. A szabad királyi városok 1701-ben Bártfán latin-magyar szöveggel kiadták statutumaikat. (R. M. K. I. k. 1619. sz. és II. k. 2057. sz.) A könyv két különböző címlappal jelent meg és pedig Kassa városa kívánságára, a mint az alábbi oklevél is tanúsítja:

Generosi, prudentes ac circumspecti domini, fratres, amici et vicini nobis observandissimi, salutem reciprocoque voto, anni huius saecularis secundi, exordium secundum, auspicatissimum progressum felicissimumque eiusdem decursum pari cordialitate precamur. Praetitulatarum dominationum vestrarum binas literas causa remissionis scripti libri hic apud typographum existentis debito honore percepimus. Quod quidem opus propter nonnullos (uti id ex relatione typographi haberemus) circa finem in versione existentes defectus, typo haud perfectum sit. Adurgente nihilominus per dominationes vestras remissione eiusdem, hacce occasione eundem transmittere volumus. Manentes in reliquo generosis, prudentibus ac circumspectis dominationibus vestris

Bartphae, 8. Januarii 1702.

Fratres, amici et vicini ad serviendum paratissimi

N. iudex ac senatus liberae ac regiae civitatis

Bartphensis.

Kívül: Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis N. N. iudici primario ac senatoribus reg. ac. lib. civitatis Cassoviensis etc., dominis, fratribus, amicis et vicinis nobis observandissimis. Cassovia.

Az oklevél eredetije Kassa város levéltárában 11.978. szám alatt őriztetik.

Ifj. Kemény Lajos.

A MAGYAR HIRLAPIRODALOM

1896-BAN.

ID. SZINNYEI JÓZSEFTŐL.

I. POLITIKAI NAPILAPOK.*

BUDAPESTEN.

Pesti Napló. Főszerk. Vészi József; felelős szerk. Barna Izidor; kiadó-tulajd. a Kosmos hírlapkiadó részvénytársaság. XLVII. évf. (Reggeli és esti kiadás.) Ára egész évre helyben 14 frt; vidékre 18 frt.

Magyar Állam. (Jdők tanuja.) Főszerk. dr. Hortoványi József; felelős szerk. Szemecz Emil; laptulajdonosok: Lonkai Antalné örökösei. XXXVII. évf. Ára 20 frt.

Fővárosi Lapok. Szerk. Porzolt Kálmán; kiadó-tulajd. Magyar írók kiadó-részv.-társasága. XXIII. évf. Ára 14 frt.

Budapesti Közlöny. Hivatalos lap. Szerkesztő Vadnay Károly. XXX. évf. Kiadja az Athenaeum. Ára »a Hivatalos Értesítő«-vel együtt 20 frt.

Egyetértés. Szerk. és kiadó-tulajdonos Csávolszky Lajos; főmunkatárs Kossuth Ferencz. XXX. évf. Ára 20 frt.

Budapest. Szerk. Gracza György; kiadó-tulajdonos Wodianer F. és fiai. XX. évf. Ára helyben 10 frt; vidékre 12 frt.

Pesti Hírlap. Szerk. dr. Kenedy Géza; kiadják a Légrády-testvérek. XVII. évf. Ára 14 frt.

Budapesti Hírlap. Főszerk. Rákosi Jenő; felelős szerk. Csajthay Ferencz; kiadó és laptulajdonos Rákosi Jenő. XVII. évf. Ára 14 frt.

Nemzet. Főszerkesztő Jókai Mór; felelős szerk. Gajári Ödön; kiadó-tulajdonos az Athenaeum. XV. évf. (Reggeli és esti kiadás.) Ára 24 frt.

Kis Ujság. Szerk. Gara József; kiadó-tulajdonosok Wodianer F. és fiai. X. évf. Ára helyben 7 frt 20 kr.; vidékre 9 frt.

Magyar Hírlap. Főszerk. Horváth Gyula; fel. szerk. Fenyő Sándor; kiadó-tulajdonos Magyar Hírlap kiadó részvénytársaság. VI. évf. Ára 14 frt.

Magyar Ujság. Főszerk. dr. Fenyvessy Ferencz; fel. szerk. Kende Zsigmond; kiadó-tulajd. a Magyar irodalmi részvénytársaság. III. évf. Ára 12 frt.

Szabad Szó. Szerk. dr. Székely Béla; kiadó-tulajd. a Kosmos hírlapkiadó részvénytársaság. IV. évf. Ára 12 frt.

Hazánk. Szerk. Jancsó Dezső; kiadja az »Európa« irodalmi és nyomdai részvénytársaság. III. évf. Ára 14 frt.

Magyarország. Szerk. Holló Lajos; helyettes szerk. Inezédy László; laptulajdonos a »Magyarország« hírlapkiadó részv.-társaság. III. évf. Ára 14 frt.

Magyar Esti Lap. Szerk. Szalay Mihály; kiadó-tulajd. Magyar irodalmi részvénytársaság. III. évf. Ára 6 frt.

Nemzeti Ujság. Főszerk. Günther Antal; szerk. Korbuly József, kiadja egy társaság. III. évf. Ára 14 frt.

Közgazdasági Napló. Szerk. Braun Sándor; kiadó-tulajd. a »Kosmos« kiadó részv.-társaság. II. évf. Ára 14 frt.

Alkotmány. Szerk. Bonitz Ferencz; kiadó-tulajd. az »Alkotmány« könyvny. I. évf. Ára 10 frt.

VIDÉKEN.

Szegedi Híradó. (Szeged.) Szerk. Palócz László; kiadó-tulajd. Endrényi Imre. XXXVIII. évf. Ára 14 frt.

Alföld. (Arad.) Szerk. Edvi-Illés László; kiadja Varga József és társa. XXXVI. évf. Ára helyben 12 frt, vidéken 14 frt.

Nagyvárad. (Nagy-Várad.) Szerk.

* Az egyes szakokban a lapok keletkezési idejük szerint vannak sorozva. — Ez összeállítás, mely 1894-ig a Vasárnapi Ujságban jelent meg, az 1895. évtől kezdve a Magyar Könyvszemle rendes mellékletét képezi.

Fehér Dezső; kiadó-tulajd. Lang József. XXVII. évf. Ára helyben 12 frt; postán küldve 14 frt.

Pécsi Figyelő. (Pécs.) Szerk. Pleininger Ferencz; laptulajd. Szautter Gusztáv; kiadó Taizs József. XXIV. évf. Ára 10 frt.

Soproni Hírlap. (Sopron.) Főszerk. Rábel László; szerk. Zombory József; kiadó Litfass Károly. XXVI. évf. Ára helyben 10 frt, vidékre 12 frt.

Torontál. (Nagy-Becskerek.) Szerk. dr. Brájer Lajos; kiadja Pleitz Ferencz Pál. XXIII. évfolyam. Ára 12 frt.

Debreczeni Ellenőr. (Debreczen.) Szerk. Kocz Ákos; kiadó-tulajd. a »Csokonai« ny. és r.-t. XXIII. évf. Ára 10 frt.

Szegedi Napló. (Szeged.) Szerk. Kulinyi Zsigmond; kiadó Bába Sándor. XIX. évf. Ára 14 frt.

Délmagyarországi Közlöny. (Temesvár.) Szerk. Lendvai Miklós; kiadó-tulajdonos Csendes J. XVII. évf. Ára 14 frt.

Ellenzék. (Kolozsvár.) Főszerk. Bartha Miklós; szerk. és kiadó-tulajd. Magyary Mihály. XVII. évf. Ára 16 frt.

Győri Hírlap. (Győr.) Szerkesztő és kiadó-tulajd. Szávay Gyula; társ-szerk. Hegyi Jenő. XVII. évf. Ára 12 frt.

Arad és Vidéke. (Arad.) Főszerk. Tiszli Lajos; felelős szerkesztő Brankovics György; kiadó-tulajdonos Gyulai István. XVI. évf. Ára helyben 12 frt, postán küldve 14 frt.

Szabadság. (Nagy-Várad.) Főszerk. Szunyog Szabolcs; fel. szerk. Lovassy Andor; laptulajd. és kiadó Laszky Ármin. XVI. évf. Ára helyben 12 frt, vidéken 14 frt.

Pécsi Napló. (Pécs.) Főszerk. és kiadó Lenkei Lajos; fel. szerk. Várady Ferencz. XV. évf. Ára 12 frt.

Felső Magyarország. (Kassa.) Szerk. és kiadó Ries Lajos. XII. évf. Ára 10 frt.

Aradi Közlöny. (Arad.) Szerk. Vass Géza; kiadja az »Aradi nyomda-társaság«, XI. évf. Ára helyben 12 frt, vidékre 14 frt.

Kolozsvár. (Kolozsvár.) Szerk. Hindy Árpád; kiadja Ajtai K. Albert. X. évf. Ára 16 frt.

Erdélyi Híradó. (Kolozsvár.) Főszerk. és laptulajdonos Korbuly József; felelős szerk. Váradi Aurél és dr. Gombos Fer. IX. évf. Ára 12 frt.

Nyugatmagyarországi Híradó. (Pozsony.) Szerk. és laptulajd. dr. Vutkovich Sándor. IX. évf. Ára 12 frt.

Debreczeni Hírlap. (Debreczen.) Szerk. ifj. Gily Ede; kiadó-tulajd. Kutasi Imre. VI. évf. Ára 10 frt.

Debreczeni Reggeli Ujság. (Debreczen.) Szerk. Than Gyula; kiadó-tulajd. a Csokonai-nyomda. III. évf. Ára 6 frt.

Tiszántúl. (Nagyvárad.) Főszerk. dr. Persz Adolf; fel. szerk. Szabó László; laptulajd. »A Szent-László-Nyomda« r.-társaság. II. évf. Ára 6 frt.

Osszesen 41.

II. POLITIKAI HETILAPOK.

BUDAPESTEN.

Politikai Ujdonságok. Szerk. Nagy Miklós; kiadó-tulajdonos a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. XLII. évf. Ára 5 frt; a »Vasárnapi Ujság«-gal együtt 12 frt.

Képes Néplap és Politikai Híradó. Szerk. Nagy Miklós; kiadja a Franklin-Társulat. XXIV. évf. Ára 2 frt 40 kr., a »Világkrónika«-val együtt 4 frt.

Nemzeti Hírlap. Szerk. Kulcsár Ernő; laptulajdonos Rózsa Kálmán és neje. XII. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

A Nép Zászlója. Szerk. és kiadó-tulajdonos Lukáts Gyula. XI. évf. Ára 4 frt.

Hétfői Ujság. Szerk. és kiadó-tulajd. Zeley Imre; szerk.-társ Fekete Adolf. V. évf. Ára 3 frt.

Magyar Néplap. Szerk. Lepsényi Miklós és Németh Gellért. V. évf. Ára 1 frt 80 kr.

Politikai Hetiszemle. Szerk. és laptulajd. Székely Sámuel. III. évf. Ára 10 frt.

Független Ujság. Szerk. és kiadja Baross Károly. II. évf. Ára 2 frt.

Hétfői Politikai Hírlap. Szerk. Bolgár Lajos; lapkiadó-tul. Reszler Adolf. I. évf. Ára 3 frt.

VIDEKEN.

Győri Közlöny. (Győr.) Szerk. Rummy S. XI. évf. Hetenként kétszer. Ára 10 frt.

Máramaros. (Márm.-Sziget.) Szerkesztésért a kiadó felelős; laptulajd. Szilágyi István és Várady Gábor; kiadja Sichermann Mór. XXXII. évf. Ára 6 frt.

Somogy. (Kaposvár.) Szerk. és tulajd. Roboz István; lapkiadó Hagelman Károly. XXXII. évf. Ára 5 frt.

Vasvármegye. (Szombathely.) Szerk. Kőváry Kaffehr Béla; kiadó-tulajd. Bertalanffy József. XXX. évf. Hetenként

2-szer. Ára 8 frt. (A Vas megyei Lapokkal egyesült.)

Debreczen. (Debreczen.) Főszerk. Szinay Gyula; fel. szerk. Kósa Barna; kiadók Hoffmann és társa. XXVIII. évf. Hetenként ötször. Ára 10 frt.

Maros. (Makó.) Szerk. dr. Baán Zsigmond; kiadó-tulajdonos Gaal László. XXVII. évf. Hetenként kétszer. Ára 5 frt.

Abauj-Kassai Közlöny. (Kassa.) Szerk. Ladamérszky Gyula; kiadó-tulajd. Timkó József. XXVII. évf. Ára 6 frt.

Szentesi Lap. (Szentes.) Főszerk. és kiadó-tulajd. Sima Ferenc; fel. szerk. Pintér Gyula. XXVI. évf. Hetenként háromszor. Ára 6 frt.

Kecskemét. (Kecskemét.) Szerk. dr. Horváth Ádám; kiadó-tulajd. Sziládi László. XXV. évf. Ára 5 frt.

Nógrádi Lapok és Honti Híradó. (B.-Gyarmat.) Szerk. Vannay Ignác; kiadó-tulajdonos a balassa-gyarmati könyvnyomda. XXIV. évf. Ára 5 frt.

Székesfehérvár és Vidéke. (Székesfehérvár.) Szerk. Lipcsey Lajos; kiadó-tulajd. »A székesfehérvári politikai hírlapkiadó-társaság.« XXIV. évf. Hetenként 3-szor. Ára 8 frt. (Mult évben mint nem politikai lap jelent meg.)

Zala. (Nagy-Kanizsa.) Szerk. dr. Lóke Emil; kiadó-tulajd. Fischel Fülöp. Hetenként kétszer. XXIII. évf. Ára 6 frt.

Békés megyei Közlöny. (Békés-Csaba.) Szerk. Verner László; kiadja a »Corvina« könyvnyomda. XXIII. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Ujvidék. (Ujvidék.) Szerk. Zanbauer Ágoston. XXI. évf. Ára 6 frt.

Bácska. (Zombor.) Szerk. dr. Balogh Ernő; laptul. és kiadó Bittermann Nándor. XIX. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Kalocsai Néplap. (Kalocsa.) Szerk. Mócsy Antal. XIX. évf. Ára 2 frt.

Nyitramegyei Közlöny. (Nyitra.) Szerkesztő és kiadó-tulajd. dr. Bangha Sándor. XVI. évf. Ára 6 frt.

Borsodmegyei Lapok. (Miskolc.) Szerk. és kiadó Forster Rezső; laptulajd. Buthy Lajos. XVI. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Dunántul. (Szombathely.) Szerk. és kiadó ifj. Pázmándy Dénes. XV. évf. Ára 5 frt.

Közérdek. (Nagy-Enyed.) Szerk. dr. Magyar Bertalan; kiadók Cirner és Lingner. XV. évf. Hetenként 2-szer. Ára 6 frt. (Mult évben nem politikai lap volt.)

Szekelyföld. (Kézdi-Vásárhely.) Szerk. Dobay János; kiadó-tul. ifj. Jancsó Mózes. XV. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Torontáli Közlöny. (Nagy-Kikinda.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Kiss Károly. XV. évf. Hetenként 2-szer. Ára 5 frt. (Mult évben nem politikai lap volt.)

Zombor és Vidéke. (Zombor.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Molnár Gyula. XIV. évf. Ára 12 frt. (Mult évben politikai napilap volt.)

Szekely Nemzet. (Sepsi-Szent-György.) Szerk. Málk József; laptulajd. és kiadó a »Jókai-nyomda-részvtársulat.« XIV. évf. Hetenként négyszer. Ára 10 frt.

Máramarosi Lapok. (M.-Sziget.) Szerk. Szépfaludy Örlósy Ferenc; kiadja Sichertman Mór. XI. évf. Ára 6 frt.

Gyulafehérvári Hírlap. (Gyula-Fehérvár.) Szerkesztő és laptulajd. Issékucz János; kiadó Papp György. X. évf. Ára 4 frt.

Makói Hírlap. (Makó.) Szerk. fel. a kiadó-tulajdonos Neumann József. X. évf. Hetenként kétszer. Ára 4 frt.

Jász-Nagykun-Szolnok megyei Lapok. (Solnok.) Szerk. Zrumetzky Béla; kiadja Vezéry Ödön. VII. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Tolnavármegye. (Szegzárd.) Szerk.-tulajd. dr. Leopold Kornél; segédszerk. Székely Ferenc. VI. évf. Ára 6 frt.

Heti Szemle. (Szatmár.) Szerkesztő Báthory Endre; kiadó a »Pázmánysajtó.« V. évf. Ára 3 frt.

Ujvidéki Hírlap. (Ujvidék.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Nemes Sándor. V. évf. Ára 6 frt.

Határőr. (Pancsova.) Szerk. Feymann Gyula; kiadó-tulajd. Wittigschlager Károly. V. évf. Ára 5 frt.

Szabadság. (Miskolc.) Szerk. és laptulajdonos dr. Kontz Miklós; kiadó Ruttkay Menyhért. V. évf. Hetenként kétszer. Ára 5 frt.

Nyitramegyei Szemle. (Nyitra.) Szerk. és laptulajd. dr. Tóth János. IV. évf. Ára 5 frt.

Délvidéki Ellenőr. (Temesvár.) Szerk. Steiner Ferenc; kiadja az »Unio« könyvnyomda és kiadó-intézet. Hetenként háromszor. IV. évf. Ára 6 frt.

Egri Híradó. (Eger.) Főszerk. és kiadó Luga László; felelős szerk. dr. Csutorás László; kiadó-tulajd. az érseki lyceumi nyomda. IV. évf. Hetenként 2-szer. Ára 5 frt.

Mezőtúri Híradó (Mező-Túr.) Szerk.

és kiadó-tulajd. dr. Bentsik László. IV. évf. Ára 4 frt. (Mult évben nem politikai lap volt.)

Pécsi Közlöny. (Pécs.) Szerk. Lincab Adolf; laptulajd. Rézbányay János; kiadó Madarász Béla. IV. évf. Hetenként háromszor. Ára 6 frt.

Szabadka és Vidéke. (Szabadka.) Szerk. Czeisz Máté; laptulajdonosok az alapítók. IV. évf. Ára 3 frt.

Veszprémi Hirlap. (Veszprém.) Szerk. Csolnok Viktor; kiadó-tulajd. az »Egyházmegyei könyvnyomda.« IV. évf. Ára 6 frt.

Zombori Hirlap. (Zombor.) Szerk. dr. Pataj Sándor; kiadó-tulajd. Oblát Károly. IV. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Dunántúli Hirlap. (Győr.) Szerk. Csippék Ferencz; kiadó a Győregyh.-megyei könyvnyomda. III. évf. Hetenként 2-szer. Ára 8 frt.

Órálló. (Debreczen.) Szerk. és kiadótul. dr. Bartha Béla; szerk.-társ S. Szabó J. III. évf. Hetenként 2-szer. Ára 6 frt.

Fejérmegyei Napló. (Székesfejérvár.) Szerk. Barabás Albert; kiadó-tulajd. Miller József. III. évf. Hetenként 2-szer. Ára 5 frt.

Brassói Lapok. (Brassó.) Szerk. dr. Vajna Gábor; kiadótulajdonos a »Brassói magyarság intéző bizottság.« II. évf. Hetenként 3-szor. Ára 7 frt.

Egri Ujság. (Eger.) Szerk. dr. Schvarc (Setét) Sándor; segédszerk. Kolačovszky Sándor; kiadja Löw Sámuel. III. évf. Hetenként 2-szer. Ára 6 frt.

Soproni Ujság. (Sopron.) Szerk. Koór József; kiadó-tulajd. Romwalter Alfréd. II. évf. Ára 8 frt.

Szombathelyi Ujság. (Szombathely.) Szerk. Gruber János; laptulajd. az egyházmegyei könyvny. II. évf. Ára 5 frt.

Esztergom. (Esztergom.) Szerk. és kiadó-tulajd. Keményfy Kálmán Dániel. I. évf. Ára 5 frt.

Nógrád-Honti Ellenzék. Szerk. id. Farkas Ferencz; laptulajd. a nógrádmegyei egyesült ellenzék. I. évf. Ára 1 frt.
Összesen 59.

III. VEGYES TARTALMU KÉPES HETILAPOK.

BUDAPESTEN.

Vasárnapi Ujság. Szerk. Nagy Miklós; kiadó-tulajdonos a Franklin-társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

XLIII. évf. Ára 8 frt; a »Politikai Ujdonságok«-kal együtt 12 frt.

Képes Családi Lapok. Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Murányi Ármin; szerk. Tolnai Lajos; XVIII. évf. Ára a »Hölgyek Lapja« havi mellékklappal 6 frt.

Ország-Világ. Szerk. dr. Várady Antal; kiadója az Országos Irodalmi részvény-társaság. XVII. évf. Ára 8 frt.

Jókai Magyar Nők Lapja. Szerk. Beksics Gusztávné és Keleti Ö. Lajos; kiadó-tulajd. Petöfi könyvnyomda vállalat. XV. évf. Ára 6 frt.

Magyar Génius. Szerk. Hevesi József és Papp Dániel. V. évf. Ára 8 frt.

Magyar Világ. Képes családi lap. Szerk. és kiadó-tulajd. Székely Aladár. III. évf. Ára 6 frt.

Uj idők. Szerk. Herczeg Ferencz; kiadja Singer és Wolfner. II. évf. Ára 8 frt.

Uj Kor. Szerk. Kont I. II. évf. Havonként 2-szer. Ára 10 frt.

Összesen 8.

IV. EGYHÁZI ÉS ISKOLAI LAPOK.

BUDAPESTEN.

Religio. Vallás. Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Breznay Béla. LV. évf. Hetenként kétszer. Ára 10 frt.

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap. Szerk. és laptulajd. Szóts Farkas; kiadja Hornyánszky Viktor. XXXIX. évf. Ára 9 frt.

Népnevelők Lapja. Szerk. Koncsek Lajos; kiadó »Minerva« nyomda; laptulajd. a »Népnevelők budapesti egyesülete.« XXXI. évf. Ára 4 frt.

Néptanítók Lapja. Kiadja a vallás-és közoktatásügyi m. kir. miniszterium. Szerk. Ujvári Béla és dr. Gööz József. XXIX. évf. Ára 4 frt.

Országos Középiszkolai Tanáregyesületi Közlöny. Szerk. Alexander Bernát. XXIX. évf. A tagok tagsági díj (4 frt) fejében kapják.

Kisdiednevelés. Szerk. Peres Sándor; kiadja a »Kisdiednevelők orsz. egyesülete.« XXV. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Kis Lap. Szerk. Forgó bácsi (dr. Ágai Adolf); kiadó-tulajd. az Athenaeum. XXV. évf. Ára 4 frt.

Hasznos Mulattató. Szerk. és kiadja Dolinay Gyula. XXIV. évf. Ára 6 frt.

Lányok Lapja. Szerk. és kiadó-tulajd. Dolinay Gyula. XXII. évf. Ára 6 frt.

Téli Ujság. Vallásos irányú olvasmányok a magyar nép számára. Szerk. Budai János; kiadja a vallásos iratokat terjesztő egyesület. XVIII. évf. Decz., jan. és febr. hónapokban minden szerdán. Egyes szám ára 2 kr.

Népnevelő. Kath. nevelés-oktatásügyi közlöny. Szerk. Ember Károly; kiadja a Szent-István-társ. XV. (Uj F. II.) évf. Ára 4 ft.

Egyetemi Lapok. Szerk. Komlóssy Arthur, Baross János és Haendel Vilmos; kiadó-tulajdonos az egyetemi kör. IX. évf. Ára 5 ft.

Katholikus Egyházi Közlöny. Szerk. és tulajd. Cenner Lajos. VIII. évf. Ára 5 ft.

Az én Ujságom. Szerk. Pósa Lajos; kiadó Singer és Wolfner. VII. évf. Ára 4 ft.

Kis Világ. Szerk. Kürthy Emil; kiadó-tulajd. a »Magyar Hírlap« kiadó r.-társ. VI. évf. Ára 3 ft.

Kis Tükör. Képes családi hetilap. Főszerk. Szóts Farkas; fel. szerk. Kecskeméthy István; kiadó Hornyánszky Viktor. IV. évf. Ára 2 ft.

Nemzeti Iskola. Szerk. és tulajd. Benedek Elek. III. évf. Ára 4 ft.

Tanulók Lapja. Szerk. és tulajd. dr. Rupp Kornél; kiadja a Kosmos műintézet. III. évf. Ára 4 ft.

Katholikus Autonomia. Szerk. Tasnádszántói Becsky László. III. évf. Ára 6 ft.

Magyar Lányok. Szerk. Tutsek Anna; kiadja Singer és Wolfner. III. évf. Ára 6 ft.

Az Igazság Barátja. A magyar Baptisták közlönye. Szerk. és kiadó Meyer H. II. évf. Havonk. kétszer. Ára 1 ft 60 kr.

Katholikus Tanügy. Szerk. és lap-tulajd. dr. Komlóssy Ferencz. II. évf. Havonként 2-szer. Ára 2 ft.

Zsidó Híradó. Orthodox zsidó felekezeti és társadalmi hetilap. Laptul. és szerk. Viador. II. évf. Ára 6 ft.

Evangélikus Családilap. Szerkesztő Bereczky Sándor. I. évf. Havonként kétszer. Ára 1 ft.

VIDÉKEN.

Néptanoda. (Pécs.) Szerk. és kiadó-tulajd. Schneider István. XXIX. évf., jul. és aug. hónapokban szünetel. Ára 4 ft.

Egri Egyházmegyei Közlöny. (Eger.) Szerk. dr. Böhm János. XXVIII. évf. Minden hó 1-én és 16-án. Ára 2 ft.

Népiskolai Tanügy. (Eger.) Szerk. Kelemen Lajos. XXVI. évf. Ára 5 ft.

Protestáns Közlöny. (Kolozsvár.) Szerk. és kiadó Szász Gerő. XXVI. évf. Ára 6 ft.

Család és Iskola. (Kolozsvár.) Szerk. Fazakas József; kiadja a kolozsmegyei tanítótöbbség. XXII. évf. Jul. és aug. hónapokat kivéve, havonként kétszer. Ára 3 ft.

Közművelődés. (Gyula - Fehérvár.) Szerk. Pál Antal; kiadja az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. XIX. évf. Ára 4 ft.

Debreczeni Protestáns Lap. (Debreczen.) Szerk. és laptulajd. Csiky Lajos. XVI. évf. Ára 5 ft.

Iskolai Szemle. (Csurgó.) Szerk. és kiadó-tulajd. Adorján Miklós. XVI. évf. Jul. és aug. hónapokat kivéve, minden hó 10-én és 25-én. Ára 3 ft.

Sárospataki Lapok. (Sárospatak.) A sárospataki irodalmi kör közlönye. Szerk. Radácsi György és Buza János. XV. évf. Ára 5 ft.

Evangélikus Egyház és Iskola. (Orosháza.) Szerk. és kiadó Veress József. XIV. évf. Ára 6 ft.

Szabad Egyház. (Lugos.) Szerk. Rác Károly; kiadja Traunfeller Károly. XII. évf. Minden hó 1-én és 16-án. Ára 2 ft 50 kr.

Órangyal. (Győr.) Szerk. Kárpáti Endre; kiadó Gladich Pál. XI. évf. Havonként kétszer. Ára 80 kr.

Kelet. (Ungvár.) Magyarországi görög katolikusok érdekeit képviselő hetilap. Szerk. és laptulajdonos Neviczky Konstantin; segédszerk. Jovanovic János; kiadja a »Kelet« könyvnyomdája. IX. évf. Ára 4 ft.

Téli Esték. (Szatmár.) A keresztény családok lapja. Szerk. Bodnár Gáspár; kiadó Molnár János. IX. évf. November—február hónapokban. Ára 1 ft.

Dunántúli Protestáns Lap. (Pápa.) Szerk. és tulajd. Németh István. VII. évf. Ára 4 forint.

Tanítók Lapja. (H. - Bösörzömeny.) Szerk. és tulajd. Dobó Sándor. VII. évf. Ára 4 ft.

Reformátusok Lapja. (Mátészalka.) Szerk. Biky Károly és F. Varga Lajos; kiadja a »Szatmári irodalmi Kör«. IV. évf. Ára 4 ft.

Tanügy. (N.-Várad.) Szerk. Vaday József. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 3 ft.

Összesen 42.

V. SZÉPIRODALMI ÉS VEGYES TARTALMU LAPOK.

BUDAPESTEN.

Magyar Bazar mint a nők munkaköre. Szerkeszti Wohl Janka; kiadja az Athenaeum. XXXI. évf. Minden hó 1-jén, 8-án, 16-án és 24-én. Ára 6 frt.

Budapesti Bazar. Szerk. és kiadó-tulajd. Király János. XXIV. évf. Havonként kétszer. Ára 10 frt.

Egyenlőség. Társadalmi hetilap. Szerk. Szabolcsi Miksa. XV. évf. Ára 8 frt.

Magyar Figaro. (Pikáns Lapok.) Szerk. Satanello (Márkus József); kiadó-tulajdonos Kunosi Vilmos és Frigyes. XIII. évf. Ára 8 frt.

Divat-Salon. Szerk. Szabóné-Nogall Janka; kiadó-tulajd. Mezei Antal. IX. évf. Ára 6 frt.

Magyar Szemle. Főszerk. és kiadó-tulajd. Kaczvinszky Lajos; szerk. Kaposi József. IX. évf. Ára 6 frt.

A Hét. Szerk. és kiadó-tulajd. Kiss József. VII. évf. Ára 10 frt.

Buda és Vidéke. Szerk. és kiadó-tul. Mindszenti Erdélyi Gyula; a kiadásért fel. dévai Szöllősy I. IV. évf. Ára 6 frt.

Független Néplap. Szerk. Keresztessy Vendel; kiadó-tulajd. Medvei Rezső. IV. évf. Ára 2 frt.

Hétfői Híradó. Szerk. Helényi Tivadar és Mayer Géza. III. évf. Ára 4 frt.

Párisi Divat. Szerk. Győry Ilona; kiadják a Légrády-testvérek. II. évfolyam. Ára 18 frt.

Világ Napló. Szerk. Rexa Dezső; kiadó: Pátria könyvny. II. évf. Ára 6 frt.

Jelenkor. Szerk. és kiadja Palágyi Menyhért. I. évf. Ára 8 frt.

KÜLFÖLDÖN.

Amerikai Nemzetőr. (New-York.) Szerkesztő és kiadó-tulajd. özv. Erdélyi Sz. Gusztávné. XIII. évf. Ára 5 frt.

Szabadság. (Cleweland.) Szerkesztő és kiadó Kohányi Tihamér. VI. évf. Ára 5 frt.

Bécsi Közlöny. (Bécs.) Szerk.-tulajd. Darvas Aladár. VI. évf. Havonként kétszer. Ára 10 frt.

Szövetségi Közlöny. (New-York.) Kiadja a »Szövetségi Közlöny« bizottsága; tulajdonos a »Magyar Nemzeti Szövetség.« III. évf. Ára 5 frt.

Amerikai Népszava. (Cleweland és New-York.) Munkás közlöny. Szerk. Szombati sat.; kiadja a magyar munkások

nyomdája és lapkiadó szövetkezete. II. évf. Havonként kétszer. Ára 1 frt 50 kr.

Magyar Híradó. (New-York.) Szerk. Singer Mihály. II. évf. Ára 5 frt.

Osszesen 19.

VI. HUMORISZTIKUS LAPOK.

BUDAPESTEN.

Üstökös. Szerk. Szabó Endre; kiadó-tul. a »Kosmos«. XXXIX. évf. Ára 8 frt.

Borsszem Jankó. Szerk. Csicseri Bors (dr. Ágai Adolf); kiadó-tulajd. az Athenaeum. XXIX. évf. Ára 8 frt.

Bolond Istók. Szerk. és tulajd. Don Pedró (Bartók Lajos.) XIX. évf. Ára 8 frt.

Urambátyám. Szerk. és lap-tulajd. Baróti Lajos. XI. évf. Ára 8 frt.

Mátyás Diák. Szerk. Murai Károly; kiadják Wodianer F. és fiai. IX. évf. Ára 6 f.

Herkó Páter. Szerk. és tulajdonos Markos Gyula. IV. évf. Ára 4 frt.

Sipulusz Lapja Kakas Márton. Szerk. Sipulusz (Rákosi Viktor); kiadó-tulajdonos Rákosi Jenő Budapesti Hírlap ujságvállalata. III. évf. Ára 4 frt.

Pikáns Lapok. Szerk. Rossa Zoltán (Tourbillon.) I. évf. Ára 8 frt.

VIDÉKEN.

Virgács. (Kolozsvár.) Szerk. Vessző Tamás. I. évf. Havonk. 2-szer. Ára 2 frt.

Osszesen 9.

VII. SZAKLAPOK.

BUDAPESTEN.

Gazdasági Lapok. Szerk. Ordódy Vilmos és Igali Szvetozár; lap-tulajdonos Ordódy Lajos. XLVIII. évf. Ára 8 frt.

Orvosi Hetilap. Szerk. és kiadó-tulajd. Hőgyes Endre. XL. évf. Ára 10 frt.

Vadász- és Verseny-Lap. Főszerk. és kiadó-tulajd. Sárkány János Ferencz; fel. szerk. Ferdinandy Béla. XL. évf. Ára 12 frt.

Gyógyászat. Szerk. és kiadó Schächter Miksa tr., lap-tulajdonos Kovács József tr.; főmunkatárs Szénásy Nándor tr. XXXVI. évf. Ára 10 frt.

Gyógyászati Hetilap. Szerk. és kiadja K. Karlovsky Geyza. XXXIV. évf. Ára 10 frt.

Jógtudományi Közlöny. Főszerk. dr. Dárday Sándor, fel. szerk. dr. Fayer László, kiadó-tulajd. a Franklin-Társulat

XXXI. évf. »Curiai Határozatok« mellék-
lappal. Ára 12 frt.

Posta-Közlöny. Szerk. Jancsó Dezső;
kiadó-tulajd. Böszörményi Ilona. XXX.
évf. Havonként háromszor. Ára 5 frt.

**A Magyar Királyi Posta és Tá-
virda Rendeletek-Tára.** Kiadja a keres-
kedelemügyi miniszterium. XXX. évf.
A postai és távirdai hivataloknak ingyen
küldetik.

Typographia. Szerk. és kiadó Lipp
Károly. XXVIII. évf. Ára 3 frt. (»Guten-
berg« német melléklettel.)

Vasuti és közlekedési Közlöny.
Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Heltai Ferencz.
XXVII. évf. Hetenként 3-szor. Ára 12 frt.

Hivatalos Rendőri Közlöny. Kiadja
a m. kir. belügyminiszterium. XXVI. évf.
Valamennyi törvényhatóságokhoz ingyen
küldetik. Naponként. Ára 3 frt.

Sorsolási Tudósító. Szerk. és kiadja
Aradi Rezső. XXVI. évf. Minden húzás
után magyar és német szöveggel. Ára 1 frt.
Ugyanezen szöveggel:

Fortuna.

Uj Magyar Mercur.

Kis Mercur.

Hiteles Sorsolási Értesítő.

Ellenőr.

**A budapesti árú- és értéktőzsde
árjegyzései.** Kiadja a miniszteri tőzsde-
biztos. XXIII. évf. Minden tőzsdenapon.
Ára 10 frt; postán 14 frt.

Statisztikai Heti Kimutatás. Szerk.
Kőrösi József; kiadja a fővárosi stat.
hivatal. XXIV. évf. Ára 3 frt.

Falusi gazda. Szerk. Herényi Gothard
Sándor. XXIII. évf. Havonként kétszer.
Ára 1 frt.

Borászati Lapok. Szerk. kiadó Baross
Károly. XXII. évf. Ára 5 frt.

Pénzügyi Közlöny. Kiadja a m. kir.
pénzügyminiszterium. XXIII. évf. Havon-
ként többször. Ára 2 frt.

Rendeleti Közlöny. A magyar kirá-
lyi honvédség számára. XXII. évf. Megje-
len havonként 2—3 szám.

Mercur. Hiteles sorsolási tudósító.
Szerk. Müller Ágoston XXII. évf. Minden
húzás után magyar és német szöveggel.
Ára 2 frt. Ugyanezen szöveggel:

Magyar Mercur.

Budapesti Mercur.

Fővárosi Mercur.

Magyar Fővárosi Mercur.

Pesti Mercur.

Sorsolási Mercur.

Tőzsdei Mercur.

Uj Mercur.

Pénzügyi Mercur.

Központi Értesítő. Kiadja a keres-
kedelmi m. k. ministerium. XXI. évf.
Hetenként kétszer, évenként mintegy 250
iv. Ára helyben 8 frt; vidéken 10 frt.

Építő Ipar. Szerk. Ney Béla; kiadó
a »Patria« irod. vállalat és nyomdai
részvény-társaság. XX. évf. Ára 8 frt.

Népszava. A magyarországi általános
munkáspárt központi közlönye. Szerk. és
kiadó-tulajd. Faragó K. XX. évf. Ára 2
frt 40 kr.

Gazdasági Mérnök. Szerk. és kiadó-
tulajd. Gonda Béla. XX. évf. Ára 12 frt.

Corvina. A magyar könyvkereskedők
egyletének közlönye. Szerk. Petrik Géza.
Tulajd. a magyar könyvkereskedők egy-
lete. XIX. évf. Minden hó 10., 20. és
30-án. Ára 5 frt. Az egylet tagjai ingyen
kapják.

Közegészségügyi Kalauz. Szerk.-
tulajd. dr. Lőrinczy Ferencz. XVIII. évf.
Ára 10 frt.

Községi Közlöny. Szerk. dr. Lipcsey
Ádám; laptulajd. és kiadó az orsz. közp.
jegyzői egylet. XVII. évf. Ára 6 frt.

Magyar Tisztviselő. Szerk. és kiadó-
tulajdonos Csikvári Jákó. XVII. évf. Havon-
ként háromszor. Ára 5 frt.

Vadász-Lap. Szerk. Egerváry Gyula;
kiadó-tulajd. Sárkány János Ferencz és
Egerváry Gyula. Minden hó 5., 15. és
25-én. XVII. évf. Ára 6 frt.

Vállalkozók Lapja. Szerk. és kiadó-
tulajd. Lakatos Lajos; társ-szerk. Bendik
Géza. XVII. évf. Ára 8 frt.

Büntető Jog Tára. Szerk. és kiadja
Németh Péter. XVII. évf. Ára 8 frt.

Budapesti Lloyd. Hiteles sorsolási
tudósító. Szerk. Engel Zsigmond. XVII.
évf. Havonként 3—4-szer. Ára 1 frt 50 kr.

Magyar Kereskedők Lapja. Szerk.
Kormos Alfréd. XVI. évf. Ára 8 frt.

Magyar Pénzügy. Szerk. Kormos
Alfréd. XVI. évf. Ára a »Kereskedelmi
Közlemények«-kel és »Hiteles Sorsolási
Értesítő«-vel 10 frt.

Országos Törvénytár. Kiadja a m.
kir. belügyminiszterium. XV. évf. Éven-
ként 20—24 szám. Ára 4 frt.

**A M. Mérnök- és Építész-Egylet
Heti Értesítője.** Szerk. Mihályfi József;
kiadja a Magyar Mérnök- és Építész-
Egylet. XV. évf. Az egyesület tagjainak
minden utánfizetés nélkül küldetik.

A Jog. Szerk. és kiadják dr. Réyai Lajos és dr. Stiller Mór. XV. évf. Ára 6 forint.

Unio. Hiteles sorsolási hírlap. Kiadja Beifeld József. XV. évf. Megjelen minden húzás után. Ára 1 frt.

Magyar Közigazgatás. Szerkesztő és kiadótulajd. Boncza Miklós. XIV. évf. Ára 8 frt.

Értesítés a budapesti hitelezői véd-egylet tagjaihoz. XIV. évf. Havonként kétszer. Az egylet tagjainak ingyen küldetik.

Színészek Lapja. Szerk. Bényei István; kiadja a magyar színész-egyesület központi igazgató tanácsa. XIV. évf. Minden 10 naphan. Ára 6 frt.

Magyar Nemzetgazda. Szerkesztő és kiadó-tulajdonos Mende Bódog. XIII. évf. Ára 10 frt.

Herkules. Testgyakorlási közlöny. Szerk. Porzsolt Jenő és Porzsolt Kálmán. XIII. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 4 frt.

Magyar Dohány-Ujság. Szerk. és kiadó-tulajd. Daróczy Vilmos. XIII. évf. Megjelenik minden hó 1-én és 16-án. Ára 6 frt.

Pannonia. A fővárosi váltóüzlet-társaság. Adler és társa, sorsolási tudósítója. Szerk. Adler Gyula. XIII. évf. Havonként 2—3-szor. Ára 2 frt.

Ügyvédek Lapja. Szerk. dr. Wolf Vilmos és dr. Löwy Gábor. XIII. évf. Ára 6 frt.

A Főváros. Szerk. - kiadó-tulajdonos Hamvai Gyula és Pichler N. István. XII. évf. Havonként 3-szor. Ára 6 frt.

Gyógyszerészi Közlöny. Szerk. és kiadja K. Karlovsky Géza. XII. évfolyam. Ára 8 frt.

Katonai Lapok. Szerk. Cerri Gyula; kiadó Várnai F. XI. évf. Minden hó 1., 10. és 20-án. Ára 8 frt.

Magyar Királyi Postatakarékpénztári Közlöny. Kiadja a »magyar kir. postatakarékpénztár«. XI. évf.

Orvosi Heti Szemle. Szerk. és kiadó: dr. Flesch Nándor. XI. évf. Ára 8 frt.

Szárnyasaink. Szerk. Parthay Géza. Az országos baromfitenyésztési központ hivatalos közlönye. XI. évf. Havonként kétszer. Ára 2 frt.

Iparügyek. Szerk. dr. Horváth János; laptulajd. Ráth Károly. X. évf. Havonként 2-szer. Ára 6 frt.

Magyar Királyi Államvasutak Hivatalos Lapja. Kiadja a magyar kir.

államvasutak igazgatósága. X. évf. Havonként 4—5 szám. Hivatalból küldetik.

Sorsolási Közlöny. Kiadó-tulajdonos Beimel Lajos. X. évf. Minden húzás után. Ára 1 frt.

Budapesti Lakáshirdető. Szerk. és laptulajd. Weiss Mór. IX. évf. Havonként háromszor magyar és német nyelven. Egyes szám 10 krajczár.

Telegraph. Sorsolási Tudósító. Kiadó és tulajd. Lustig Miksa. IX. évf. Minden húzás után. Ára 1 frt 50 kr.

Nyeremény. Sorsolási tudósító. Kiadó és tulajd. Fuchs H. váltóháza. IX. évf. Minden hó 1. és 15-én magyar és német szöveggel. Ára 2 frt.

Phönix. May, Elfer és Adler bank-és váltóüzlet sorsolási tudósítója. Szerk. Adler S. IX. évf. Havonként. 2—3-szor magyar és német szöveggel. Ára 1 frt 50 kr.

Budapesti Bankegyesület Sorsolási Tudósítója. Szerk. Frommer Izidor. VIII. évf. Ügyfelei részére minden húzás után.

Harmonia. Zene Ujság. Szerk. dr. Hubay Károly. VIII. évf. Evenként 3-szor. Ingyen küldetik. (Több évig szünetelt.)

Kávésipar Szakközlöny. Szerk. Wagner József. VIII. évf. Havonként kétszer magyar és német szöveggel. Ára 6 frt.

Közgazdaság. Szerk. Gömörly Lajos. VIII. évf. Havonként 2-szer. Ára 12 frt.

Technológiai Lapok. Szerk. és kiadja Táborsky Ottó. VIII. évf. Havonként kétszer. Ára 8 frt.

Sorsolási Lap »Hungaria«. Kiadó-tulajdonos ifj. Schön Ármin. VIII. évf. Minden húzás után. Ára 1 frt.

Földmívelési Értesítő. Kiadja a földmívelésügyi m. kir. ministerium. VII. évf. Hivatalból küldetik.

Fővárosi Közlöny. Budapest főváros hivatalos lapja. Szerk. Hajnal István; kiadja Budapest főváros közönsége. VII. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Tűzrendészeti Lapok. Szerk. és laptulajdonos Breuer Szilárd és Markusovszky Béla. VII. évf. Havonként kétszer. Ára 3 frt.

Adók és Illetékek Közlönye. Szerk. és kiadó Roth Albert; VII. évf. Havonként kétszer. Ára 4 frt. Magyar és német szöveggel.

Magyar Fém- és Gépipar. Szerk. Fekete Adolf. VII. évf. Havonként háromszor. Ára 6 frt.

Gyakorló Orvos. Szerk. és kiadó-

tulajd. dr. Roth Adolf. VII. évf. Havonként kétszer. Ingyen küldetik.

Kőfaragó. Szerk.-kiadó Jászai S. VII. évf. Havonként 2-szer. Ára 1 frt 40 kr. (Magyar és német szöveggel.)

Magyar Pénzügyőr. Szerk. Iklódy Győző. VII. évf. Ára 6 frt.

Színészeti Közlöny. Szerk. és kiadó-tulajd. Réthy L. Pál. VII. évf. Havonként 3-szor. Ára 4 frt.

Szövetkezet. Folyóirat a szövetkezetek terjesztésére. Szerk. VII. évf. Havonként 2-szer. Ára 2 frt.

Vizügyi és Hajózási Közlöny. Szerk. és kiadó-tulajd. Krisztinkovich Antal. VI. évf. Ára 8 frt.

Czibalmozók Folyóirata. Szerk. Késmárky Árpád. VI. évf. Havonként kétszer. Ára 4 frt 80 kr.

A Czipész. Szerk. Farkas István; kiadó-tulajd. a »Czipész« alapítói. VI. évf. Havonként kétszer. Ára 1 frt 40 kr.

Gyümölcskertész. Szerk. Molnár István; kiadja a földmivelésügyi magyar kir. minisztérium. VI. évf. Havonként kétszer. Ára 1 frt.

Kereskedelmi Takaré- és Hitel-szövetkezet Sorsolási Tudósítója. Szerk. Aradi Rezső. VI. évf. Minden huzás után. (Magyar és német szöveggel.) Ára 1 frt.

Köztelek. Főszerk. és a kiadásért felelős Forster Géza; szerk. Szilassy Zoltán. Az orsz. magyar gazdasági egyesület tulajdona. VI. évf. Hetenként kétszer. Ára 10 frt.

Magyar Királyi Adóhivatalok Lapja. Szerk. Dr. Exner Kornél; főmunkatárs Róka József. VI. évf. Havonként kétszer. Ára 4 frt.

Találmányok Lapja. Szerk. és kiadja Bergl Sándor. VI. évf. Havonként kétszer. Ára 8 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Magyar Utazó Kereskedő. Szerk. dr. Gutmann Adolf; kiadja a magyarországi utazók egyesülete. VI. évf. Havonként kétszer. Ára 4 frt.

A Mi Zászlónk. A magyar demokrata munkáspárt közlönye. Szerk. Szikora Zoltán; kiadó Engel Tóbiás. VI. évf. Ára 1 frt 80 kr.

Vasut. Szerk.-tulajd. Csete Lajos; kiadja Hannig Gyula. VI. évf. Havonként 2-szer. Ára 3 frt.

Bíróági Közlöny. Szerk. és kiadó-tulajd. Sinai (Siria) Gusztáv. V. évf. Havonként kétszer. Ára 5 frt.

Asztalosok Szaklapja. Szerk. Sárossy Béla; kiadó-tulajd. az »országos 11-es szervező bizottság«. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 1 frt 40 kr.

Budapesti Szállodások, Vendéglősök, Korcsmárosok ipartársulatának Közlönye. Szerk. a társ. titkár. V. évf. Társulati tagok ingyen kapják.

Értékpapír Szemle. Szerk. Kormos Gyula. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 1 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Italmérés. Adóügyi szaklap. Szerk. Hoffmann Mihály Miksa; kiadó-tulajd. dr. Hoffmann A. V. évf. Ára 6 frt.

Igazságügyi Közlöny. Kiadja a m. kir. igazságügyminisztérium. V. évf. Ára 2 forint.

Klinikai Diagnostika. Szerk. Tauszky Ferencz. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 6 forint.

Magyar Czipész-Ujság. Szerk. Szenes Izidor. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Magyar Czukoripar. Szerk. és kiadó dr. Telbisz János. V. évf. Havonként 3-szor. Ára 6 f. (Magyar s német szöveggel.)

Magyar Gépipar. Szerk. Becszy Antal. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 6 frt.

Nemzetközi Művészeti Szemle. Főszerk. Valentin Lajos; fel. szerk. Miskolci Henrik. V. évf. Havonta 2-szer. Ára 4 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Sorsjegy Ellenőr. Szerk. Aradi Rezső. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 1 frt.

Szerencse Híradó. Szerk. Aradi Rezső. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 1 frt 20 kr. (Magyar és német szöveggel.)

Társulati Értesítő. Szerk. dr. Gyürky Ödön; kiadja a Szent-István-Társulat. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 2 frt.

Fodrászok és Borbélyok Szak-közlönye. Szerk. Breitfeld Alajos. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Független Néplap. Szerk. Keresztessy Vendel; kiadó-tulajd. Medvei Rezső. IV. évf. Ára 1 frt 50 kr.

Hermes. Sorsolási értesítő. Szerk. és tulajd. Fleissig Sándor. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Hivatalos Közlöny. Kiadja a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 2 frt 50 kr.

Magyar Sport. Szerk. Salamon József; kiadó-tulajd. Fogl József Lajos. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Zene- és Színművészeti Lapok. Szerk. dr. Váli Béla. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Egészségügyi Értesítő. Szerk. dr. Heltai Manó; kiadja a m. kir. belügy-miniszterium. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 2 frt.

Fő- és Székvárosi Hirlap. Szerk. és kiadó-tulajd. Békei Soma. IV. évfoly. Havonként 2-szer. Ára 6 frt.

Kincsem. A lótenyésztés és lóversenyügy Közlönye. Főszerk. báró Podmaniczky Elemér; fel. szerk. és kiadó Pálmai Henrik. IV. évf. Ára 10 frt.

Magyar Malom és Gazdasági Értesítő. Szerk. Gondos Jenő; kiadó-tulajd. Weiss Lajos. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 6 frt.

Mészárosok és Hentesek Lapja. Lapvezető: Komáromi Sándor; szerk. Schatz Ármán. IV. évf. Ára 6 frt.

Millenium. Az ezredéves ünnepély és ezredéves kiállítás közlönye; szerk. és kiadó-tulajd. dr. Szerényi Simon. IV. évf. Havonként 3-szor. Ára 8 frt.

Vas- és Fémmunkások Szaklapja. Szerk. Schimek Károly; laptulajd. »A magyarországi vas- és fémmunkások intéző bizottsága.« IV. évf. Havonként kétszer. Ára 1 frt 20 kr.

Fürdői Lapok. Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Bosányi Béla. III. évf. Havonként kétszer. Ára 2 frt 50 kr.

Gyógyszerési Értesítő. Szerk. és tulajd. Lukács István. III. évf. Havonként 2-szer. Díjtalanul küldetik.

Magyar Közlöny. Szerk. Virág Gyula és Virág Bertalan. III. évf. Havonként háromszor. Ára 8 frt.

Néplap. Gazdasági heti közlöny. Szerk. István gazda. III. évf. Ára 2 frt.

Sport-Világ. Szerk. Füzesséry Árpád. III. évf. Ára 4 frt.

Állategészségügyi Értesítő. Kiadja a kereskedelmi m. kir. miniszterium. III. évf. Hivatalból küldetik.

Bőripar. Szerk. és kiadó Meller Jerome. III. évf. Hetenként 3-szor. Ára 6 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Divat-Ujság. Szerk. Csepreghy Ferenczné; kiadó-tulajd. Rákosi Jenő. III. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

A »Hermes« magyar általános váltóüzlet részvénytársaság pénzügyi közlönye és sorsolási Értesítője. Szerk. Guttmann Lajos. III. évf. Ára 2 frt.

Hunnia. A »Hunnia Magyar Bicycle Club« hivatalos közlönye. Szerk. dr. Kelenyi Imre. III. évf. Havonként kétszer. Tagoknak ingyen küldetik.

Irodalmi Fecske. Singer és Wolfner kiadó-czég irodalmi Értesítője. Havonként egyszer-kétszer. Ingyen küldetik.

Könyvkereskedők Lapja. Szerk. és kiadja Wiesner Jakab; főmunkatárs Weinberger Gyula. III. évf. Ára 5 frt.

Könyvkötők Lapja. Kiadó Kraml Nándor. III. évf. Havonként 2-szer. Ára 2 frt 40 kr.

Magyar Bőripar. Főszerk. és kiadó-tulajd. Leitersdorfer Lipót; szerk. Wiesel Károly. III. évf. Havonként 3-szor. Ára 6 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Magyar Fakereskedő. Főszerk. és kiadó Székely Ignác; szerk. Ladányi Emil. III. évf. Havonk. 2-szer. Ára 4 frt.

Magyar Gazdák Lapja. Főszerk. Herényi Gothárd Sándor; fel. szerk. Szabó Ferencz. III. évf. Ára 8 frt.

Magyar Közlekedés. Szerk. Hunyady Ferencz; kiadja a lap kiadó-vállalata. III. évf. Ára 6 frt.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezetek Üzleti Értesítője. Szerk. fel. Vidats Elem. III. évf. A tagok ingyen kapják.

Molnárok Lapja. Az »Országos Molnár-Egyesület Hivatalos Közlönye.« Szerk. Jutassy Ödön. III. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Pénzügyi Hirlap. Szerk. Lendvai Sándor; kiadó-tulajd. a »Pénzügyi Hirlap« részvénytársaság. III. évf. Havonként kétszer. Ára 1 frt.

Rendőri Lapok. Főszerk. és kiadó-tulajd. Mihályfalvy J.; fel. szerk. Csepreghy Lajos. III. évf. Ára 10 frt.

Sebészet. Szerk. és kiadó dr. Kertész József. III. évf. Ára 10 frt.

Szólószeti Lapok. Szerk. Ordódy Lajos, Igali Svetozár és Ordódy Vilmos. III. évf. Ára 4 frt.

Tarifa Ujság. Szerk. és kiadó-tulajd. Osinger János. III. évf. Ára 10 frt.

Művészeti Szemle. Szerk. Kéry Gyula és Merkle Andor; kiadja Dunkl Norbert. III. évf. Két hetenként. Ára . . . (Mult évben Zeneirodalmi Szemle címmel havi folyóirat volt.)

Évszak. Divat- és kézimunka folyóirat. Szerk. Fayné Hentaller Mária; kiadó Grill Károly. II. évf. Havonként 2-szer. Ára 6 frt.

Gyorsírázati Hirlap. Szerk. és kiadja Rosenthal Mór. II. évf. Havonként kétszer. Ára 2 frt 50 kr.

Háztartás. Szerk. Kürthy Emilné; ki-

adó-tulajd. a Magyar nyomda. II. évf. Havonként 3-szor. Ára 6 frt.

Magántisztviselők Lapja. Főszerk. Kreutzer Lipót és Bálint Dezső. II. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Magyar Bortermelők Lapja. Szerk. Rombay Dezső. II. évf. Ára 4 frt.

Magyarország az Ezredik Évben. Szerk. Beksics Gusztávné, br. Jósika Kálmán, Csillag Máté; kiadó-tulajd. Reiner Adolf. II. évf. Havonként 2-szer. Ára 20 frt.

Ügyvédek Közlönye. Szerkeszti dr. Ödöni Miksa. II. évf. Ára 6 frt.

A Kert. Szerk. és tulajd. Mauthner Ödön; fel. szerk. Igali Szvetozár. II. évf. Havonként kétszer. Ára 4 frt.

Kőműves. Szerk. Bokányi Dezső; kiadó-tulajd. A kőművesek 5-ös lapbizottsága. II. évf. Havonként kétszer. Ára 1 frt 60 kr. (Magyar és német nyelven.)

Magyar Főváros. Szerk. Gelei József. II. évf. Ára 8 frt.

Milleniumi Lapok. Szerk. Gelléri Miksa. II. évf. Havonként háromszor. Ára 6 frt.

Új Népszava. A magyarországi szociáldemokrata párt közlönye. Szerkeszti Bekányi Dezső. II. évf. Ára 2 frt 40 kr.

Vállalkozók Közlönye. Szerk. Komor Marcell. II. évf. Havonként háromszor. Ára 6 frt.

Báli és Hangverseny Közlöny. Szerk. Seichter Richard; laptulajd. Don Miguel. I. évf. Hetenként háromszor. Ára 1 frt 50 kr.

Magyar Sportlap. Szerk. Horváth H. Gyula; laptulajd. Horváth Gyula. II. évf. Ára 3 frt.

Milleniumi Kiállítási Értesítő. Szerk. és kiadó-tulajd. Török István. I. évfolyam. Ára 5 frt.

Orvosi Szakközlöny. Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Aschner Arthur. I. évf. Havonként kétszer. Ára 8 frt.

Szóló és Borgazdasági Lapok. Főszerk. Engelbrecht Károly; fel. szerk. és kiadó báró Radossevich Tódor. I. évf. Ára 5 frt.

Forgalmi Közlöny. Szerk. Szendrényi Simon; kiadó-tulajd. Szendrényi S. és Vrsányi Lajos. I. évf. Ára 6 frt.

VIDÉKEN.

Bányászati és Kohászati Lapok. A m. kir. bányászati Akadémia közlönye. (Selmecz.) Szerk. Litschauer Lajos. XXIX. évf. Minden hónap 1. és 15-én. Ára 8 frt.

A Nyitravölgyi Gazdasági Egylet Közlönye. (Nyitra.) Szerk. báró Friesenhof Gergely. XXI. évf. Havonként kétszer. Ára 3 frt.

Értesítő a kolozsvári orvos-termesztudomány-társulat gyűléseiről. (Kolozsvár.) XX. évf. Havonként 2-3 szám.

Szőlőszeti és Borászati Lap. (Kassa.) Szerk. és laptul. Maurer János és Steiger Ferencz. XVII. évf. Ára 4 frt.

A Zalamegyei Gazdasági Egyesület Értesítője. (Zala-Egerszeg.) XVII. évf. Havonként. Az egyesület tagjai ingyen kapják.

Időjárás Naptár Magyarország számára. (Ó-Széplak.) Kiadja a nyitravölgyi gazdasági egylet agrármeteorológiai obszervatoriuma. XIV. évf. Havonként két szám. Ára 2 frt.

Közérdek. (Debreczen.) A magyarországi pinczerek szakközlönye. Szerk. és kiadó-tulajd. Than Gyula. VIII. évf. Havonként kétszer. Ára 5 frt

Jogi Értesítő. (Nagyvárad.) Szerk. Waldmann Márk; kiadó-tulajd. Rosenbaum Vilmos. VI. évf. Ára 5 frt.

Kassai Jogi Közlöny. (Kassa.) Szerk. dr. Glück Lipót; kiadja Bernovics Gusztáv. VI. évf. Ára 5 frt.

Szegedi Jogász-Lapok. (Szeged.) Szerk. Reiniger Jakab. VI. évf. Havonként Ára 4 frt.

1848-49. Történelmi Lapok. (Kolozsvár.) Szerk. Kuzskó István. V. évf. Havonként kétszer. Ára 4 frt.

Magyar Műkertészek és Kertészgazdák Országos Szakközlönye. (Szeged.) Szerk. Mayer Vilmos; laptulajdonosok a magyar műkertészek. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 3 frt.

Pályázat. (Székesfehérvár.) A magyar izr. hitközségi hivatalnokok közlönye. Szerk. Péterfi J.; kiadó-tulajd. Singer Ede. V. évf. Ára 4 frt.

Fényképészeti Értesítő. (Győr.) Szerkesztő és kiadó dr. Moller Miklós. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 1 frt 50 kr. (Múlt évben Fényképészeti Lapok volt a címe.)

Közérdek. (Sátoralja-Ujhely.) Ipari és kereskedelmi lap. Szerk. és tulajd. Németh Bertalan és Jurcsó Ágoston. IV. évf. Ára 3 frt.

Magyar Kerékpáros. (Szombathely.) Szerk. dr. Korchmáros Kálmán. IV. évf. Havonként kétszer. Ára 2 frt.

Gazdasági Értesítő. (Nyiregyháza.) Szerk. Simitska Endre; kiadja a felső-tisza-vidéki gazdasági egyesület. III. évf. Havonként 2-szer. Ára nem egyesületi tagok részére 5 frt.

Mezőgazda. (Kolozsvár.) Főszerkesztő Kiskéri Vörös Sándor; szerk. Péter Béla; kiadja a gazdasági tanintézet. III. évf. Ára 6 frt.

Pécsi Jogi Közlöny. (Pécs.) Szerk. Pleininger Ferencz. III. évf. Ára 4 frt.

Erdőőr. (Szászsebes.) Szerk. és kiadó-tulajd. Podbradszky Emil. II. évf. Havonként 2-szer. Ára 3 frt.

Papyrus. (Temesvár.) Papír-, könyv- és írószerek-árak kereskedőinek szaklapja. Szerk. és kiadó-tulajd. Rácz F. János. II. évf. Havonként 2-szer. Ára 2 frt 40 kr.

Magyar Csendő. (Esztergom.) Szerk. és lap-tulajd. Endrődy Géza. I. évf. Havonként. Ára 6 frt.

Összesen 192.

VIII. VIDÉKI LAPOK

(nem politikai tartalommal.)

Debreczen-Nagyváradai Értesítő. (Debreczen.) Szerk. Vántsa György; kiadó-tulajdonos Zichermann H. LIV. évf. Ára 2 frt.

Zalai Közlöny. (Nagy-Kanizsa.) Szerk. és kiadó Bátorfi Lajos. XXXV. évf. Ára 5 frt.

Szepesi Hírnök. (Lőcse.) Szerk. és kiadó-tulajd. Hoepfner Gusztáv. XXXIV. évf. Ára 4 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Üng. (Ungvár.) Szerk. Tabódy Jenő; kiadó-tulajd. Székely és Illés. XXXIV. évf. Ára 4 frt.

Borsod. (Miskolcz.) Szerk. Miskolczy Pál; kiadó-tulajd. Forster Rezső. XXX. évf. Ára 4 frt.

Szamos. (Szatmár.) Szerk. Kótai Lajos és Uray Géza. XXVIII. évf. Hetenként kétszer. Ára 4 frt.

Nyitrai Lapok. (Nyitra.) Szerk. és tulajd. Weiss József. XXVII. évf. Ára 5 frt 20 kr. (Magyar és német szöveggel.)

Zemplén. (Sátoralja-Ujhely.) Szerk. Dongó Gy. Géza; kiadó-tulajd. Éhlert Gyula. XXVII. évf. Ára 6 frt.

Hód-Mező-Vásárhely. (Hód-Mező-Vásárhely.) Szerk. dr. Draskóczy Pál; kiadó a »Hungaria« könyvnyomda, tulajd.

a lapfentartó bizottság. XXVI. évf. Hetenként 2-szer. Ára 4 frt.

Toinamegyei Közlöny. (Szegzárd.) Szerk. és kiadó-tulajdonos Boda Vilmos. XXIV. évf. Ára 6 frt.

Bereg. (Beregszász.) Szerk. Kórody Zoltán; kiadó-tulajd. a »Haladás« könyvnyomdája. XXIII. évf. Ára 4 frt.

Pápai Lapok. (Pápa.) Szerk. Körömy Béla; lap-tulajd. dr. Fenyvessy Ferencz; XXIII. évf. Ára 6 frt.

Vágvölgyi Lap. (Trencsén.) Szerk.-kiadó Skarnitzl X. Fer. XXIII. évf. Magyar és német szöveggel. Ára 4 frt.

Szatmár. (Szatmár.) Szerk. Nagy Lajos; kiadó-tulajd. Nagy Lajosné. XXII. évf. Ára 2 frt 80 kr.

Nagybánya és Vidéke. (Nagy-Bánya.) Szerk. Riszdorfer János; kiadó-tulajd. Molnár Mihály. XXII. évf. Ára 4 frt.

Veszprém. (Veszprém.) Szerk. felelős a kiadó-tulajd. Krausz Ármin fia. XXII. évf. Ára 6 frt.

Szabadkai Közlöny. (Szabadka.) Szerk. és kiadó-tulajdonos Schlesinger Sándor. XXI. évf. Ára 2 frt.

Szólnok-Doboka. (Deés.) Szerk. és kiadó Veress Dezső. XXI. évf. Ára 6 frt.

Felvidéki Szemle. (Eperjes.) Szerk. és kiadó-tulajd. Hedry Bertalan. XXI. évf. Hetenként kétszer. Ára 5 frt.

Nagy-Kunság. (Karczag.) Szerkesztő Szódi Miksa. XXI. évf. Ára 4 frt.

Marosvidék. (Maros-Vásárhely.) Szerkesztő és kiadó-tulajd. dr. Z. Bodolla Ferencz. XX. évf. Ára 6 frt.

Szatmármegyei Közlöny. (Nagy-Károly.) Szerk. Baudisz Jenő; tulajdonos ifj. Roth Károly. XX. évf. Ára 4 frt.

Hunyad. (Déva.) Szerk. Kun Róbert; lap-tulajd. Réthi Lajos; kiadó Hirsch Adolf. XX. évf. Ára 4 frt.

Bajai Közlöny. (Baja.) Szerk. és tulajd. Erdélyi Gyula; kiadó Steintz Gyuláné. XIX. évf. Ára 5 frt.

Nagy-Körösi Hírlap. (Nagy-Körös.) Főszerk. Tóth József; szerk. ifj. Takács Béla és Plager Gyula; lap-tulajd. Plager és társai. XIX. évf. Ára 5 frt.

Rozsnyói Híradó. (Rozsnyó.) Szerk. Krasznai K. G.; kiadja Kovács Mihály. XIX. évf. Ára 6 frt.

Keszthelyi Hírlap. (Keszthely.) Szerk. dr. Lovassy Sándor; kiadó-tulajd. Mérei Ignác. XIX. évf. Ára 5 frt.

Felvidéki Közlöny. (Kassa.) Szerk.

és laptulajd. Hedry Bertalan. XVIII. évf. Hetenként kétszer. Ára 5 frt.

Krassó-Szőrényi Lapok. (Lugos.) Szerk. fel. és kiadó-tulajd. Virányi János. XVIII. évf. Ára 6 frt.

Orosházi Közlöny. (Orosháza.) Szerk. fel. Pless N. XVIII. évf. Ára 4 frt.

Bácskai Ellenőr. (Szabadka.) Szerk. Stoczek Károly. XVIII. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Ungvári Közlöny. (Ungvár.) Szerk. Schürger Ferencz; kiadó-tulajd. Lévai Mór. XVIII. évf. Ára 4 frt.

Vácsi Közlöny. (Vác.) Szerk. és lap-tulajd. dr. Varázséji Béla. XVIII. évf. Ára 6 frt.

Esztergom es Vidéke. (Esztergom.) Szerk. és kiadó-tulajd. Nógrádi Jenő; XVIII. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Esztergomi Közlöny. (Esztergom.) Szerk. és kiadó-tulajd. Haan Rezső. XVIII. évf. Ára 4 frt.

Szentes es Vidéke. (Szentes.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Mátéffy Ferencz, társ-szerk. Bánfalvi Lajos. XVII. évf. Hetenként 2-szer. Ára 5 frt.

Jászberény es Vidéke. (Jászberény.) Szerk. felelős a kiadó-tulajdonos Brünauer Adolf. XVII. évf. Ára 4 frt.

Komáromi Lapok. (Komárom.) Főszerk. Tuba János; fel. szerk. Hittrich József. XVII. évf. Ára 5 frt.

Nyirvidék. (Nyiregyháza.) Szerk. Inczedy Lajos; kiadó-tulajd. Jóba Elek. XVII. évf. Ára 4 frt.

Tata-Tóvárosi Híradó. (Tata-Tóváros.) Szerk. Baur Ödön; kiadótulajdonos Engländer és társa. XVII. évf. Ára 5 frt.

Losonc es Vidéke. (Losonc.) Szerk. Laszly István; lap-tul. képviselője Kovács Ferencz. XVII. évf. Ára 5 frt.

Bars. (Léva.) Szerk. Holló Sándor; kiadja Nyitrai és társa. XVI. évf. Ára 5 frt.

Gömör-Kishont. (Rimaszombat.) Szerkesztő dr. Kármán Zoltán; kiadó-tulajd. a szerkesztőségből alakult társaság. XVI. évf. Ára 4 frt.

Szegszárd Vidéke. (Szegszárd.) Szerk. és lap-tulajd. Geiger Gyula; hely. szerk. Farkas János. XVI. évf. Ára 6 frt.

Kőszeg es Vidéke. (Kőszeg.) Szerk. Wittinger Antal; kiadó-tulajd. Feigl Gyula. XVI. évf. Ára 4 frt.

Veszprémi Független Hírlap. (Veszprém.) Szerk. Kompolthy Tivadar. XVI. évf. Ára 6 frt.

Békés. (B.-Gyula.) Szerk. és kiadó-

tulajdonos Dobay János. XV. évfolyam. Ára 5 frt.

Mohács es Vidéke. (Mohács.) Szerk. Margitai Péter; lapkiadó Blandl János. XV. évf. Ára 4 frt.

Orosházi Ujság. (Orosháza.) Szerk. és kiadó Veres Lajos. XV. évf. Ára 4 frt.

Felvidéki Híradó. (Turócz-Szent-Márton.) Szerk. Fehér János; kiadó a Magyar nyomda. XV. évf. Ára 4 frt.

Zalamegye. (Zala-Egerszeg.) Szerk. és kiadó-tulajd. Udvardy Ignác. XV. évf. Ára 4 frt.

Borsod-Miskolczi Közlöny. (Miskolc.) Szerk. dr. Ferenczi Henrik. XIV. évf. Ára 6 frt. Hetenként kétszer.

Félegyházi Hírlap. (Félegyháza.) Szerk. Dobák Ferencz; kiadja Ranezay József. XIV. évf. Ára 5 frt.

Rábavidék. (Körmeny.) Szerk. Rábai Zsigmond; kiadja a Körmenyi részvénytársaság. XIV. évf. Ára 4 frt.

Szabadság. (Szabadka.) Szerk. és kiadó-tulajd. Szalay László A. XIV. évf. Ára 8 frt.

Vásárhely es Vidéke. (Hódmező-Vásárhely.) Főszerk. és kiadó-tulajd. dr. Endrey Gyula; fel. szerk. Bibó Lajos. XIII. évf. Hetenként kétszer. Ára 4 frt.

Czepléd. (Czepléd.) Szerk. dr. Fischer László; kiadó-tulajd. Sebők Béla. XIV. évf. Ára 4 frt.

Szilágy. (Zilah.) Szerk. dr. Kincs Gyula; kiadó Seres Samu. XIV. évf. Ára 4 frt.

Szilágy-Somlyó. (Szilágy-Somlyó.) Szerk. és kiadó-tulajd. Bölöni Sándor. XIV. évf. Ára 4 frt.

Szarvasi Lapok. (Szarvas.) Szerk. és kiadótulajdonos Szikes Antal; társ-szerk. Mihálfi József. XIII. évf. Ára 5 frt.

Munkács. (Munkács.) Szerk. és lapkiadó-tulajd. Kozma László; társ-szerk. Gottier Lajos. XII. évf. Ára 4 frt.

Muraköz. (Csáktornya.) Szerk. Margitai József; kiadó és lap-tulajd. Fischel Fülöp. XIII. évf. Ára 4 frt.

Nagy-Károly es Vidéke. (Nagy-Károly.) Szerk. dr. Adler Adolf; kiadó-tulajd. Sarkadi N. Zsigmond és társa. XIII. évf. Ára 4 frt.

Telecska. (Kula.) Szerk. Lackner Fülöp; kiadó-tulajd. Berkovics Márk. XIII. évf. Ára 2 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Szatmár es Vidéke. (Szatmár.) Szerk.

dr. Fejes István; kiadó-tulajd. Morvai János. XIII. évf. Ára 3 frt.

Muraszombat és Vidéke. (Muraszombat.) Szerk. Csorna Jenő; kiadja a muraszombati gazdasági fiókegylet. XII. évf. Ára 3 frt.

Szabolcsi Szabad Sajtó. (Nyiregyháza.) Szerk. Sipos Lajos; kiadó-tulajd. Piringer János. XII. évf. Ára 4 frt.

Ersekujvár és vidéke. (Ersekujvár.) Szerk. és kiadó-tulajdonos Illényi István. XII. évf. Ára 5 frt.

Komárommegyei Közlöny. (Komárom.) Szerk. Pittler Jenő; kiadó-tulajdonos Spitzer Sándor. XII. évf. Ára 4 frt.

Mezőtur és Vidéke. (Mezőtur.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Dunsits Dezső. XII. évf. Ára 4 frt.

Orsova. (Orsova.) Szerk. Tillmann Jakab; kiadó-tulajd. »Orsova« könyvnyomda részv.-társaság. XII. évf. Ára 4 frt 80 kr.

Szepesi Lapok. (Igló.) Szerk. és kiadó-tulajd. Zimann János. XII. évf. Ára 4 frt.

Ugocsa. (Nagy-Szőllős.) Szerk. Papp Zsigmond; Szerk.-társ Spolarich János, lapkiadó-tulajdonos Zinner Mór. XII. évf. Ára 4 frt.

Kaposvár. (Kaposvár.) Szerk. és lap-tulajdonos Csondor János. XI. évf. Hetenként 2-szer. Ára 6 frt.

Magyar Néplap. (Nagy-Sz.-Miklós.) Szerk. és kiadó König Salamon. XI. évf. Ára 4 frt.

Szabadkai Hirlap. (Szabadka.) Szerk. és tulajd. Léva Simon. XI. évf. Ára 6 frt.

Árva megyei Hirlap. (Alsó-Kubin.) Szerk. és kiadó Trnkócy József. IX. évf. Ára 4 frt.

Barsi Ellenőr. (Aranyos-Marót.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Bottka Győző. VII. évf. Ára 4 frt.

Besztercebánya és Vidéke. (Besztercebánya.) Főszerk. Áldor Imre; fel. szerk. Singer Jakab; kiadó-tulajd. Singer és Sonnenfeld. IX. évf. Ára 4 frt.

Jászság. (Jász-Berény.) Szerk. és kiadó-tulajd. Hild Viktor. IX. évf. Ára 4 frt.

Kisvárdai Lapok. (Kisvárdá.) Szerk. és lap-tulajdonos dr. Vadász Lipót. IX. évf. Ára 4 frt.

Pestmegyei Hirlap. (Kecskemét.) Szerk. és kiadja Somogyi János. IX. évf. Ára 6 frt.

Siklós és Vidéke. (Siklós.) Szerk. és kiadó-tulajdonos Rédey Károly. IX. évf. Ára 4 frt.

Zólyomvármegyei Hirlap. (Zólyom.)

Szerk. és kiadó-tulajdonos Nádasy Gyula. IX. évf. Ára 4 frt.

Csiki Lapok. (Csik-Szereda.) Szerk. dr. Bocskor Béla; kiadó-tul. Györgyjakab Márton. VIII. évf. Ára 4 frt.

Kiskunsági Híradó. (Kunszentmiklós.) Szerk. Báka János; kiadó-tulajdonos özv. Bors Károlyné. VIII. évf. Ára 4 frt.

Szalontai Lapok. (Nagy-Szalonta.) Szerk. Nagy Márton; lapkiadó-tulajdonos Rejch Jakab. VIII. évf. Ára 4 frt.

Ó-Becse és Vidéke. (Ó-Becse.) Szerk. dr. Grünbaum Pál; kiadó-tulajd. Löwy Lajos. VIII. évf. Ára 4 frt.

Közérdek. (Maros-Vásárhely.) Szerk. és tulajd. Pálffy Mihály; kiadó Ady Árpád. VIII. évf. Ára 6 frt.

Zentai Közlöny. (Zenta.) Szerk. és kiadó-tulajd. Schvarcz Sándor. VIII. évf. Ára 5 frt.

Rábaközi Hirlap. (Kapurvár.) Szerk. Kóhalmi M. Béla és dr. Laufer S.; kiadó-tulajd. Buxbaum József. VII. évf. Ára 4 frt (Mult évben Rábaköz volt a címe).

Selmeczbányai Híradó. (Selmeczbánya.) Szerk. Vörös Ferencz; kiadók Joerges Ágost özv. és fia. VII. évf. Ára 4 frt.

Tiszavidék. (Csongrád.) Szerk. és kiadó Szilber János. VII. évf. Ára 3 frt.

Aranyos-Vidék. (Torda.) Szerk. Borbély György; kiadó-tulajd. a szerk. bizottsági tagjai. VI. évf. Ára 4 frt.

Tapolcza és Vidéke. (Tapolcza.) Szerk. és kiadó-tulajd. Feleki Alajos. VI. évf. Ára 5 frt.

Csongrádi Lap. (Csongrád.) Szerk. Éder János; kiadó-tulajd. Schvarcz Sándor. VI. évf. Ára 4 frt.

Kis-Küküllő. (Dicső-Szent-Márton) Szerk. Gvidó Béla; kiadó-tulajd. Hirsch Mór. VI. évf. Ára 4 frt.

H.-Böszörmény és Vidéke. (H.-Böszörmény) Szerk. Porcsalmy Gyula; kiadó-tul. Szabó Ferenczné. VI. évf. Ára 4 f.

Komárommegyei Értesítő. (Komárom.) Szerk. és kiadó-tulajd. Jankovich Lajos. VI. évf. Ára 5 frt.

Pápai Közlöny. (Pápa.) Szerk. és kiadó-tul. Pollatsch Frigyes. VI. évf. Ára 6 frt.

Szoboszló és Vidéke. (Hajdu-Szoboszló.) Szerk. és kiadó-tulajd. Fehér Gábor. VI. évf. Ára 4 frt.

Túrkeve. (Túrkeve.) Szerk. és lap-tul. Bentsik E. VI. évf. Ára 4 frt.

Ada-Moholi Közlöny. (Ada.) Szerk. és kiadó-tulajd. Berger Adolf. V. évf. Ára 5 frt.

Békési Hirlap. (Békés.) Szerk. Bányai István és Vaday József; kiadja a »Corvina« könyvnyomda. V. évf. Ára 4 f. 40 kr.

Délvidék. (Versecz.) Szerk. Perjéssy Lajos; kiadja a Kirchner-féle nyomda. V. évf. Ára 5 frt.

Esztergomi Lapok. (Esztergom.) Szerk. és tulajd. Gerenday József. V. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Gömör. (Rimaszombat.) Szerk. Szeless Ödön; kiadja Draskóczy László. V. évf. Ára 5 frt.

Hevesmegyei Lapok. (Gyöngyös.) Szerk. Vadász Lajos; kiadó-tulajd. Vadász E. V. évf. Ára 6 frt.

Kisbér és Vidéke. (Kisbér.) Szerk. és lap-tulajd. Semper Idem. V. évf. Ára 4 frt.

Módos és Vidéke. (Módos.) Szerk. Oblát Sándor; kiadó-tulajd. Staitz György. IV. évf. Ára 3 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Munkács és Vidéke. (Munkács.) Szerk. Tulcsik Ferencz; kiadó-tulajd. Farkas Kálmán. V. évf. Ára 3 frt.

Nyiregyházi Hirlap. (Nyiregyháza.) Szerk. Porubszky Pál; kiadja Ferenczi Miksa. V. évf. Ára 6 frt.

Déva és Vidéke. (Déva.) Szerk. Szentirmay Alajos; kiadó-tulajd. Kroll és társa. IV. évf. Ára 4 frt.

Liptó. (Liptó-Szent-Miklós.) Szerk. és kiadó-tul. Steier Izidor. IV. évf. Ára 4 frt.

Magyar Tengerpart. (Fiume.) Szerk. és kiadó-tulajd. Kőrösi Sándor. IV. évf. Ára 5 frt.

Mátészalka és Vidéke. (Máté-Szalka.) Főszerkesztő Endrédy József; kiadó Weisz Zsigmond. IV. évf. Ára 4 frt.

Csurgó és Vidéke. (Csurgó.) Szerk. dr. Nagy Sándor; kiadó-tulajd. Vágó Gyula. IV. évf. Ára 4 frt.

Kisujszállás és Vidéke. (Kisujszállás.) Szerk. és kiadó-tulajd. Szekeres József. IV. évf. Ára 4 frt.

Népszava. (Szabadka.) Szerk. és tulajd. Terbe Vincze. IV. évf. Ára 6 frt.

Somogyi Ellenőr. (Kaposvár.) Szerk. és kiadó-tulajd. Németh Ignác. IV. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Sümege-Szent-Gróth. (Sümege.) Szerk. Eles Károly; kiadó-tulajd. Horváth Gábor. IV. évf. Ára 4 frt.

Tokaj-Hegyalja. (Szerencs.) Szerk. Horváth Sándor; kiadó-tul. Simon József. IV. évf. Ára 4 frt.

Ujpesti Közlöny. (Ujpest.) Szerk. és

kiadó-tulajd. Mártonffy Imre. IV. évfoly. Ára 4 frt.

Zentai Hirlap. (Zenta.) Szerk. és lap-tulajd. Szigethy István. IV. évf. Ára 4 frt.

Aradi Híradó. (Arad.) Szerk. és lap-tulajd. Cs. Endes Dániel. III. évfolyam. Ára 4 frt.

Debreczeni Lapok. (Debreczen.) Szerkesztő Than Gyula; kiadó-tulajd. Schwarz I. Imre. III. évf. Ára 2 frt.

Csongrádi Közlöny. (Csongrád.) Szerk. és kiadó Hegyi Antal. III. évf. Ára 2 frt.

Felvidéki Ujság. (Zsolna.) Szerk. Garai Lajos; kiadó az Áldori-féle nyomda. III. évf. Ára 4 frt.

Fogaras és Vidéke. (Fogaras.) Szerk. Vécsei János; kiadó-tul. Thierfeld Lipót. III. évf. Ára 4 frt.

Siklósi Hirlap. (Siklós.) Szerk. és kiadó-tulajd. Feiler Mihály. III. évfolyam. Ára 4 frt.

Abrudbánya-Verespatak. (Abrudbánya.) Szerk. Bedő Árpád. II. évfolyam. Ára 4 frt.

Honti Lapok. (Ipolyság.) Szerk. Halász Ferencz. II. évf. Ára 4 frt 50 kr. (Mult évben Ipolyvölgyi Hirlap címmel.)

Sátoralja. (Sárospatak.) Szerkesztő és kiadó-tulajd. Steinfeld Jenő. II. évfolyam. Ára 1 frt.

Székely-Udvarhely. (Sz. Udvarhely.) Szerk. dr. Vajda Emil; kiadó-tul. Betegh Pál. II. évf. Ára 4 frt.

Vásárhelyi Hirlap. (Hód-Mező-Vásárhely.) Főszerk. Sallay Lajos; fel. szerk. Medveczky Imre; kiadó-tul. Lévai Ferencz. II. évf. Hetenként 2-szer. Ára 4 frt.

Apatini Hirlap. (Apatin.) Szerk. és kiadó-tul. Hild Jenő. II. évf. Ára . . . (Magyar és német szöveggel.)

Félegyházi Híradó. (Félegyháza.) Szerk. és kiadó-tul. Szalay Gyula. II. évf. Ára 4 frt.

Hétfői Értesítő. (Nagyvárad.) Szerk. és tulajd. Sarkadi Ignác. II. évfolyam. Ára 4 frt.

Kárpáti Lapok. (Ungvár.) Szerk. Romanecz Aladár; kiadó: Jäger Bertalan. II. évf. Ára 4 frt.

Kispesti Hirlap. (Kispest.) Szerk. és kiadó-tulajd. Seper Kajetán. II. évfoly. Ára 4 frt.

Losonczy Hirlap. (Losoncz.) Szerk. Draskóczy Zsigmond; kiadja a Kármán nyomda. II. évf. Ára 4 frt.

Nagyszombat és Vidéke. (Nagyszombat.) Szerk. és kiadó-tulajdonosok képviselője Vaymár Sándor. II. évf. Ára 4 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Bácskai Híradó. (Szabadka.) Szerk. Mamuzsich Béla. I. évf. Ára 6 frt.

Bács-Topolyai Hírlap. (B.-Topolya.) Szerk. dr. Fárnek Dezső; kiadó-tulajd. Wilhelm Miksa. I. évf. Ára 4 frt.

Máramarosi Híradó. (M.-Sziget.) Szerk. Baka Elek; kiadja Mayer és Berger. I. évf. Ára 4 frt.

Szamosujvár. (Szamosujvár.) Szerk. és tulajd. dr. Fogolyán Tivadar. I. évf. Ára 6 frt.

Szegedi Néplap. (Szeged.) Szerk. és kiadó-tulajd. Marton János. I. évfolyam. Ára 4 frt.

Széky Hírlap. (Marosvásárhely.) Szerk. Bedőházi János és dr. Fenyvesi Soma. I. évf. Hetenként 2-szer. Ára 6 frt.

Szent-Gotthárd. (Szent-Gotthárd.) Kiadó-tul. Wellisch Béla. I. évf. Ára 4 frt. Összesen 149.

IX. HIRDETÉSI LAPOK.

VIDÉKEN.

Nógrádmegyei Hivatalos Értesítő. (B.-Gyarmat.) Kiadja a jegyzői hivatal XXXIV. évf. Hetenként.

Kolozsvármegye Hivatalos Közlönye. (Kolozsvár.) XIX. évf. Ára 4 frt.

Megyei Híradó. Hivatalos hetilap. (Kaposvár.) XV. évf.

Háromszékmegyei Értesítő. (Sepsiszig. György.) Szerk. Vajna Miklós, megyei aljegyző. XIII. évf. Ára 4 frt.

Győr sz. kir. város Hivatalos Értesítője. (Győr.) VII. évfolyam. Hivatalból küldetik.

Gömör-Kishont t. e. Vármegye Hivatalos Értesítője. (Rimaszombat.) Szerk. és kiadja a vármegyei alispáni hivatal. VII. évf. Hivatalos hetilap.

Rendeleti Közlöny. (Nagy-Szalonta.) Biharmegye szalontai főszolgabírói járás hivatalos lapja. Szerk. Nagy Márton főszolgabíró; kiadja Reich Jakab. VII. évf.

Trencsén Vármegye Hivatalos Közlönye. (Trencsén.) Szerk. Baross Jusztin alispán; kiadja Skarnitzl X. Ferencz. VI. évf. Ára 2 frt.

Hontvármegye Hivatalos Közlönye. (Ipolyáság.) IV. évf. Ára 3 frt.

Pozsony Vármegye Hivatalos Közlönye. (Pozsony.) Szerkeszti és kiadja Klempa Bertalan alispán. IV. évf. Havonként 2—3-szor.

Összesen 10.

X. FOLYÓIRATOK.

BUDAPESTEN.

Erdészeti Lapok. Az országos erdészeti egyesület közlönye. Szerk. Bedő Albert; főmunkatársak Arató Gyula és Horváth Sándor. XXXV. évf. Havonként egyszer. Ára 8 frt.

Nyelvtudományi Közlemények. Szerk. dr. Szinnyei József; kiadja a m. tudományos akadémia. XXXV. évfoly. Évenként 3 füzetben. Ára 3 frt.

Gyorsírási Lapok. Szerk. Bódogh János; kiadja a budapesti magyar gyorsíró-egylet. XXXIII. évf. Évenként tizszer. Ára 1 frt 50 kr.

Akadémiai Értesítő. A m. tud. akadémia megbízásából szerk. Szily Kálmán főtítkár. Megjelen minden hó 15-én. XXX. évf. Ára 3 frt.

Századok. A magyar történelmi társulat közlönye. Szerk. Szilágyi Sándor. XXX. évf. Minden hó 15-én (aug. és szept. hónapokat kivéve.) Ára 6 frt; a társulat tagjai tagdíj (5) frt fejében kapják.

Archaeologiai Értesítő. Kiadja a m. tud. akadémia. Szerk. Hampel József. XXX. (Új foly. XVI.) 5-ször évenként, febr., ápr., jun., okt. és decz. 15-én. Ára 6 frt, a társulat tagjai 5 frt tagsági díjban kapják.

Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye. Szerk. Edvi Illés Aladár. XXVIII. évf. Ára 10 frt.

Természettudományi Közlöny. Kiadja a magyar természettudományi társulat. Szily Kálmán közreműködésével szerkesztik: Entz Géza és Paszlavszky József. XXVIII. évf. Havonk. Ára nem tagok részére a Pötfüzetekkel együtt 6 frt.

Földtani Közlöny. Kiadja a magyarhoni földtani társulat. Szerk. dr. Staub Mór és Zimányi Károly titkárok. XXVI. évf. Havi füzetekben. Ára 5 frt. A társulati tagok tagsági díjukban kapják.

Magyar Nyelvőr. Szerk. Simonyi Zsigmond. XXV. évf. Minden hó 15-én. Ára 5 frt.

Magyar Statistikai Évkönyv. Szerk.

és kiadja az Országos magyar kir. statisztikai hivatal. XXV. évf. Havonként. Ára 6 frt.

Budapesti Szemle. A m. t. Akadémia megbízásából szerk. Gyulai Pál; kiadja a Franklin-Társulat. XXIV. évf. 10 fnyvi havi füzetekben. Ára 12 frt.

Földrajzi Közlemények. Kiadja a magyar földrajzi társaság. Szerk. Berecz Antal. XXIV. évf. Évenként 10 füzetben. Ára 5 frt. Társulati tagok tagsági díjuk fejében kapják.

Statisztikai havi füzetek. Kiadja a fővárosi stat. hivatal. Szerk. Kőrösi József, igazgató. XXIII. évf. Ára 4 frt.

A Ludovica Académia Közlönye. Szerk. és kiadja a m. k. honvédségi Ludovica Académia tanári kara. XXIII. évf. Havi füzetekben. Ára 4 frt.

Első magyar-német »Vasuti és Gőzhajózási Kalauz«. Kiadó Goritschnigg Albert. XXIII. évf. Havi füzetekben. Ára 4 frt.

Magyar Igazságügy. Szerk. dr. Tarnai János; kiadja Singer és Wolfner. XXIII. évf. Havi füzetekben. Ára 12 frt.

Izr. Tanügyi Értesítő. Szerk. Barna Jónás; kiadja az »Orsz. magy. izr. tanító-egyesület«. XXI. évf. Havonként egyszer. Ára nem tagoknak 2 frt.

Kelet. Magyarország symbolikus nagy páholyának közlönye. XXI. évf. Havonként.

Magyar Könyvszemle. Szerk. dr. Schönher Gyula; közrebocsátja a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára. XXI. évf. (Új sor. IV. évf.) Megjelen negyedévenként. Ára 3 frt.

Polgári Iskola. A polg. isk. tan-egyesület közlönye. Szerk. dr. Gööz József. XXI. évf. Aug. és szept. hónapokat kivéve havonként egyszer. Ára 2 frt. Az egyesület tagjai tagdíj fejében kapják.

Egyetemes Philologiai Közlöny. Heinrich Gusztáv, P. Thewrewk Emil közreműködésével szerk. Némethy Géza és Petz Gedeon. XXI. évf. A szünidőket kivéve, minden hónap elsején. Ára 6 frt.

Magyar Méh. Szerk. Binder Iván; kiadó-tulajd. a magyar méhészek egyesülete. XX. évf. Havonként. Tagoknak ingyen, nem tagoknak 2 frt.

Természetrjai Füzetek. Szerkeszti Mocsáry Sándor; kiadja a magyar nemzeti múzeum. XX. évf. Megjelen negyedévenként. Ára 3 frt.

Közgazdasági Szemle. Szerk. dr. Jekelfalussy József a m. tud. akadémia

megbízásából. XIX. évf. Havonként. Ára 8 frt.

Történelmi Tár. Évnegyedes folyóirat. Kiadja a magyar történelmi társulat közvetítése mellett a m. tud. akadémia történelmi bizottsága. Szerk. Szilágyi Sándor. XIX. évf. Ára a történelmi társulat tagjainak 2 frt 80 kr.; bolti ára 5 frt 20 kr.

Veterinárius. Szerk. dr. Hutyra Ferencz; kiadja a magyarországi állatorvos-egylet. XIX. évf. Minden hó 15-én Ára 6 frt.

Havi Közlemények. Révai-testvérek ódon munkák tárából. Szerk. Révai Leo. XVII. évf. Havonként.

Nemzeti Nőnevelés. Szerk. Sebestyenné Stetina Ilona; kiadja a VI. ker. állami tanítónő-képző intézet tanári testülete. Évenként 10 füzet. XVII. évfolyam. Ára 2 frt.

Telekkönyvi Szaklap. Szerk. Tihanyi Ferencz; laptulajd. a telekkönyvvezetők országos egyesülete. XVII. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Tűzoltó-Közlöny. Főszerk. Bárány N. Ernő; szerk. Kálmán Géza; kiadó és tulajd. a budapesti önkéntes tűzoltó-testület. XVII. évf. Havonként. Ára 2 frt 40 kr.

Gyümölcsészeti és Konyha-Kerészeti Füzetek. Kiadja az országos magyar gazdasági egyesül. Szerk. Baranyay István. XVII. évf. Havi füzetekben. Ára 4 frt.

Magyar Ipar. Az országos iparegyesület közlönye. Szerk. Mudrony Soma; főmunkatárs Gelléri Mór. XVII. évf. Havonként. Ára nem tagoknak 4 frt.

Körlevél. A budapesti kereskedő ifjak társulata közlönye. Szerk. Pacsu Leo. XVI. évf. Havonként egyszer. Ára 1 frt, társulati tagoknak ingyen jár.

Jó Pásztor. Szerk. és kiadja Lepsényi Miklós. XV. évf. Havonként. Ára 4 frt.

La Toilette. A férfiszabók szaklapja. Szerk. és kiadó-tulajd. Krausz Adolf. XV. évf. Havonként egyszer magyar és német szöveggel. Ára 3 frt.

Havi Füzetek. Szerk. Dvorzsák János. XV. évf. Ára 4 frt.

Utmutató. A magyar és közös közlekedési vállalatok hivatalos menetrend-könyve. Kiadja a »Vasuti és Közlekedési Közlöny« szerkesztősége. XV. évf. Évenként 8–10-szer, rendszeren a hó első napjaiban. Ára 5 frt.

Halászlati Lapok. Kiadja az orsz.

halászegyesület. XV. évf. Két havonként. Ára 3 frt. Az egyesület tagjai ingyen kapják.

Mathematikai és Természettudományi Értesítő. Szerk. König Gyula; kiadja a magyar tudom. akadémia. XIV. évf. Havi füzetekben. Ára 5 frt.

Találmányok Leirása. Szerk. Frecskay János; kiadja a keresk. m. kir. miniszterium. XIII. évf.

Felső Nép- és Polgáriskolai Közlöny. Szerk. dr. Kovács János; kiadja a Felső nép- és polgáriskolai tanítók és tanítónők orsz. egyesülete. XIII. évf. Megjelen havonként. Ára 3 frt.

Magyar Szalon. Szerk. Kabos Ede; kiadja Krausz Arthur. XII. évf. Minden hó 1-én. Ára 10 frt.

Tornaügy. Szerkeszti Kovács Rezső, Maurer János és Szaffka Manó; kiadja a magyarországi tornatanítók egylete. XIII. évf. Havonként. Ára 3 frt.

Turul. A magyar heraldikai és genealogiai társaság közlönye. Szerk. Fejérváry László. XIII. évf. Évnyegyedekint. A társulat tagjai tagsági díj (5 frt) fejében kapják.

Magyar-Zsidó Szemle. Szerkeszti dr. Blau Lajos. XIII. évf. A nagy szünetet kivéve, havonként. Ára 6 frt.

MagyarJogászegyletiErtekezések. Szerk. dr. Fayer László; kiadja a magyar jogászegylet. XII. évf. Évenként 8—10 füzet. A tagok (5 frt) tagilletményképen kapják.

Művészi Ipar. Az orsz. magyar iparművészeti múzeum és a m. iparművészeti társulat közlönye. Szerk. Pasteiner Gyula és Radács Jenő. XI. évf. Negyedévenként. Ára 5 frt.

Magyar Történeti Életrajzok. Szerk. Szilágyi Sándor; kiadja a magyar történelmi társulat. XII. évf. Évenként 5 füzet. Ára 8 frt.

Bölcseleti Folyóirat. Szerk. dr. Kiss János. XI. évf. Évnyegyedekint. Ára 5 frt.

Külföldi Szónokai. Szerk. és kiadja Ribényi Antal. XI. évf. Évnyegyedekint. Ára 2 frt 80 kr.

Kertészeti Lapok. Az orsz. magyar kertészeti egyesület havi közlönye. Szerk. Benes János. XI. évf. Ára 5 frt.

Egyetemes Regénytár. Kiadják Singer és Wolfner. X. évf. Évenként 18 kötet. Ára 9 frt.

Gyakorlati Kereskedelmi Tudományok. Szerk. és kiadja Zachár Gyula. XI. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Katholikus Hitoktatás. Szerkeszti Bognár Ádám. XI. évf. Havonként. Ára 3 frt.

Magyar Tanítóképző. Szerk. Nagy László; kiadja Singer és Wolfner. XI. évf. Ára 4 frt.

Az Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben. Előbb Rudolf trónörökös főherceg ő császári és királyi Fensége kezdeményezéséből és közreműködésével, most Stefánia özvegy trónörökös főhercegnő ő császári és királyi fensége védnöksége alatt. A m. kir. állományomda kiadása. XI. évf. Havonként kétszer. Ára 7 frt 20 kr.

Keresztyén Népbarát. A Missio- és Gusztáv Adolf-egylet közlönye. Kiadó Hornyánszky Viktor. XI. évf. Minden hóban egyszer. Ára 40 kr.

Apolló. Kargyűjtemény. Szerk. Erkel Sándor és Goll János. X. évf. Évnyegyedekint. Ára 2 frt 50 kr.

Képes Folyóirat. A »Vasárnapi Ujság« füzetekben. Szerk. Nagy Miklós; kiadó-tulajdonos a Franklin-társulat. X. évf. Havonként kétszer. Ára 7 frt 20 kr.

Katholikus Szemle. Szerk. dr. Mihályi Ákos; kiadja a Szent-István-társulat. X. évf. Megjelen évenként ötször. Ára nem tagoknak 5 frt.

Egészség. Szerk. dr. Fodor József, Csapodi István és Frank Ödön; kiadja az orsz. közegészségi egyesület. X. évf. Kéthavonként. Az egyesület tagjai tagdíj (3 frt) fejében kapják.

Havi Szónok. Szerk. és kiadó-tulajdonos Ribényi Antal. Megjelen havi füzetekben. X. évf. Ára 3 frt.

Szabó-Iparosok Közlönye. Szerk. és kiadja Csontos Imre. X. évf. Havonként. Ára 2 frt 40 kr.

Pótfüzetek a Természettudományi Közlönyhöz. Szerk. Szily Kálmán közreműködésével. Entz Géza, Lengyel Béla és Paszlavszky József; kiadja a m. k. természettud. társulat. X. évf. Évnyegyedekint. Ára a Közlönyvel együtt 6 frt.

Budapesti Látogatók Lapja. Szerk. és kiadó-tulajdonos Szalay Mihály. IX. évf. Havonként magyar, német és francia szöveggel. Ára 5 frt.

Családi Regénytár. Szerk. Ribényi Antal. IX. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Magyar Nyomdászati. Szerkeszti és kiadja Pusztai Ferencz. IX. évf. Havonként. Ára 3 frt.

Hadtörténelmi Közlemények. Szer-

keszti Rónai Horváth Jenő; kiadja a m. tud. akadémia. IX. évf. Évenként ötször. Ára 4 frt.

Kalauz a siketnémák oktatása és nevelése terén. Szerk. és kiadja Scherer István. IX. évf. Havonként, ára 2 frt 50 kr.

Szent-László-Társulati Értesítő. Szerk. és kiadja az igazgatóság. IX. évf. Évenként legalább kétszer. Társulati tagok ingyen kapják.

Szt-Lukácsfürdő. Szerk. és kiadja a Szt.-Lukácsfürdő igazgatósága. Fürdőorvos: dr. Doctor Frigyes. IX. évf. Minden évben május 1. és nov. 1-én.

Magyar Tisztviselők Országos Egyesületének Értesítője. Szerk. Janikovich István, egyleti titkár. VIII. évf. Negyedévenként. A tagok ingyen kapják.

Erzsébetvárosi Casinó Értesítője. Szerk. Kócsy Ferencz. VIII. évf. Havonként. A kör tagjai ingyen kapják.

Könyvedvelők Lapja. Gerő és Kostyál antiquáriumának időszaki közlönye. VIII. évf. Ingyen küldetik.

Turisták Lapja. Szerk. dr. Téry Ödön és Moussong Géza, kiadja a magyar turista egyesület. VIII. évf. Havonként. Ára 2 frt. Tagok tagsági díj fejében kapják.

Protestáns Szemle. Szerk. Szóts Farkas. A magyar protestáns irodalmi társaság kiadványa. VIII. évf. Évnegyedévenként. Ára 4 frt.

Graphica. Szerk. Szöllőssy Mihály; kiadják Pusztai és Perl. VIII. évf. Ingyen küldetik.

A m. kir. Technologiai Iparmúzeum Közleményei. VIII. évf. Időhöz nem kötött füzetekben.

Ethnographia. A magyarországi néprajzi társaság értesítője. Szerk. dr. Munkácsi Bernát. VII. évf. Kéthavonként. A tagoknak 3 frt tagdíj fejében jár. Ára 3 frt.

Gyorsíró. Szerk. Vargay István; kiadja a bpesti VII. ker. áll. főgymn. «Stolze-Fenyvessy gyorsíró-kör. VII. évf. Havonként. Tagok ingyen kapják.

Hittudományi Folyóirat. Szerk. és kiadja dr. Kiss János. VI. évf. Évnegyedévenként. Ára 5 frt.

Népszerű Gyorsíró. Szerk. Nagy Sándor. VIII. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Szövetkezés. Társadalmi és közgazdasági folyóirat. Szerk. Bernát István. VI. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Szántóvetők Lapja. Szerk. Sersfőző

Géza. Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun várm. gazd. egyes. közlönye. VII. évfolyam. Havonként. Ára 2 frt.

Grafikai Szemle. Szerk. Tanay József; főmunkatárs Bauer J. M.; kiadó-tulajd. a «Könyvnyomdászok Szakköre». VI. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Irodalomtörténeti Közlemények. Szerk. Szilády Áron; kiadja a m. tud. akadémia. VI. évfolyam. Évnegyedévenként. Ára 5 frt.

Klinikai Füzetek. Szerk. dr. Donáth Gyula. VI. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Kiadja a magyar kereskedelmi múzeum. VI. évf. Havonként.

Nemzetgazdasági Írók Tára, kiadja a m. tud. Akadémia nemzetg. és statist. bizottsága. VI. évf. Három hetenként. 10 füzet ára 5 frt.

Az Állatok Öre. Szerk. dr. Szalkay Gyula; kiadja az országos állatvédő-egyesület. V. évf. Negyedévenként. Ingyen küldetik.

Magyar Orvosi Archivum. Szerk. és kiadják dr. Bókai Árpád, dr. Klug Nándor és dr. Pertik Otto. VI. évf. Két havonként. Ára 10 frt.

Mathematikai és Fizikai Lapok. Szerk. Bartoniek Géza és Rados Gusztáv; kiadja a math. és fizikai társulat. VI. évf. Évenként 8 füzet. Ára 5 frt.

Czimbalom Családi Körben. Szerk. Allaga Géza; kiadó-tulajd. Schunda V. József. V. évf. Havonként. Ára 6 frt.

Hivatalos Értesítője a Budapest-fővárosi sütők, cukrászok és mézeskalácsosok ipartestületének. Szerk. Tétényi I. VI. évf. Ára 4 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Otthon. Szépirodalmi könyvtár. Képes havi folyóirat. Szerk. és kiadja Hevesi József. VI. évf. Havonként. Ára 6 frt.

Athenaeum. Szerk. Pauer Imre; kiadja a M. Tud. Akadémia. V. évf. Évnegyedévenként. Ára 5 frt.

Építészeti Szemle. Szerk. Bobula János. V. évf. Havonként. Ára 8 frt.

Kataszteri Közöny. Szerk. Dobrovics Viktor; kiadó Spinner György. V. évf. Havonként. Ára 4 frt. (Mult évben Szegeden jelent meg.)

Szent Család Kis Követe. Szerk. Szemenyei és Mészáros Kálmán. V. évf. Ára 72 kr.

Haladás. Mezőgazdasági és kereskedelmi Értesítő. Szerk. Királyfalvai Ger-

hart György; kiadó-tulajd. Szávoszt Emil. V. évf. Havonként. Ingeny küldetik.

Magyar Paedagogia. A »Magyar paedagogiai társaság« folyóirata. Szerk. Négyessy László. V. évf. Havonként (a nagy szünet kivételével.) Ára 5 frt.

Mozdonyvezetők Lapja. Szerkeszti Vörös László; kiadó-tulajd. a »Mozdonyvezetők Lapja« alapítói. V. évfolyam. Ára 2 frt.

Odontoskop. Magyar fogászati folyóirat. Szerk. és tulajd. dr. Iszlai József. V. évf. Kéthavonként. Ára 2 frt.

Tőzsdei Értesítő. Szerkesztő dr. Fél-egyházi Ágost. V. évfolyam. Havonként. Ára 3 frt.

Siketnémák Közlönye. Szerk. és kiadó-tulajd. Oros Kálmán. IV. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Az 1896-iki Ezredéves Országos Kiállítás Közleményei. Kiadja az ezredéves országos kiállítás igazgatósága. IV. évf. Havonként. Hivataltól küldetik.

Jogi Tanácsadó. Szerk. és kiadó-tulajd. Istóczy Győző. IV. évf. Havonként. Ára 1 frt.

Katholikus Egyházi Zeneközlöny. Szerk. Kutschera József, Erney József és Langer Viktor. IV. évf. Havonként. Ára 1 frt 60 kr.

Kereskedelmi Szakoktatás. Szerk. dr. Schack Béla. IV. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Magyar turista egyesület budapesti osztályának Értesítője. Szerk. dr. Marinovics Imre. IV. évf. Havonként. Tagok kapják.

Méhészet. Szerk. és kiadó-tulajdonos Károlyi Gyula. IV. évfolyam. Havonként. Ára 2 frt.

Orvos-Irodalmi Közlöny. Szerk. dr. Purjesz Ignác; kiadja Franke Pál könyvkereskedése. IV. évfoly. Kéthavonként. Ára 1 frt.

Szülésznők Lapja. Szerk. dr. Breitenfeld Ferencz; kiadó-tulajd. dr. Temesváry Rezső. IV. évf. Ára 2 frt.

Telekkönyvi Szakközlöny. Szerk. Osváth Imre. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Stenographia. Gyorsíróknak Lapja. Szerk. Vargay István; kiadja a »Stolze-Fenyvessy« női gyorsíró-kör. III. évf. Havonként. Ára 1 frt 50 kr.

Bába-Kalauz. Szerk. dr. Dirner Gusztáv. III. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Balneologiai Értesítő. Szerk. dr.

Preysz Kornél. III. évf. Havonként. Ára 2 frt 50 kr.

A Gólya. Szerk. és kiadja Storch Emil. III. évf. Havonként. Ingeny küldetik.

Hajnal. Belmissiói folyóirat. Szerk. és kiadja dr. Szabó Aladár. III. évf. Havonként. Ára 1 frt.

A Magyar Turista-Egyesület Tanítói Osztályának Közleményei. Szerk. Moussong Géza. III. évf. Havonként. Az egyesület tagjai ingyen kapják.

A budapesti Polgári Lövészegyesület Hivatalos Értesítője. Szerk. Lakner János. III. évf. Havonként. Az egyesület tagjai ingyen kapják.

Gyermekdivat. Csepreghy Ferenczné; kiadó-tulajd. Rákosi Jenő. III. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Irodalmi Fecske. Kiadja Singer és Wolfner. III. évf. Havonként.

Krisztus az én életem. Egyházi beszédek. Szerk. Zábrák Dénes. III. évf. Havonként. Ára 4 frt 50 kr.

Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle. Szerk. Paikert Alajos; kiadja az országos magyar gazdasági egyesület. III. évf. Kéthavonként. Ára 3 frt.

Nemzeti Társadalom. Szerk. és kiadó-tulajd. Erdődy Károly. III. évf. Havonként. Ára 40 kr.

Természetszerű Gyógyeljárás. Szerkeszti Vaisz Lajos. III. évf. Havonként. Ára 1 frt.

Magyar Szabadalmi Hirlap. Szerk. és kiadó-tulajd. Kalmár J. III. évf. Havonként. Ingeny küldetik.

Gyógyszerési Híradó. Szerk. kiadó-tulajd. Moder Dezső. II. évf. Havonként. Ingeny küldetik.

Homeopathia. Főszerk. dr. Bakodý Tivadar; fel. szerk. dr. Balogh Tihamér; kiadó Hazslinszky Károly. II. évf. Havonként. Ára 3 frt.

Katholikus Egyházi Zeneközlöny. Szerk. Kutschera József. II. évf. Havonként. Ára 1 frt 50 kr.

Magyar Asztalosok és Kárpitások Közölnye. Szerk. és kiadó-tulajd. Marossi Sándor. II. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Magyar Chemiai Folyóirat. Kiadja a k. m. természettud. társulat chemiai szakosztálya. Szerk. Winkler Lajos. II. évf. Havonként. Ára 5 frt.

Magyar Millenium. Szerk. és kiadó-tulajd. Kandler F. és társa. II. évf. Évenként 6-szor. Ingeny küldetik.

Nemzeti Szalon. Magyar képzőművészek és műpártolók hivatalos értesítője. Szerk. Palmer Kálmán. II. évf. Kéthavonként. Az egyesület tagjai ingyen kapják.

Patyolat. Fehérnemű Ujság. Szerk. Csepreghy Ferenczné; kiadó-tulajd. Rákosi Jenő. II. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Gyógyszerész Híradó. Szerk. és kiadó-tulajd. Moder Dénes. II. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Magyar Építők Lapja. Szerk. Komor Marcell; kiadó-tulajd. Várnai F. I. évf. Havonként. Ára 6 frt.

M. A. C. A magyar atletikai club hivatalos Értesítője. Szerk. Dobák Emil. II. évf. Havonk. A tagok ingyen kapják.

Utmutató. Havi folyóirat a vasárnapi iskola és család számára. Szerk. és kiadó Meyer Henrik. II. évf. Ára 80 kr.

Betegápolás. Szerk. és kiadják Wessely István és társa. I. évf. Havonként. Ingyen küldetik.

Egészségőr, a »Zion« jótékonyági egyesület népszerű kiadványa. I. évf. Havonként. Ingyen küldetik.

Jeleseink. Szerk. Anonymus. I. évf. Havonként. Ára 12 frt.

Keresztyén Híradó. Szerk. Szabó Aladár. Havonként. Ára 50 kr.

Magyar Gazdák Szemléje. Szerk. Bernát István. I. évf. Havonk. Ára 6 frt.

Magyarországi Szabók Szaklapja. Szerk. Vágó Zoltán; kiadó a szerkesztő bizottság. I. évf. Havonként. Ára 1 frt 20 kr. (Magyar és német szöveg.)

Munkás-Családház. Az ált. munkáscsaládház építő-egyesület hivatalos közlönye. Szerk. Antal Péter; kiadó-tulajd. Nikelszky Lajos. I. évf. Havonk. Ára 1 frt.

Orvosi Szakvélemények. Szerk. és laptulajd. dr. Lőrinczy Ferencz I. évf. Havonként. Ára 10 frt.

Örömhír nagyok és kicsinyek számára. Szerk. Kovács Lajos és Biberaner Rikard. I. évf. Havonk. (jún. júl. és aug. hónapokat kivéve). Ára 18 kr.

VIDÉKEN.

Jézus Szentséges Szívének Hírnöke. (Kalocsa.) Szerk.-kiadó Tóth Mike. XXX. évf. Havonként. Ára 1 frt 50 kr.

Erdélyi Gazda. (Kolozsvár.) Az erdélyi gazdasági egyesület hivatalos közlönye. Szerkeszti Tokaji László. XXVIII. évf. Havonk. Egyleti tagoknak ingyen küldetik.

Keresztény Magvető. (Kolozsvár.) Szerkesztik és kiadják Péterfi Dénes és

Kovács János. XXVI. évf. Kéthavi füzetekben. Ára 2 frt 40 kr.

Közlöny. (Debreczen.) A debreczeni hittanszaki társulat köréből. XXVI. évf. Szerk. Sárkány Lajos és Juhász László. Évenként 8 szám. Ára 1 frt 50 kr.

Soproni Gyorsíró. (Sopron.) Szerk. Magyar József; kiadja az evang. lyceumi gyorsírókör. XXII. évf. Évenként 10 szám. Ára 1 frt.

Történelmi és Régészeti Értesítő. (Temesvár.) A délmagyarországi történelmi és régészeti társulat közlönye. Szerk. Patzner István főtítkár. XXII. évf. Évnegyedes füzetekben. A társulat tagjai ingyen kapják. Nem tagoknak 4 frt.

Gazdasági Néplap. (Pécs.) A baranyamegyei gazd. egyesület hiv. közlönye. Szerk. Liebbald Béni. XXII. évf. Minden hó 1. napján. Ára nem tagoknak 1 frt.

Orvos-Természettudományi Értesítő. (Kolozsvár.) Kiadja a kolozsvári orvos-természettudományi társulat. Szerkeszti Koch Antal. XXI. évf. Havonként.

Isten Igéje szent beszédekben. (Esztergom.) Szerk. dr. Halmos Ignác; kiadja Buzárovics Gusztáv. XXI. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Magyar Növénytan Lapok. (Kolozsvár.) Szerk. és kiadja Kánitz Ágost. XX. évf. Havonként. Ára 3 frt

Havi Közlöny. Az elméleti és gyakorlati lelkipásztorság köréből. (Temesvár.) Szerk. kiadó Tokody Ödön és Patzner István. XIX. évf. Havonként. Ára 4 forint.

Tanügyi Értesítő. (Győr.) Szerk. Ujlaky Géza; kiadja a győrvidéki tanítóegylet. XIX. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Protestáns Lap. (Kölesd.) Szerk. és kiadják Lágler Sándor és Kálmán Dezső. XVII. évf. Havi füzetekben. Nyom. Kecskeméten. Ára 4 frt.

Egyesületi Értesítő. (Szombathely.) A vasmegyei gazd. egyesület megbízásából. Szerk. Rösztler Károly. XVII. évf. Havonként. Ára nem tagoknak 1 frt.

Gondolat. (Pozsony.) Theologiai és philosophiai folyóirat. Szerk. Dingha Sándor; kiadja a magyarhoni ág. hitv. ev. theol. ifjuság. XVII. évf. Minden hó végén. Ára 2 frt.

A Kath. Hitterjesztés Lapja. (Nagyvárad.) Képes folyóirat. Szerk. és kiadó Nogely István XVI. évf. 10 füzet évenként. Ára 3 frt.

A Veszprémmegyei Gazdasági

egyesület Értesítője. (Veszpém.) Szerk. Nagy Iván. XVI. évf. Havonként. Az egyesület tagjai kapják.

Gyakorlati Bibliamagyarázatok. (Gyoma.) Szerk. Garzó Gyula; főmunkatársak Könyves Tóth Kálmán és Barakonyi Kristóf. XV. évf. Minden két hónapban. Ára 4 frt.

Vegyteni Lapok. (Kolozsvár.) Szerk. és kiadja Fabinyi Rudolf. XV. évf. Negyedévenként. Ára 4 frt.

A Zalamegyei Gazdasági Egyesület Értesítője. (Zala Egerszeg.) Szerk. Orosz Pál titkár. XV. évf. (Mult évben melléklet volt.)

Vasvármegyei Tanügy. (Szombathely.) A vasmegyei ált. tanító-testület hivatalos lapja. Szerk. Vargha Lajos. XIV. évf. Havonként. Ára nem tagoknak 1 frt.

Mezőgazdasági Szemle. (Magyaróvár.) Szerk. és kiadják Cserhádi Sándor és dr. Kossutány Tamás. XIV. évf. Havonként. Ára 5 frt.

Erdélyi Múzeum. (Kolozsvár.) Az Erdélyi Múzeum-egylet kiadványa. Szerk. dr. Szádeczky Lajos. XIII. évf. Havonként. A helybeli tagok 3 frt, nem helybeliek 2 frt tagsági díj fejében kapják.

Pozsonymegyei Gazdasági Egyesület Értesítője. (Pozsony.) Szerkeszti Földes Gyula. XIII. évf. Minden két hónapban. Tagok tagsági díjban kapják.

Tanodai Közlöny. (Veszprém.) Szerk. Nagy Lajos; kiadó-tulajdonos: »A Somlyóvidéki evang. Tanító-egylet.« XIII. évf. Évenként 4—6 szám. Az egylet tagjai ingyen kapják.

Gyámintézet. (Lovászpátona.) A magyarhoni egyetemes evang. gyámintézet közlönye. Szerk. Bognár Endre. XIII. évf. Évenként háromszor. Ingyen küldetik.

Achilles. (Szabadka.) Testgyakorlati versenylap. Szerk. és kiadja az »Achilles sport-egyesület.« XII. évf. Nincs időhöz kötve. Ára 4 frt.

Bereg megyei Tanügy. (Beregszász.) Szerk. Szalay István; kiadja a »Bereg megyei általános tanító-egyesület.« XII. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Gazdasági Értesítő. (Szolnok.) Szerkeszti Szalay János; kiadja a jász-nagykún-szolnokmegyei gazdasági egylet. XII. évf. Ára 3 frt.

Gazdasági Értesítő. (Csik-Szereda.) Szerk. T. Nagy Imre. XII. évf. Havonként. A csikmegyei gazd. egyesület tagjai ingyen kapják.

A Hevesmegyei Gazdasági Egyesület Értesítője. (Gyöngyös.) Szerk. Csomor Kálmán; kiadó-tulajd. a hevesmegyei gazdasági egyesület. XII. évf. Havonként. Az egyesület tagjai ingyen kapják.

A Legszentebb Rózsafüzér Királynéja. (Szombathely.) Kiadó-tulajd. a szent Domonkos-rend zárdája. XII. évf. Havonként. Ára 1 frt.

Nevelés. (M.-Sziget.) Szerk. Bökény Dániel; kiadó-tulajdonosa »Máramarosi ált. tanító-egyesület.« XII. évf. Julius és augusztus hónapokat kivéve havonként egyszer. Ára 2 frt 50 kr. (Mult évben Máramarosi Tanügy cízimmel.)

Népnevelési Közlöny. (Nagy-Várad.) A biharmegyei népnevelési egyesület hivatalos értesítője. Szerk. Winkler Lajos. XII. évf. A nagy szünet kivéve havonként. Az egylet tagjai ingyen kapják.

Sárospataki Ifjúsági Közlöny. (Sárospatak.) Szerk. Bertók Béla. Rohoska József és Janka Károly. XII. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Bács-Bodrog Vármegyei Történelmi Társulat Értesítője. (Zombor.) Szerk. Grosschmid Gábor. XII. évf. Negyedévenként. A társulati tagok ingyen kapják.

Méhészeti Közlöny. (Kolozsvár.) Szerk. ideigl. fel. Bodor László; kiadja az Erdélyi-érszi méhész-egylet. XII. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Szűz Mária Virágos Kertje. (Kalocsa.) Szerk. Tóth Mike. XI. évf. Havi füzetekben. Ára 1 frt.

Concordia. (Pozsony.) Szerk. Mihálovics József; kiadja a »Concordia« Gabelsberger gyorsíró-egylet. X. évf. Havonként. Ára 1 frt 20 kr.

Gazdasági Értesítő. (Zombor.) Szerk. Rombay Dezső. X. évf. Havonként egyszer. Az egyesület tagjai ingyen kapják. Ára 2 forint.

Borromaeus. (Győr.) Katholikus hit-szónoklati folyóirat. Szerk. és kiadja Nagy Antal. X. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Görög szert. kath. Hítszónok. (Ungvár.) Szerk. Melles Emil. X. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Magyar Sion. Egyházi-irodalmi folyóirat. (Észtergom.) Fel. szerk. dr. Kereszty Viktor, dr. Prohászka Ottokár és dr. Walter Gyula. (Kezdetől XXXIV.) Uj f. X. évf. Havi füzetekben. Ára 6 frt.

Armenia. (Szamosujvár.) Szerk. és

kiadó-tulajd. Szongott Kristóf. X. évf. Havi füzetekben. Ára 4 frt.

A Békésmegyei Gazdasági Egylet Értesítője. (Békés-Csaba.) Szerk. Zsilinszky Endre. X. évf. Évenként 4—6 szám. Társulati tagok ingyen kapják.

Nevelés. (Losonc.) Szerk. Ember János és Hittre Ferenc; fel. szerk. Peres Endre. X. évf. Havonként. Ára 3 frt.

Rózsa-Ujság. (Pécs-Szabolcs.) Szerk. és kiadja dr. Kaufmann Ernő. X. évf. Havonként. Ára 2 frt.

A Torontálmegei Gazdasági Egylet Értesítője. (Nagy-Kikinda.) Szerk. Marton Andor. X. évf. Évenként hatszor. Ára egyleti tagoknak 1 frt, nem tagoknak 2 frt.

Unitárius Közlöny. (Kolozsvár.) Szerkeszti dr. Brassai Sámuel és Boros György; kiadja a »Dávid Ferenc« egylet. IX. évfolyam. Havonként. Ára 1 frt 20 kr.

Egyleti Értesítő. (Deés.) A szolnok-doboka-megyei gazdasági egylet hivatalos közlönye. Szerk. Szemmáry József. IX. évf. Minden hó 5-én. Egyleti tagok ingyen kapják.

Egyleti Értesítő. (Nagy-Kanizsa.) Hivatalos Tanügyi közlönye a »Veszprémegegyházm. r. k. tanító-egyesület keszthelyi és sümegi kerületeinek.« Szerk. Pozsogár Gyula. IX. évf. Évenként legfőlebb kétszer. Egyleti tagok ingyen kapják.

Erdélyi Gazdasági Egylet Könyvkiadó Vállalata (Kolozsvár.) Szerk. dr. Szentkirályi Ákos. IX. évf. Évnegyedenként. Ára 1 frt 20 kr.

A Győri Pinczér-Egylet Havi Értesítője. (Győr.) Szerk. Bauer Mihály és Zombor László; kiadja a »Győri Pinczér-egylet.« IX. évf. Havonként. Egyleti tagok ingyen kapják.

Magyarországi Papi Imaegyesület Értesítője. (Győr.) Szerk. Hahnekamp György. IX. évf. Félévenként. Ára 1 frt.

Néptanító. (Aranyos-Marót.) Szerk. és kiadó-tulajd. Brunzlik Imre. IX. évf. Ára 1 frt.

Petőfi-Múzeum. (Kolozsvár.) Kiadják: dr. Csernátoni Gyula, dr. Ferenczi Zoltán, Korbuly József. IX. évf. Minden két hóban. Ára 2 frt 50 kr.

Bírósági Végrehajtók Közlönye. (Komárom.) Szerk. és kiadó Somlyói V. Ignác. IX. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Evangelikus Népiskola. (Sopron.) Szerk. és kiadja Papp József. VIII. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Katolikus Hitvédelmi Folyóirat. (Pozsony.) Szerk. és tulajd. Lepsényi Miklós. VIII. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Hitazonoklati Folyóirat. (Szeged.) Szerk. és kiadja Urbán Juvenális. VII. évf. vonként. Ára 4 frt.

Hitvédelmi Füzetek. (Arad.) Szerk. és kiadja Makra Imre. VII. évf. Évenként hat füzet. Ára 6 frt.

Gyorsírók Lapja. (Nagy-Várad.) Szerkeszti és kiadja Adorján Emil. VII. évf. Havonként. Ára 1 frt 50 kr.

Iskola. (Szatmár.) Szerk. Bodnár Gáspár. VI. évf. Havonként. Ára 2 frt.

A »Tolnamegyei gazdasági egylet« Értesítője. (Szegzárd.) Szerk. Molnár József. VI. évf. Kéthavonként. A társulat tagjai ingyen kapják. Ára 1 frt 20 kr.

Fiatalság Barátja. (Kolozsvár.) Szerk. Nagy Lajos és Boros György. V. évf. Évnegyedenként. Ára 1 frt.

Erdély. (Kolozsvár.) Az Erdélyrészi Kárpát-egyesület értesítője. Szerk. dr. Gyulai Párkás. V. évf. Havonként. Ára 3 frt.

A Szőlőben. (Gyöngyös.) Szerk. és kiadó-tulajd. Csomor Kálmán. V. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Időjárás. (Ó-Széplak.) Szerk. br. Fritsenhof Gergely és Wollowich János; kiadja a nyitásvölgyi agrarmeteorológiai observatorium. IV. évfolyam. Havonként. Ára 4 frt.

Kertgazdasági Lapok. (Kolozsvár.) Az Erdélyrészi Kertész-egyesület havi közlönye. Szerk. Dr. Brassai Sámuel és dr. Nagy Mór. IV. évf. Ára 2 frt 40 kr.

E. M. K. E. (Kolozsvár.) Szerk. Sándor József. III. évf. Havonként. Ára 1 frt.

Irodalmi Közlöny. (Eger.) Szerk. és kiadó Babik József. III. évf. Havonként. Ára 1 frt 60 kr.

Tanügyi Tanácsadó. (Deés.) Szerk. Kádár József; kiadja: A megyei tanítótestület. III. évf. Havonként. Ára 1 frt.

Kereskedők Lapja. (Temesvár.) Szerk. Tedeschi János. III. évf. Havonként 2-szer. Ára 3 frt.

Keresztyén. (Nagy-Beeskerek.) Az első magyar misszió-társulat hivatalos lapja. Szerk. és kiadó Szalay József. III. évf. Havonként. Ára 50 kr.

Táncztanítók Lapja. (Kecskemét.) Szerk. Róka Gyula; kiadó-tulajd. a Magyarországi táncztanítók egyesülete Budapesten. III. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Vasvármegyei Tűzrendészeti Köz-

lőny. (Szombathely.) Szerk. Barabás István; kiadja a vasvármegyei tűzoltó-szövetség.

Evangélikus Egyházi Szemle. (Békes-Csaba.) Szerk. és kiadó Szeberényi Lajos Zs. II. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Adalékok. Zemplén vármegye történetéhez. (Sátoralja-Ujhely.) Szerk. Dongó Gyárfás Géza. II. évf. Havonként. Ára 2 frt 40 kr.

Állatok Védelme. (Kolozsvár.) A kolozsvári állatvédő-egyesület havi közlönye. Szerk. Széchy Károlyné Lorenz Josephine. II. évf. Ára 1 frt.

Magyar Kisdednevelés és Népoktatás. (Eperjes.) Szerk. Láng Mihály. II. évf. Havonként. Ára 3 frt.

A hazában és távolban széttekintő méhész. (Szeged.) Szerk. és kiadó-tul. Galovich István. I. évfolyam. Havonként. Ára 2 frt.

Hevesmegyei Tanügy. (Eger.) Szerk. Kolačkovszky János; kiadó-tulajdonos a hevesmegyei általános tanító-egyesület. I. évf. Ára 2 frt.

Minerva. (Kassa.) A kassai irodalmi társaság folyóirata. Szerk. dr. Fényes Samu. I. évf. Időköz nem kötve. A társaság tagjai tagsági díjukban kapják.

Népoktatás. (Lugos.) Szerk. Kárpáti Sándor. I. évf. Havonként (jul. és aug. kivételével.) Ára 4 frt.

KÜLFÖLDÖN.

Amerikai Képes Lapok. (New-York.) Kiadja a Hungarian-American Publishing Co. I. évf. Havonként. Ára 7 frt.

Összesen 235.

XI. VEGYES MELLÉKLAPOK.

BUDAPESTEN.

Szemészet. Szerk. Schulek Vilmos tanár iskolája. és

Közegészségügy és Törvényszéki Orvostan. Szerk. Fodor József, tanár. Az »Orvosi Hetilap« mellékletei.

Honvédorvos. A »Gyógyászat« havi melléklete.

Curiai Határozatok. A »Jogtudományi Közöny« melléklapja.

A Budapesti Közöny Hivatalos Értesítője XXIV. évf. Hetenként hatszor.

Világkronika. A »Vasárnapi Ujság« és »Politikai Ujdonságok« s a »Képes Néplap« melléklapja. XX. évf.

Uj Budapest. A »Budapest« képes heti melléklete (Élcslap.) XVIII. évf. Ára a főlap nélkül 3 frt.

Magyar Gyógyterem. Melléklet a »Közegészségügyi Kalauz«-hoz. XVII. évf. **Hiteles Sorsolási Tudósító.** A »Magyar Pénzügy« melléklapja. XVI. évf. Minden fontos huzás után.

A »Pénzügyi Közöny« melléklapja. **A »Budapest« Regénycsarnoka.** Heti melléklet. XIV. évf.

Polgári Törvénykezés. A »Büntető Jog Tára« melléklapja. XIII. évf.

Szépirodalmi Kert. Heti melléklet a »Magyar Állam«-hoz. XI. évf.

Jogesetek. XII. évf. Melléklet a »Jog«-hoz és az »Ügyvédek Lapja«-hoz.

Budapesti Gyorsíró. A »Gyorsírási Lapok« melléklapja. VIII. évf.

Hölgyek Lapja. A »Képes Családi Lapok« heti melléklete. VIII. évf.

Magyar Czégek Tára. A »Magyar Pénzügy« és a »Magyar Kereskedők Lapja« rendes melléklete. VI. évf.

Posta és Távirtdai Közlemények. A »Posta és Tavirda Rendeleték Tára« melléklapja. V. évf.

Baromfiak és Selyemtenyésztés. A »Köztelek« havi melléklete. IV. évf.

Tejgazdaság. A »Köztelek« havi melléklete. Szerk. Pirkner János. IV. évf.

Koszorú. A »Szabad Szó« vasárnapi melléklete. IV. évf.

Mezőgazda. A »Magyar Néplap« heti melléklapja. III. évf.

Mezőgazdaság. a »Nemzet« melléklapja.

Nyilvántartás. A »Rendőri Lapok« melléklapja. I. évf. (Magyar és német szöveggel.)

VIDÉKEN.

Gazdasági Értesítő. (Nyitra.) A »Nyitramegyei Közöny« kéthavi melléklete. XII. évf.

Hivatalos Melléklet a »Torontál« hoz. (Nagy-Becskerek.) XI. évf. Hetenként egyszer.

Tolnamegyei Hölgyek Lapja. (Szekszárd.) A »Szekszárd Vidéke«-nek havi melléklapja. VIII. évf.

Torontálmegyei Tanügy. (Nagy-Becskerek.) A »Torontál« heti melléklete. V. évf.

Hivatalos Közlemények. (Ungvár.) Az »Ung« melléklapja.

Karikás. (H.-M.-Vásárhely.) Melléklet

a »Vásárhelyi Hírlap«-hoz. Szerk. és kiadó-tulaj. Vetro Lajos Endre. IV. évf.

Bácskai Karczos. (Zombor.) A »Zombor és Vidéke« heti melléklete. III. évf.

A Kópé. (Temesvár.) A »Délvidéki Ellenőr« heti melléklete. II. évf.

Sopronvármegye Hivatalos Köz-zétételei. (Sopron.) A »Soproni Hírlap« melléklete.

A Szalontai Lapok szépirodalmi melléklete. II. évf. Hetenként.

Magyar-Roman Szemle. (Kolozsvár.) Az »Ungaria« melléklete. Szerk. Moldo-ván Gergely II. évf.

Jász - Nagykun-Szolnokvármegye Hivatalos Közleményei. (Szolnok.) II. évf. (A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Lapok melléklete.)

Karvaly. (Csongrád.) A »Tiszavidék« heti melléklapja. I. évf.

Összesen 37.

ÖSSZEVONT ÁTNÉZET.

Hírlapirodalmunk *számarányát* 1895. és 1896. elején a következő kimutatásban tüntethetjük föl:

	1895. elején.	1896. elején.	
I. Politikai napilapok	38	41	+ 3
II. Politikai hetilapok	56	59	+ 3
III. Vegyes tartalmú ké- pes lapok	10	8	- 2
IV. Egyházi és iskolai lapok	43	42	- 1
V. Szépirodalmi és ve- gyes tart. lapok	28	19	- 9
VI. Humorisztikus lapok	9	9	
VII. Szaklapok	200	192	- 8
VIII. Vidéki lapok nem po- litikai tartalommal	156	149	- 7
IX. Hirdetési Lapok	10	10	
X. Folyóiratok	220	235	+ 15
XI. Vegyes melléklapok	36	37	+ 1
Összesen:	866	801	- 65

Az első magyar hírlap **1780.** jan. 1-én jelent meg Pozsonyban (Rát Mátyás *Magyar Hirmondó*-ja). Budapesten **1788.** okt. 8-án szerdán indult meg az első magyar rendes hírlap *Magyar Merkurius* cím-mel, hetenként kétszer járt, és Paczko Ferencz betűivel nyomatott Pesten. A második lap Pesten az **1806.** jul. 2-án keletkezett *Hazai Tudósítások*: szerk. Kulcsár István. Ez volt az első magyar hírlap, mely 4-rét alakban jelent meg és hosszabb életű volt.

1830-ban 10 magyar hírlap és folyó-irat jelent meg.

1840. elején **26** magyar lap volt ha-zánkban.

1847-ben 33.

1848—49-ben 86 magyar hírlap je-lent meg.

1850. elején **9** lap adatott ki magyar nyelven.

1854. márcz. 5-én, mikor a *Vasárnapi Ujság* megindult, ezzel együtt **20** ma-gyar hírlap és folyóirat jelent meg.

1861. elején, midőn az első évi ren-des hírlapkimutatást a *Vasárnapi Ujság* közölte, **52** volt a magyar hírlapok és folyóiratok száma.

1862.	elején	65	1880.	elején	368
1863.	»	80	1881.	»	356
1864.	»	70	1882.	»	412
1865.	»	75	1883.	»	427
1866.	»	81	1884.	»	482
1867.	»	80	1885.	»	494
1868.	»	140	1886.	»	516
1869.	»	163	1887.	»	539
1870.	»	146	1888.	»	561
1871.	»	164	1889.	»	600
1872.	»	198	1890.	»	636
1873.	»	201	1891.	»	645
1874.	»	208	1892.	»	676
1875.	»	246	1893.	»	699
1876.	»	240	1894.	»	735
1877.	»	268	1895.	»	806
1878.	»	281	1896.	»	801
1879.	»	321			

hírlap és folyóirat jelent meg magyar nyelven.

1780 óta megjelent hírlap és fo-lyóirat magyar nyelven összesen 3397 (a fővárosban 1754, a vidéken 1643, **14,013 évfolyamban.** Szakok szerint: I. Politikai napilap 142. (Budapesten 103, vidéken 39.) — II. Politikai hetilap 261. (Budapesten 99, vidéken 162.) — III. Ve-gyes tartalmú képes lap 60. (Bp. 49; vid. 11.) — IV. Egyházi és iskolai lap 203. (Bp. 115, vid. 88.) — V. Szépirodalmi és vegyes tartalmú lap 253. (Bp. 196, vid. 57.) — VI. Humorisztikus lap 148., (Bp. 69, vid. 79.) — VII. Szaklap 663. (Bp. 511, vid. 152.) — VIII. Vidéki lap (nem politikai tartalommal) 638. — IX. Hírde-tési lap 80. (Bp. 46, vid. 34.) — X. Fo-lyóirat 784. (Bp. 476, vid. 308.) — XI. Vegyes melléklap 196. (Bp. 129, vid. 67.) Összesen 3478 hírlap és folyóirat jelent meg *száztizennyhárom év alatt.*

Helyek szerint osztályozva 1896 elején megjelent: Budapesten 425, Abrudbányán 1, Adán 1, Alsó-Kubinban 1, Apatinban 1, Aradon 5, Aranyos-Maróthton 2, Bács-Topolyán 1, Baján 1, Balassa-Gyarmaton 3, Békésen 1, Békés-Csabán 3, Békés-Gyulán 1, Beregszászon 2, Besztercebányán 1, Brassóban 1, Csáktornyan 1, Csik-Szeredán 2, Csongrádon 4, Csurgón 2, Czegléden 1, Debreczenben 10, Deésen 3, Déván 2, Dicső-Szent-Mártonban 1, Egerben 6, Eperjesen 2, Érsekújvárbán 1, Esztergomban 7, Félégyházán 3, Fiumében 1, Fogarason 1, Gyomán 1, Gyöngyösön 9, Győrött 10, Gyula-Fehérvárt 2, Hajdú-Böszörményben 2, Hajdú-Szoboszlón 1, Hódmezővásárhelyt 4, Iglón 1, Ipolyságon 2, Jászberényben 2, Kalocsán 3, Kaposvárt 4, Kapuvárott 1, Karczagon 1, Kassán 6, Kecskeméten 3, Keszthelyen 1, Kézdi-Vásárhelyt 1, Kisbéren 1, Kispesten 1, Kisujszálláson 1, Kis-Várdán 1, Kolozsvárt 26, Komáromban 4, Kölesden 1, Körmenen 1, Kőszegen 1, Kulán 1, Kun-Szent-Miklóson 1, Léván 1, Liptó-Szent-Miklóson 1, Losonczon 3, Lovászpatonán 1, Lőcsén 1, Lugoson 3, Magyar-Óvárott 1, Makón 2, Máramaros-Szigeten 4, Maros-Vásárhelyt 3, Mátészalkán 2, Mezőtúron 2, Miskolcra 3, Módocon 1, Mohácson 2, Munkácsra 2, Muraszombatban 1, Nagybányán 1, Nagy-Becskekereken 4, Nagy-Enyeden 1, Nagy-Kaniszára 3, Nagy-Károlyban 2, Nagy-Kikindán 2, Nagy-Körösön 1, Nagy-Szalontán 3, Nagy-Szent-Miklóson 1, Nagy-Szombatban 1, Nagy-Szóllóson 3, Nagyváradon 9, Nyiregyházán 4, Nyitrán 5, Ó-Becsén 1, Orosházán 3, Orsován 1, Ó-Széplakon 2, Pancsován 1, Pápán 3, Pécselt 6, Pécs-Szabolcsra 1, Pozsonyban 6, Rimaszombatban 3, Rozsnyón 1, Sárospatakon 3, Sátoralja-Ujhelyben 3, Selmeczen 2, Sepsikégygyőnen 2, Siklóson 2, Sopronban 5, Sümegezen 1, Szabadkán 8, Szamosújvárt 1, Szarvason 1, Szász-Sebesen 1, Szatmárt 6, Szegeden 7, Szegszárdon 5, Székely-Udvarhelyt 1, Székes-Fehérvárt 3, Szentesen 2, Szent-Gotthárdon 1, Szerencsen 1, Szilágy-Somlyón 1, Szolokon 3, Szombathelyt 8, Tapolczán 1, Tatában 1, Temesvárt 7, Tordán 1, Trencsénben 2, Túrkevényen 1, Turóc-Szent-Mártonban 1, Újpesten 1, Újvidéken 2, Ungvárt 6, Vácra 1, Verseczen 1, Veszprémben 5,

Zala-Egyszegen 3, Zentán 2, Zilahon 1, Zólyomban 1, Zomborban 6, Zsolnán 1. Külföldön: Bécsben 1, Clevelandban 2, New-Yorkban 4.

Összesen 1896. elején a fővárosban 425, a vidéken 143 helyen 369 és 7 külföldön jelent meg. (Míg a mult 1895. évi elején Budapesten 428 és 144 vidéki városban 374. külföldön 4 hirlap és folyóirat adatott ki magyar nyelven.)

Ezenkívül megjelent hazánkban *idegen nyelvű hirlap és folyóirat*: német nyelven 130 (1895. elején 128); szláv nyelven 40 (1895. elején 44); román nyelven 18 (1895. elején 19); olasz nyelven 3 (1894. elején 3); francia nyelven 3 (1895. elején 2); a zsidó nyelven 1 (1895. e. 1); összesen 194; a magyarokkal együtt 996 (1895. 197. a magyarokkal együtt 1003.) **E szerint 9132 magyarul beszélő egyénre esik egy magyar hirlap; 15,648 németre egy német; 46,545 szlávra egy szláv; 152,324 román ajku egyénre egy román hrlap.**

Az amerikai *Egyesült-államokban* 18,500 hirlap és folyóirat jelen meg (tizredésze napilap), 3081 egyénre esik egy; *Svájcban* 900 h. és f., 3229 egyénre esik egy; *Dániában* 328 h. és f., 6144 egyénre esik egy; *Belgiumban* 815 h. és f., 7182 egyénre esik egy; *Németalföldön* 489 h. és f., 7528 egyénre esik egy; a *Német-birodalomban* 5500 h. és f., 8519 egyénre esik egy. *Franciaországban* 6085 h. és f.; 164 napilap), 7435 egyénre esik egy; *Spanyolországban* 1128 h. és f. (köztük 280 napilap), 14939 egyénre esik egy; *Skandináviában* 404 h. és f. 16,400 egyénre esik egy; *Nagy-Britanniában* 4084 h. és f. (köztük 900 napilap), 8692 egyénre esik egy; *Olaszországban* 1606 hirlap és folyóirat, (köztük 150 napilap). 17,721 egyénre esik egy; az *ausztriai tartományokban* 1274 h. és f. 18,078 egyénre esik egy (Bécsben 770 h. és f. jelen meg.) *Finnországban* 145 h. és f. (finn nyelven 80, svéd nyelven 62.) 20,007 egyénre esik egy; *Romániában* 102 h. és f., 52,706 egyénre esik egy; az *orosz birodalomban* (Finnországot kivéve) 800 h. és f. (200 Szent-Pétervárott, 75 Moszkvában) 109,341 egyénre esik egy. Az *egész földön* 41,000 hirlap és folyóirat jelen meg. s 36,318 egyénre esik egy.

Ez időszert Magyarországon megjelen összesen 996 hirlap és folyóirat; ebből 15,325 főre esik egy.

**AZ IDEGENNYELVŰ HAZAI HIRLAPIRODALOM
1896-BAN.**

KERESZTY ISTVÁNTÓL.*

I. TÖBBNYELVŰ LAPOK.

a) *Politikai tartalmú.*

VIDÉKEN.

Eintracht. (Svornost Gödingben, Morvaországban jelenik meg, de Szokolczán nyomatik.) [Német és morva.] Szerk. és kiadó Peschta Ferencz. I. évf.

b) *Szaklapok és vegyes tartalmúak.*

BUDAPESTEN.

***Rendeleti Közlöny** (a m. kir. honvédség számára). Szabályrendeletek. — Viestnik Naredabah. Za kr. ug. domobranstvo. Normativne naredbe. [Magyar és horvát.] XXII. évfolyam.

***Rendeleti Közlöny** (a m. kir. honvédség számára). Személyes ügyek. — Viestnik Naredabah. Za kr. ug. domobranstvo. Osobni poslovi. [Magyar és horvát.] XXII. évf.

***Typographia.** — Gutenberg. [Magyar és német.] XXVIII. évfolyam.

Népszava. Volksstimme. [Magyar és német.] Főszerk. Silberberg Ignác; fel. szerk. Csebrenyák József. XXIV. évf. Heti lap. Ára 4 frt 80 kr.

***Mercur**, hiteles sorsolási tudósító. — Authent. Verlosungs-Anzeiger. [Magyar és német.] XXII. évf.

Magyar Vas- és Gépujság. Ungarischer Metallarbeiter. [Magyar és német.] Szerk. és tul. Hoffmann A. és Nagel. XIV. évf. Ára 6 frt.

***Budapesti Lakáshirdető.** Budapesti Wohnungsanzeiger. [Magyar és német.] X. évf.

***Budapesti Látogatók Lapja.**

The Foreigners' Gazette. — Gazette des Étrangers. — Fremden-Blatt. [Francia, magyar és német.] IX. évf.

Allgemeine Jüdische Zeitung. [Magyar és héber.] Fel. szerk. tul. Grossberg Lipót. IX. évf. Napilap. Ára 10 frt.

***Kávésipar Szakközlöny.** [Magyar és német.] VIII. évf.

***Adók és Illetékek Közlönye.** Organ für Steuer und Gebühren. [Magyar és német.] VII. évf.

***Tűzrendészeti Lapok.** Feuerpolizeiliche Blätter. [Magy. és német.] VII. évf.

***A Kőfaragó.** Der Steinmetz. [Magy. és német.]

***Magyar Czukoripar.** Die ungarische Zuckerindustrie, és melléklete: A Czukorrépa-Termelő. — Der Zuckerrüben-Producent. [Magyar és német.] V. évf.

***Magyar Malom- és Gazdasági Értesítő.** — Ungarischer Mühlen- und Landwirthschaftlicher Anzeiger. [Magyar és német.] IV. évf.

***Könyvkötők Lapja.** Buchbinder-Fachblatt. [Magyar és német.] III. évf.

***Nyilvántartás.** — Evidenzhaltung. (A Rendőri Lapok melléklete.) [Magyar és német.]

***Kőműves.** — Maurer. [Magyar és német.] II. évf.

Millenniumi Lapok. — Millennium-Journal. — Milleniums-Zeitung. [Francia és német.] Szerk. Leval André; kiadó Valter Ernő. II. évf. Ára 15 frank, vagy 12 marka.

***Forgalmi Közlöny.** — Verkehrs-Zeitung. [Magyar és német.] I. évf.

Egészségőr. [Magyar és német.] Szerk. dr. Steinberger Zsigmond; kiadó

* E jegyzék a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárába beérkezett köteles példányok alapján készült; esetleges hiányaiért tehát a beküldésre kötelezett könyvnyomtatókat terheli a felelősség. A csillaggal megjelöltek Szinnyi József jegyzékében (I. melléklet a Magyar Könyvszemle 1896. évi folyamához) már föl vannak sorolva; e helyűt a teljesség kedvéért vettük fel a jegyzékbe.

a »Zion« jótékonyági egyesület. I. évfolyam. Havilap, díjtalan.

***Ácsok Szaklapja.** — Fachblatt für Zimmerer. [Magyar és német.] I. évf.

VIDÉKEN.

***Szepesi Hírnök.** — Zipser Bote. (Lőcse.) [Magyar és német.] XXXIV. évf.

***Nyitrai Lapok.** Neutra-Trencsiner Zeitung. (Nyitra.) [Magyar és német.]

Telecska. (Kula.) [Magyar és német.] Fel. szerk. Lackner Fülöp; kiadó-tul. Berkovits Márk. XIV. évf. Kétheti lap. Ára 2 frt.

***Muraköz.** — Medjimurje. [Magyar és horvát.] XIII. évf.

***Módos és Vidéke.** — Modos und Umgebung. [Magyar és német.] V. évf.

***Pályázat.** (Székesfehérvár.) [Magyar és német.] V. évf.

Apatini Hirlap. — Apatiner Zeitung. [Magyar és német.] Fel. szerk. tul. Hild Jakab. II. évf. Hetilap. Ára ?

c) *Polyóiratok.*

BUDAPESTEN.

***Földtani Közöny.** Geologische Mittheilungen. [Magyar és német.] XXIV. k.

***Földtani Közlemények.** Bulletin de la Société Hongroise de Géographie. [Magyar és francia.] XXIV. kötet.

***Természettajzi Füzetek.** Zeitschrift für Zoologie, Botanik, Mineralogie und Geologie nebst einer Revue für das Ausland. — Journal pour la Zoologie, Botanique, minéralogie et géologie avec une revue pour l'étranger. — Periodical of zoology, botany, mineralogy, and geology besides a review for abroad. [Magyar, latin és német.] XIX. kötet.

Aquila. [Magyar és német.] Szerk. Herman Ottó; kiadó a Magyar Ornithologiai Központ. III. évf. Évnyegyedes folyóirat. Ára 3 frt.

VIDÉKEN.

Ungaria. Magyar-Román Szemle. (Kolozsvár.) [Magyar és román.] Szerk. Moldován Gergely. V. (=II.) évf. Havi folyóirat. Ára 6 frt.

II. NÉMET LAPOK.

a) *Politikai tartalmúak.*

BUDAPESTEN.

Abendblatt des Pester Lloyd. (I. Pester Lloyd.)

Pester Lloyd. Fel. szerk. dr. Falk

Miksa; kiadó Pesti Lloyd Társulat. XLIII. évf. Napilap. estilappal. Ára 22 frt.

Neues Pester Journal. Fel. szerk. dr. Bródy Lajos; kiadó-tul. Bródy Zsigmond. XXV. évf. Napilap. Ára 14 frt.

Politisches Volksblatt. Fel. szerk. Sipos J.; kiadó tul. a »Hungaria« vállalat. XXII. évf. Napilap. Ára 10 frt.

Neues Politisches Volksblatt. Fel. szerk. Rotter Lajos; kiadó tul. »Corvina« r. t. XX. évf. Napilap. Ára 10 frt., a »Witzrakete« mellékklappal együtt 11 frt 20 kr.

Budapester Tagblatt. Fel. szerk. Bolgár Ferencz. XIII. évf. Napilap. Ára 14 frt.

VIDÉKEN.

Pressburger Zeitung. (Pozsony.) Fel. szerk. Löw Rudolf; kiadó tul. Angermayer Károly. CXXXIII. évf. Napilap, esti lappal. Ára 12 frt.

Hermannstädter Zeitung vereinigt mit dem Siebenbürger Boten. (Nagy-Szeben.) Fel. szerk. és kiadó Reissenberger Adolf. CXII. évf. Napilap. Ára 10 frt.

Bács-Bodrogher Presse. (Ujvidék.) Fel. szerk. és kiadó Fuchs Emil. XLI. évf. Hetilap. Ára 5 frt.

Kronstädter Zeitung. (Brassó.) Fel. szerk. Schneider Károly; kiadó-tul. Gött János fia. LX. évf. Napilap. Ára 9 frt 60 kr.

Temesvarer Zeitung. (Temesvár.) Fel. szerk. Barát Armin; kiadó-tul. Heim Antal. XLV. évf. Napilap. Ára 16 frt.

Werschetzer Gebirgsbote. (Versecz.) Fel. szerk. Million M.; kiadó Kirchner J. E. özv. XL. évf. Hetenként 2 szám. Ára 5 frt.

Oedenburger Zeitung. (Sopron.) Kiadó Romwalter Alfred. XXIX. évf. Napilap. Ára 10 frt.

Fünfkirchner Zeitung. (Pécs.) Fel. szerk. Lenkei Lajos; tul. Guttmann J. özv. XXVII. évf. Hetenként 2 szám. Ára 8 frt.

Donau-Temes-Bote. vorm. Banater Post. (Pancsova.) Szerk. tul. Wittigschlagger Károly. XXVII. évf. Hetenként két szám. Ára 8 frt.

Westungarischer Grenzbote. (Pozsony.) Fel. szerk. Riepl Farkas; kiadó tul. Simonyi Iván. XXV. évf. Napilap. Ára 12 frt 16 kr.

Der Landbote. (Temesvár.) Szerk. és tul. Schlinger József. XXV. évf. Hetilap. Ára 2 frt,

Siebenbürgisch-Deutsches Tagblatt. (Nagy-Szeben.) Lapvezér Häner Henrik; fel. szerk. Teutsch Gyula; kiadó Drotleff József. XXIII. évf. Napilap. Ára 14 ft.

Dettaer Zeitung. (Detta.) Fel. szerk. Binder Jenő; kiadó tul. Heldenwanger J. XVI. évf. Hetilap. Ára 4 ft 60 kr.

Der Volksfreund. (Szombathely.) Fel. szerk. és kiadó Gabriel A. XIV. évf. Hetilap. Ára 4 ft.

Eisenstädter Zeitung. (Kis-Marton.) Felelős kiadó Laschober Mátyás. XI. évf. Hetilap. Ára 4 ft.

Der Freimütige. (Temesvár.) Fel. szerk. és tul. Blaskovics Ferencz. XI. évf. Hetilap. Ára 4 ft 80 kr.

Südungarische Reform. (Temesvár.) Szerk. tul. ifj. Steiner Károly. VIII. évf. Napilap. Ára 14 ft.

Westungarisches Volksblatt. (Sopron) Fel. szerk. Mittendorfer János. IV. évf. Ára a hetenként háromszor megjelenő kiadásé 6 ft, a hetié 2 ft.

Kronstädter Tageblatt. (Brassó.) Fel. szerk. dr. Schmidt Károly szerkesztő távollétében Stool János; kiadó Hiemesch V. II. évf. Napilap. Ára 10 ft.

Ung. Weisskirchner Volksblatt. (Fehértemplom.) Fel. szerk. Schümichen Jakab; kiadó tul. Kuhn Péter. I. évf. Hetilap. Ára 4 ft.

b) Szaklapok és vegyestartalmúak.

BUDAPESTEN.

Styx. Fel. szerk. Glück József; kiadó tul. Singer A. K. özv. XXXV. évf. Havonta 3 szám. Ára 8 ft.

Pester Medizinisch-Chirurgische Presse. Fel. szerk. dr. Tuszkai Ödön; kiadó tul. Mezei Antal. XXXII. évf. Hetilap. Ára 6 ft.

Saphir's Styx. Fel. szerk. és tul. Saphir Ede. XXVIII. évf. Félhavi lap. Ára 8 ft.

Commercieller Beobachter. Fel. szerk. és tul. Zwilling Lipót. XXVI. évf. Hetilap. Ára 12 ft.

Bauzeitung für Ungarn. Szerk. és kiadó-tul. Kornhoffer Ede. XXV. évf. Hetilap. Ára 10 ft.

Der Ungarische Israelit. Fel. szerk. dr. Bak Illés; tul. Bak Ignác özv. XXII. évf. Ára melléklettel 8 ft, e nélkül 6 ft.

Nationalökonomische Blätter.

Fel. szerk. és tul. Friedmann L. XXI. évf. Hetilap. Ára 8 ft.

Hans-Jörgel. Szerk.-kiadó Czuketter Ferencz. XIX. évf. Kétheti lap. Ára 8 ft., nyilvános helyiségeknek 6 ft.

Volkswirtschaftliche Sonntags-Revue. Fel. szerk. és tul. Reinitz Tódor. XIX. évf. Hetilap. Ára 12 ft.

Der Bau-Unternehmer und Lieferant. Fel. szerk. Salzer Izor; kiadó-tul. Salzer I., Lakatos L. és Bendik G. XV. évf. Havi 3 szám. Ára 8 ft.

Budapester (Österr.-Ungar.) Ankündigungsblatt. Szerk. és tul. Sikray S. XIV. évf. Havonta kétszer. Ára 6 ft.

Österr. Ungar. Phönix. Fel. szerk. Strassnitzky; kiadó-tul. Fischer Móricz. IX. évf. Ára 12 ft.

Telegraph. Kiadó-tul. Lustig Miksa. IX. évf. Havonta kétszer. Ára 1 ft 50 kr.

Ungarisches Handels-Museum. Fel. szerk. Barnafi A.; kiadó Braun A. IX. évf. Ára 8 ft.

Budapester Caricaturen und Styx. (A »Styx« havi melléklapja.) Fel. szerk. Glück József; kiadó-tulajd. Singer A. K. özvegye. VIII. évf. Ára a főlappal együtt 8 ft.

Montagblatt. Fel. szerk. tul. Viola Miksa. VIII. évf. Hetilap. Ára 6 ft.

Internationale Artisten-Revue. Fel. szerk. és kiadó-tul. Steiner Ferdinand; VI. évf. Félhavi lap. Ára 6 ft.

Internationale Rundschau. Fel. szerk. és tul. Weinberger M. »IV.« (=II.) évf. Félhavi lap. Ára 10 ft.

Die Ausstellung. Szerk. Friedenstein Vilmos. III. évf. Havi 3 szám. Ára ?

Heitere Blätter. Fel. Szerk. Hátsék Adolf; társszerk. Schönmann Vilmos. III. évf. Hetilap. Ára 4 ft.

Ungarischer Holzhänder. (A »Magyar Fakereskedő« német fordítása.) Főszerk. és tul. Székely Ignác; fel. szerk. Lányi Emil. III. évf. Havonta kétszer. Ára 7 ft, a magy. kiadással együtt 10 ft.

Volksblatt. Fel. szerk. Alföldi, III. évf. Hetilap. Ára 2 ft.

Die Witzrakete. (Melléklet a N. Pol. Volksblatt-hoz.) Fel. szerk. Rotter Lajos; kiadó »Corvina« r. t. III. évf. Hetilap. Ára, a fölapp előfizetőinek 1 ft 20 kr., különben 4 ft 80 kr.

Neue Volksstimme. Felelős szerk. Bokányi Dezső; kiadó Feldmann B. II. évf. Hetilap. Ára 2 ft 40 kr.

Ungarische Wein-Zeitung. Szerk. kiadó dr. Telbisz János. II. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Budapester Landwirtschaftliche Presse. Fel. szerk. dr. Telbisz János. II. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Ungarische Montan-Industrie und Handelszeitung. Szerk. és kiadó Silberstein Arnold. II. évf. Félhavi lap. Ára 10 frt.

Ungarische Wochenschrift. Szerk. Dornöbusch M. II. évf. Hetilap. Ára 6 frt.

Bethanien. Szerk. és kiadó Ludig Manó. (Kukmér. Vas m.) I. évf. Havilap. Ára 1 frt.

Christliches Volksblatt. Fel. szerk. Nötter Antal; kiadók Lepsényi Miklós és Németh Gellért. I. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

Herkó Péter. Fel. szerk. Markos Gyula. I. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

VIDÉKEN.

Kaschauer Zeitung. (Kassa.) Eperjesi Ertesítő. (Kassa.) Fel. szerk. Rorwell S.; kiadó Werjer Károly. LVIII. évfolyam. Heti 3 szám. Ára 5 frt.

Gross-Beeskereker Wochenblatt. Fel. szerk. Mayer Rudolf; kiadó Pleitz Ferencz Pál. XLVI. évf. Hetilap. Ára 5 frt.

Krassó-Szőrényer Zeitung. (Lugos.) Tul. Virányi János. XXXIX. évf. Hetilap. Ára 5 frt.

Die Nera. (Ung. Weisskirchner Zeitung.) (Fehértemplom.) Szerk. és kiadó Wunder J. XXX. évf. Hetilap. Ára 4 frt 60 kr.

Oraviczaer Wochenblatt. (U. ott.) Fel. szerk. és tul. Wunder Károly. XXV. évf. Hetilap. Ára 4 frt 60 kr.

Bistritzer Wochenschrift. (Besztercze.) Szerk. kiadó Schell Károly. XXV. évf. Hetilap. Ára 4 frt 40 kr.

Landwirthschaftliche Blätter. (N.-Szeben.) Szerk. Gottschling Adolf; kiadó az erdélyi szász gazd. egyesület felügyelőbizottsága. XXIV. évf. Havonta 2 szám. Ára 1 frt 60 kr.

Orsovaer Wochenblatt. (Orsova.) Tul. Handl József. XXIV. évf. Hetilap. Ára 4 frt 80 kr.

Schässburger Anzeiger. (Segesvár.) Kiadók Jördens testvérek. XXIV. évf. Hetilap. Ára 2 frt 50 kr.

Günser Anzeiger. (Kőszeg.) Fel. kiadó Feigl Frigyes. XXIII. évf. Hetilap. Ára 3 frt 20 kr.

Gross-Kikindaer Zeitung. (N.-Kikinda.) Szerk. tul. Weiner Simon. XXII. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Korrespondenzblatt des Verein für siebenbürgische Landeskunde. (N.-Szeben.) Szerk. dr. Schullerus A. XIX. évf. Havi lap. Ára 1 frt.

Oberwarther Sonntags-Zeitung. (Felső-Ör.) Fel. szerk. Libieczek A.; kiadó-tul. Schodisch Lajos. XVII. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Neue Werschetzer Zeitung. Fel. szerk. Veronits József; kiadó-tul. Wettel és Veronits czég. XVI. évf. Hetenként 2 szám. Ára 6 frt.

Csákovaer Zeitung. (U. o.) Fel. szerk. Chudy Jenő; tul. Chudy testvérek. XV. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Günser Zeitung. (Kőszeg.) Felelős kiadó Feigl Gyula XV. évf. Hetilap. Ára 2 frt 40 kr.

Torontaler Zeitung. (Perjámos.) fel. szerk. tul. Pirkmayer Alajos. XIV. évf. Hetenként 2 szám. Ára 5 frt.

Der Laubfrosch. (O-Széplak.) Szerk. báró Friesenhof Gergely; kiadja a Nyit-ravölgyi Gazdasági Egyesület Meteorologiai intézete. XIII. évf. havilap.

Südungarischer Grenzboten. (N.-Beeskerek.) Fel. szerk. Jokly Lipót; kiadó-tul. Jokly J. XII. évf. Hetilap. Ára 6 frt.

Agricultur - Zeitung. (Pozsony.) Fel. szerk. »Kampfmüller« (Müller) S. X. évf. Havonta 3 szám. Ára 5 frt.

Neue Lippaer Zeitung. (Lippa.) Fel. szerk. Gradl Péter; kiadó-tul. Zach József. X. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Resiczaer Zeitung. (Resicza.) Szerk. és kiadó-tul. Weisz Adolf. X. évf. Hetilap. Ára 4 frt 80 kr.

Hatzfelder Zeitung. (Zsombolya.) Fel. szerk. és kiadó tul. Wunder Rudolf. IX. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Bácskaer Volksblatt. (Zombor.) Fel. szerk. és tul. Oblat Károly. VIII. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Oraviczaer Zeitung. (U. o.) Fel. szerk. Kehrer Viktor; tul. Kehrer L. VIII. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Der Ungarische Landwirth. (Temesvár.) Szerk. Kraushaar Károly. VIII. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

Der Vereinsbote. (Felső-Ör.) Szerk. Ruisz Rudolf. (Rába-Füzes). VIII. évf. Havilap. A szentgrotói gazdasági egyesület tagjainak díjtalanul jár; különben 1 frt.

Bistritzer Zeitung. (Besztercze.) Szerk. kiadó dr. Kelp Gusztáv. VI. évf. Ára 4 frt.

Krassó-Szőrener Post. (Német-Bogsán.) Fel. szerk. és kiadó Zeier Ágost. V. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Neusiedler Wochenschrift. (Nezsider.) Fel. szerk. és tul. Horváth Béla. V. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

St.-Gerardusblatt. (Temesvár.) Szerkesztő Schlinger József. Több más lapnak melléklapja. IV. évf.

Südungarn. (Lugos.) Szerk. tulajd. Teichner Rmil. IV. évf. Heti 2 szám. Ára 8 frt.

Sächsisch Regener Wochenblatt. (Szász-Régen.) Fel. szerk. Orendi Viktor; kiadó-tul. Schebesch V. III. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Pressburger Narren - Thurm. (Pozsony.) Kiadja egy bizottság. »V« (=II.) évf. számonként 20 kr.

Der Marchthal-Bote. (Malaczka.) Fel. szerk. Nehr Viktor Ferencz; kiadó Wiesner Alfred. II. év. Hetilap. Ára 4 frt.

Oedenburger Rundschau. (Sopron.) Fel. szerk. Reich Farkas; kiadó Zsombor Géza. II. évf. Havonta 2 szám. Ára 1 frt 20 kr.

Nagy-Kikinda. (U. ott.) Szerk. dr. Hochstrasser János; kiadó-tul. Kastory János és Pavlicsek József. II. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

Express. (Sopron.) Fel. szerk. Eördögh Zoltán. I. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Westungarische Arbeiter-Zeitung. (Pozsony) Fel. szerk. és kiadó Sidi Viktor. I. évf. Kétheti lap. Ára csak számonként 5 kr.

Faschings Chronik. (Buziás.) Alkalmi lap. Ára 20 kr.

c) *Folyóiratok.*

BUDAPESTEN.

Ungarische Biene. Szerk. Kuhne Ferencz; kiadja a Magyar Méhészek Egyesülete. XXIV. évf. Havi folyóirat. Ára 3 frt, az egyesület tagjai 2 frt tagdíj fejében kapják.

Der Storch. X. évf. Félhavi folyóirat. Díjtalan.

Westöstliche Rundschau. Szerk. Stümcke Henrik (Berlinben) és Vikár Béla; kiadó-tul. Vikár B. III. évf. Havi folyóirat.* Ára 6 frt.

* Az egyetlen politikai tartalmú folyóirai.

Zeitschrift für Ungarisches Öffentliches und Privatrecht. Szerk. dr. Schwarcz Izidor és dr. Tetéleni Ármin. II. évf. Havi folyóirat. Ára 10 frt.

VIDÉKEN.

Jahrbuch für die Vertretung und Verwaltung der evangelischen Landeskirche A. B. in den siebenbürgischen Landesteilen Ungarns. (Nagy-Szeben.) Kiadja a tartományi consistorium. XXII. évf. Időhöz nem kötve. Ára 1 frt.

III. SZERB LAPOK.

a) *Politikai tartalmúak.*

VIDÉKEN.

ЦРПАЖА. (Ujvidék.) Szerk. Jocits Sztevan; kiadó Jocits A. Szt. IV. évf. Hetenként 2 szám. Ára 8 frt.

ЗАСТАВА. (Ujvidék.) Fel. szerk. dr. Gavril Emil. XXXI. évf. Napilap. Ára 13 frt 50 kr.

b) *Szaklapok és vegyestartalmúak.*

VIDÉKEN.

ЩКОЛСКИ ЛИСТ. (Zombor.) Szerk. kiadó Vukitsevits Miklós. XXVIII. évf. Ára 1 frt 50 kr.

ЦОБОРИЦТЕ. (Ujvidék.) Szerk. Hacsits Antal. XXI. évf.

ГОЛЪВ. (Zombor.) Szerk. Blagojevits Jován; kiadó Karakasevits Milivoj könyvereskedése. XVIII. évf. Félhavi lap. Ára 2¹/₂ dtnár.

САДАШНОСТ. (N.-Kikinda.) Fel. szerk. Petrovits Milán. XIII. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

НАШЕ ДОБА. (Ujvidék.) Fel. szerk. Pavlovits István; XII. évf. Ára 10 frt.

БРАНИК. (Ujvidék.) Fel. szerk. Jokszimovits Miklós; kiadó a »Druzsina Branika.« XI. évf. Ára ?

ЖЕНСКИ СВЕТ. (Ujvidék.) Szerk. Varatsanin Árkád. XI. évf. Ára ?

СРПСКИ СИОН. (Karlócza.) Szerk. Jeremits János. VI. évf. Ára 4 frt.

БУДУРНОСТ. (Versec.) Szerk. Vojnovits György; kiadja a »Budutnoszt« társasága. II. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

ПОМОРИЦАНИН. (N.-Kikinda.) Szerk. N.-Sz.-Miklós.) Szerk. és kiadó-tul. Natsvinszki István. II. évf. Hetilap. Ára 3 frt.

СПИСТВО. (Versec.) Fel. szerk. Belits

Antal; kiadó Petra-Pavlovits Milán. II. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

BYBA'Ĭ. (Versecz.) Szerk. Velits Antal; kiadó Kazvulvuc dr. I. évf. Havonta 3 szám. Ára 3 frt.

c) *Folyóirat.*

VIDÉKEN.

УНЧИТ. (Ó-Becse.) Szerk. és kiadó Manojlovits Joan. III. évf. Havi folyóirat. Ára ?

IV. ROMÁN LAPOK.

a) *Politikai tartalmúak.*

VIDÉKEN.

Gazeta Transilvaniei. (Brassó.) Fel. szerk. Maior Gergely; tul. dr. Muresianu Aurél. LIX. évf. Ára [a napilapé] 12 frt, illetőleg [a vasárnapi kiadásoké] 2 frt.

Telegraful Roman. (Nagy-Szeben.) Megl. szerk. Hango Gábor; kiadó a gör. kel. egyházmegye könyvnyomtató intézete. XLIV. évf. Hetenként három szám. Ára 7 frt.

Tribuna. (Nagy-Szeben.) Fel. szerk. és kiadó Baltés András; tul. Albini T. Livius csódjének tartama alatt Marschal J. XIII. évf. Napilap. Ára 10 frt.

Foia Poporului. (Nagy-Szeben.) Fel. szerk. Baltés András; tul. (Albini T. Livius gondnokság alatt lévén,) Marschall József. IV. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

Dreptatea. (Temesvár.) Fel. szerk. Descanu Adorján P. III. évf. Napilap. Ára 10 frt.

Foia de Dumineca. (Temesvár.) Fel. szerk. Descanu Adorján. III. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

Controla. (Temesvár.) Fel. szerk. és kiadó Barcianu V. Jónás. II. évf. Ára 8 frt.

b) *Szaklapok és vegyes tartalmúak.*

BUDAPESTEN.

Poporul. Fel. szerk. Mos István. III. évf. Heti lap. Ára 2 frt.

VIDÉKEN.

Familia. (Nagyvárad.) Fel. szerk. és kiadó Vulcanu József. XXXII. évfolyam. Hetilap. Ára 10 frt.

Biserica si școla. (Arad.) Fel. szerk. Hamsea Ágoston; kiadó az aradi görög

kel. egyházmegye. XX. évf. Hetilap. Ára 5 frt.

Foia Diecesana. (Karánsebes.) Szerk. dr. Barbu Péter. XI. évf. Hetilap. Ára 5 frt.

Unirea. (Balázsfalva.) Fel. szerk. és kiadó dr. Szmigelski Viktor. VI. évf. Hetilap. Ára 6 frt.

Revista Orăștiei. (Szászváros.) Fel. szerk. Corvin M. János; kiadó Popovici-Barcianu Aurel. II. évf. Hetilap. Ára 3 frt.

Revista Lipovei. (Lippa.) Fel. szerk. Brânda János; tul. kiadó Brânda Simon. I. évf. Hetilap. Ára 5 frt.

c) *Folyóirat.*

VIDÉKEN.

Transilvania. (Nagy-Szeben.) Szerk. dr. Diaconovich Kornél. XXVII. évf. Tíz füzet. Ára 3 frt.

V. TÓT LAPOK.

a) *Politikai tartalmúak.*

BUDAPESTEN.

Slovenské Noviny. Fel. szerk. és kiadó Hornyánszky Viktor. XI. évf. Ára 6 frt.

Kreštan. Fel. szerk. Bleszkány Fer.; kiadó-tul. Lepsényi Miklós és Németh Gellért. III. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

VIDÉKEN.

Národnie Noviny. (Turócz-Szent-Márton.) Fel. szerk. Pietor Ambrus; kiadók Mudron Pál és társai. XXVII. évf. Napilap. Ára 16 frt.

b) *Szaklapok és vegyes tartalmúak.*

BUDAPESTEN.

Vlast a' Svet. Fel. szerk. »Stefan« gazda. XI. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

Herkó Páter. Szerk. Markos Gyula. I. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

VIDÉKEN.

Katolicke Noviny. (Nagy-Szombat.) Fel. szerk. és kiadó Kollár Márton. XLVII. évf. Félhavi lap. Ára 2 frt.

Národni Hlásnik. (Túroc-Szent-Márton.) Felelős szerk. és kiadó Pietor Ambrus. XXIX. évf. Ára 1 frt.

Černokňaznik. (Turócz-Sz.-Márton.) Szerk. Čajda Duro (=György?) XX. évf. Havilap. Ára 2 frt.

Cirkevné Listy. (Rózsahegy.) Fel. szerk. Janoška György. (Liptó-Szent-Márton.) X. évf. Havilap. Ára 3 frt.

Putnik Sw. Wojtesský. (Nagy-Szombat.) Szerk. Matzenauer-Benyovszky F. O. IX. évf. Havilap. Ára 50 kr.

Včelár a Ovocinár. (Turócz-Szent-Márton.) Szerk. Černiansky András. IV. évf. Havilap. Ára 1 frt.

c) *Folyóiratok.*

BUDAPESTEN.

Král'ovna Sv. Ruženca. Szerk. Pironcsák Štefan (Trsztenán); fel. kiadó Sujánsky Bucsek Andrej. VIII. évf. Havi folyóirat. Ára 80 kr.

VIDÉKEN.

Kazatel'na. (Liptó-Rózsahegy.) XVI. év. Melléklapja: **Literárne Listy.** V. évf. Szerk. Oswald Rikhárd (Lengón.) Havi folyóirat. Ára együtt 4 frt.

Slovenské Pohl'ady. (Turócz-Szent-Márton.) Szerk. és kiadó Škultéty József. XVI. évf. Havi folyóirat. Ára 5 frt.

Dom a Skola. (Liptó-Rózsahegy.) Szerk. és kiadó Salva Károly. XII. évf. Havi folyóirat. Ára 2 frt. 50 kr.

Obzor. (Liptó-Rózsahegy.) Szerk. Salva

Károly; fel. kiadó Rizner L. V. VIII. évf. Havi folyóirat. Ára 1 frt.

VI. BUNYEVÁ CZ LAPOK.

Vegyes tartalmúak.

VIDÉKEN.

Neven. (Szabadka.) Szerk. Matković N.; kiadó Bittermann József. XIII. évf. Havilap. Ára 1 frt.

Subotičke Novine. (Szabadka.) Szerk. Karanović G. M. IV. évf. Hetilap. Ára 3 frt.

VII. OROSZ LAP.

Szaklap.

VIDÉKEN.

УИСТОКЪ. (Ungvár.) Szerk. Fenczik Jenő. XII. évf. Félhavi lap. Ára 4 frt., a ДОДАТКОМЪ melléklappal együtt 5 frt.

VIII. FRANCZIA LAP.

Politikai tartalmú.

BUDAPESTEN.

Revue d'Orient et de Hongrie. (Budapest.) Szerk. és tul. Sasvári Ármin. XI. évf. Hetilap. Ára 6 frt.